

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

**ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΖΩΗ**

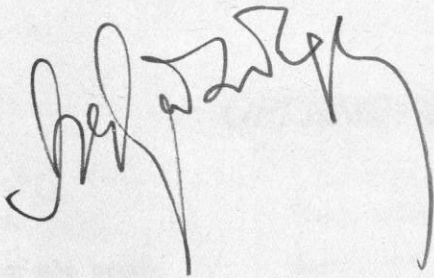
7-8 Οκτωβρίου 1989

Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης
Κολυμπάρι Κρήτης

**ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

**ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΖΩΗ**

7-8 Οκτωβρίου 1989

Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης
Κολυμπάρι Κρήτης

ΔΕΥΤΕΡΟ ΓΑΛΛΙΑΝΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΛΟΓΟΤΑΞΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΣΙΑ
ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΣΩΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Φωτοστοιχειοθεσία - Εκτύπωση

ACCESS SOFT ΕΠΕ

Σολωμού 46

106 82 Αθήνα

Τηλ. 3638.597 - 3605.459

Β΄ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ

(Με τη συμμετοχή Ευρωπαϊκών Οικογενειακών Οργανώσεων και την αρωγή της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης)

ΤΟΠΟΣ: ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
Κολυμπάρι Χανίων

ΧΡΟΝΟΣ: 7-8 Οκτωβρίου

ΘΕΜΑ: ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
Ζωή και Αντιζωή

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος:	Ευαγγελία Γεωργουλέα
Μέλη (κατ' αλφ. σειρά)	Ιωάννης Γερονικολός Βαρβάρα Δημητριάδου Εμμανουήλ Μελιγκόπουλος Ιωάννα Μιχαλούτσου Καίτη Τριανταφύλλου Μιχάλης Χατζογιαννάκης
Οι Πρόεδροι των Δ.Σ. των Πολυτεκνικών Συλλόγων Κρήτης	Μάρκος Καντηλιεράκης Ανδρέας Μαραγκάκης Ηλίας Θεοδοσόπουλος Ιωάννης Γιαννικάκης

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Ε Ρ Γ Α Σ Ι Ω Ν

Σάββατο 7 Οκτωβρίου

Σελίδες

- Υποδοχή Συνέδρων
- Αγιασμός
- Κήρυξη Εργασιών από τον Υπουργό κ. Εμ. Κεφαλογιάννη 9
- Μήνυμα Εκπροσώπου Εκκλησίας, Σεβ. Μητροπολίτου Καβάλας
κ.Προκοπίου 10
- Χαιρετισμοί Εκπροσώπων πολιτικών και δημοτικών αρχών 12
- Χαιρετισμός ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΣΠΕ κ. Νικολάου Χαρίση 15
- Χαιρετισμός κ. Α.Μαραγκάκη ως εκπροσώπου Πολυτεχνικών
Συλλόγων Κρήτης 16
- “Κοινοτική Οικογενειακή Πολιτική” από την κ. Μαριέτα Γιαννάκου -
Κούτσικου, Ευρωβουλευτή Ν.Δ. 19
- Συζήτηση 27
- “Ζωή και Αντιζωή” από τον κ. Αλέξανδρο Παπαδερό, Γεν. Διευθυντή
Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης 35
- “Κοινωνία και Οικογένεια, Αντιπαλότητες και Προοπτικές” από τον κ.
Γιάννη Μαρκαντώνη, Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών 40
- Συζήτηση 55
- Διακοπή
- Εσπερινός
- “Η Οικογενειακή πολιτική σε χώρες της Ευρώπης” (Σύντομες
εισηγήσεις εκπροσώπων Ευρωπαϊκών οικογενειακών οργανώσεων) 61
- “Η Ευρωπαϊκή Κοινωνία απέναντι στην οικογένεια” Βασίλειο
Φθενάκη, καθηγητή, ιδρυτή και διευθυντή του Κρατικού Ινστιτούτου
της Προσχολικής Παιδαγωγικής και Οικογενειακής Έρευνας
Μόναχο, Δ. Γερμανίας 72
- Συζήτηση 78
- “Οικογενειακή Πολιτική στην Ελλάδα από τον κ. Μανώλη
Μελιγκόπουλο, Δικηγόρο, Πρόεδρο της Ένωσης Πολυτέκνων
Θεσσαλονίκης 87
- “Η Ελληνική Κοινωνία απέναντι στην Οικογένεια” από την κ. Γαλάτεια
Γρηγοριάδου -Σουρέλη, Συγγραφέα, Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 97
- Συζήτηση
- Δείπνο - Κρητική Αποσπερίδα

Κυριακή 8 Οκτωβρίου

Σελίδες

- Θ. Λειτουργία στην Ι. Μονή Γωνιάς
- Πρόγευμα στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης (Ο.Α.Κ.)
- “Οικογενειακή Πολιτική στην Κύπρο”, από τους κ.κ. Δ.Φιλίππου και Κ.Πεττεμερίδη 108, 110
- Τοποθέτηση Κομμάτων, από τους κ.κ. Εμμ.Κεφαλογιάννη και Χρ.Μαρκογιαννάκη (Ν.Δ.), Δημ.Τσοβόλα και Εμ.Σκουλάκη (ΠΑ.ΣΟ.Κ.), Γ.Ευλογημένο (ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ) και Β. Κουτσούμπα (Χριστιανική Δημοκρατία) 113
- Τοποθέτηση Εκκλησίας 125
- Διάλειμμα
- Συζήτηση 130
- Συμπεράσματα - Ψήφισμα 154
- Γεύμα - Λήξη Συνεδρίου

**ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΒΟΗΘΗΣΑΝ
ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ:**

- ✘ Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδας
- ✘ Αρχιεπισκοπή Κρήτης
- ✘ Ιερά Μητρόπολη Γορτύνης και Αρκαδίας
- ✘ Ιερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου
- ✘ Υπουργείο Πολιτισμού
- ✘ Γεν. Γραμματεία Ν. Γενιάς
- ✘ Ναύσταθμος Κρήτης
- ✘ ΕΟΜΜΕΧ
- ✘ Δήμος Ηρακλείου
- ✘ Κτηματική Τράπεζα
- ✘ ΕΤΒΑ
- ✘ Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Χανίων
- ✘ ΑΒΕΑ Χανίων

- ✘ ΑΕΤΕ Ζαμπετάκης Α.Ε. Ηρακλείου
- ✘ Αλλαντοβιομηχανία Λουγιάκης
- ✘ ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
- ✘ Βαθυπέτρου Α.Ε. Αναψυκτικά Ηράκλειο
- ✘ ΒΙΟΚΑΡΠΕΤ
- ✘ Δομική Κρήτης Α.Ε. Ηράκλειο
- ✘ Εμπορική Συλλογή Χανίων
- ✘ Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Ηρακλείου
- ✘ Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Κισσάμου
- ✘ Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Κολυμπαρίου
- ✘ Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Χανίων
- ✘ Ένωση Συνεταιρισμών Πεζών Ηρακλείου
- ✘ ΙΝΚΑ Χανίων
- ✘ Κεραμικά Κορκίδης Σαράντης
- ✘ Κάντια Α.Ε. Τουριστικές Επιχειρήσεις Ηράκλειο
- ✘ Κοινοπραξία Συνεταιριστικών Οργανώσεων Σουλτανίνας (Κ.Σ.Ο.Σ.)
- ✘ Κουβαλιάς Νίκος Παιχνίδια - Εισαγωγές
- ✘ ΚΡΕΤΑ MARKET Χανιά
- ✘ Κυλινδρόμυλοι Κρήτης Χανιά
- ✘ Μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Βουκολίων Χανίων
- ✘ Μινωϊκές Γραμμές Α.Ε.
- ✘ Ναυτιλιακή Εταιρεία ΑΝΕΚ
- ✘ Ξενοδοχείο “Σάντα - Μαρίνα” Χανιά
- ✘ Ομιλος Βαρδινογιάννη
- ✘ Παπακαλιάτης και Υιοί Τουριστικό Γραφείο
- ✘ Σούπερ Μάρκετ Χαλκιάδακη Α.Ε. Ηρακλείου
- ✘ Σούπερ Μπετόν Α.Ε. Ηράκλειο
- ✘ ΤΕΑΒ Α.Ε. Ξενοδοχειακές και Βιομηχανικές Επιχειρήσεις (Μεταξά) Ηρακλείου
- ✘ Τρανς Μπετόν Α.Ε. Ηρακλείου

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

**Β' ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**

**«ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ»**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Β ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

«ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»

«ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ»

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΡΩΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

(Προεδρεύει ο κ. Εμ. Μελιγκόπουλος)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σεβασμιώτατε, Κύριε Υπουργέ, Κύριοι Βουλευταί, Κυρία Ευρωβουλευτή, Κύριε Γενικό Γραμματέα Υπ. Γεωργίας, Κύριε Νομάρχα Χανίων, Κύριε Αντιδήμαρχε Χανίων, Κύριοι Εκπρόσωποι των στρατιωτικών και πολιτικών αρχών, συνάδελφοι, σας καλωσορίζουμε στο Συνεδριό μας.

Παρακαλούμε τον υπουργό κ. Μανώλη Κεφαλογιάννη να κηρύξει την έναρξη των εργασιών του Συνεδριού μας σαν εκπρόσωπος της Κυβερνήσεως.

ΕΝΑΡΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΕΜ.ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ (Υπουργός & εκπρόσωπος της Κυβερνήσεως): Σεβαστό ιερατείον, κύριοι συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι εκπρόσωποι του σημερινού Συνεδριού.

Με πολύ μεγάλη χαρά προσωπικά ο ίδιος αλλά και σαν εκπρόσωπος της κυβέρνησης ανταποκρίθηκα στην πρόσκλησή σας για την κήρυξη της έναρξης των εργασιών του συνεδριού σας. Το Συνέδριο αυτό αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός στην κοινωνική και πολιτική ζωή, όχι μόνο των Χανίων αλλά ολόκληρης της Ελλάδος.

Εδώ στην Κρήτη, στην άκρη αυτή της Κρήτης, στο προπύργιο της Ορθοδοξίας, θα χτυπά για δυο μέρες η καρδιά της ελληνικής οικογένειας. Γιατί όπως διαπίστωσα από τα θέματα, στο πρόγραμμα του συνεδριού σας οι πολύτεκνοι μπαίνουν μπροστάρηδες στη μάχη για το καλύτερο μέλλον, όχι μόνο για την πολύτεκνη οικογένεια, αλλά για κάθε ελληνική οικογένεια, την οικογένεια που είναι το κύτταρο της κοινωνίας, που είναι το φυτώριο κάθε ανθρώπινης αξίας.

Δεν μπορούμε να πούμε ότι το κράτος στάθηκε πάντα ιδιαίτερα φιλόστοργο απέναντι στους πολύτεκνους. Όμως στόχος μας είναι πάντοτε η πραγματοποίηση της συνταγματικής επιταγής για ειδική φροντίδα και προστασία της οικογένειας και των πολυτέκνων ιδιαίτερα.

Στο σύντομο διάστημα της παραμονής στην εξουσία της κυβερνήσεως Τζαννετάκη, μπόρεσε να προωθήσει ένα από τα καυτά θέματα που μας απασχολούν. Το θέμα των μεταγραφών των φοιτητών που τώρα γίνεται χωρίς περιορισμούς, όπως πιο μπροστά για τους πολύτεκνους. Επίσης προωθήσαμε στην ΕΟΚ τα προγράμματα που αφορούν και τους πολύτεκνους για τη χρηματοδότηση από το Κοινωνικό Ταμείο.

Ακόμη μελετήσαμε όλα τα αιτήματά σας όπως τα παρουσίασε γραπτά και προφορικά η ηγεσία της ΑΣΠΕ στους αρμόδιους υπουργούς και θα τα θέσουμε υπόψη της κυβερνήσεως που θα προκύψει από τις προσεχείς εκλογές της 5ης Νοεμβρίου.

Στο Συνέδριο αυτό δεν αισθάνομαι σαν ένας ξένος, γιατί προέρχομαι και εγώ από υπερπολύτεκνη οικογένεια. Η μάνα μου γέννησε 12 παιδιά. Μεγάλωσαν και ανδρώθηκαν τα 10. Τα πάντρεψε. Ζήσαμε μαζί ο ένας κοντά στον άλλον. Συμπαρασταθήκαμε πάντοτε ο ένας στις ανάγκες, στις υποχρεώσεις και τις δυσκολίες της ζωής του άλλου. Αποτελέσαμε μια δύναμη, δύναμη κοινωνική, δύναμη οικονομική, δύναμη αλληλεγγύης, συνεργασίας και αγάπης.

Γνωρίζω λοιπόν από μέσα και τα βάσανα και τους κόπους και τους καημούς της πολύτεκνης οικογένειας, αλλά και τις μεγάλες χαρές που δίνει στα μέλη της αυτή η πολύτεκνη οικογένεια. Αυτές οι χαρές και η σύμπνοια είναι πάντα η δύναμή μας, μια ανεξάντλητη τράπε-

za κουράγιου στις δυσκολίες της ζωής, μια ατέλειωτη πηγή ευτυχίας που μας κάνει όλους περήφανους, όσους ανήκουμε στη μεγάλη πολύτεκνη οικογένεια.

Με ιδιαίτερη χαρά κηρύσσω σήμερα την έναρξη των εργασιών του συνεδρίου σας, αγαπτοί φίλοι, κυρίες και κύριοι σύνεδροι, και εύχομαι καλή επιτυχία και καλή δύναμη στην προσπάθειά σας. Ευχαριστώ πολύ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλούμε τον εκπρόσωπο της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, Μητροπολίτη Καβάλας, να έρθει στο μικρόφωνο και στο βήμα, να χαιρετήσει το συνέδριο και να ευλογήσει τις εργασίες του.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ-ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ: Κύριε Υπουργέ, κύριοι εκπρόσωποι των πολιτικών και στρατιωτικών αρχών, αγαπτοί σύνεδροι, κυρίες και κύριοι,

Αναποκρινόμενοι εις την ευγενή πρόσκληση των οργανωτών του συνεδρίου τούτου, η Διαρκής Ιερά Σύνοδος και ο Πρόεδρος της Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ ανέθεσαν εις εμέ να μεταφέρω τας ευχάς και τας ευλογίας της Εκκλησίας της Ελλάδος επί την παρούσαν σύναξιν δια την πρόσφορον, γόνιμον και αποδοτικήν διεξαγωγήν των εργασιών της.

Την πολυτρόπως εκδηλουμένη ευαισθησία και στοργή της ποιμενούσης Εκκλησίας προς τους Συλλόγους Πολυτέκνων και την Ανωτάτη Συνομοσπονδία των επαυξάνει και ενισχύει το προς διερεύνησιν και θέμα θεμελιώδες, πολύπτυχον, εξαιρετικά ενδιαφέρον και πάντοτε επίκαιρον θέμα της οικογένειας, το οποίον σήμερα έχει καταστεί ήδη οξύτατον πρόβλημα εξαιτίας της στάσεως και διαθέσεως της κοινωνίας έναντι των επιμέρους συναφών θεμάτων και των υπό της πολιτείας επιλεγόμενων εκάστοτε λύσεων και ρυθμίσεων.

Προς αυτήν την πολυπλοκότητα των προβλημάτων και του ηθικού, νομικού και κοινωνικού χαρακτήρος αυτών αφορώσα η Εκκλησία, ευελπιστεί ότι τα πορίσματα και τα συμπεράσματα εκ των εισηγήσεων των εγνωσμένου επιστημονικού κύρους πνευματικών εργατών θα ρίψουν το φως της αλήθειας σε όλες τις πτυχές του θέματος και θα οδηγήσουν εις την επισήμανσιν όσων αληθώς συμφέρουν εις την σύγχρονον ελληνική οικογένειαν και κοινωνίαν.

Ο Χριστιανισμός και ιδιαίτερα η Ορθόδοξη Εκκλησία, καταφάσκουσα και εξαγιαζουσα όλες τις αξίες της ζωής, απαρχής ανύψωσε την ένωση των δύο φύλων εις υψίστην πνευματικήν και ηθικήν αξίαν δια του μεγάλου μυστηρίου του γάμου. Και τον φυσικόν καρπό του γάμου, την οικογένεια, κατέστησε θεμελιώδη θεσμόν το κύρος του οποίου διατηρεί αναλοίωτον, τη δε σημασία του μεγίστην δια την Εκκλησίαν, το Κράτος, την κοινωνία και τον πολιτισμόν.

Αλλ' ενώ δια την Εκκλησία η οικογένεια είναι κατ' οίκον εκκλησία, κοινότης σωματική και ψυχική, δείκτης της βασιλείας του Θεού και της ουρανού αγάπης, ενώ σαφείς και κρυστάλλιναι προβάλλονται οι θέσεις δια τον γάμον και την κοινωνία γενικώς και ειδικώς δια τον ρόλον των συζύγων, της συζύγου ως μητέρας, δια τον πολιτικόν γάμο, την ελευθέραν συμβίωσιν, την υπογεννητικότητα των Ελλήνων και τις αμβλώσεις, νέες ιδέες και αντιλήψεις, συνήθως εισαγόμεναι και εκ διαφόρων πλευρών καλλιεργούμεναι, μαστιγώνουν και αλλοιώνουν την περί τούτων συνείδησιν του ορθοδόξου ελληνικού λαού.

Διαποτισμένη η ελληνική συνείδησις από τα ύδατα της ορθοδόξου εκκλησιαστικής παραδόσεως αντιδρά θετικά εις τα ξένα επιροάς, εις την αποδυνάμωσιν των κοινωνικών θεσμών και εις την άντλησιν του εθνικού αισθήματος. Όμως, παρά την θωράκισιν αυτή και αντίδρασιν,

οι νέες γενεές δεν μένουν ανεπηρέαστοι από τις ισοπεδωτικές τάσεις του εκσυγχρονισμού και του πνεύματος της εκκοσμικεύσεως.

Γι' αυτό και τα αναφερόμενα θέματα καθίστανται οξύτατα προβλήματα, όχι μόνον ηθικά, αλλά και νομικά και κοινωνικά. Προ της περιπλόκου αυτής καταστάσεως, ως διέξοδος προβάλλει ο διάλογος και ο συμπροβληματισμός όσων έχουν υπεύθυνο λόγο προς αναζήτησιν ευτυχών λύσεων.

Δυστυχώς, αντί του δημιουργικού διαλόγου δια τον καθορισμό των ορίων που προσδιορίζει η σύγκλιση και εναρμόνιση συγχρόνων κοινωνικών ρευμάτων, παραδοσιακών καταβολών και εθνικών ιδιαιτεροτήτων, ο κρατικός παρεμβατισμός εκδηλώνεται μονομερώς και δυναμικώς και υπερβαίνων απαράβατα όρια, οδηγεί στην εν ονόματι της προόδου χαλάρωση και αποδυνάμωση των θεσμών και ενίστε εις αυτή την νομιμοποιημένην εγκληματικότητα.

Παρά ταύτα, η οικογένεια παραμένει το μοναδικόν ακόμη κύτταρον εις το ευρύτερον πλαίσιον των θεσμών της κοινωνίας, το οποίο διατηρεί την όλη εσωτερική δυναμική αυτού και ημπορεί αυτοδύναμα να θεμελιώσει τις προϋποθέσεις μιας ορθής προοπτικής για την εξυγίανση των δομών της συγχρόνου κοινωνίας.

Η μυσταγωγική λειτουργία της οικογενείας εκφράζεται κατ' απόλυτον τρόπο δια της συμμετοχής των μελών της στην συνέχιση του έργου της θείας δημιουργίας, εις την διαιώνιση της ζωής του θείου αυτού δώρου, και εις την εν Χριστώ αγωγήν των παιδιών.

Ο ιερός Χρυσόστομος εκαρακτήρισε τα τέκνα, τον καρπόν αυτόν της εγγάμου συζυγίας, "πρόγευση αθανασίας" εις τον παρόντα βίο δια της οποίας καταφάσκειται και τελειούται η κοινωνία των προσώπων ως συνεργία εις το έργον του Θεού.

Αγαπητοί μου, η Ορθόδοξη Εκκλησία μας έχει λόγον σοφόν, σαφή και πολύπειρον. Ακούεται ο λόγος αυτός, αλλά δεν εισακούεται. Ίσως διότι η ποιμαντική διακονία της χωλαίνει ή δεν είναι όσο χρειάζεται δυναμική. Παρά ταύτα, αγωνίζεται να διατηρηθεί η οικογένεια ισχυρός και σοβαρός θεσμός με υψηλούς πνευματικούς σκοπούς και ηθικές επιδιώξεις.

Ποιμαντικά μεριμνά όπως εις την ιερή αυτή εστία και η κανδήλα προ του εικονοστασίου κυριαρχεί το πνεύμα της θυσίας, επιτυγχάνεται με κοινή προσπάθεια η οικοδομή και η προκοπή των μελών της, διατηρείται η ενότητα των ψυχών και η αμοιβαιότητα των καρδιών, βασιλεύει η χαρά και η αγάπη με τα παιδιά ως νεόφυτα εδεών κύκλω της τραπέζης.

Αυτού του πνεύματος φορείς και κήρυκες είναι αναμφισβήτητα οι πολύτεκνες οικογένειες της πατρίδος μας και το παρόν 2ο Πανελλήνιο Συνεδριό σας, με το ενδιαφέρον θέμα του, απότοκο των βιωμάτων της αγωνίας σας. Υπέρ της ευωδόσεως των εργασιών του, θερμές οι ευχές της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος και εμού προσωπικώς. Ευχαριστώ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μέχρι να επιστρέψουν οι αποχωρήσαντες προσκεκλημένοι μας που συνοδεύουν στην έξοδο τον κ. Υπουργό, να ενημερώσουμε λίγο τους παρόντες για την πορεία του Συνεδρίου μας.

Όπως διαβάζετε στα έγγραφά σας, το Συνέδριο είναι το 2ο Συνέδριο. Και δεν σημαίνει ότι δεν έχουν γίνει πολλά αλλά προηγουμένως. Έχουν γίνει πάρα πολλά εδώ και πολλά χρόνια, αλλά δεν είχαν την ονομασία Συνέδριο. Ήταν οι γνωστές Πανελλήνιες Συνδιασκέψεις των Πολυτέκνων που γινότουσαν σταθερά στη Θεσσαλονίκη την ημέρα της κηρύξεως των εγκαινίων της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης, κατά την οποία ήσαν παρόντες εκεί όλες οι πολιτικές αρχές του τόπου, το Υπουργικό Συμβούλιο, υπουργοί και πολλοί άλλοι παράγοντες της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ζωής του τόπου. Και εθεωρείτο σκόπιμο την ημέρα εκείνη να δίνει το παρόν και η φωνή των πολυτέκνων.

Πλιν όμως, από τη μελέτη του θέματος προέκυψε ότι δεν ήταν επιτυχής εκείνος ο τρόπος παρουσιάσεως των θεμάτων των πολυτέκνων, δεν γινόταν μία εις βάθος και εις πλάτος θεώρηση, μελέτη και ανασκόπηση της πορείας του αγώνα των πολυτέκνων, οι πολιτικές και πάσης φύσεως αρχές δεν παρίσταντο σε κείνες τις συνδιασκέψεις, διότι είχαν άλλες ανειλημ-

μένες υποχρεώσεις στη σύντομη παραμονή τους στην πόλη της Θεσσαλονίκης και έτσι μετέτρεπε εκείνη η εκδήλωση σε μια απλή συγκέντρωση των πολυτέκνων όλης της Ελλάδος, χωρίς δυστυχώς αποτελέσματα και απήχηση.

Γι' αυτό, η νέα διοίκηση της ΑΣΠΕ αποφάσισε την αναβάθμιση αυτής της ετήσιας εκδηλώσεως των πολυτέκνων, σε επίπεδο συνεδρίου. Το 1ο Συνέδριο έγινε πέρυσι στη Λάρισα με πολύ μεγάλη επιτυχία σε σχέση με τις προηγούμενες Συνδιασκέψεις και μας ενθάρρυνε να προχωρήσουμε στην πραγματοποίηση του 2ου Συνεδρίου.

Για την επιλογή του τόπου αυτού έπαιξε αποφασιστική σημασία το αίτημα των Πολυτεχνικών Οργανώσεων του νησιού της Κρήτης που έγινε αμέσως αποδεκτό από την ΑΣΠΕ. Ετσι έχουμε πλέον συνέδριο και όχι συνδιάσκεψη, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει μια αξιόλογη διαφορά στην υφή, το περιεχόμενο των εργασιών αυτής της εκδήλωσης σε σχέση με τις Συνδιασκέψεις.

Γι' αυτό παρακαλούμε όλους τους εκπροσώπους αδελφούς πολυτέκνους που ήρθαν από όλα τα μέρη της Ελλάδας να παρακολουθήσουν με προσοχή τις εργασίες του συνεδρίου και όταν θα έρθει η ώρα να κάνουν παρεμβάσεις, να έχουν υπόψη τους, ότι πρέπει να είναι επί του θέματος αυστηρώς, λακωνικοί και ει δυνατόν όσο μπορούν περισσότερο ουσιαστικοί, γιατί όλα τα πρακτικά μαγνητοφωνούνται και θα τυπωθούν και θα διανεμηθούν παντού και εις τις αρχές.

Πιστεύω ότι αξίζει αυτό το συνέδριο όλη τη σοβαρότητα όλων των πολυτέκνων που παρίστανται εδώ και πρέπει να συνεισφέρουν με την παρουσία τους επί της ουσίας των εργασιών του.

Με την ευκαιρία, οφείλουμε να ευχαριστήσουμε το Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σελήνου και Κισσάμου που μας φιλοξενεί σ' αυτήν εδώ την Ορθόδοξη Ακαδημία, που έχει φιλοξενήσει μεγάλα διεθνή συνέδρια και ελληνικά, να ευχαριστήσουμε όλους τους τοπικούς παράγοντες του νησιού και των Χανίων που μας υποδέχτηκαν φιλόξενα και με αγάπη στην πόλη τους και στο νησί. Να ευχαριστήσουμε ακόμη τους αδελφούς πολυτέκνους του νησιού που οργάνωσαν αυτή την εκδήλωση βασικά εδώ στο Κολυμπάρι.

Και να δηλώσουμε ότι η καθυστέρηση της ενάρξεως των εργασιών οφείλεται σε λόγο ανωτέρας βίας. Όπως ξέρετε, λόγω της κακοκαιρίας ματαιώθη η αναχώρηση του πλοίου από το Πειραιά, με αποτέλεσμα αντί να' ρθουμε χθες το πρωί ήρθαμε σήμερα το πρωί και ήρθαμε ακριβώς με όλη την οικονομία του χρόνου που είχαμε στη διάθεσή μας. Και να θέλαμε να αρχίσουμε νωρίτερα, ήταν εξ αντικειμένου αδύνατον. Ζητούμε συγγνώμη γι' αυτό, για τη μικρή καθυστέρηση και ελπίζουμε ότι θα αναπληρώσουμε την καθυστέρηση με την λακωνικότητα και την ουσιαστικότητα των εργασιών του Συνεδρίου μας.

Σήμερα παρίστανται και κοσμούν με την παρουσία τους τις εργασίες του συνεδρίου μας, ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ ο κ. Σκουλάκης, η Ευρωβουλευτής κ. Γιαννάκου, ο Νομάρχης Χανίων κ. Φραδέλλος, ο κ. Ψυλλάκης Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας, ο κ. Αντιδήμαρχος Χανίων κ. Γ. Σταυρακάκης και εκπρόσωποι των στρατιωτικών και αστυνομικών αρχών της πόλης.

Κατ' αρχήν τους ευχαριστούμε για την παρουσία τους. Ελπίζουμε όσα θα ακούσουν στις πρώινες εργασίες να αποτελέσουν πλούσια εμπειρία για τους ίδιους, αν είναι ή αν δεν είναι πολύτεκνοι και κυρίως, εναρμονισμένο αυτό που θα πω με την πρόσφατη απόφαση του κ. Υπουργού Εθνικής Αμυνας, με την οποία προβλέπεται μια όχι προνομιακή, είναι κάθε άλλο παρά προνομιακή μεταχείριση, πρόκειται για μια μεταχείριση αγάπης και μεταχείριση δικαιοσύνης προς τους έγγαμους και πολύτεκνους στρατιώτες.

Τους παρακαλούμε λοιπόν και από του βήματος αυτού, όσες φορές έχουν μπροστά τους υπόθεση στρατιώτη που είναι παιδί πολύτεκνης οικογένειας, να λαμβάνουν υπόψη τους την ι-

διαιτερότητα αυτού του στρατιώτη που προέρχεται από μια μεγάλη πολύτεκνη οικογένεια και να κάνουν ότι είναι δυνατόν για την υπηρεσία τους στα πλαίσια της νομιμότητας και της χρηστής διοίκησης για την εξυπηρέτησή τους.

Παρακαλούμε στη συνέχεια να έρθει στο βήμα ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Σκουλάκης, δίνοντας την προτεραιότητα σ' αυτόν διότι είναι εκπρόσωπος του εθνικού Κοινοβουλίου, και στη συνέχεια η κυρία Γιαννάκου που είναι εκπρόσωπος της χώρας μας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Παρακαλούμε τον κ. Σκουλάκη να έρθει.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Σεβασμιώτατε, κύριε συνάδελφε, αγαπητοί σύνεδροι, επιτρέψατέ μου πρώτα πρώτα σαν βουλευτής του Ν. Χανίων, καταγόμενος ιδιαίτερα από τούτη την εργασία την Κίσσαμο, να σας καλωσορίσω στην Ακαδημία και να συγχαρώ τους οργανωτές για την επιλογή που έκαναν. Ελπίζω να περάσετε ένα ευχάριστο και αποτελεσματικό διήμερο εδώ στο Κολυμπάρι.

Εκπροσωπώντας το κόμμα στο οποίο έχω την τιμή να ανήκω, χαιρετίζω το σημερινό συνέδριο και εύχομαι η καταγραφή των προβλημάτων να μη μείνει καταγραφή, αλλά να υπάρξουν και αποτελέσματα τα οποία θα φανούν στην πράξη.

Σίγουρα η οικογένεια, και εδώ και παντού αντιμετωπίζει προβλήματα. Και το περίεργο είναι ότι όσο βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο, τόσο αυξάνουν τα προβλήματα στην οικογένεια και ίσως αυτή η δυσαρμονία οδηγεί στο έντονο δημογραφικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πολλές χώρες και ιδιαίτερα η πατρίδα μας.

Οι πολύτεκνοι, εσείς, οι χιλιάδες πολύτεκνοι που φέρνετε το βάρος της προσφοράς των νέων, της ζωής στην πατρίδα μας, σίγουρα αντιμετωπίζετε πολλά προβλήματα.

Δεν θα κάνω αυτό που έκανε ο συνάδελφος, να πω τι έκανε η κυβέρνησή μας. Θα το κάνω αύριο όμως και γω. Γιατί σίγουρα επί των ημερών μας, στα 8 χρόνια, έγινα πάρα πολλά πράγματα. Λύθηκαν όλα; Οχι. Χρειάζεται να γίνουν πολύ -πολύ περισσότερα, και όλοι μαζί να κάσουμε εδώ να τα συζητήσουμε, να τα καταγράψουμε και να προτείνουμε υπεύθυνες λύσεις.

Ευχόμενος και πάλι ένα ευχάριστο διήμερο, εύχομαι αποτέλεσμα στο συνέδριό σας. Ευχαριστώ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Η Ευρωβουλευτής κ. Γιαννάκου είναι και εισηγήτρια του θέματος, αλλά θα την παρακαλούσαμε ένα σύντομο χαιρετισμό να μας κάνει από του βήματος τη στιγμή αυτή. Ευχαριστώ.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Σεβασμιώτατε, κύριε συνάδελφε, κυρίες και κύριοι,

Θέλω μέσα από την καρδιά μου να χαιρετήσω αυτό το συνέδριο και να πω πόσο πολύ κοντά είμαι στις πρωτοβουλίες που λαμβάνονται από μη κυβερνητικές οργανώσεις και στη φιλοσοφία που υπάρχει στην κινητοποίηση των ανθρώπων, στην ενίσχυση του εθελοντισμού και της προσφοράς, στη μεγαλύτερη συμμετοχή, που είναι τελικά πράξεις που ενισχύουν τη δημοκρατία.

Ποτέ οι πολιτικές ηγεσίες ή το κράτος δεν είναι σε θέση να τα ξέρουν όλα ή να μπορούν να τα επιλύσουν όλα μόνο από δικές τους σκέψεις, δικές τους γνώσεις ή των συμβούλων τους. Γι' αυτό πιστεύω ειλικρινά πως η πρωτοβουλία σας να διοργανώσετε το συνέδριο, η πρωτοβουλία του να υπάρχουν και να λειτουργείτε όπως λειτουργείτε, να προτείνετε συγκεκριμένες λύσεις όχι μόν για σας που είστε πολύτεκνοι αλλά και για κείνους που θα είναι και που θέλουμε να είναι, θέλουμε να τους δώσουμε τη δυνατότητα να είναι, όχι για να επιλύσουμε το δη-

μογραφικό μας πρόβλημα με οικονομικά κριτήρια φυσικά, να έχουμε περισσότερους στρατιώτες ή περισσότερους εργάτες, αλλά γιατί θέλουμε να ενισχύσουμε αυτή καθεαυτή την οικογένεια.

Για μια σωστότερη λοιπόν οικογενειακή πολιτική, που έχω την εντύπωση ότι πρέπει να αποτελεί τον πυρήνα της πολιτικής, της κοινωνικής πολιτικής, μιας σωστής πολιτικής ηγεσίας και μιας σωστής κυβέρνησης, εγώ θέλω να σας συγχαρώ και να σας πω πως είμαι κοντά σας και από το χώρο όπου προσφέρω τις υπηρεσίες μου ως αντιπρόσωπος του ελληνικού λαού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και από τις Κοινότητες που σήμερα - θα έχω τη χαρά να σας πω αργότερα - αναλαμβάνουν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, μακριά και έξω από κάθε ιδεολογική προσέγγιση ή ταύτιση αν θέλετε.

Γιατί υπάρχουν συγκρούσεις σε σχέση με την οικογένεια, όπως θα σας αναλύσω, αναλαμβάνουν όμως για πρώτη φορά πρακτικές και ουσιαστικές πρωτοβουλίες οι οποίες θα μπορούσαν κάλλιστα να συνδεθούν με τις δικές σας για καλύτερο αποτέλεσμα, για ενίσχυση αυτού που θέλουμε όλοι μας:

Ενίσχυση της δύναμης της κοινωνικής, της ηθικής, της εξωτερικής αν θέλετε της πατρίδας μας. Ευχαριστώ πολύ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Αντιδήμαρχε των Χανίων, ως εκπρόσωπος του κ. Δημάρχου, παρακαλούμε να προσφωνήσετε το συνέδριό μας.

ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΧΑΝΙΩΝ κ.Γ.ΣΤΑΥΡΑΚΑΚΗΣ: Σεβασμιώτατε, κύριοι βουλευτές, αγαπητοί φίλοι και σύνεδροι,

Κατ' αρχήν να σας καλωσορίσουμε στον τόπο μας και να σας ευχηθούμε ένα ευχάριστο και παραγωγικό διήμερο. Θέλω να σας μεταφέρω τον χαιρετισμό, τον θερμό και εγκάρδιο χαιρετισμό του δημάρχου ο οποίος λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων βρίσκεται εκτός Κρήτης και θα βρίσκεται από αύριο εκτός Κρήτης.

Τώρα που ερχόμουν από τα Χανιά, σκεφτόμουν κ. Πρόεδρε ότι εάν γινότανε αυτό το Συνέδριο στην Κίνα θα έπρεπε να γινότανε με φοβερή μυστικότητα και παρανομία. Διότι βέβαια εκεί πέρα είναι καταδικαστέο το να έχεις πάνω από 2 νομίζω παιδιά. Όπως είπε και ο Σεβασμιώτατος τα παιδιά είναι ευλογία Θεού.

Στο σύντομο χαιρετισμό μας θέλουμε να πούμε ότι τα γνωστά προβλήματα υπογεννητικότητας - διάβαζε τώρα της Λάρισας ορισμένα στοιχεία από τα πρακτικά που μας δώσατε - που αναφέρουν ότι το 2002 το 60% του πληθυσμού θα είναι πάνω από 60 χρονών. Μόνο αυτό το πράγμα νομίζω ότι λέει πολλά και μ' αυτή την έννοια νομίζουμε ότι είναι γενικά αποδεκτό ότι όσο περισσότερα χέρια και όσο περισσότερα μυαλά σε μια χώρα είναι προς όφελος και της ανάπτυξης και της παραγωγής και της οικονομίας.

Πιστεύουμε, και μ' αυτή την έννοια τελειώνω, ότι και η πολιτεία η ίδια, η εκάστοτε πολιτεία, πρέπει να σκύψει με περισσότερο ενδιαφέρον στα προβλήματα των πολυτέκνων. Και μεις από τη μεριά μας σαν τοπική αυτοδιοίκηση στα μέτρα των δυνατοτήτων μας, θα κάνουμε ότι μπορούμε στην κατεύθυνση αυτή.

Και πάλι εύχομαι καλές επιτυχίες και στις εργασίες και στους σκοπούς του συνεδρίου σας. Ευχαριστώ.

(χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τελειώνοντας με τους προσκεκλημένους μας, σειρά έχει ο Πρόεδρος της ΑΣΠΕ ο οποίος παρακαλείται να έρθει στο βήμα, ο κ. Νικ. Χαρίσης.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΣΠΕ κ. ΝΙΚ. ΧΑΡΙΣΗ

ΧΑΡΙΣΗΣ: Το είχα πει και άλλες φορές. Το Συνέδριο που κάνουν οι πολύτεκνοι δεν θα έπρεπε να το κάνουν. Τα συνέδρια είναι έργο της πολιτείας, υπουργεία και νομαρχίες να στηρίζουν την προσπάθεια. Η ΑΣΠΕ η οποία με τους συλλόγους Πολυτέκνων Κρήτης διοργάνωσε το παρόν Β΄ Πανελλήνιο Συνέδριο Πολυτέκνων, αισθάνεται ιδιαίτερα ευτυχής, διότι αυτή την στιγμή, ύστερα από πολλούς κόπους και αγωνιώδεις προσπάθειες, αρχίζει τις εργασίες του.

Ο πολυτεκνικός κόσμος της χώρας περιμένει πολλά. Κανείς βεβαίως δεν είναι τόσον αιθεροβάμων δια να προσδοκά, ότι ένα Συνέδριο μπορεί να λύσει τα χρονίζοντα προβλήματά μας. Οι πάντες όμως πιστεύομεν ότι ένα επιτυχημένο Συνέδριο το οποίο θα μελετήσει εις βάθος τα προβλήματα είναι εις θέσιν να ευαισθητοποιήσει τους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας και της Κοινωνίας μας, όπως είναι η Κυβέρνησις, τα πολιτικά κόμματα, η Εκκλησία, αλλά και ολόκληρο τον Ελληνικό λαό, πάνω στο πελώριο θέμα της υπογεννητικότητας στη χώρα μας, η οποία κατατρώγει τις ρίζες της φυλής μας.

Διότι κάθε μέτρον προστασίας του πολυτεκνικού κόσμου, συντελεί εις την μείωσιν της υπογεννητικότητας που ίσως σήμερον αποτελεί τον υπ' αριθμ. 1 εθνικόν κίνδυνον και τον οποίον ατυχώς δεν έχουν συνειδητοποιήσει οι πάντες, αρχής γενομένης από την υπεύθυνον πολιτείαν.

Εκφράζομεν, ως Έλληνες, την ανησυχίαν μας, την εντονωτάτην ανησυχίαν μας, διότι αι εκάστοτε Κυβερνήσεις, εν όσω χρόνω ευρίσκονται εις την αντιπολίτευσιν συμμαρίζονται τας απόψεις μας δια το μέγα δημογραφικό πρόβλημα του τόπου και υπόσχονται λύσεις δια την αντιμετώπισίν του όταν όμως καταλάβουν την εξουσίαν παθαίνουν αμνησίαν και αδιαφορούν σκανδαλωδώς. Δεν έχομεν καμμίαν πρόθεσιν σήμερον, που διανύομεν περίοδον προεκλογικήν να επικρίνομεν συγκεκριμένα κόμματα και πολιτικούς δια την απαράδεκτον στάσιν των εις τα πολυτεκνικά θέματα.

Αλλωστε, ούτε είναι αναγκαίον, διότι σύμπας ο πολυτεκνικός κόσμος, γνωρίζει από ποιούς πολιτικούς και ποιά κόμματα εδοκίμασε απογοήτευσιν και πικρίαν. Ημείς, από της θέσεως αυτής ένα πράγμα έχομεν να ευχνηθώμεν. Επιτέλους, ήρθε καιρός να σταματήσει αυτός ο εμπαιγμός. Αυτά τα οποία μας υποσχέθηκαν, ή και θα μας υποσχεθούν κόμματα και πολιτικοί, απαιτούμεν να γίνουν πραγματικότητα, όταν θα ευρεθούν στην εξουσία.

Εκφράζομεν, με όλο τον σεβασμό που τρέφουμε, την πικρίαν μας και την απογοήτευσίν μας και προς την Εκκλησίαν, διότι όχι μόνον δεν ηθέλησε να βοηθήση τον πολυτεκνικό κόσμο, ο οποίος σχεδόν στο σύνολό του αποτελείται από πτωχούς μεροκαματιάρηδες να σηκώση πιο ανώδυνα το σταυρό του, αλλ' ούτε εκρησιμοποίησε το πνευματικό της οπλοστάσιο να διαφωτίση το ποίμνιό της, ότι η τεκνογονία, δια τα ζεύγη είναι εντολή του Θεού, όπως αμαρτία είναι η αποφυγή της, πολύ περισσότερον ότι είναι αμαρτία θανάσιμος η δολοφονία των εμψύχων εμβρύων, η έκτρωσις, δια να μη έλθουν εις τον κόσμον αι νέαι αυταί υπάρξεις, αι οποιαί ζητούν εκδίκησιν από τον Θεόν, δια την γενομένην εις αυτάς αδικίαν τόσον εκ των φυσικών γονέων των, όσον και την πολιτείαν και την Εκκλησίαν, που νίπτουν τας χείρας των δια το έγκλημα αυτό.

Θα μου επιτραπή να διερμηνεύσω την δικαιολογημένην πικρίαν όλου του πολυτεκνικού κόσμου, διότι η ηγεσία της Εκκλησίας της Ελλάδος, ευχαρίστως παρεχώρησε το μέγιστον μέρος της εκκλησιαστικής της περιουσίας δια τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, δεν παρεχώρησεν όμως τίποτα δια τον πτωχό πολύτεκνο, ο οποίος αδυνατεί να εύρη έστω και ένα μικρόν δωμάτιον δια να στεγάση την πολυμελή οικογένειά του.

Ας αντιληφθούν επιτέλουν κάποτε το κράτος και η Εκκλησία, ότι με ευκολόγια δεν λύνονται τα προβλήματα. Δεν είναι αρκετόν να επαναπαύονται μόνον στις θλιβερές διαπιστώσεις ότι φθίνει ο ενεργός πληθυσμός της χώρας, ότι η Ελλάς οδηγείται μοιραίως εις γηρασμόν, διότι οι γεννήσεις δεν αναπληρούν τους θανάτους ή συγκρίσεις, τόσο οδυνηρές, με ωρισμένους γείτονές μας, οι οποίοι κατ' έτος αυξάνουν τον πληθυσμόν τους κατ' αξιοθαύμαστον τρόπον και οι οποίοι δι' ημάς αποτελούν εθνικόν κίνδυνον. Είναι φυσικός νόμος, όταν παραμεθόρια περιοχαί αραιώσουν πληθυσμιακά, άλλοι λαοί, λόγω του υπερπληθυσμού των θα κατακτήσουν τις περιοχές ή τα νησιά αυτά. Ο νοών νοείτω.

Και τονίζω αυτό το θέμα, διότι ο κίνδυνος αυτός δεν προέρχεται μόνον εκ του εξωτερικού, αλλά και εκ του εσωτερικού. Γνωσταί θρησκευτικά μειονότητες, στις οποίες εκ δικής μας αβελτηρίας άλλα κράτη εκαλλιέργησαν ωρισμένην ανύπαρκτον δι' αυτούς εθνικήν συνείδησιν, αυξάνονται τόσον αλματωδώς, ώστε δια να μη προκαλέσουν την προσοχήν του ελληνικού κράτους δια την αύξησίν των αυτήν, μεταφέρουν τας επιτόκους γυναίκας, εις άλλα μεγάλα αστικά κέντρα, δια να εγγράψουν τα νεογέννητα εις τα ληξιαρχεία των πόλεων αυτών και έτσι να διαλάθη της προσοχής του ελληνικού λαού ο ελλοχεύων κίνδυνος.

Το παρόν Συνέδριον, πιστεύω ακραδάντως, θα μελετήση τα προβλήματα αυτά. Αλλωστε το θέμα του Συνεδρίου, που είναι "Κράτος και Κοινωνία απέναντι στην οικογένεια" προσφέρεται σε μια εις βάθος έρευνα. Όλοι δε οι σύεδροι με υπευθυνότητα, νηφαλιότητα, μακράν κομματικών σκοπιμοτήτων, θα ακούσωμεν τας εισηγήσεις διακεκριμένων ομιλητών και θα ανταλλάξωμεν απόψεις, προτού καταλήξωμεν εις τα αναγκαία συμπεράσματα. Προς τούτο θα αξιοποιήσωμεν και την πείραν των εκπροσώπων των Ευρωπαϊκών Οικογενειακών Οργανώσεων, τους οποίους καλώσορίζωμεν εις το Συνέδριόν μας.

Ευχαριστούμεν τους εκπροσώπους της Πολιτείας, της Εκκλησίας και της Κοινωνίας, που παρίστανται αυτή την στιγμή στο Συνέδριό μας. Επίσης να ευχαριστήσωμεν και την ανταξίαν του ονόματός της "Ορθόδοξον Ακαδημίαν Κρήτης" με την διεθνή ακτινοβολίαν της, δια την αρωγήν της στο Συνέδριον αυτό, και όλους τους αγαπητούς συναδέλφους πολυτέκνους που είναι παρόντες.

Εύχομαι ο Πανάγαθος Θεός να ευλογήση το έργο αυτό δια να αποδώση πλουσίους καρπούς για το καλό του Γένους μας, της Εκκλησίας μας και της κοινωνίας μας.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλούμε τον κ. Μαραγκάκη, Πρόεδρο του Συλλόγου Πολυτέκνων Ηρακλείου, ως εκπρόσωπος των πολυτεκνικών οργανώσεων ολοκλήρου του νησιού να χαιρετίσει το Συνέδριό μας.

ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ: Σεβασμιώτατε, κύριοι Βουλευτές του ελληνικού και ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κύριε Αντιδήμαρχε, κύριοι εκπρόσωποι των πολιτικών και στρατιωτικών αρχών, κύριοι εκπρόσωποι των κομμάτων, κύριοι εκπρόσωποι των Ευρωπαϊκών Οργανώσεων Οικογένειας,

Κύριοι εκπρόσωποι της Πανκύπριας Οργάνωσης Πολυτέκνων Κύπρου, αγαπητοί συνάδελφοι,

Σας καλώσορίζωμε στο 2ο Πανελλήνιο Συνέδριον των Πολυτεκνικών Οργανώσεων, που οργάνωση η Ανωτάτη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδος μαζί με τους Συλλόγους Πολυτέκνων Κρήτης, στο χώρο αυτό, στο χώρο της Ακαδημίας, και σας ευχαριστούμε για την τιμή που μας κάνατε να ανταποκριθείτε στην πρόσκλησή μας.

Το θέμα που επιλέχθηκε "Κράτος και κοινωνία απέναντι στην οικογένεια", δεν είναι τυχαίο. Η οικογένεια είναι το κύτταρο της κοινωνίας. Και η κυψέλη μέσα στην οποία γεννάται και αναπτύσσεται ο άνθρωπος. Για να γεννηθεί δε και να αναπτυχθεί σωστά ο άνθρωπος πρέ-

πει η οικογένεια να λειτουργεί πραγματικά σαν κυψέλη μέσα σε ένα κλίμα αγάπης και ψυχικού δεσμού μεταξύ των μελών της.

Για την δημιουργία τέτοιου κλίματος, απαιτούνται πνευματικά εφόδια, αλλά και τα απαραίτητα υλικά μέσα. Η συμπαράσταση της Πολιτείας, αλλά και η στάση του κοινωνικού περιγυρου σαν συνόλου, είναι οι βασικοί παράγοντες οι οποίοι θα εξασφαλίσουν το κλίμα αυτό.

Είναι γνωστός ότι στις μέρες μας ο θεσμός της οικογένειας διέρχεται κρίση. Οι αιτίες είναι πολλές. Σαν αποτέλεσμα δε της κρίσης αυτής, και της φθοράς του θεσμού της οικογένειας, έρχεται η εθνική φθορά και η εθνική συρρίκνωση. Ήδη η πατρίδα μας βρίσκεται δημογραφικά σε κρίσιμο σημείο. Πιστεύουμε όμως ότι η ελληνική ψυχή, δεν έχει φθαρεί ακόμα σε σημείο σημαντικό, και με κατάλληλα μέτρα μπορεί να υπάρξει δημογραφική ανάκαμψη.

Ελπίζουμε ότι το συνέδριο αυτό, με τα συμπεράσματά του, θα συμβάλλει στην στήριξη του θεσμού της οικογένειας, και θα δώσει ένα ερέθισμα στην Πολιτεία, για την λήψη των απαραίτητων μέτρων. Ευχαριστούμε όλους όσους βοήθησαν στην πραγματοποίηση του Συνεδρίου αυτού. Τις υπηρεσίες της Πολιτείας, Υπουργεία και Νομαρχίες που στήριξαν την προσπάθειά μας.

Την Εκκλησία της Ελλάδας και της Κρήτης που συμπαραστάθηκαν ηθικά και υλικά. Τους Δήμους και τις διάφορες Επιχειρήσεις, που με την οικονομική τους ενίσχυση συνέβαλαν στην αντιμετώπιση των δαπανών, του Συνεδρίου.

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης και τον διευθυντή της κ. Παπαδερό, για την πολύτιμη βοήθειά τους στην οργάνωση και διεξαγωγή των εργασιών του Συνεδρίου. Ευχαριστώ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μετά το πέρας των χαιρετισμών των παρόντων εκπροσώπων, θα έχουμε μια σύντομη γνωστοποίηση των τηλεγραφημάτων που πήραμε για το συνέδριό μας.

Και πρώτα του αξιότιμου κ. **Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, του κ. Σαρτζετάκη** ο οποίος δηλώνει ότι κωλύεται να παραστεί και εύχεται κάθε επιτυχία στο συνέδριό μας.

Ο κ. Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων: "Σας ευχαριστώ πολύ για την τιμητική πρόσκληση να μετάσχω στο Συνέδριό σας. Λυπούμαι ειλικρινά επειδή ανειλημμένες υποχρεώσεις μου εμποδίζουν να παρευρεθώ. Πιστεύω ότι επιτελείτε τεράστιο έργο τόσο απέναντι στην κοινωνία όσο και στο κράτος. Η πατρίδα μας χρειάζεται νέο αίμα και νέα στελέχη, προκειμένου να ανανεώσουν τις δυνάμεις της και να συνεχίσει την ιστορία της. Η Ομοσπονδία σας έχει μια υπεύθυνη και θαρραλέα συμβολή προς την κατεύθυνση αυτή. Εύχομαι κάθε επιτυχία στο συνέδριό σας".

Η Ακαδημία Αθηνών δεν μπορεί να παραστεί αλλά εκφράζει τις εγκάρδιες ευχές της για την πλήρη επιτυχία των προσπαθειών μας και τα συγχαρητήρια για την εύστοχη επιλογή του θέματος που θα απασχολήσει τους συνέδρους.

Από την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ο κ. Κρητικός, αναπληρωτής Διευθυντής του Γραφείου της κυρίας Β. Παπανδρέου.

Αδυνατεί να παραστεί η κ. Παπανδρέου και δηλώνει ότι θέλει και πάλι να μας διαβεβαιώσει για το ενδιαφέρον των υπηρεσιών της Επιτροπής και της ίδιας προσωπικώς για τις εργασίες του συνεδρίου μας και να μας συγχαρεί για την πρωτοβουλία μας αυτή.

Ο Ευρωβουλευτής κ. Γιώργος Σαριδάκης της Νέας Δημοκρατίας, δεν μπορεί να παραστεί, ευχαριστεί θερμά για την πρόσκληση και λυπάται ειλικρινά που δεν μπορεί να παραστεί στο συνέδριό μας.

“Πιστεύω βαθύτατα ότι η γενική και επείγουσα κινητοποίηση του κράτους, της Εκκλησίας αλλά και καθενός μας προσωπικά για την ενίσχυση του θεμελιώδους κοινωνικού θεσμού της οικογένειας είναι υπόθεση υπαρξιακής σημασίας και για τη χώρα μας και για την Ευρώπη και για τον κόσμο γενικότερα. Απευθύνω τον εγκάρδιο χαιρετισμό στους συνέδρους και τις ευχές μου για την επιτυχία του”.

Από τη Βουλευτή της Ν. Δημοκρατίας κ. Φάνη Πάλλη - Πετραλιά “Λυπάμαι που αμετάθετες υποχρεώσεις λόγω των κρίσιμων ημερών μου στερούν τη χαρά να παρευρεθώ στο συνέδριό σας, το οποίο όπως γνωρίζετε και με ενδιαφέρει και με αφορά, αφού και εγώ είμαι πολύτεκνη. Συμμετέχω όμως νοερά, εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες του και υπόσχομαι κάθε βοήθεια για την προώθηση των δικαίων κοινών αιτημάτων μας. Μην ξεχνάτε πως εμείς διαιωνίζουμε την Ελλάδα. Φάνη Πετραλιά.”.

Από την ΠΑΣΕΓΕΣ, ο διευθυντής κ. Γαμβρούλης: “Κύριοι δυστυχώς, λόγω φόρτου εργασίας αυτή την εποχή είναι αδύνατον να λάβω μέρος στο συνέδριό σας και ευχόμεθα κάθε επιτυχία”.

Ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Βασίλειος Βαλαώρας δηλώνει ότι ευχαριστεί θερμώς για την τιμητική πρόσκληση που του στείλαμε αλλά αδυνατεί να παραστεί λόγω προχωρημένης ηλικίας και εύχεται καλή επιτυχία στο συνέδριό μας.

Ο Νομάρχης Λασιθίου κ. Παπαχατζάκης λυπάται που δεν παρευρίσκεται και εύχεται ευόδωση των εργασιών μας.

Η πρόεδρος και ο Γενικός Γραμματέας της Παγκρητίου Ενώσεως: “Λόγω αδυναμίας μας να παρευρεθεί εκπρόσωπός μας, το Δ.Σ. της Παγκρητίου Ενώσεως Αθηνών σας εύχεται κάθε επιτυχία στις εργασίες του συνεδρίου σας”.

Η Ένωση Γυναικών Ελλάδας: “Χαιρετίζουμε το 2ο Συνέδριο της Συνομοσπονδίας των Πολυτέκνων. Η Ένωση Γυναικών Ελλάδας μέσα στους στόχους της έχει την κοινωνική πολιτική και κοινωνική υποδομή, παράγοντες. Είμαστε αλληλέγγυες και συμπαραστάτες της Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων για τους κοινούς αυτούς αγώνες της.

Το Διοικητικό Συμβούλιο”.

Επίσης ευχαριστήρια μηνύματα από τα Δ.Σ. της **Πανελληνίας Ένωσης Γυναικών, των Επιστημόνων Γυναικών** και της **Ένωσης Μητέρες - Πολύτεκνες - Επιστήμονες.**

Ο Σύλλογος Πολυτέκνων Πάτρας: Αγαπητοί συάδελφοι, λόγοι ανεξάρτητοι από τη θέλησή μου με αναγκάζουν να μην είμαι κοντά σας στην κορυφαία μας εκδήλωση. Σας εύχομαι κάθε επιτυχία.

Από την Καρδίτσα επίσης αδυνατούν να στείλουν αντιπρόσωπο και εύχονται κάθε επιτυχία στο συνέδριό μας.

Επίσης η **Ομοσπονδία Οικογενειών της Γαλλίας** στέλνει τους χαιρετισμούς της και τις ευχές της για επιτυχία στο συνέδριό μας και αδυναμία της να παραστεί.

Κατόπιν τούτου, μετά τη σύντομη παρουσίαση των τηλεγραφημάτων, θα πρέπει να εισέλθουμε στο κύριο μέρος των εργασιών του συνεδρίου μας με πρώτη ομιλήτρια την Ευρωβουλευτή κυρία Μαριέττα Γιαννάκου - Κούτσικου, για την οποία θα προλογήσει δι' ολίγων η συνάδελφος κυρία Δημητριάδου.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Όλοι γνωρίζουμε την κυρία Γιαννάκου για τον δυναμισμό με τον οποίο πάρα πολλές κοινωνικές υποθέσεις έχει υπερασπίσει στο Ευρωκοινοβούλιο. Εκείνο το οποίο δεν θα γνωρίζουμε είναι τις πάρα πολλές επιτροπές στις οποίες είναι μέλος και τον πολύπλευρο αγώνα που έχει κάνει όχι μονάχα για κοινωνικές υποθέσεις που μας αφορούν αλλά και για πολλά άλλα ευρύτερα θέματα.

Προς ενημέρωση λοιπόν όλων μας θα ήθελα να σας πω ότι η κ. Γιαννάκου η οποία είναι Ευρωβουλευτής, επικεφαλής των Ευρωβουλευτών της Νέας Δημοκρατίας, είναι μέλος της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων, Απασχόλησης και Εργασιακού Περιβάλλοντος, αντιπρόεδρος της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, μέλος της Επιτροπής Οικονομικής, Νομισματικής και Βιομηχανικής Πολιτικής, μέλος της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας Καταναλωτών - όλα τα θέματα που μας αγγίζουν σαν πολύτεκνους και σαν οικογενειάρχες - μέλος της διακοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας για τις σχέσεις ΕΟΚ και Λατινικής Αμερικής και Πρόεδρος της Εξεταστικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα ναρκωτικά.

Παρακαλούμε την κυρία Γιαννάκου να έρθει στο βήμα.

Μαριέττα Γιαννάκου - Κούτσιου, Ευρωβουλευτής: "Κοινοτική Οικογενειακή Πολιτική"

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατε, κυρίες και κύριοι,

Η Κοινοτική οικογενειακή πολιτική είναι μια πολιτική που θα μπορούσε να πει κανείς μετά από προσπάθειες πολλών ετών αρχίζει να σχεδιάζεται αυτή την στιγμή. Και θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο απορίας από την πλευρά σας γιατί η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία έχει ασχοληθεί με παν επιστητόν, η οποία παρεμβαίνει σε διάφορες πολιτικές, δεν ασχολήθηκε ουσιαστικά και συστηματικά μέχρι σήμερα με την οικογενειακή πολιτική.

Στην ουσία βέβαια διάφορες παρεμβάσεις, όπως είναι αυτές που αφορούν την παρέμβαση του Κοινωνικού Ταμείου στα θέματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, στα θέματα επίλυσης προβλημάτων ανεργίας, αφορούν και τις πολύτεκνες οικογένειες. Όμως μια σφαιρική, ουσιαστική, συγκεκριμένη οικογενειακή πολιτική δεν υπάρχει μέχρι σήμερα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Και τούτο γιατί η έννοια της οικογένειας συνάντησε πάντοτε συγκεκριμένες ιδεολογικές διχογνωμίες στο χώρο της Ευρώπης, τέτοιες που δεν επέτρεψαν στα Κοινοτικά όργανα να προχωρήσουν ενωρίτερα στη χάραξη παρόμοιων πολιτικών. Και αυτές θα αναφέρω αργότερα.

Το γεγονός είναι πως σήμερα είμαστε στο κατώφλι του 2000, είμαστε στο κατώφλι του 1992 όπου συγκεκριμένες μεταβολές με το άνοιγμα των συνόρων, την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, εργαζομένων, υπηρεσιών, κεφαλαίων στην Ευρώπη, τη δημιουργία της Ευρώπης των Πολιτών και την εναρμόνιση της νομοθεσίας σχεδόν κατά 70% σε όλα τα ζητήματα ανάμεσα στα κράτη - μέλη, σφραγίζει μια οδυνηρή πραγματικότητα:

Οι δημογραφικές και κοινωνικο-οικονομικές μεταβολές που επήλθαν μπορεί να δημιουργήσουν οξύτατο πρόβλημα σ' αυτή την Ευρώπη που θέλουμε να φτιάξουμε. Και έχω την εντύπωση πως πέρα από τις όποιες ιδεολογικές διαφορές ή άλλες, αυτή την στιγμή και ο πολιτικός κόσμος αλλά και οι λαοί της Ευρώπης είναι σύμφωνοι στη δημιουργία αυτής της Ευρώπης, όχι μόνο για λόγους οικονομικούς, αλλά και για λόγους ηθικούς, για λόγους πολιτιστικούς, για λόγους κοινωνικούς.

Βλέπουμε πως η κατάσταση εξελίσσεται με άλλοτε άλλο ρυθμό σε κάθε χώρα. Μ' όλα ταύτα, όλες οι χώρες αντιμετωπίζουν το ίδιο ουσιαστικό πρόβλημα: Ένα οξύτατο δημογραφικό πρόβλημα, το οποίο έχει αν θέλετε, αναζωπυρωθεί, έχει ενισχυθεί, από τις καινούργιες εξελί-

ξεις στους χώρους εργασίας, ασφαλώς από την όλο και μεγαλύτερη συμμετοχή και κατά την γνώμη μου, σωστά, του γυναικείου πληθυσμού στην ενεργό ζωή, στην παραγωγική ζωή, και από την αδυναμία ταυτόχρονα των κρατών - μελών να παρακολουθήσουν από πλευράς υποδομής τις συγκεκριμένες εξελίξεις, ώστε να μείνουμε στα ίδια επίπεδα δημογραφικής εξέλιξης.

Θα' λεγα λοιπόν πως το δημογραφικό, όπως είπα και στην αρχή στο χαιρετισμό μου, δεν είναι ένα πρόβλημα το οποίο πρέπει να δούμε στενά οικονομικά, στενά αριθμητικά: Θέλουμε περισσότερους εργάτες ή περισσότερους στρατιώτες. Πρέπει να το δούμε και ποιοτικά.

Και υπ' αυτή την έννοια, η δική σας δραστηριοποίηση έχει τεράστια σημασία. Δεν αρκεί να αυξήσουμε τον πληθυσμό. Πρέπει να δούμε ποιες δυνατότητες θα δώσουμε σ' αυτό τον πληθυσμό που έρχεται. Πρέπει να δούμε ποιες δυνατότητες μπορούμε να δώσουμε στις πολύτεκνες οικογένειες που υφίστανται σήμερα και στις οικογένειες που θα' ρθουν.

Και ασφαλώς αυτό που δίνουμε στις πολύτεκνες οικογένειες που υφίστανται σήμερα αποτελεί και την ένδειξη για το τι θα μπορούσαμε να κάνουμε γι' αυτές που θα' ρθουν ή το κίνητρο. Αρα αποτελεί και τον δείκτη, το δείγμα μιας πολιτικής που πρέπει να απευθύνεται ή να προσπαθεί να επιλύσει το συγκεκριμένο πρόβλημα.

Ετσι λοιπόν, υπεραπλουστεύσεις του τύπου "η γυναίκα στο σπίτι, άρα λύσαμε το δημογραφικό πρόβλημα" δεν ισχύουν σήμερα με βάση τις κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές που υπάρχουν.

Οχι γιατί μόνο η συμμετοχή της γυναίκας στην εργασία, η οποία δεν εξυπηρετεί μόνο οικονομικά στοιχεία ή κριτήρια, αλλά αποτελεί και στοιχείο προσωπικής ανάπτυξης και ικανοποίησης είναι μια πραγματικότητα που δεν αλλάζει, αλλά γιατί ακόμα κι αν επιστρέψετε όλες τις γυναίκες στο σπίτι, πάλι δεν θα έχετε λύσει την ποιοτική υπόθεση την οποία ανέφερα προηγουμένως, την υπόθεση των υποδομών, την υπόθεση της παιδείας και της εκπαίδευσης. Κατά συνέπεια, χρειάζεται ενός άλλου είδους, ευρύτερη πολιτική.

Οι προσανατολισμοί της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από χρόνια είχε εκφράσει κατά κάποιο τρόπο την ανησυχία της γιατί κυρίως το κοινοβουλευτικό όργανο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν ήθελε να ασχοληθεί ουσιαστικά μ' αυτή την υπόθεση. Αυτό είναι μια μικρή ιστορία, κάπως δύσκολη και λίγο θλιβερή πρέπει να πω, γιατί με βάση ιδεολογικά κριτήρια τα τελευταία χρόνια, από το 1983 και μετά, που έγινε η Έκθεση τότε της κυρίας Καζαμανιάνο Τσερέτι, μέλους της Χριστιανοδημοκρατικής Ομάδας, δεν κατάφερε να συντάξει μια έκθεση με συγκεκριμένες προτάσεις επί της οικογενειακής πολιτικής.

Ανελήφθη μια πρωτοβουλία και η κ. Σουρακί, Ευρωβουλευτής και Αντιδήμαρχος Παρισίων και μέλος του κόμματος των Γκωλικών, έφτιαξε μια έκθεση η οποία προσέκρουσε σε τέτοιες ιδεολογικές αντιδράσεις από την πλευρά, αν θέλετε, την αριστερά, ώστε δεν κατορθώθηκε να συζητηθεί.

Ο κομισάριος Μαρίν, πεπεισμένος και ένθερμος όπως μας εδήλωσε αριστερός και σοσιαλιστής, ήρθε στην Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων και εδήλωσε με σαφήνεια πως αν δεν εγκαταλειφθεί η ιδεολογική προσέγγιση αυτής της υποθέσεως από μία ορισμένη μερίδα και δεν βοηθήσουμε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει σωστές πρωτοβουλίες, αυτό θα αποτελέσει έγκλημα για τους λαούς της Ευρώπης.

Δεν σας κρύβω δε - χωρίς να θέλω καθόλου να κομματικοποιήσω την υπόθεση αυτή - πως υπήρξε βαθύτατη σύγκρουση ανάμεσα στη σοσιαλιστική ομάδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τον κομισάριο ο οποίος ήταν σοσιαλιστής, εξαιτίας αυτής της υπόθεσης.

Παρά ταύτα, η υπόθεση προχώρησε και έτσι με βάση τις ενέργειες αυτές, αλλά και τη θέληση της νυν Επιτρόπου κυρίας Παπανδρέου, στην αρχή του 1989 έγινε το Παρατηρητήριο για

τις Ευρωπαϊκές Οικογένειες, μια ομάδα δηλαδή, μια επιτροπή εμπειρογνομόνων, η οποία θα μελετήσει, στοιχειοθετώντας όλες τις παραμέτρους, θα μελετήσει σωστά τις οικογενειακές πολιτικές των κρατών -μελών, θα δει τις νομοθεσίες και θα κάνει και προτάσεις για το πώς θα μπορούσε να ασκηθεί μια οικογενειακή κοινοτική πολιτική που θα σήμαινε ταυτόχρονα και ειδικά κονδύλια στον προϋπολογισμό της Κοινότητας απ' όλες τις χώρες της Ευρώπης.

Ετσι λοιπόν, η Επιτροπή, μακριά από κάθε ιδεολογική ταύτιση με την υπόθεση - το επαλαμβάνω γιατί αυτό αποτελεί ακόμη ένα σημείο σύγκρουσης - νομίζει πως μπορούν να μελετηθούν τα ακόλουθα:

- Πρώτα - πρώτα η πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση, με τη συστηματική έκδοση πληροφοριών για το τι γίνεται με τη δημογραφική εξέλιξη και τη συστηματική παρουσίαση στοιχείων σχετικά με την οικογένεια και τα μέτρα που λαμβάνονται υπέρ αυτής. Πρέπει πραγματικά να χαρτογραφήσουμε την κατάσταση. Όταν λέμε απλώς υπάρχει δημογραφικό πρόβλημα, γιατί βλέπουμε στο περιβάλλον μας, να μειώνονται συνεχώς τα νεώτερα μέλη των οικογενειών, δεν σημαίνει ότι έχουμε δει και όλο το χάρτη πώς διαμορφώνεται. Πρέπει να δούμε τις εξελίξεις χρόνο προς χρόνο, να δούμε πού βαδίζουμε και τι αναμένει το 2000 και ύστερα.
- Δεύτερον, η εξέταση της διάστασης της οικογένειας, κατά την εφαρμογή της Ενιαίας Πράξης και της Κοινοτικής πολιτικής. Πρέπει να σας πω ότι στη Διακήρυξη για τα κοινωνικά αλλά και τα ανθρώπινα Δικαιώματα και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά και του Συμβουλίου Υπουργών περιγράφεται σαφώς και το δικαίωμα στην οικογένεια και η ύπαρξη της οικογένειας και η προστασία της οικογένειας, ως κοινωνικό και ανθρώπινο δικαίωμα.
- Τρίτον, η συστηματική διαβούλευση στα πλαίσια δύο συγκεκριμένων άρθρων, του 117 και 118 της Ενιαίας Πράξης, που αφορούν στον αντίκτυπο των Κοινοτικών πολιτικών στην οικογένεια. Πώς λειτουργούν δηλαδή οι νέες δράσεις που αναλαμβάνουμε σε ευρωπαϊκό επίπεδο σ' αυτή καθεαυτή την οικογένεια.
- Τέταρτον, πώς θα βοηθήσουμε τους ανθρώπους να συνδυάσουν το επάγγελμα και την ύπαρξη της οικογένειας και να κατανείμουν τις οικογενειακές ευθύνες σωστά.
- Πέμπτον, τι θα κάνουμε με συγκεκριμένες μορφές οικογενειών. Πρώτη θέση εδώ κατέχουν οι πολύτεκνοι και δεύτερη οι μονογονικές οικογένειες. Και τέλος τη μέριμνα για τις φτωχότερες και τις ενδεέστερες οικογένειες. Εδώ πρέπει να αποδώσουμε ιδιαίτερη σημασία στην εντατικοποίηση των εργασιών του δικτύου φύλαξης των παιδιών. Τι θα κάνουμε με τις υποδομές και με την ποιότητα των υποδομών. Γιατί δεν αρκεί φυσικά η έννοια της φύλαξης των παιδιών για να καλύψει άλλα ζητήματα και προβλήματα. Είναι πάλι εδώ θέμα ποιοτικό.
- Έκτον, τι θα κάνουμε με την υπόθεση της ελαστικότητας των ωραρίων εργασίας. Τι θα κάνουμε με την εφαρμογή μη συνήθων ωραρίων εργασίας, για να βοηθήσουμε την εργαζόμενη μητέρα ή τον εργαζόμενο πατέρα με τα καθεστώτα εργασίας στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα, με τη λειτουργία των μέσων συγκοινωνίας και με όλο το πλέγμα αν θέλετε της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, το οποίο ασκεί πολύ ισχυρότερες πιέσεις και επιπτώσεις στην πολύτεκνη οικογένεια παρά στην οικογένεια με λιγότερα ή καθόλου παιδιά.

Λαμβανομένων υπόψη των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται επίσης στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης και άλλων διεθνών οργανισμών, που αφορούν στις οικογένειες, θα πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση στα πορίσματα του Διεθνούς Έτους για την Οικογένεια και στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Ποια όμως υπήρξε η αναγνώριση από τα άλλα Κοινοτικά όργανα;

Γιατί αυτά, όσα σας περιέγραψα, είναι όλα εκείνα τα σημεία για τα οποία πρόκειται να αναληφθούν πρωτοβουλίες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όπως γνωρίζετε είναι το όργανο που προτείνει στο Συμβούλιο Υπουργών για να λάβει αποφάσεις, και ταυτόχρονα ζητά τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προκειμένου να υπάρξει συνεργασία των τριών θεσμικών οργάνων της Κοινότητας.

Οι θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν στην προστασία της οικογένειας, αναγνωρίζονται και σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο φυσικά, από τα Συντάγματα των περισσότερων χωρών του κόσμου. Και αποτελούν και τμήμα Κοινοτικής κληρονομιάς. Και όταν λέω Κοινοτικής κληρονομιάς, εννοώ ευρωπαϊκής, αν θέλετε, χριστιανικής κληρονομιάς γιατί αυτή είναι η κληρονομιά της σημερινής Ευρώπης των 12.

Ετσι λοιπόν, η δήλωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής από το 1977 και το προοίμιο της Ενιαίας Πράξης του 1987, πάλι και το 1989 η Δήλωση για τα Κοινωνικά Δικαιώματα που έγινε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αναφέρονται σαφώς στα θεμελιώδη δικαιώματα που αφορούν στην οικογένεια, όταν μάλιστα εξετάζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, την παροχή ίσων ευκαιριών στους άνδρες και τις γυναίκες, την ίση μεταχείριση στην κοινωνική ασφάλιση, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη των μειωνεκτούντων ατόμων. Όλα αυτά έχουν οικογενειακή σαφώς διάσταση.

Ετσι λοιπόν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προχώρησε στο ψήφισμα που σας ανέφερα πριν του 1983, της κ. Τσερέτι επί της οικογενειακής πολιτικής, και εκεί είχε υποστηρίξει σαφώς την εμφάνιση και τον υπολογισμό των οικογενειακών πτυχών που περιέχονται σε κάθε οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική πολιτική.

Η οικογένεια, δηλαδή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κάτι χωριστό και αυτούσιο από τις γενικότερες εξελίξεις, αλλά κάθε φορά που εξετάζουμε κάποια πολιτική, και κυρίως τους γενικότερους τομείς, οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική πολιτική, πρέπει να εξετάζουμε ταυτόχρονα και τις επιπτώσεις στην οικογένεια και δη στην πολυμελή οικογένεια και τις επιπτώσεις που υπάρχουν αν θέλετε και στους ανιόντες και κατιόντες.

Γιατί οικογένεια για την Κοινότητα και στην πραγματικότητα, δεν είναι μόνο και η οικογένεια με τα πολλά παιδιά, αλλά είναι και η οικογένεια που έχει τα βάρη των ηλικιωμένων ανιόντων, οι οποίοι είναι επίσης άτομα χρήζοντα προστασίας πολύ περισσότερο από τα παιδιά. Πρέπει λοιπόν να δούμε σε γενικότερη θεώρηση, αν θέλετε, την οικογένεια.

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο επίσης ασχολήθηκε πάρα πολύ με το θέμα της οικογένειας και έκανε πάρα πολλές εκθέσεις μελετώντας κυρίως τη δημογραφική εξέλιξη στα πλαίσια μιας σωστής οικογενειακής πολιτικής.

Το ίδιο και η **Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή** όπως σας είπα, μετά το 1983 δεν έγινε δυνατόν να συζητηθεί και να συμφωνήσουν όλες οι πολιτικές ομάδες για την ανάγκη μιας οικογενειακής πολιτικής. Και βέβαια οι διαφωνίες υπήρχαν όχι στην αναγνώριση μιας πραγματικότητας, αλλά κυρίως στο γεγονός ότι η γενικότερη αριστερά δεν ήθελε να δεχθεί ως οικογένεια το μοντέλο, αν θέλετε, που προέρχεται από το γάμο και το νόμιμο αστικό μοντέλο, ας το πούμε έτσι, αλλά ήθελε κυρίως να θεωρήσει ως οικογένεια και άλλα μοντέλα, μοντέλα που περνούσαν σε άλλα πλαίσια και επίπεδα, όπως είναι οι ομοφυλόφιλοι και άλλα σχήματα συμβίωσης ή διαβίωσης.

Αυτό δεν σημαίνει ότι όλα τα μέλη της σοσιαλιστικής ομάδας είχαν τις ίδιες απόψεις για να μην παρεξηγηθώ - αλλά αυτό υποστηρίχθηκε κυρίως από την ηγεσία και από περισσότερο βόρειες χώρες, όπως ήταν οι Ολλανδοί και οι Δανοί. Και έτσι δεν έγινε κατορθωτό να έχουμε μια ενιαία στρατηγική.

Οι προτάσεις του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος για μια Ευρωπαϊκή Οικογενειακή Πολιτική

Εμείς λοιπόν αποφασίσαμε, ως Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα ή ως Χριστιανοδημοκρατική Ομάδα, στην οποία η Νέα Δημοκρατία είναι ενταγμένη, να σχηματίσουμε εμείς ένα δικό μας πρόγραμμα οικογενειακής πολιτικής, αφού δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε από τη μια μεριά με την άλλη πλευρά, και από την άλλη δεν μπορούσαμε πάλι με τους Συντηρητικούς της Βρετανίας π.χ. να συνεννοηθούμε για να έχουμε τη δική τους στήριξη αφού έτσι θα υπήρχε κάποια πλειοψηφία, επειδή αυτοί υπεστήριζαν μια άλλη πλευρά, η οποία έλεγε πως η υπερβολική ανάμιξη στα θέματα της οικογένειας, η είσοδος του κράτους και της πολιτείας μέχρι την κρεβατοκάμαρα σε τελευταία ανάλυση, είναι μια πολιτική που δεν είναι σωστή και πως αυτοί δεν είχαν διάθεση να συγκρουστούν γι' αυτό το αντικείμενο, διότι αυτοί έχουν πάρει μέτρα που νομίζουν ότι είναι σωστά στη δική τους χώρα και επιλύουν τα προβλήματά τους.

Εμείς δεν πιστεύαμε πως η πολιτική αυτή είναι η ενδεδειγμένη γι' αυτό και φτιάξαμε ένα πρόγραμμα, κυρίως με πρωτοβουλία του τμήματος Γυναικών του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και καταφέραμε μέσα απ' αυτό το πρόγραμμα να συγκεράσουμε και τις διαφορές που υπήρχαν, ακόμα και μέσα στην ίδια πολιτική ομάδα, οι οποίες βασίζονται και σε ορισμένες παραδόσεις διαφορετικές, αλλά και στις πολύ διαφορετικές νομοθεσίες.

Π.χ. πρέπει να πούμε ότι στην Ολλανδία η μεγάλη πλειοψηφία των ζευγαριών που έχουν παιδιά δεν έχει τελέσει ούτε θρησκευτικό ούτε αστικό γάμο. Είναι υποχρεωμένη η πολιτεία λοιπόν να δεχθεί παρόμοια σχήματα, άπαξ και υπάρχουν παιδιά, ότι έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με σχήματα που υπάρχουν με βάση το γάμο.

Εμείς είπαμε ως Χριστιανοδημοκρατική Ομάδα ότι θεωρούμε σωστό ο γάμος να αποτελεί τη βάση για την οικογένεια. Προσθέσαμε όμως ότι από την στιγμή που υπάρχουν παιδιά δεν είναι δυνατόν αυτά τα παιδιά να αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από άλλα παιδιά που έχουν γεννηθεί νόμιμα, αν θέλετε.

Ως στόχο λοιπόν, ως κέντρο, έχουμε το παιδί και επιμένουμε ότι ανεξάρτητα από τις συνθήκες γέννησης ενός παιδιού, το παιδί πρέπει να αντιμετωπίζεται από το κράτος, την πολιτεία και τους ανθρώπους με τον ίδιο τρόπο, θέτοντας ως ιδεολογική μας αρχή και βάση ότι ο γάμος πρέπει να αποτελεί τη βάση για την οικογένεια.

Στην κοινωνική πολιτική λοιπόν, ως προς τα οικογενειακά επιδόματα, τονίσαμε ότι τα επιδόματα για τα παιδιά πρέπει να αποτελούν δικαίωμα κάθε τέκνου. Να καταβάλλονται αυτομάτως στο άτομο που έχει την επιμέλεια των τέκνων, ευθύς μετά την γέννησή τους, και δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να διακόπτονται για διοικητικούς λόγους.

Τα επιδόματα τοκετού θα πρέπει να καλύπτουν τα συγκεκριμένα έξοδα του τοκετού και όχι κατά εικασίαν της εκάστοτε πολιτείας ή ηγεσίας.

Η κοινωνική ασφάλιση. Εδώ είχαμε ζητήσει την κατάρτιση Κοινοτικής Οδηγίας, που θα προέβλεπε συγκεκριμένη άδεια μητρότητας, ασφάλιση με προσωπικές συνεισφορές, αν θέλετε, στην περίπτωση που υπήρχε ανικανότητα για εργασία. Προσθέσαμε δηλαδή το στοιχείο ότι π.χ. μια γυναίκα που δεν εργάζεται, που παραμένει στο σπίτι, ανεξάρτητα από τις γενικότερες πολιτικές, που άλλες υποστηρίζουν ότι πρέπει να αμείβουμε με κάποιο επίδομα τη γυναίκα που μένει στο σπίτι ή όχι, θα έπρεπε αυτή η γυναίκα να έχει αυτόνομη και καλή ασφάλιση κάνοντας και δικές της εισφορές, στο επίπεδο που αυτή θέλει.

Για την μη εργαζόμενη σύζυγο η οποία έχει παιδιά, θα έπρεπε πιστεύουμε το δικαίωμα της αυτόνομης κοινωνικής ασφάλισης, και το δικαίωμα της βοήθειας αν υπάρχουν άποροι γονείς που έχουν ανάγκη από τη βοήθεια τρίτου προσώπου να κατοχυρώνεται απολύτως. Είναι η έννοια της ευρύτερης οικογένειας, η οποία λειτουργεί στην πράξη πολύ περισσότερο στις Νότιες παρά στις Βόρειες χώρες.

Ότι πολύ συχνά η ύπαρξη των παπούδων και των γιαγιάδων καθιστά την οικογένεια πιο προβληματική ακόμη από μια πολύτεκνη οικογένεια, όσο πολύτεκνη και αν είναι. Γιατί οι άνθρωποι αυτοί έχουν ανάγκη μεγαλύτερης προστασίας.

Επειτα τονίσαμε ότι θα πρέπει να υπολογισθούν τα χρόνια που αφιερώθηκαν στην εκπαίδευση νεαρού τέκνου, για τον προσδιορισμό της σύνταξης. Και εκεί επιδιώξαμε με κάθε τρόπο τη δημιουργία του συστήματος της γονικής άδειας. Η γονική άδεια, πρέπει να σας πω με ειλικρίνεια ότι δεν προσέκρουσε μόνο στην άρνηση της κυρίας Θάτσερ. Προσέκρουσε στην άρνηση και των 12 κρατών -μελών.

Έχει ένα τεράστιο κόστος, και πρέπει να 'μαστε ειλικρινείς -βλέπω τον κ. Σκουλάκη ότι κινεί το κεφάλι του με νόημα, το ξέρει το θέμα διότι έχει διατελέσει στο αρμόδιο υπουργείο.

Εμείς απαιτούσαμε αμειβόμενη γονική άδεια. Είπαμε πως όποιος από τους δυο γονείς για τα δύο πρώτα χρόνια της ηλικίας του παιδιού θέλει να παραμένει στο σπίτι, πρέπει να μπορεί να παραμένει στο σπίτι και να αμείβεται.

Αντιλαμβάνεσθε φυσικά το τεράστιο κόστος μιας τέτοιας υπόθεσης και θα πρέπει τα περισσότερα κράτη - μέλη να έχουν φθάσει σε πολύ ψηλότερο επίπεδο για να το καταφέρουν αυτό, αλλά είναι ένας μακροπρόθεσμος στόχος, έστω και αν εφαρμοστεί σε περιορισμένη βάση στην αρχή π.χ. για τις πολύτεκνες οικογένειες και εν συνεχεία να επεκταθεί.

Είναι ένας στόχος που τον επιδιώξαμε όλες οι πολιτικές ομάδες με απόλυτη σύμπνοια και έχουμε αναλάβει την περαιτέρω προώθησή του, μια συνάδελφος Ολλανδή σοσιαλίστρια και εγώ σε συνεργασία, προκειμένου να δούμε τι θα μπορέσει να γίνει μέχρι το 1992. Πάντως είναι κάτι που το επιζητούμε όλοι.

Για τους συζύγους που έχουν και οι δυο επαγγελματική δραστηριότητα, ο γάμος δεν πρέπει να θέτει εν αμφιβόλω και τα τεκτημένα προσωπικά δικαιώματα στην κοινωνική ασφάλιση και τα φορολογικά. Πρέπει να πούμε καθαρά πως δεν μπορεί η φορολογία και το κράτος να τιμωρεί το γάμο.

Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες η μη τέλεση γάμου οφείλεται σε αυτό ακριβώς. Οφείλεται π.χ. στη βαρύτερη φορολογία η οποία προέκυπτε από το γάμο, στην κοινή φορολογική δήλωση η οποία συσώρευε αν θέλετε, τα κέρδη και τιμωρούσε στην ουσία το γάμο και επειδή σε ορισμένες χώρες πολλά πράγματα, υπολογίζονται με στενό οικονομικό κριτήριο, αυτό αποτελούσε μια από τις αιτίες για μη τέλεση γάμου.

Γι' αυτό πεποίθησή μας είναι πως πρέπει η φορολογία να μην τιμωρεί τον γάμο. Αν οι άνθρωποι παντρευόμενοι δημιουργούν τόσο μεγάλες υποχρεώσεις έναντι του κράτους από πλευράς φορολογίας, τότε είναι δυνατόν να είναι αυτό, με επιπρόσθετα άλλα στοιχεία, ένα στοιχείο που εμποδίζει το γάμο και την οικογένεια.

Η πολιτική στον τομέα της υγείας πρέπει να βασίζεται στην υγειονομική εκπαίδευση, στην πρόληψη και στην ιατρική μέριμνα και στην φροντίδα της νηπιακής ηλικίας, και ακόμη και στην ύπαρξη συμβουλευτικών σταθμών και στην ύπαρξη οικογενειακού προγραμματισμού και στην ενημέρωση για την φροντίδα των ηλικιωμένων ατόμων και στην κατ' οίκον νοσηλεία.

Αν αυτό το μεταφέρουμε στις πολύτεκνες οικογένειες, θα δούμε ότι πολύ περισσότερο οι πολύτεκνες οικογένειες, έχουν περισσότερο συγγενείς, ανιόντες, έχουν περισσότερους ηλικιωμένους και γιατί τους έχουν ανάγκη όσο αυτοί μπορούν να φροντίζουν τα μικρότερα παιδιά αλλά και γιατί αυτοί χρειάζονται ανταπόδοση όταν φτάνουν σε κάποια μεγάλη ηλικία, και επομένως επιπλέκεται το πρόβλημα της πολύτεκνης οικογένειας.

Στην οικονομική πολιτική, θα πρέπει ο χρόνος εργασίας να οργανωθεί έτσι ώστε οι γο-

νείς να έχουν περισσότερο χρόνο για τα παιδιά τους. Και πρέπει να μπορούν να εκπληρώσουν τις οικογενειακές και κοινωνικές τους υποχρεώσεις και τις άλλες δραστηριότητες.

Επομένως εμείς πιστεύουμε στο ελαστικό η μεταβλητό ωράριο. Πιστεύουμε στη δυνατότητα της οργάνωσης ενός ωραρίου που θα μπορεί να διευκολύνει τους γονείς, ακόμα και σε επίπεδο εντελώς εσωτερικό σε συγκεκριμένη επιχείρηση. Γι' αυτό και πιστεύουμε και στον ουσιαστικό ρόλο των κοινωνικών εταίρων και στην ελεύθερη διαπραγμάτευση χωρίς την παρέμβαση του κράτους. Και τούτο γιατί είναι δυνατόν μέσα στις συγκεκριμένες οικονομικές μονάδες, σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις, να οργανωθούν έτσι τα πράγματα ώστε να μπορούν να ικανοποιηθούν συγκεκριμένες απαιτήσεις των εργαζομένων χωρίς να χρειάζεται να παρέμβει το κράτος ή γενικότερα η νομοθεσία.

Στο επίπεδο της διάρκειας της εργασίας, υπάρχει και ο θεσμός της μερικής απασχόλησης, με διευθέτηση ad hoc της κοινωνικής ασφάλισης, ώστε να μην είναι επιβλαβές αυτό ούτε για τον εργαζόμενο ούτε για τον εργοδότη. Η εργασία αυτή, η μερική απασχόληση συντά, ορισμένες αντιδράσεις, ότι στη μερική απασχόληση θα καταληφθεί ο χώρος αυτός μόνο από τις γυναίκες, και ότι θα εξαναγκάσουμε τις γυναίκες να έχουν λιγότερα χρήματα απασχολούμενες μερικώς, επειδή θέλουν να φροντίσουν τα παιδιά τους.

Εμείς πιστεύουμε ότι πρέπει να εφαρμοστεί και η μερική απασχόληση και να αφήσουμε επιλογές ελεύθερες, ανάλογα με τις ανάγκες.

Για το γονέα που ασχολείται με την ανατροφή των τέκνων ενδεχομένως την καθιέρωση κάποιου επιδόματος ανατροφής τέκνων.

Εδώ υπάρχουν διχογνωμίες και μέσα στη δική μας ομάδα. Υπήρχε η άποψη ας δώσουμε σύνταξη στη νοικοκυρά, ας δώσουμε κάποιο μισθό στη γυναίκα που μένει στο σπίτι. Δεν ξέρω ειλικρινά αν είναι η καλύτερη λύση αυτή ή αν άλλες λύσεις, οι οποίες δεν θα ήταν επιδοματικές θα μπορούσαν να κινητοποιήσουν πολύ περισσότερο τους ανθρώπους για να φτιάξουν πολυμελέστερη και σωστότερη οικογένεια.

Εκείνο που έχει σημασία επίσης είναι η κατοικία. Το πρόβλημα είναι πολύπλευρο. Οι στεγαστικές ανάγκες σήμερα είναι τελείως διαφορετικές. Εθίγηκε από πολλούς στην αρχή το θέμα της μεταβολής των συνθηκών. Και το είπα και εγώ. Βέβαια η μεταβολή των συνθηκών έχει και μία ποιοτική μεταβολή μέσα της, ένα ποιοτικό στοιχείο. Κάποτε αφήναμε τα παιδιά στο διπλανό οικόπεδο να παίζουν, γιατί αυτό έκαναν όλοι, αυτές ήταν οι δυνατότητες.

Σήμερα θέλουμε να προσφέρουμε μια άλλη ποιότητα και διάσταση. Θέλουμε ενός άλλου είδους επαφή με τα παιδιά, πολύ περισσότερο γιατί σήμερα τα παιδιά παίρνουν ανεξέλεγκτα μηνύματα από πολλές και διάφορες πλευρές, μέσω της εξέλιξης της τεχνολογίας, και έτσι πολλές φορές καλούνται οι γονείς να ανατρέψουν ή να αναιρέσουν και με το ίδιο τους το παράδειγμα τα μηνύματα τα μη σωστά που έρχονται από τρίτες πλευρές.

Η πολιτιστική πολιτική, η εκπαίδευση στο σχολείο έχει μεγάλη σημασία για τον τρόπο ζωής και πρέπει να προετοιμάζει και την επαγγελματική ζωή, αλλά και από την άλλη πλευρά πρέπει να δίνει και ορισμένες κατευθύνσεις. Και το βασικό είναι να ενισχύει το συναίσθημα της ατομικής ευθύνης στο οποίο εμείς πιστεύουμε.

Πρέπει λοιπόν να εξασφαλίσουμε πρώτα απ' όλα τις ίσες ευκαιρίες για τα αγόρια και τα κορίτσια. Πρέπει να τηρηθούν οι αρχές της συνεκπαίδευσης. Πρέπει να αποφεύγεται στα χειρίδια και στα σχολικά βιβλία ο διαχωρισμός των πολιτών ανάλογα με το φύλο. Και πρέπει να περιλαμβάνονται μαθήματα Υγιεινής, ενημέρωση για τα ναρκωτικά τα οποία να 'ναι προσαρμοσμένα στην ηλικία των μαθητών.

Οι γονείς πρέπει να μπορούν να συμμετέχουν στη σχολική ζωή.

Είναι κάτι πολύ βασικό, πολύ ουσιαστικό. Εμείς πιστεύουμε ότι η οικογένεια έχει εκπαιδευτικό ρόλο η ίδια. Δεν μπορεί να ανατεθεί η εκπαίδευση του παιδιού αποκλειστικά στο σχολείο. Από την άλλη πλευρά πιστεύουμε ότι είναι απαραίτητη η σύνδεση των γονέων ή των εκπροσώπων τους, των Συλλόγων Γονέων, με τη σχολική ζωή και για τα σχολικά προγράμματα και για την όλη πορεία των παιδιών μέσα στο σχολείο.

Αρνούμεθα το μοντέλο που θέλει την οικογένεια να είναι τελείως έξω από την εκπαίδευση και τη σχολική ζωή και να είναι η σχολική ζωή αν θέλετε, ανεξέλεγκτο φέουδο του όποιου κράτους ή του όποιου συστήματος.

Η πολιτική του ελεύθερου χρόνου είναι μια πολύ σημαντική υπόθεση. Η μείωση του χρόνου εργασίας, η πρόωρη συνταξιοδότηση, η νυξημένη μακροβιότητα δημιουργούν συνεχή αύξηση του ελεύθερου χρόνου. Θα πρέπει λοιπόν ο ελεύθερος χρόνος να οργανωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι προς το συμφέρον των παιδιών και των οικογενειών.

Και των ηλικιωμένων. Και έπειτα αυτό μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμο και σε περιόδους υψηλής ανεργίας.

Στο νομικό πλαίσιο αυτό που επιδιώκουμε είναι νομική ισότητα των συζύγων και τα ισοδύναμα δικαιώματα για όλα τα παιδιά άσχετα από τις συνθήκες και τις προϋποθέσεις γεννήσεώς τους.

Αυτές είναι μερικές αρχές τις οποίες εμείς υποστηρίζουμε και ελπίζουμε πως μέσα στο πλαίσιο της εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των άλλων οργάνων αλλά και μέσα στο πλαίσιο συνεργασίας και με ορισμένους συναδέλφους από την άλλη πλευρά, από τη σοσιαλιστική πλευρά, που έχουν παρόμοιες απόψεις με μας και που δεν θέλουν να αναμείξουν όλα αυτά τα μοντέλα οικογένειας - γιατί δεν είναι προτεραιότητας αυτή την στιγμή και θα σας πω πως σέβομαι κάθε μοντέλο συμβίωσης, άσχετα αν δεν το επικροτώ ή δεν θα το διάλεγα ποτέ για τον εαυτό μου, αλλά θεωρώ πολύ ουσιαστικότερες τις προτεραιότητες των πολυτέκνων, των μονογονικών οικογενειών, των οικογενειών με προβλήματα παρά των μοντέλων αυτών τα οποία θεωρούνται ότι μπορούν να εκφράσουν οικογένεια, των ομοφυλοφίλων ή άλλων σχημάτων που σας είπα πριν.

Επομένως, ας βάλουμε κάποιες προτεραιότητες, και αυτή νομίζω πρέπει να είναι η ουσία μιας κοινοτικής ευρωπαϊκής πολιτικής, έξω από ιδεολογικά ρεύματα, τάσεις και κομματικά ρεύματα, ας τοποθετήσουμε κάποιες προτεραιότητες. Ας δούμε ποιες είναι οι ανάγκες, οι οξύτερες ανάγκες.

Και νομίζω ότι μια από τις οξύτερες ανάγκες είναι η σωστή και η ποιοτική ενίσχυση των οικογενειών των πολυτέκνων, κάτι που θα αποτελέσει μοντέλο για την περαιτέρω ανάπτυξη της οικογένειας και της κοινωνίας, κάτι που θα επιλύσει το δημογραφικό πρόβλημα το οποίο όπως σας είπα στην αρχή δε θέλω να το λέω έτσι ψυχρά γιατί για μένα δεν έχει μόνο οικονομική διάσταση, έχει χίλιες - δύο διαστάσεις, κοινωνική, πολιτιστική, ηθική, παραδοσιακή.

Και θέλω τελειώνοντας να σας πω πως θα έχετε την αμέριστη συμπαράστασή μου σε ότι επιδιώξετε, στο βαθμό και στο σημείο που θα μπορώ να βοηθήσω στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την κυρία Παπανδρέου έχουμε καλή συνεργασία όλοι οι Έλληνες Ευρωβουλευτές για τα διάφορα θέματα και νομίζω πως επειδή αυτή είναι υπεύθυνη τώρα για τον κοινωνικό τομέα, θα μπορούμε να έχουμε κάπως πιο στενή και πιο ελληνική θεώρηση - αυτό δεν ισχύει βέβαια για την Κοινότητα και δεν είναι σωστό να λέγεται, αλλά εμείς θα την έχουμε, πιο ελληνική θεώρηση αυτού του προβλήματος.

Και θέλω στο τέλος να συγχαρώ όλους σας, κ. Πρόεδρε, όλους σας, την Ανώτατη Συνομοσπονδία, για τον πολύ ενδιαφέροντα τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει τα προβλήματα και επιτρέψτε μου να σας πω για τον πολύ σύγχρονο τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει τα προβλήματα, τρόπο ο οποίος βρίσκει σύμφωνους τους περισσότερους, όλους αν θέλετε τους δικούς μας συναδέλφους στην πολιτική ομάδα στην οποία ανήκω και για το οποίο θέμα θα κάνουμε

ότι είναι δυνατόν να ενισχύσουμε, όπως σας είπα και πριν, κάθε ποιοτική, κάθε οικονομική ασφαλώς και όλα αυτά όσα προηγούνται, αλλά και κάθε ποιοτική μεταβολή του ρόλου της οικογένειας μέσα στην κοινωνία μας. Σας ευχαριστώ.

(χειροκροτήματα)

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλούμε την κυρία Γιαννάκου να μείνει λίγο. Επειδή εξαρχής έγινε η αλλαγή των ομιλητών λόγω του ότι η κυρία Γιαννάκου έχει περιορισμένο χρόνο, θα την κρατήσουμε λίγο ακόμη για να απαντήσει σε ενδεχόμενες ερωτήσεις των παρισταμένων, οι οποίες όπως είπαμε και στην αρχή, πρέπει να είναι σύντομες στην τοποθέτησή τους και εντός του θέματος. Το Προεδρείο διατηρεί το δικαίωμα να μην δέχεται ερωτήσεις που είναι εκτός του θέματος του ομιλητή. Θα δεχόσαστε να αρχίσουμε από μένα κυρία Γιαννάκου;

Επειδή αναφερθήκατε συχνά στην τοποθέτηση των διαφόρων τάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στο ιδεολογικό υπόβαθρο. Προσωπικώς έχω ιδιαίτερο ενδιαφέρον να μάθω ποιες είναι αυτές οι ιδεολογικές, οι βασικές, χονδρικές ιδεολογικές τάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στο θέμα της οικογένειας. Να ξέρουμε και μεις σε ποια ρεύματα μέσα παλεύουμε, να μην πνιγούμε.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Όπως σας είπα και πριν, αρχίζουμε από το τι είναι οικογένεια. Στον ορισμό δεν συμφωνούμε. Δηλαδή η αριστερά συλλήβδην λέει πως οικογένεια δεν μπορεί να θεωρηθεί ο γάμος, η παραδοσιακή οικογένεια μόνο. Δεν είναι μόνο αυτή ούτε και είναι το ιδεατό και το επιδιωκόμενο μοντέλο. Οικογένεια είναι κάθε συμβίωση. Οικογένεια είναι και συμβίωση ομοφυλόφιλων κ.λ.π.

Βέβαια, εάν ρωτήσετε σε προσωπικό επίπεδο τους συναδέλφους σοσιαλιστές, δεν ενστερνίζονται όλοι αυτή την άποψη. Πρέπει να σας πω δηλαδή ότι σε συνεδρίαση της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων που είχε τεθεί το θέμα από τη Σοσιαλιστική Ομάδα, η συνάδελφος κυρία Πανταζή που ήταν τότε Ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ απεχώρησε για να διευκολύνει τη δική μας πλευρά, ώστε με 1α ψήφο να κερδίσουμε την υπόθεση αυτή, διότι είχαν φέρει το ζήτημα αν θέλετε πολύ έξω από τα όρια και υπήρχε τεράστια σύγχυση.

Γιατί η ίδια δεν πίστευε ότι είναι προτεραιότητα η συμβίωση των ομοφυλόφιλων έναντι μιας πολύτεκνης οικογένειας.

Και πιστεύω ότι ανάλογα με το κράτος - μέλος δεν το πιστεύουν και πολλοί άλλοι. Εχω συζητήσει με πολλούς συναδέλφους Γάλλους, οι οποίοι μου είπαν ότι αν πουν αυτά τα πράγματα στην περιοχή που εκλέγονται θα τους θεωρήσουν τρελούς και ότι δεν τα πιστεύουν. Αλλά η γενική ιδεολογική φόρμα της Σοσιαλιστικής Ομάδας, όπως έχει και όπως επηρεάζεται από τις μεγαλύτερες ομάδες, καταλαβαίνετε, τους Γερμανούς, τους Ολλανδούς, τους Βορείους κ.λ.π. δεν θεωρεί όπως σας είπα, ούτε ως μόνο αλλά ούτε και ως επιδιωκόμενο και ιδεατό μοντέλο.

Και εμείς ως Χριστιανοδημοκρατική Ομάδα, δεν το θεωρούμε ως πρακτικό μόνο μοντέλο. Ξέρουμε ότι υπάρχουν χώρες όπου το 50% του πληθυσμού δεν έχει παντρευτεί. Εχουμε όμως ως ιδεατό μοντέλο ως Χριστιανοδημοκρατική Ομάδα το ότι ο γάμος πρέπει να προηγείται της οικογένειας. Όταν βλέπουμε μια συγκεκριμένη κατάσταση ότι υπάρχει και ότι υπάρχουν παιδιά, λέμε πως εδώ δεν θα κάνουμε διακρίσεις στα παιδιά επειδή οι περιστάσεις γεννήσεώς τους ήταν διαφορετικές από τις περιστάσεις των παιδιών που γεννήθηκαν από γάμο.

Υπάρχει όμως η σύγκρουση ως προς την ουσία και τον ορισμό. Γι' αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τονίζει ότι δεν βάζω κανένα ιδεολογικό χρώμα, δεν λέω απολύτως τίποτα, γιατί αλλιώς

θα έχουμε πολιτικά προβλήματα.

Και πρέπει να σας πω ότι και η έκθεση της κυρίας Σουρακί η οποία τελικά πέθανε από καρκίνο η συνάδελφος που ήταν αντιδήμαρχος Παρισίων, είχε αλλαγεί 100 φορές σύμφωνα με τις επιθυμίες της Σοσιαλιστικής Ομάδας. Προσπαθούσαμε να προσεγγίσουμε χωρίς να χάσουμε και μεις την ιδεολογική μας ταυτότητα αν θέλετε, προσπαθούσαμε να βρούμε ένα μοντέλο στη μέση. Τελικά δεν έγινε δυνατόν.

Ειδικότερα ορισμένες ομάδες όπως οι Ολλανδοί σοσιαλιστές κ.λ.π. ήταν κατηγορηματικοί. Σας επανέλαβα, σέβομαι όλους τους τρόπους ζωής αν θέλετε και τα μοντέλα. Αλλά πρέπει να δούμε τις προτεραιότητες. Όταν μιλάμε για οικογενειακή πολιτική, πρέπει να αρχίσουμε και από τα παιδιά, αν και εμείς επιμένουμε ως Νεοδημοκράτες ότι οικογένεια είναι και το ζευγάρι που δεν έχει ακόμα παιδιά, από την ώρα του γάμου και έπειτα. Υπήρχαν άλλοι Ευρωπαίοι, οι Γερμανοί π.χ. και κυρίως οι Λουξεμβούργοι, οι οποίοι έλεγαν όχι, για μας δεν είναι οικογένεια. Αποτελεί αστική νομική σχέση και τίποτε άλλο.

Εμείς λέμε όχι. Αν μια οικογένεια δεν έχει παιδιά - ακόμα κι αν δεν θέλει, αλλά τις περισσότερες φορές δεν έχει παιδιά διότι κάποιοι λόγοι υπάρχουν - είναι οικογένεια. Για το Λουξεμβούργο δεν είναι οικογένεια. Ούτε για τη νομική του κατάσταση, το καθεστώς.

Λοιπόν, αυτή είναι η κατάσταση που επικρατεί. Διαφωνούμε στην ουσία, στη φιλοσοφία του ζητήματος, στον ορισμό.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κ. Μαραγκάκης, Πρόεδρος του Συλλόγου Ηρακλείου θέλει κάτι να ρωτήσει.

ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ: Ηθελα να ρωτήσω την κυρία Γιαννάκου εάν μέχρι σήμερα έχουν θεσπιστεί μέτρα από τα αρμόδια όργανα, τα Κοινοτικά όργανα, τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τους δικούς μας συλλόγους Πολυτέκνων, από την Ομοσπονδία συγκεκριμένα.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Είναι μία πολύ πρακτική ερώτηση και πολύ σωστή.

Υπάρχουν τα διάφορα προγράμματα τα οποία λειτουργούν. Δηλαδή, υπάρχει η βοήθεια προς μη κυβερνητικές οργανώσεις. Υπάρχει το τρίτο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα για τη φτώχεια, του οποίου ήμουν και εισηγήτρια στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο αφορά βεβαίως τις ενδεέστερες οικογένειες, αλλά ας μη λησμονούμε ότι πολλές από τις ενδεέστερες οικογένειες είναι πολύτεκνες οικογένειες.

Και νομίζω ότι μέσα στα πλαίσια του Κοινωνικού Ταμείου και των κοινωνικών πολιτικών, θα μπορούσαν - αν και σήμερα όπως σας είπα δεν υπάρχει μία συγκεκριμένη σφαιρική κοινοτική οικογενειακή πολιτική ή μία οδηγία - θα μπορούσαν να υλοποιηθούν διάφορα προγράμματα που θα μπορούσαν να γίνουν από τους συλλόγους σας, μέσω των διαφόρων δράσεων του Κοινωνικού Ταμείου.

Και θα σας έλεγα, να έχουμε μια επαφή σε ότι προτάσεις ή σκέψεις έχετε στο νου σας. Σας επαναλαμβάνω ότι με την κυρία Παπανδρέου έχουμε καλή συνεργασία, ανεξάρτητα από τις διαφορετικές απόψεις, δεν έχει καμία σημασία. Αλλωστε η κ. Παπανδρέου δεν μπορεί να έχει ιδεολογικές απόψεις, είναι επίτροπος αυτή την στιγμή και επομένως έχει συνεργασία με όλους τους Έλληνες Ευρωβουλευτές. Και θα μπορούσαμε να βοηθήσουμε προς αυτή την κατεύθυνση.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σεβασμιώτατε, έχετε κάποια ερώτηση;

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ: (Ερώτηση εκτός μικροφώνου).

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Καταλαβαίνω την ανησυχία σας, Σεβασμιώτατε, αλλά δεν αφορά στο να θίξουμε παραδοσιακές ιδιαιτερότητες. Δηλαδή το να ρυθμίσουμε, στις ρυθμίσεις που κάνουμε για την οικονομική κοινωνική πολιτική, το να λάβουμε συγκεκριμένες προβλέψεις για τις οικογένειες και για να ενισχύσουμε το θεσμό της οικογένειας -διότι αυτός είναι ο στόχος - δεν εμποδίζει τη συντήρηση των παραδόσεων.

Δηλαδή το να πούμε ότι πρέπει η Κοινότητα να κάνει μια οδηγία για ελαστικό ωράριο εργασίας που να διευκολύνει τους γονείς, αυτό δεν θίγει καμία ιδιαιτερότητα. Διευκολύνει και επιβάλλει και στο εθνικό Δίκαιο να το ρυθμίσουν. Επομένως εδώ δεν θίγουμε ούτε θρησκευτικές ούτε εθνικές ιδιαιτερότητες.

Πρέπει δε να σας πω ότι και μεις στη Χριστιανοδημοκρατική Ομάδα όταν συζητήσαμε είχαμε τις διαφορετικές επιδράσεις. Δηλαδή υπήρχε Οδηγία του Πάπα για το τι κάνουν οι Καθολικοί ή τι λένε κ.λ.π. Υπήρχε η Οδηγία του Πάπα π.χ. για το θέμα της γεννητικής.

Και θα σας πω γιατί είναι χαρακτηριστικό, δηλαδή των παιδιών του σωλήνα κ.λ.π., που ακόμα δεν έχει κανένα ασχοληθεί εδώ. Υπήρχε Οδηγία του Πάπα, η οποία απαγόρευε ρητώς.

Και ο εισηγητής μας, Ιταλός Χριστιανοδημοκράτης, όταν ήρθε η Οδηγία του Πάπα, είπε "έχω πρόβλημα ηθικό και θρησκευτικό να συνεχίσω την έκθεση", στην οποία είχε κάνει ορισμένους συμβιβασμούς με διάφορες πλευρές.

Και τότε εγώ τους είπα ότι έπρεπε να δούμε την έκθεση ως ομάδα Χριστιανοδημοκρατική, μη σταθούμε μόνο στην Οδηγία του Πάπα, διότι και γω τότε θέλω να καλέσω τις δικές μου θρησκευτικές αρχές να πούνε την γνώμη τους επί του θέματος, και ότι η συνοχή της ομάδας οφείλεται στις βασικές αρχές του Χριστιανισμού αλλά όχι στην επιβολή κάθε φορά της μεγαλύτερης Εκκλησίας. Και αυτό βέβαια έγινε δεκτό, όπως καταλαβαίνετε.

Αλλως, εγώ τουλάχιστον, εμένα θα με βρείτε αντίθετη στο να συμφωνήσω σε τέτοιες πολιτικές που θα αφορούν στην αποδυνάμωση της οικογένειας.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Πάτερ Κωνσταντίνε, θέλετε ερώτηση να κάνετε;

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Κοιτάζτε, η Χριστιανοδημοκρατική Ομάδα, είναι η δεύτερη μεγάλη ομάδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η πρώτη είναι η Σοσιαλιστική Ομάδα. Εμείς και στα νέα θέματα που επεξεργαζόμαστε με την Ενιαία Πράξη, έχουμε κάνει μια γενική συμφωνία, γι' αυτό και ψηφίσαμε και τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου σοσιαλιστή και στα δεύτερα 2,5 χρόνια θα ψηφιστεί Χριστιανοδημοκράτης.

Έχουμε κάνει μια γενική συμφωνία διότι οι κανόνες της Κοινότητας απαιτούν 260 ψήφους για να περάσει η Ενιαία Πράξη. Επομένως, ούτε χωρίς τους Σοσιαλιστές γίνονται 260 ούτε χωρίς τους Χριστιανοδημοκράτες γίνονται 260. Η κάθε μία από τις δύο μεγάλες ομάδες μπορεί αν θέλετε να μπλοκάρει ορισμένα πράγματα εκεί.

Γι' αυτό και στην οικογένεια, επειδή δεν συμφωνούσαμε δεν συζητήθηκε, έμεινε. Δεν προσπάθησε ο ένας να επιβάλει στον άλλον την άποψή του, διότι θα μπορούσαμε να φτάσουμε στην ολομέλεια και με μια ψήφο ξαφνικά να βγουν πράγματα τα οποία δεν θα' ταν και σοβαρά αν θέλετε για το Κοινοβούλιο. Και είπαμε ας το αφήσουμε και ας αφήσουμε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να πάρει πρωτοβουλίες.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλώ άλλος ερώτηση; Ορίστε, λέγετε το όνομά σας. Ο κ. Αρβανίτης, Πρόεδρος της ΑΣΠΕ.

ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ: Ηθελα να ρωτήσω, είπατε ότι στη μελέτη την οποία έγινε, το θέμα των παιδιών. Και ότι ορισμένες χώρες όπως οι Δανοί δεν θεωρούν οικογένεια όταν δεν έχουν παιδιά. Έχει

ερευνηθεί και θα επηρεάσει νομίζετε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα το πόσοι έχουν μείνει χωρίς την παραδοσιακή οικογένεια, χωρίς τον γάμο, από φορολογικές επιπτώσεις;

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Ναι, έχει μελετηθεί.

ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ: Αν μου επιτρέπετε, μου εδημιουργήθη η εντύπωση ότι η βάση της σκέψεως αυτής ήταν το παιδί. Και είναι ένα ουσιαστικό στοιχείο το οποίο μας εδώσατε.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ Ακούστε, η βάση για τις οικογενειακές πολιτικές είναι το παιδί. Βάση όμως για την οικογένεια αποτελεί και το ζευγάρι που δεν έχει ακόμα παιδιά. Οι Λουξεμβούργοι π.χ. και οι Δανοί δεν το δέχονται. Λένε ότι είναι μια αστική νομική σχέση ο γάμος, τίποτα άλλο. Κατά συνέπειαν, αυτό δεν είναι οικογένεια.

Εκεί εμείς δώσαμε τη μάχη, οι Έλληνες, εγώ δηλαδή, και πέρασε στο πρόγραμμα της Χριστιανοδημοκρατικής Ομάδας ότι η οικογένεια με ή χωρίς παιδιά, άπαξ και υπάρχει ένα ζευγάρι έγγαμο αυτό αποτελεί οικογένεια. Και αυτό πρέπει να θεωρούμε ως οικογένεια.

Τώρα, την επίπτωση της φορολογίας, φαίνεται πως στην Ολλανδία έπαιξε τεράστιο ρόλο. Πρέπει δε να σας πω ότι και στο Βέλγιο, εγώ προσωπικώς γνωρίζω ζευγάρι το οποίο έχει μεγάλα παιδιά, 3 παιδιά, πάνω από 20 ετών και πήρε διαζύγιο διότι είχε φτάσει η φορολογία σε σημείο που δεν μπορούσαν να την αντιμετωπίσουν.

Γι' αυτό και πιστεύω ότι πρέπει να αρχίσουμε από κει. Η φορολογία δεν πρέπει να τιμωρεί το γάμο. Ίσως η χωριστή φορολόγηση των συζύγων να είναι ένα πολύ καλύτερο σύστημα από τη συσσώρευση του εισοδήματος και τη φορολόγηση. Πάντως πρέπει, αν θέλουμε να μαστε σοβαροί, να αρχίσουμε από κει. Να δούμε ώστε να μην υπάρχει ούτε δραχμή παραπάνω που θα μπορούσαν να φορολογηθούν τα άτομα πριν παντρευτούν και μετά, για να μην είναι αυτός ένας από τους λόγους. Στην Ολλανδία θεωρείται εκ των 3-4 σημαντικών λόγων για να μην τελείται γάμος.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ορίστε, η κυρία.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μας είπατε, κ. Γιαννάκου, ότι δεν βρίσκετε σαν σωστή την επιδοματική οικονομική για τη λύση του οικονομικού προβλήματος. Δεν μας δώσατε όμως μια απάντηση άλλη, τι βλέπετε σαν λύση;

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Οχι επιδοματική πολιτική, προσέξτε, το είπα σε συγκεκριμένο σημείο. Είπα ότι δεν βρίσκω σωστή την επιδοματική πολιτική της γυναίκας που μένει στο σπίτι, να μένει στο σπίτι.

Αντίθετα, είμαι υπέρ των ευρέων φορολογικών απαλλαγών, είμαι υπέρ του να ευρεθούν τρόποι να ενισχύσουμε την εκπαίδευση, την πρόσβαση στην εκπαίδευση - είπατε πριν για τις μετεγγραφές και όλα αυτά - δηλαδή να ενισχύσουμε την ποιότητα.

Και δεν είμαι εναντίον των επιδομάτων για τα περισσότερα τέκνα. Προσέξτε, είμαι εναντίον της αρχής ότι κάθε γυναίκα που μένει στο σπίτι θα παίρνει ένα μισθό νοικοκυράς. Δεν το βρίσκω σωστό. Βρίσκω σωστή όμως την επιδοματική πολιτική, την οποία και το κόμμα μας έχει εξαγγείλει αλλά και οι Γάλλοι έχουν εφαρμόσει, τα επιδόματα των τέκνων, τα οποία συνεχώς προσαυξάνονται.

Νομίζω ότι καταλάβατε τη διαφορά. Το πρώτο που είπα εγώ αφορά και οικογένειες χωρίς παιδιά. Δηλαδή άπαξ και κάποιο άτομο μένει στο σπίτι να πληρώνεται από το κράτος. Εκεί δεν συμφωνώ, γιατί αυτό στην ουσία θα δημιουργήσει και προβλήματα και θα δημιουργήσει και την τάση να γυρίσουν οι γυναίκες στο σπίτι γιατί παίρνουν το τάδε ποσόν. Αλλά πρέπει να

σας πω ότι ούτε η χώρα μπορεί να πάει μπροστά ούτε η Ευρώπη αν δεν συμμετέχει στην ενεργό παραγωγική ζωή και ένα μεγάλο μέρος των γυναικών.

Και δεν σας επεσήμανα, ή μάλλον το επεσήμανα αλλά πρέπει να το ξαναπώ και κάτι άλλο: ότι δεν έχει σχέση η παραμονή στο σπίτι με τον αριθμό των παιδιών. Δυστυχώς, αν ήταν τόσο απλή η λύση, οι γυναίκες που εργάζονται και δεν εργάζονται έχουν τον ίδιο αριθμό παιδιών. Είναι τόσες πολύτεκνες - η κυρία Δημητριάδου είναι τόσο δραστήρια επιστήμων και εργάζεται και έχει 4 παιδιά. Επομένως δεν μας το λύνει αυτό το πρόβλημα.

Επομένως, για να ξεκαθαρίσουμε, δεν πιστεύω στην αρχή του ότι άπαξ και μια γυναίκα μένει στο σπίτι, έχει δεν έχει παιδιά, οποιαδήποτε κι αν είναι η κατάσταση, πρέπει να πληρώνεται από το κράτος. Τη θεωρώ λάθος πολιτική. Αντίθετα θεωρώ σωστή πολιτική, όταν μιλάμε για την οικογένεια την πολύτεκνη, θεωρώ σωστή και την επιδοματική και την φοροαπαλλακτική πολιτική.

Και αυτό το εφήρμοσε η Γαλλία, η οποία είναι η μόνη χώρα αυτή την στιγμή που έχει κάποια μικρή διαφορά προς το καλύτερο από πλευράς δημογραφικού. Δηλαδή, και τα μέτρα που είχαν παρθεί πριν και τα ενισχυμένα μέτρα με τα καινούργια επιδόματα που έδωσε ο Σιράκ ως πρωθυπουργός, φαίνεται πως κάτι έχουν αρχίσει να αποδίδουν.

ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ (Γραμ. Συλ. Ηρακλείου): Επρεπε να δοθεί προτεραιότητα στην κοινωνική διάσταση της οικογένειας, να δούμε την οικογένεια σαν μονάδα αξίας και όχι να την βλέπουν σαν οικονομική μονάδα;

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Ναι, είναι αυτό που είπα από την αρχή κ. Μαρκόπουλε, ότι έχουμε και εκεί την ιδεολογική διαφορά. Δηλαδή όταν οι Λουξεμβούργιοι λένε ότι το ζευγάρι που παντρεύεται και δεν έχει ακόμα παιδιά είναι μια αστική υπόθεση, για μας δεν είναι μια αστική υπόθεση.

Για μας, αν θέλετε, τους Έλληνες της Νέας Δημοκρατίας, είναι μια πρωταρχική μονάδα, ένα πρωτογενές κύτταρο της κοινωνίας, στο οποίο το άτομο ολοκληρώνεται συναισθηματικά και ηθικά, ικανοποιεί πάρα πολλές από τις ανάγκες του ώστε να μπορεί να λειτουργήσει στο υπόλοιπο κοινωνικό πλαίσιο. Αυτοί λένε ότι αυτά είναι προσωπικά ζητήματα, αλλά η σχέση είναι αστική σχέση. Εμείς λέμε κάτι άλλο. Καταλάβετε;

Επομένως, αυτή είναι η έμφαση. Είναι το βασικό κύτταρο της κοινωνίας, το οποίο πολλαπλασιάζει, το οποίο ενεργοποιεί την κοινωνία, το οποίο δίνει αξία στην κοινωνία διότι έχει αυτό το ίδιο πρωταρχική αξία.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Λόγω στενότητας χρόνου θα δεχθούμε δύο, το πολύ - πολύ τρεις, όσο το δυνατόν ουσιώδεις ερωτήσεις. Ορίστε. κ. Βασίλη.

ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΣ: Ηθελα να μας μιλήσετε εάν στις ελληνικές ομάδες υπάρχει καμία ιδεολογική διαφορά σε ότι αφορά το μοντέλο της οικογένειας, το οποίο προηγουμένως μας αναφέρατε. Το ένα αυτό.

Και το δεύτερο, εάν σ' αυτές τις άλλες ομάδες που έχουν διαφορά με την δική σας ομάδα, πώς εξηγούν και με ποιους τρόπους νομίζουν ότι αντιμετωπίζουν το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας τους που σε όλες τις κοινότητες σχεδόν υπάρχει.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Κοιτάξτε με τις προηγούμενες ομάδες - γιατί με την νυν ομάδα εμείς έχουμε μείνει κατά βάση το ίδιο, με την νυν ομάδα των συναδέλφων Ευρωβουλευτών του ΠΑΣΟΚ δεν έχω κάνει ιδιαίτερες συζητήσεις, αλλά ξέρω τις απόψεις του κ. Ρωμαίου, του κ. Αυγερινού και του κ. Παπουτσή. Εν πάση περιπτώσει οι άνθρωποι δεν απέχουν πολύ από μας.

Όμως στην ομάδα που βρίσκονται οι δυνάμεις οι οποίες πιστεύουν αυτά που σας είπα είναι πάρα πολύ ισχυρές για να μπορούν να πάρουν κάποιες πρωτοβουλίες. Ο κ. Αυγερινός πολλές φορές είχε έρθει στην Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων -προσωποποιώ λίγο τα πράγματα, είναι σωστό να ξέρουμε τι λέει ο καθένας -και δεν είχε υποστηρίξει πράγματα διαφορετικά από μας, όχι δεν θα το έλεγα. Αλλά δεν μπορούν στις ομάδες που βρίσκονται, όπως και οι κομμουνιστές, δεν μπορούν, δεν έχουν τη δύναμη και την ισχύ και από πλευράς αριθμού να πάρουν κάποιες πρωτοβουλίες.

Και επειδή δεν μπορείς και σε όλα τα θέματα να ξεχωρίζεις από την ομάδα σου και να λες εγώ σ' αυτό διαφωνώ, σε κείνο, στο άλλο διαφωνώ, διότι δημιουργούνται προβλήματα, δεν έχουν ξεχωρίσει την θέση τους φανερά, να πουν εμείς δεν τα θέλουμε αυτά.

Μόνο η κυρία Πανταζή είχε διαφοροποιηθεί στην Επιτροπή Γυναικών που είχαμε συζητήσει, διότι επιτέλους πάει πολύ μακριά η υπόθεση αυτή και πράγματι μας είχε διευκολύνει για μια πολύ σωστή απόφαση την οποία είχαμε πάρει.

Δε νομίζω ότι σε ελληνικό πλαίσιο πάντως κανένας από τους Ευρωβουλευτές, ξέρετε, έχει διαφορετική πολύ άποψη. Όχι. Είναι περισσότερο απόψεις των πιο ισχυρών και των βορείων ομάδων, της σοσιαλιστικής ομάδας, κυρίως Δανοί, Ολλανδοί και Γερμανοί μπορώ να πω. Οι Γάλλοι ίσως είναι λίγο πιο συντηρητικοί. Των Ριζοσπαστών, των Πρασίνων, προστίθενται και άλλες ομάδες.

Κοιτάζετε, το δημογραφικό το αντιμετωπίζουν με διάφορα μέτρα του τύπου: λένε π.χ. στην Ολλανδία ότι εμάς δεν μας πειράζει που το 60% δεν έχει παντρευτεί, αστικά για μας είναι οικογένεια. Και τους δίνουν τις ίδιες κοινωνικές παροχές, τις ίδιες ασφαλίσεις και υπάρχει και δικαίωμα κληρονομιάς.

Δηλαδή είχαμε φτάσει κάποια στιγμή οι Ολλανδοί σοσιαλιστές να ζητούν εάν δύο άτομα συμβιώνουν, η γυναίκα να κληρονομεί τον άντρα με τον οποίο συμβιώνει έστω και δεν υπάρχουν παιδιά.

Και εκεί είπαμε βέβαια ότι εντάξει, αν υποθέσουμε ότι γίνεται τέτοια κουβέντα, θα πρέπει να μπουν ορισμένα κριτήρια και όροι.

Διότι εάν κάποιος συμβιώνει κάθε χρόνο και με διαφορετικό άτομο, πώς θα επιλυθούν τα ζητήματα κληρονομιάς και άλλα; Και πάντως δεν το δεχτήκαμε.

Λοιπόν, βρίσκουν άλλους τρόπους, έχουν και ισχυρότερες οικονομίες, και ενισχύουν την υπόθεση χωρίς να χρειάζεται να ξεκινήσουν από την πρωταρχική αξία της οικογένειας που ξεκινούμε εμείς.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Από αυτή την πτέρυγα υπάρχει καμία ερώτηση; Ο κύριος.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Για το κλίμα το οποίο φαίνεται να επικρατεί στην Ευρώπη, τις δυσκολίες τις οποίες προδιαγράφει και τι είναι δυνατόν να μεταφερθεί στην Ελλάδα μελλοντικά, δεδομένου ότι έχουμε και την ξενομανία. Και εδώ ακριβώς είναι ένας τεράστιος κίνδυνος που πρέπει να μας κάνει ιδιαίτερα προσεκτικούς. Δεν είναι μονάχα το θέμα των πολυτέκνων, είναι και το θέμα της χώρας μας σαν χώρα.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ερώτηση έχετε να κάνετε κύριε; Όχι τοποθετήσεις δεν θέλουμε... Να κάνουμε και μία τελευταία ερώτηση. Ο κύριος έχει τη σειρά.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Πάτερ μου έχω δηλώσει ήδη ότι η δική μας πολιτική ομάδα και εγώ προσωπικώς διαφωνούμε μ' αυτά και εδήλωσα από την αρχή τι εμείς θεωρούμε οικογένεια. Όσο για την σχέση της αστικής και της θρησκευτικής οικογένειας, αυτό πια είναι θέμα το οποίο είναι ξε-

καθαρισμένο νομίζω για όλα τα πολιτικά κόμματα και τις ομάδες, και το γνωρίζετε.

Εμείς πιστεύουμε ότι η ύπαρξη νομικού πλαισίου και αστικής οικογένειας δεν εμποδίζει τη θρησκευτική οικογένεια. Σε όλες τις χώρες της Ευρώπης βλέπουμε ότι αυτοί που παντρεύονται με πολιτικό γάμο για να λύσουν τα νομικά ζητήματα που αφορούν τη σχέση τους με το κράτος τελούν και θρησκευτικό γάμο. Θα σας έλεγα δε και ότι η δυνατότητα του πολιτικού γάμου στην Ελλάδα, η οποία καλώς υπάρχει - θα σας το πω ειλικρινώς - καλώς υπάρχει διότι φαίνεται και αυτός ο οποίος θέλει να επιλέξει το θρησκευτικό γάμο. Ποιο ήταν το συμπέρασμα; 1-2% είναι ζήτημα.

Επομένως, θα δώσω και σε σας μια απάντηση ταυτόχρονα: Εγώ δεν ανησυχώ ούτε για την πολιτιστική ταυτότητα της Ελλάδας ούτε για τα ξένα ρεύματα ούτε για τίποτα. Η Ελλάδα επέζησε 3.000 χρόνια κάτω από τις χειρότερες συνθήκες.

Η Ελλάδα εκράτησε τη θρησκευτική της συνοχή, έδωσε πολιτισμό σε άλλες χώρες, τη γλωσσική της συνοχή και πιστεύω πως αντί να ανησυχούμε για τους ξένους που θα 'ρθουν να γίνουμε εμείς δυναμικοί και επιθετικοί και να επηρεάσουμε τους ξένους ακόμη περισσότερο γιατί μπορούμε. Αυτή είναι η δική μου γνώμη.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μια τελευταία ερώτηση παρακαλώ ακόμη... Ορίστε και τελειώσαμε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Συγχαίρω την κυρία Ευρωβουλευτή, είπε κάτι ωραία πράγματα. Και θέλω να προσθέσω κάτι... Ναι ερώτηση: Το στεγαστικό πώς το βλέπουν οι Ευρωπαίοι και τι κάνουν για τις πολυμελείς οικογένειες; Είναι σημαντικό αν ενοικιάζουν ή τους παραχωρούν κατοικίες. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Το έθιξα ακροθιγώς. Θα πρέπει να φτιαχτούν.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κυρία Γιαννάκου, σας παρακαλώ, δεχθείτε μια ερώτηση ακόμη.

ΕΡΩΤΗΣΗ: (Εκτός μικροφώνου). Μήπως μπορείτε να μας πείτε πότε θα τελειώσουν οι συζητήσεις αυτές και πότε θα υλοποιηθούν οι κάποιες αυτές αποφάσεις;

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Θα σας πω αμέσως. Το σχήμα το ξέρετε. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Κομισιόν δηλαδή, προτείνει στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο και μετά σε τελευταίο λόγο αποφασίζει το Συμβούλιο και προκειμένου να γίνει Οδηγία είναι δεσμευτική η γνώμη του Κοινοβουλίου με 260 ψήφους.

Είπα ότι είναι θετικό το γεγονός ότι έγινε το Παρατηρήριο για τις Οικογένειες στην αρχή της χρονιάς, που σημαίνει ότι στον κοινωνικό τομέα που προΐστανται η κ. Παπανδρέου θα γίνει τμήμα για τις οικογένειες. Κι αυτό είναι σημαντικό διότι το τμήμα αυτό μπορεί να ερεθίζει όλα τα άλλα τμήματα για τις αντίστοιχες κοινωνικές πολιτικές να λαμβάνουν υπόψη τους την οικογένεια.

Τώρα, πότε και αν θα γίνουν Οδηγίες να επιβάλουν στα κράτη μέλη ορισμένες και συγκεκριμένες ρυθμίσεις που αφορούν είτε στα επιδόματα είτε στην ασφάλιση, εγώ θα σας έλεγα το εξής: ότι πρέπει να λάβουμε τα εθνικά μας μέτρα κατ' αρχήν και ταυτόχρονα να στηρίξουμε ως εκπρόσωποι, η κυβέρνηση που θα προέλθει από τις εκλογές στις 5 Νοεμβρίου, να στηρίξει όλα τα κοινοτικά μέτρα, επαναλαμβάνω χωρίς να φοβόμαστε κάθε φορά ότι θα μας επηρεάσουν οι ξένοι ή τα ξένα μοντέλα κ.λ.π.

Και θέλω να σας θυμίσω ως τελευταίο κάτι: Καμιά φορά ακούω και πραγματικά γελάω όταν λένε θα 'ρθουν οι ξένοι να δουλέψουν εδώ κ.λ.π. Και δεν συλλογίζεται κανείς ότι οι Ελ-

λνες με όλη τους τη ζωτικότητα και τη δύναμη βγήκαν κατά εκατομμύρια στο εξωτερικό και διέπρεψαν.

Πιστεύω λοιπόν ότι θα πρέπει να δούμε την υπόθεση της Ευρώπης ως ένα μηχανισμό feed - back, ως ένα μηχανισμό ανάδρασης, ανταλλαγής και ιδεών και πολιτισμών οι οποίοι δεν είναι διαφορετικοί, έχουν βάση τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Πρέπει λοιπόν εμείς περισσότερο να επιδιώκουμε αυτή την επαφή και αυτή την Ευρώπη, παρά οι άλλοι.

Γιατί αυτός ο πολιτισμός είναι δικός μας, εμείς τον φτιάξαμε και αυτοί τον συντήρησαν και τους αξίζει ένα μπράβο γιατί οι λαοί της Κεντρικής και της Βόρειας Ευρώπης συντήρησαν τον πολιτισμό την εποχή που είμασταν εμείς κάτω από την τουρκική κατοχή.

Αλλά μη μας φοβίζει, καμία πολιτιστική επίδραση. Εγώ έχω δει ότι στις βόρειες χώρες υπάρχει μια επάνοδος στο θέμα της οικογένειας. Υπάρχει μια τάση, και το ίδιο και στις Ηνωμένες Πολιτείες, να συνδεθεί η οικογένεια. Το ίδιο και στη Σοβιετική Ένωση που είχε αγνοήσει ως αξία την οικογένεια και την είχε βάλει μέσα στο πλαίσιο της παραγωγής. Υπάρχει μια διεθνής τάση να ενισχυθεί η οικογένεια και νομίζω ότι εμείς οι πολιτικοί πρέπει εκεί να παίζουμε το ρόλο μας.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κλείνουμε με μια ερώτηση από τον κ. Χιωτάκη, του Συλλόγου Πολυτέκνων Ηρακλείου. Ορίστε κ. Φιωτάκη, σύντομα.

ΦΙΩΤΑΚΗΣ: Αναφερθήκατε ότι υπάρχουν ορισμένα προγράμματα στα οποία θα μπορούσαμε να συνεργαστούμε... Μήπως θα ήταν δυνατόν αυτά τα προγράμματα να μας αναφέρετε ενδεικτικώς και πού μπορούμε να στραφούμε, ή αν δεν μπορείτε τώρα, να έχουμε κάποιο έγγραφο ούτως ώστε να ασχοληθούμε μετά όταν φύγουμε από δω;

ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Ναι, σας είπα για το Πρόγραμμα της Φτώχειας π.χ., το οποίο ήτανε Πρόγραμμα Φτώχειας, τώρα λέγεται Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα για την Αποκατάσταση των Μειονεκτούντων και Προβληματικών Ατόμων και Οικογενειών, από πλευράς οικονομικής.

Μέσα σ' αυτό το πρόγραμμα μπορούν να γίνουν πολλά πράγματα. Πρέπει να σας πω ότι ήδη στην Ελλάδα υπάρχουν 11 προγράμματα για τη φτώχεια, εκ των οποίων τα 9 μάλιστα απευθύνονται στους πολιτικούς πρόσφυγες οι οποίοι έχουν έρθει από τις Ανατολικές χώρες και αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα οικονομικά προβλήματα όπως αντιλαμβάνεσθε, διότι έρχονται χωρίς οικονομικά μέσα.

Η Εκκλησία της Ελλάδος έχει αναλάβει ένα πρόγραμμα φτώχειας, που δε θα διστάσω να πω ότι είναι και το πιο επιτυχημένο, έτσι το έκρινε τουλάχιστον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και το οποίο ασχολείται και με ξένους πρόσφυγες, με Πολωνούς και άλλους, με τα προβλήματά τους τα εκπαιδευτικά.

Εγώ θα σας έλεγα να έχουμε μια επαφή, θα έχω μια επαφή με το προεδρείο, να δω όλες τις δυνατότητες, θα το κουβεντιάσω και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με την κυρία Παπανδρέου, να δούμε πώς μπορεί η Ανώτατη Συνομοσπονδία να υλοποιήσει κάποιο από αυτά τα προγράμματα.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ την κυρία Γιαννάκου. Την κουράσαμε πολύ και πιστεύω ότι κάλυψε όλο το φάσμα των ερωτήσεων.

Επειδή όπως ξέρετε ο χρόνος του όλου συνεδρίου είναι περιορισμένος και το θέμα εκτεταμένο και θέλουμε να έχουμε μια όσο το δυνατόν εξαντλητική αναφορά στα θέματα, δεν θα

κάνουμε διαλείμματα ενδιαμέσως.

Πρέπει να αναφερθούμε επίσης ότι ανάμεσά μας βρίσκονται αντιπρόσωποι από την Παγκύπρια Οργάνωση Πολυτέκνων, που θα μας μιλήσουν εκτενώς αύριο. Επίσης το Πρόεδρείο της Πανελλήνιας Οργάνωσης Νοικοκυρών. Και τρίτον, εκπρόσωποι από την Ευρωπαϊκή Ένωση Γονέων καθώς και εκπρόσωπος του Κέντρου Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού.

Τηλεγραφήματα πήραμε, μετά από την ανάγνωση των προηγουμένων από το Δ.Σ. της Πανελλήνιας Ένωσης Γυναικών που εύχεται καλή επιτυχία και από το Δ.Σ. των Επιστημόνων Γυναικών καθώς και το Δ.Σ. της Ένωσης που λέγεται Μητέρες Πολύτεκνες Επιστήμονες που εύχονται ευόδωση των εργασιών μας.

Υστερα απ' αυτό παρακαλούμε τον κ. Παπαδερό να ανέλθει στο βήμα για να ακούσουμε την εισήγησή του πάνω στο θέμα "Ζωή και Αντιζωή".

Αλέξανδρος Παπαδερός, Γεν. Διευθυντής Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης: "Ζωή και Αντιζωή"

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: "Ζωή και Αντιζωή". Ενας λόγος είναι, κ. Πρόεδρε, να πείτε να μας αναπτύξει το θέμα "Ζωή και Αντιζωή". Στην πράξη θα δούμε ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο, για πολλούς λόγους. Ας μην τους πω τώρα. Ενας απ' αυτούς πάντως είναι ο χρόνος ο οποίος μας πιέζει τόσο πολύ. Πρέπει να φάμε, γιατί αυτό ανήκει στη ζωή και πρέπει να φάμε ειρηνικά, δηλαδή χωρίς να φαγωθούμε ούτε μεταξύ μας ούτε με το πρόγραμμα. Αυτό σημαίνει ότι εγώ πρέπει να είμαι σύντομος, αυτό σημαίνει πως πρέπει να περικόψω την ομιλία μου.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Οχι, δεν θα περικόψετε τίποτα, κ. Παπαδερέ. Δεν θα το δεχτούμε.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ. Θα σας πω τι έκανα ήδη. Ας μου επιτρέψετε να μη μείνω στις προσφωνήσεις. Απλώς θα επαναλάβω τη χαρά μας για τη σύναξή μας αυτή και να ευχαριστήσω για την ευκαιρία που μου δίδετε να επικοινωνήσω λίγο πιο άνετα μαζί σας.

Όπως έχετε παρατηρήσεις, οι τρεις αυτές λέξεις "Ζωή και Αντιζωή" είναι υπότιτλος του θέματος του συνεδρίου. Επομένως συνοδεύουν το θέμα, είναι μέρος του θέματος.

Όπως ενθυμούνται εκείνοι που πήραν μέρος στην προπαρασκευή, στη συνάντηση που είχαμε εδώ για την προπαρασκευή του συνεδρίου, έγινε η σκέψη να προστεθεί αυτός ο υπότιτλος με ένα πολύ συγκεκριμένο στόχο, μια συγκεκριμένη επιδίωξη: Η επιδίωξη ήταν να υπάρξει ένα σταθερό σημείο αναφοράς, τόσο για τους εισηγητές όσο και για τις συζητήσεις, γύρω από την όλη προβληματική του συνεδρίου.

Ενα σημείο αναφοράς δηλαδή με την έννοια να' χουμε στο μυαλό μας, καθώς μιλούμε για το θέμα του συνεδρίου, να' χουμε στο μυαλό μας το ερώτημα σε ποιο βαθμό και με ποιους τρόπους κράτος και κοινωνία προάγουν τη ζωή ή ευνοούν την αντιζωή. Σε σχέση πάντα με την οικογένεια και μάλιστα την πολυμελή, την οικογένεια των πολυτέκνων.

Αυτός ήταν ο στόχος. Και οι υπεύθυνοι του συνεδρίου ευαρεστήθηκαν να μου εμπιστευθούν ένα σύντομο σχόλιο πάνω στο θέμα αυτό, όχι μια ομιλία, μια εισήγηση - αυτό ήταν επίσης ξεκαθαρισμένο γιατί είπαμε να δοθεί βάρος στα επιμέρους ειδικότερα ζητήματα.

Βέβαια τώρα, μιλάω λίγο προθύστερα, μια και προηγήθηκαν τόσα μέχρι σήμερα, μέχρι αυτή την ώρα. Π.χ. από την ομιλία μου αυτή θα έβγαιναν μερικά πολύ συγκεκριμένα ερωτήμα-

τα για την κυρία Γιαννάκου που μας μίλησε προηγουμένως. Εν πάση περιπτώσει, δεν είναι και πολύ αργά. Βέβαια όπως είπα, είμαστε κάτω από την καταθλιπτική τώρα πίεση του χρόνου και δεν θέλω να αδικήσω τους επόμενους ομιλητές και το όλο πρόβλημα.

Λίγο είμαστε, κ. Πρόεδρε στην ατμόσφαιρα της Βουλής των τελευταία ημερών που βλέπατε τους βουλευτές και στρεφότανε προς τον πρόεδρο: Κύριε Πρόεδρε, ένα λεπτό ακόμα - Τελειώνετε - Μισό λεπτό ακόμα, κύριε, τελειώσα -Τελειώνετε, τελειώσατε - και κόβεται το μικρόφωνο. Κάπου εκεί είμαστε και τώρα...

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ δεν θα σας το κάνω αυτό πάντως.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Εγώ όμως το αισθάνομαι και ο καϋμένος ο βουλευτής ή η βουλευτίνα άφηνε το βήμα με το αίσθημα που ήτανε φανερό “αχ και είχα τόσο σημαντικά πράγματα να σας πω, εγώ θα σας έσωσα, τώρα δεν μου δίδετε το χρόνο”. Βέβαια αυτό το τελευταίο αίσθημα δεν το έχω εγώ, και από την άποψη αυτή είμαι απαλλαγμένος.

Να σας εξομολογηθώ τώρα και δύο άλλα πράγματα. Κατ' αρχήν είμαι σε μια κατάσταση γρίπης. Ελπίζω να μην σας μεταφέρω όλα τα μικρόβια... Έχετε κάποια κατανόηση για τις συνέπειες αυτού του γεγονότος που δεν μπορούμε να το προλάβουμε πάντα.

Δεύτερον, να σας πω ότι έγραψα μια ομιλία, υπάρχει δηλαδή ένα κείμενο, κάποια στιγμή μπορείτε να το έχετε. Είχα την αίσθηση πως είναι μια ωραία θεολογική βαθυστόχαστη ομιλία και γι' αυτό αποφάσισε να μην τη διαβάσω.

Το θέμα της εισήγησής μου αποτελεί υπότιτλο του θέματος του συνεδρίου και αποβλέπει απλώς στο να δημιουργήσει ένα πλαίσιο αναφοράς: Σε ποιο βαθμό η σχέση του Κράτους και της κοινωνίας μας προς την οικογένεια είναι σχέση ζωής ή αντιζωής; Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο ελπίζω πως θα κατανοηθούν καλύτερα οι εισηγήσεις και οι συζητήσεις που θ' ακολουθήσουν. Θα μου επιτρέψετε να εξηγήσω πρώτα τον όρο “αντιζωή” επειδή είναι καινοφανής.

Συνήθως μιλούμε μόνο για τις δύο πραγματικότητες, τη **ζωή**, και το **θάνατο**, που η μία αναιρεί την άλλη. Υπάρχει όμως μια τρίτη πραγματικότητα: η **αντιζωή**.

Όλα εκείνα δηλαδή, που είναι ανάμεσα στη ζωή και στο θάνατο. Αυτά που δεν θα τα ονομάζαμε πια **ζωή**, αλλά και που δεν είναι ακόμη **θάνατος**. Φαινόμενα και καταστάσεις που είναι ενάντια στη ζωή (**αντιζωή**), που δεν έχουν ποιότητα ζωής και όμως δεν είναι ακόμη τελικός θάνατος, πνευματικός ή βιολογικός. Όταν λέμε λοιπόν “αντιζωή”, εννοούμε κάθε τι που δεν είναι πια ζωή αλλ' ούτε ακόμη θάνατος.

Βέβαια, για να απαντήσουμε ακριβέστερα στο ερώτημα τι είναι αντιζωή, θα έπρεπε να συμφωνήσουμε πρώτα στη σημασία του όρου **ζωή**. Επειδή ο χρόνος πιέζει, θα θεωρήσω ως δεδομένη για τους συνέδρους τη χριστιανική μας πίστη, πως ο Κύριός μας είναι η ζωή (Ιωάν. 11,25), εκείνη η ζωή που νοείται και βιώνεται ως απαύγασμα και δωρεά της αγάπης του Θεού.

Της αγάπης που εκφράζεται στην αμοιβαία σχέση των τριών προσώπων της Αγίας Τριάδος και εκχέεται στο σύμπαν με τη δημιουργική ενέργεια του Θεού, που προκαλεί τη μετάβαση από το **χάος** στο **φως** και από το **φως** στη **ζωή**.

Επομένως μπορούμε να πούμε πως αντιζωή είναι η αντίστροφη πορεία: Μια κίνηση από τη ζωή προς το σκότος και προς το χάος. Άνθρωποι π.χ. που κινούνται στο σκότος γιατί φοβούνται το φως ιδέες που επιφέρουν πλάνη και σύγχυση. Δομές εκμετάλλευσης και αδικίας.

Καταστάσεις αναλγησίας και εγωκεντρικής απληστίας.

Όλα αυτά και τόσα άλλα παρόμοιά τους είναι εκδηλώσεις αντιζωής. Είναι η άρνηση του φωτός, η άρνηση της αλήθειας, η άρνηση της αγάπης, η άρνηση του ίδιου του ανθρώπου, η αλλοτροίωση από το Θεό.

Αντιζωή τελικά είναι η συμφιλίωση, η συμμαχία με το διάβολο, η αποδοχή του δαιμονικού στη σφαίρα της ατομικής και της συλλογικής μας ύπαρξης. Έτσι, αν η αληθινή ζωή ορίζεται και πραγματώνεται ως ζωή εν Αγίω Πνεύματι, η αντιζωή νοείται ως κυριαρχία του φρονήματος της σαρκός και είναι θάνατος πριν απ' την οριστική τελευτή του ανθρώπου.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω δεν θα δυσκολευθούμε, φαντάζομαι, να απαντήσουμε στο γενικό ερώτημα: Με ποιο μέτρο θα μετρήσουμε, με ποιο κριτήριο θα αξιολογήσουμε, με ποια σταθμά θα ζυγιάσουμε τη στάση του Κράτους μας και της κοινωνίας μας απέναντι στην οικογένεια; Είναι προφανές πως η αξιολόγηση εξαρτάται από το κατά πόσον κοινωνία και Κράτος προάγουν τη ζωή ή ευνοούν την αντιζωή.

Άκουσα με χαρά την κ. Γιαννάκου να βεβαιώνει μόλις προ ολίγου, ότι παρατηρείται στην Ευρώπη επιστροφή στην **οικογένεια**. Πράγμα που σημαίνει ότι Κράτη και κοινωνίες της Δύσης ευνοούν και πάλι την οικογένεια, προάγουν δηλ. τη ζωή και αντιστέκονται στην αντιζωή.

Ωστόσο, διατηρώ κάποια επιφύλαξη, καθώς μια στατιστική που έχω υπόψη μου, είναι πολύ ζοφερή: Στην Αγγλία σήμερα από κάθε 5 παιδιά το ένα είναι νόθο. Και ως το τέλος του αιώνα, από κάθε 5 παιδιά το ένα μόνο θα είναι γνήσιο! Τι είδους στρόφη προς την οικογένεια παρατηρείται λοιπόν; Για ποια οικογένεια μιλάμε στ' αλήθεια; Και για ποιο Κράτος μέσα στην καινούργια ευρωπαϊκή πραγματικότητα, όπου το εθνικό Κράτος είναι υποχρεωμένο να υποχωρήσει μπροστά στο κοινοτικό, αποδεχόμενο τη διαδικασία της σταδιακής συρρίκνωσης των αρμοδιοτήτων του;

Μπροστά στις παραπάνω και τις γενικότερες εξελίξεις ερωτάται ακόμη: Πόσο θα φωτίζει και στο μέλλον την κοινωνία μας και θα καθοδηγεί τους υπεύθυνους του Κράτους μας η περί **γάμου και οικογένειας** ορθόδοξη πίστη και εμπειρία;

Συνειδητά μνημονεύω πρώτα το γάμο. Γιατί ο γάμος προηγείται της οικογένειας. Αν δεν κατανοήσουμε το μυστήριο του γάμου, δεν μπορούμε να κατανοήσουμε το μυστήριο της οικογένειας και αυτό της παιδοποιΐας.

Και όπως είναι γνωστό, υπάρχει δυστυχώς πολλή σύγχυση γύρω από αυτά τα τόσον καιρία ζητήματα. Μερικοί υποτάσσουν π.χ. το γάμο στην παιδοποιΐα, που την θεωρούν υπέρτερο σκοπό και κριτήριο, ενώ σεις, οι πολύτεκνοι, εύλογα προβάλλετε το ιδανικό της πολυτεκνίας, χωρίς να παραβλέπετε βέβαια, πως η Εκκλησία μας στην ακολουθία του γάμου εύχεται μόνο για καλλιτεκνία (χωρίς, ασφαλώς, να απεύχεται την πολυτεκνία!).

Άλλοι δεν αποκλείεται να προτάσσουν κατά τόπους και καιρούς τα δικά τους κριτήρια για τον αριθμό των γεννήσεων: πόσους στρατιώτες χρειαζόμαστε π.χ. πόσους εργάτες, πόσες πόρνες, καθώς μάλιστα αυξάνεται ο αριθμός τουριστών... Το **δημογραφικό** μας πρόβλημα, όσο και αν είναι σοβαρό και οξύ, δεν επιτρέπεται να υποτάσσεται σε παρόμοια κριτήρια, ξένα προς την ιερότητα του γάμου, την αποστολή της οικογένειας, το μυστήριο της ζωής!

Αν ήθελε κανείς να επεκτείνει το λόγο πέραν από τα παραπάνω φαινόμενα και κριτήρια, πέραν από το εργατικό δυναμικό, τον τουρισμό κ.λ.π., και να δει το θέμα του συνεδρίου στα

πλαίσια των γενικότερων εξελίξεων και ανακατατάξεων στην πατρίδα μας και στον κόσμο όλον, θα έπρεπε να σταθεί ίσως με ιδιαίτερη προσοχή στο φαινόμενο ενός εφηνουασμού, που παρατηρείται π.χ. εδώ στην Κρήτη: Δεν βαριέστε..., μη φοβάστε.... Εμείς οι Έλληνες δεν θα χάσουμε το παιχνίδι.

Δεν το χάσαμε με τους Σαρακηνούς εδώ στην Κρήτη. Δεν το χάσαμε με τους Βενετσιάνους, ούτε με τους Τούρκους (ερωτάται βέβαια πόσο το χάσαμε στ' αλήθεια ή όχι!).

Δεν θα το χάσουμε και τώρα με τους "Ευρωπαίους" και όποιους άλλους! Καλή η αισιοδοξία, δεν αντιλάγω. Οι αντίπαλοι όμως εκείνοι είναι κατά το πλείστον αόρατοι και ισχυρότεροι από μας: Είναι ουσίες ναρκωτικές και ιδέες ναρκωτικές, μηχανισμοί απανθρωπισμού και δομές αδικίας, που ζητούν θύματα και τα βρίσκουν συνήθως ανάμεσα στις **γυναίκες** και στα **παιδιά**...

Επιτρέψτε μου να σκιαγραφήσω σύντομα μια σχετική εικόνα, που, ενώ προέρχεται από τόπους μακρινούς, δεν είναι ξένη για την προβληματική του συνεδρίου. Προέρχεται από την Ασία, διάφορες χώρες της οποίας επισκέφθηκα το 1988. Όπως είναι γνωστό, στην Ασία σημειώνεται μια τρομακτική πληθυσμιακή έκρηξη. Οι αριθμοί είναι συγκλονιστικοί και τα συνακόλουθα τραγικά. Σε εμβάλλουν πραγματικά σε φόβο, σε δέος, σε άγχος για τις επικείμενες εξελίξεις.

Η αίσθηση που έχει κανείς σε τέτοιες περιοχές του κόσμου είναι κάτι που το βλέπεις, το αισθάνεσαι, σε περιβάλλει, σε αγγίζει άμεσα και προκαλεί ανείπωτο άλγος. Η αίσθηση πως η ζωή έχει γίνει πολύ φθηνή, πάμφθηνη, χωρίς αξία καμία! Μια ζωή σε πληθωρική αφθονία, χωρίς αντίκρυσμα και δίχως ελπίδα...

Μέσα σε μια τέτοια κατάσταση, μια ομάδα εκπροσώπων του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, επισκεφθήκαμε την πόλη Pagsanjan των Φιλιππίνων. Εκεί υπάρχει ένας τεράστιος ποταμός και το τοπίο είναι μαγευτικό. Προφανώς για το λόγο αυτό Μάρλον Μπράντο και οι φίλοι του είχαν γυρίσει εκεί πριν από χρόνια τη γνωστή ταινία "Apocalypse Now" - "Αποκάλυψη τώρα", που αναφέρεται στον πόλεμο του Βιετνάμ.

Με την παραμονή εκατοντάδων νηοποιών, κομπάρσων, τεχνικών και άλλων, πολλοί από τους οποίους ζούσαν στην διαστροφή, η ήρεμη πόλη μετατράπηξε ξαφνικά σε κέντρο παιδεραστίας. Και σήμερα γνωστή ως ο παγκόσμιος "παράδεισος" της "παιδοφιλίας" (Pedophilie είναι ο όρος που επικρατεί - φθάνει βλέπετε, ως εκεί το γλωσσικό δαιμόνιο των Ελλήνων!).

Ήταν πραγματικά "αποκαλυπτικό" στην τραγικότητά του το φαινόμενο που αντικρύσαμε: Αγόρια 12 και 5 και 3 χρόνων να γίνονται θύματα στις ανώμαλες ορέξεις "χριστιανών" της Αυστραλίας, της Αμερικής και της Ευρώπης και νεόπλουτων της Ιαπωνίας.

Όμως μας βεβαίωσαν υπεύθυνοι άνθρωποι της τοπικής Εκκλησίας, είναι χιλιάδες τα παιδιά που έχουν διαφθαρεί μ' αυτό τον απάνθρωπο τρόπο ως τώρα. Ιερείς που προσπάθησαν να αντισταθούν, εξφανίστηκαν ο ένας μετά τον άλλο κάποια ασέλγηνη νύχτα. Και όλ' αυτά με την ανοχή, ή ακριβέστερα, με την εύνοια του Κράτους.

Και σκέφτεσαι: Όταν σ' έναν τόπο η φτώχεια είναι αφάνταστη και η εξαθλίωση πλήρης και μια χούφτα αδίστακτων ελέγχουν τη ζωή των πολλών και είναι - όπως λένε - ομοφυλόφιλος ο Δήμαρχος, ομοφυλόφιλος κι ο Υπουργός Τουρισμού, σε τι να ελπίσεις;

Τι θέλω να πω με αυτό; Δεν είναι τώρα το πρόβλημά μας οι Φιλιππίνες, παρά το ότι πρέπει να είναι και οι Φιλιππίνες και η κάθε χώρα και ο κάθε λαός της γης πρόβλημά μας.

Αλλά αυτό που θέλω να πω είναι τούτο: Αν έχετε ένα Κράτος διεφθαρμένο, με διεφθαρμένες δομές και διεφθαρμένους ανθρώπους, πώς περιμένετε να σας λύσουν ποιο πρόβλημα, αυ-

τοί;

Μιλώ γενικά και δεν εξαιρώ κανέναν και δεν αναφέρομαι σε κανέναν. Αλλά θέτω το πρόβλημα. Παίρνουμε το Κράτος ως ένα δεδομένο. Για ποιο Κράτος μιλούμε όμως; Μήπως είμαστε πολύ εύκολοι στην εξιδανίκευση δομών, καταστάσεων και προσώπων, αντί να θέσουμε ευθέως καίρια ερωτήματα και στο Κράτος μας και στον εαυτό μας και να λογαριάσουμε πόσο φθηνή έχουμε αφήσει να γίνει η ζωή και στο δικό μας τον τόπο, πόσο φθηνότερη θα γίνει στο μέλλον;

Και για να μη μιλώ για όλη την Ελλάδα, διερωτώμαι και ερωτώ: Πόσο πάνω - κάτω λογαριάζετε να τιμάται η ζωή εδώ στην Κρήτη; Εγώ αισθάνομαι πως η τιμή της πέφτει μέρα με τη μέρα μέσα στους ποικίλους μηχανισμούς της φθοράς.

Μέσα σε καταστάσεις, αντιλήψεις, συνθήματα και αποδοχές, που ανατρέπουν την ιεραρχία των αξιών, ευτελίζουν και αλλοτριώνουν το ανθρώπινο πρόσωπο, μυκτηρίζουν την ιερότητα της ζωής και επιτρέπουν την αντιζωή να θριαμβεύει!

Τελειώνοντας θα ήθελα να σας παρακαλέσω, τις δύο μέρες που θα είστε εδώ, να κοιτάξετε ο ένας το πρόσωπο του άλλου. Θα αισθανθείτε έτσι τη χαρά που προσφέρει σε μας και σε όλους τους εκάστοτε συνέδρους τούτο το Ίδρυμα: τη χαρά της κοινωνίας, της συνάντησής μας με τον άλλο, "ΠΡΟΣΩΠΟ ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟ" όπως είναι ο τίτλος του εικαστικού και λογοτεχνικού προγράμματος, που αναπτύσσει τα τελευταία χρόνια η Ορθόδοξος Ακαδημία.

Θα δείτε στους χώρους της μερικά από τα έργα που μας έχουν ήδη προσφέρει καλλιτέχνες και λογοτέχνες από όλο τον κόσμο. Προσέξτε σας παρακαλώ, τα έργα και αφουγκραστείτε τη φωνή της ερήμου, όπως εκφράσθηκε τον 4ον αιώνα με το στόμα του Αγ. Μακαρίου του Αιγυπτίου στο γνωστό διάλογό του με το κρανίο που επιλέξαμε και ως θέμα του προγράμματος:

Στην κόλαση, λέγει το κρανίο, μας έχουν δεμένους πλάτη με πλάτη, έτσι που ο ένας να μην μπορεί να βλέπει το πρόσωπο του άλλου - αυτή είναι η αληθινή κόλαση! Όταν σπλαχνίζεσαι τους κολασμένους και προσεύχεσαι γι' αυτούς, λασκάρουν τα σκοινιά και μπορούμε να στραφούμε ο ένας στον άλλον, να κοιταχτούμε ΠΡΟΣΩΠΟ ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟ. Αυτή είναι η μεγάλη παραμυθία!

Θυμάστε την τραγική διαπίστωση του Πλαύτου (Asin. 11.4,88): "homo homini lupus": λύκος ο άνθρωπος για τον άνθρωπο! Θυμάστε τη ρήση του Σαρτρ: Εσύ είσαι η κόλασή μου! Δηλ. η παρουσία του ανθρώπινου προσώπου είναι σκέτη κόλαση.... Ποιος μπορεί να αρνηθεί πως αυτή είναι η καθημερινή εμπειρία μας στη ζωή - δηλ. στην αντιζωή! Όμως το Ευαγγέλιο λέει το αντίθετο: Κόλαση είναι η απουσία του ανθρώπινου προσώπου.

Η αδυναμία κοινωνίας. Και γι' αυτό ακριβώς ζωή είναι η συνεχής υπέρβαση της κόλασης, η βίωση της ζωής ως κοινωνίας αγάπης.

Τελικά το ερώτημα είναι: Πόσο θα αφήσουμε να προβάλλεται η κόλαση στην καθημερινότητά μας; Στις σχέσεις μας, στους στοχασμούς μας, στα σχέδιά μας, στα αιτήματά μας; Πόσο θα αφήσουμε - ως Κράτος και ως κοινωνία - πόσο θα αφήσουμε την κόλαση της αδιαφορίας, του εγωκεντρισμού, της αναλγησίας, της ανευθυνότητας, με μια λέξη, την κόλαση της αμαρτίας, να κυριαρχεί στη ζωή μας; Και, ειδικότερα για το συνέδριο: Πόσον είμαστε έτοιμοι να ακούσουμε και να εκτιμήσουμε το "ναι" που λένε οι πολύτεκνοι στη ζωή - γιατί πολύτεκνος είναι αυτός που λέει **ναι στη ζωή** - και να μην αφήσουμε την αντιζωή να λέει το δικό της "όχι" στην πολυτεκνία, αλλά και γενικότερα στη ζωή μας;

Σας ευχαριστώ πολύ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Είπαμε για την οικονομία του χρόνου που μας κατατρώει, μετά την επόμενη εισήγηση για τις τοποθετήσεις των εκπροσώπων των ευρωπαϊκών οικογενειακών οργανώσεων, θα γίνουν ερωτήσεις στα σχετικά θέματα. Σημειώστε παρακαλούμε, αν υπάρχουν ερωτήσεις.

“Κοινωνία και Οικογένεια, αντιπαλότητες και προοπτικές” είναι το θέμα που θα μας παρουσιάσει ο κ. Γιάννης Μαρκαντώνης, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι καθηγητής της Παιδαγωγικής στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών, διευθυντής των εξής Κέντρων:

- Του τομέα της Παιδαγωγικής, του Φιλοσοφικού Παιδαγωγικού Ψυχολογικού Τμήματος της Φιλοσοφικής Σχολής.
- Δεύτερον, του Εργαστηρίου Πειραματικής Παιδαγωγικής και
- Τρίτον, της Σχολής Επιμόρφωσης Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης Αθηνών.
- Επίσης Επόπτης του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου Φιλολογία, Ψυχολογία, Παιδαγωγική, Φιλοσοφία και Εθνολογία.

Εγραψε μια μεγάλη σειρά από βιβλία, μερικά από τα οποία είναι: “Η Ψυχοσωματική Ανάπτυξη του Παιδιού”, “Σύγχρονα Ζητήματα Παιδαγωγικής”, “Διδακτική” κ.λ.π. Πλήθος άρθρων και μονογραφιών σε επιστημονικά - παιδαγωγικά και εγκυκλοπαίδες και λεξικά συνθέτουν επίσης το πολύπλευρο έργο του κ. Καθηγητού. Είναι πάνω από 50.

Είναι μέλος διαφόρων επιστημονικών εταιριών, όπως της Παιδαγωγικής Εταιρίας της Ελλάδος, της Ανθρωπιστικής Εταιρίας, της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας της Θεσσαλονίκης και μετέχει ενεργά σε εθνικά και διεθνή θέματα.

Παρακαλούμε τον κ. καθηγητή να έρθει να απολαύσουμε την εισήγησή του.

Γιάννης Μαρκαντώνης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών: “Κοινωνία και Οικογένεια, Αντιπαλότητες και Προοπτικές”

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗΣ: Ευρίσκομαι εδώ μετά από πρόσκληση της κυρίας Γεωργουλέα. Θέλω να σας ομολογήσω ότι έτυχα αυτή τη βδομάδα να έχω τόσο πλήθος απασχολήσεων ώστε δεν έπρεπε να αναλάβω να' ρθω για να είμαι συνεπής με τον εαυτό μου να σας παρουσιάσω κατά το δυνατόν πληρέστερα αυτό που θέλω να σας πω.

Διότι και χθες ήμουνα σε συνέδριο διεθνές - για όσους ενδιαφέρονται από σας γίνεται στο πανεπιστήμιο της Παιδαγωγικής Εταιρίας της Ελλάδος και θα συνεχιστεί και αύριο - και αύριο θα είμαι σε άλλο συνέδριο όπου μιλώ επίσης και μάλιστα εκεί μόνος βασικά.

Και γι' αυτό είχα παρακαλέσει, όμως επίμονα με παρακαλούσε να έρθω. Και ομολογώ ότι ήρθα γιατί αγαπώ την υπόθεση της οικογένειας, της ελληνικής οικογένειας, όχι μόνον ως αντικείμενου της έρευνας, αλλά ως θεσμό που είτε το θέλουμε είτε δεν το θέλουμε και η έρευνα και η ζωή αποδεικνύει ότι θα ζήσει.

Δεν μπορεί να καταλυθεί γιατί είναι από την καταβολή τη βιολογική του ανθρώπου, από την ψυχολογική άποψη, μέσα στο συλλογικό ασυνείδητο του ανθρώπου γραμμένη η ζωή της τόση όσο ο άνθρωπος θα ζει στον κόσμο.

Ηρθα λοιπόν εδώ αφού συνέλεξα και ορισμένα τελευταία πορίσματα της κοινωνιολογικής έρευνας της οικογένειας. Έχουμε εδώ τον κ. Φθενάκη ο οποίος όπως γνωρίζετε τιμά το όνομα το ελληνικό εις το Μόναχο ως διευθυντής εκεί του Ινστιτούτου για την Πρώιμη Σχολική Παιδική Ηλικία και την Έρευνα της Οικογένειας και νομίζω ότι εκείνον να τον εκμεταλλευθείτε πολύ όταν θα έρθει να μιλήσει εδώ, γιατί βρίσκεται στην αιχμή της σκαπάνης της έρευνας

διεθνώς.

Εγώ λοιπόν, έχοντας ορισμένα ντοκουμέντα υπόψη μου προσπάθησα να καλύψω το θέμα το οποίο μου εδόθηκε. Το θέμα όμως ακούσατε “Οικογένεια, Κοινωνία, αντιπαλότητες και προοπτικές”.

Είναι δηλαδή ένα θέμα ορισμών, οικογένεια - κοινωνία, πώς σήμερα μπορούμε να τα ορίσουμε. Είναι το θέμα το δεύτερο, αντιπαλότητες σε τι συνίσταται αυτή η υπόθεση. Και είναι και το θέμα προοπτικές και ενδεχομένως κάποιες προτάσεις οι οποίες θα βγουν και με τη βοήθειά σας στο τέλος ενδέχεται να καταλήξουν στο σώμα εκείνο μιας διακήρυξης που προβλέπεται να γίνει εδώ από το συνέδριο και θα ήταν κι αυτό ένα από τα αιτήματα του συνεδρίου.

Κάθε φιλόλογος - και είμαι φιλόλογος βασικά - όταν ξεκινάει ένα θέμα, πηγαίνει για να το ορίσει στα λεξικά. Αιφνιδιάστηκα (αγαπητοί μου). Δεν υπάρχει η λέξη οικογένεια στα λεξικά. (Η λέξη οικογένεια δεν υπάρχει, δηλαδή όλα τα μεγάλα λεξικά που αποθησαύρισαν την ελληνική γλώσσα, η λέξη οικογένεια δεν υπάρχει).

Υπάρχει μόνο η λέξη οικογενής. Λέει: ο ανήκων ως δούλος στο οικιακό σύστημα. (Ακούτε να δείτε). Εξεπλάγην και εγώ. Επρεπε να γίνω 60 χρονών για να το μάθω;

(Δεν υπάρχει, έχει σημασία. Ούτε καν η κοινωνία ως έννοια. Ούτε η λέξη κοινωνία με την έννοια που εμείς σήμερα μεταχειριζόμαστε τον όρο αυτό, υπάρχει στα έγκριτα λεξικά. Χρειάζεται να την ορίσουμε. Δηλαδή παλεύει σήμερα η επιστήμη που έχει αντικείμενο την οικογένεια, ακριβώς να ορίσει).

Δηλαδή, όταν λέμε οικογένεια τι εννοούμε; Είναι μια ομάδα, όπως λέγανε παλιότερα από ειδικευμένου τύπου μέλη, τα οποία μέλη αυτά έχουν να παίξουν ένα ρόλο, έχουμε μια θέση - πατέρας, μητέρα, παιδιά κ.λ.π. και παίζουν ένα ρόλο, πατρικό, μητρικό, υικό, θυγατρικό κ.λ.π.

Η είναι άλλοι λένε, κοινωνικοβιολογική ομάδα, καλύπτοντας έτσι την υπόθεση της αναπαραγωγής, την υπόθεση της κοινωνικής ένταξης που ασκείται εκεί μέσα, τελεσιουργείται μέσα στην οικογένεια βέβαια από τους γονείς (αυτό).

Παραλείπεται κάτι βασικό: Το θέμα ότι είναι και ηθικο-πνευματικό μόρφωμα η οικογένεια. Από την οικογένεια δεν θα βγει ο άνθρωπος που θα γίνει δημιουργός πολιτισμού; Δεν θα βγει ο άνθρωπος που είναι φορέας, αυτονότος φορέας των παραδοσιακών αγαθών της ομάδας, της πατρίδας, του έθνους, του ανθρώπινου πολιτισμού; Βάσει αυτών δεν θα πάει παραπέρα, δεν θα συμβάλει ενδεχομένως να προχωρήσει η ανθρωπότητα πιο πέρα;

Μα κυρίως είναι εθνικό και ηθικο-πνευματικό σύστημα. Και όμως παραλείπεται. Παρόλα ταύτα, ούτε κι αυτός ο ορισμός (ικανοποιείται) ικανοποιεί τις απαιτήσεις μας.

Από την άλλη πλευρά, η κοινωνία, τι είναι η κοινωνία;

Ξεκινάμε από έναν ιδεοτυπικό τρόπο συλλήψεως. Η κοινωνία. Η κακούργα κοινωνία. Ποια είναι αυτή; Πιάστε την. Η κοινωνία υπάρχει μόνο στην ιδέα, που μπορεί να καλύπτει τα πάντα.

Είδα στο πρόγραμμά σας κάτι που μου εγέννηθη πραγματικά σήμερα συγκεκριμένως η απορία ότι το'χετε χωρίσει σε δύο μέρη: Αριστερά είναι η στάση της πολιτείας απέναντι στην οικογένεια και δεξιά είναι η στάση της κοινωνίας απέναντι στην οικογένεια.

Και διερωτήθηκα: Μα αυτά ξεχωρίζουνε; Δηλαδή άλλο πράγμα η πολιτεία και άλλο η κοινωνία; Και η κοινωνία μπορεί να είναι ένδημη με το πολιτεία και η πολιτεία να είναι κοινωνία και να δρα ως κοινωνία. Έτσι δεν είναι;

Δηλαδή η κοινωνία μπορεί να είναι από το παν μέσα στο οποίο ζούμε και κινούμεθα και εσμέν, και διαποτίζει το είναι μας ως περιρέουσα ατμόσφαιρα επιρροών και αντιδράσεων, μερικές βέβαια ψυχοραμικά. Επιδρά δηλαδή υποσυνείδητα, χωρίς να το καταλαβαίνουμε. Συμ-

μορφούμε θα σε ένα κοινωνικό γίγνεσθαι χωρίς να καταλαβαίνουμε.

Και θα αναφερθώ βέβαια χωριστά - αλλά το λέω τώρα γιατί μπορεί και να μην αναφερθώ - στην άσκηση της ψυχοραμικής επίδρασης που καταλήγει ως την πλύση εγκεφάλου που γίνεται μέσα από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, τα οποία ασκούν πρόσωπα και συλλογικά μορφώματα άγνωστά μας.

Όταν βλέπουμε ένα φιλμ στην τηλεόραση που εξασπυέλλεται από ένα δορυφόρο που έρχεται από την Αμερική ή από την Ρωσία και έχει προθέσεις, είτε ιδεολογικής επιδράσεως, είτε διαφημιστικής, κεφαλαιοκρατικής προελεύσεως, μαζί με ντίσκο που παίζει κανείς κ.λ.π. το καταλαβαίνει.

Τυχαίως κάποτε, βλέποντας μια μουσικοραματική εκπομπή, δηλαδή μουσική ντίσκο με καπνούς, φώτα, κ.λ.π. προβολείς και τρέλλες να πούμε, που λες: Είναι αυτοί καλά ή από τρελλοκομείο παρμένο; Κάπου - κάπου για 5/10 του δευτερολέπτου περίπου, μια εικόνα του Λένιν και μετά μια εικόνα του Μαρξ. Αυτό είναι η ψυχοραμική παρέμβαση μέσα στο προσωπικό υποσυνείδητο του ανθρώπου. Θα μιλήσει και θα τον κρατήσει θετικά διακείμενο έναντι των προσώπων αυτών και έναντι των εκφρασθέντων από τα πρόσωπα αυτά.

Όπως ανάλογα με πειράματα που έγιναν - θα τα ξέρετε βέβαια - ή με την Κόκα Κόλα όπου κάποτε σε ένα φιλμ, δηλαδή που πληρώθηκε γι' αυτό, σε μια ερωτική σκηνή, εμπήκε και μια φωτεινή επιγραφή με νέον που άναψε για δέκατα του δευτερολέπτου, "Κόκα Κόλα".

Όπου προβαλλόταν η ταινία αυτή αυξάνονταν οι πωλήσεις της Κόκα Κόλα μέχρι και 30%. Χωρίς να ξέρει, δίψαγε το κοινό και έλεγε τι θα πάρετε, τι θα πάρετε, έχουμε και γκαζόζα, έχουμε και πορτοκαλάδα. Οχι, λέει, καλύτερα Κόκα Κόλα.

Αυτό που μπήκε μέσα έβγαине σαν συγκεκριμένη υλοποίηση. Αυτά τα πράγματα είναι μέσα στην περιέουσα ατμόσφαιρα της σύγχρονης κοινωνίας, που αν βάλετε μέσα τα της πληροφορικής και της αυτοματικής επικοινωνίας τα νέα όπως ξέρετε συστήματα πληροφόρησης κοινού και παραπληροφόρησης, εκεί καταλαβαίνετε πλέον τι μπορεί να συμβεί στην οικογένεια, την κοινωνία κ.λ.π.

Δεν νομίζω ότι μπορεί εύκολα να τα ξεχωρίσουμε: κράτος, κοινωνία, πολιτεία, συγκεκριμένη ομάδα ή σύστημα. (Η Κρητική κοινωνία λέμε, και εννοούμε κάτι το αόριστο γενικά, ή η Κρητική παράδοση που επιδρά πάνω μας. Η Χανιώτικη κοινωνία, ναι, είναι αυτό βέβαια που ειδικά περισσότερο στα Χανιά. Αλλά είναι και ελληνικό εν πολλοίς. Δηλαδή δεν είναι πολύ εύκολο να προσδιοριστεί το θέμα της κοινωνίας τι είναι).

Ίσως, (εν τοιαύτη περιπτώσει) μπορούμε να αναθούμε στην αρχαία έννοια και να δεχτούμε ότι κοινωνία είναι η διαδικασία του κοινωνείν, υπό οιανδήποτε μορφήν με αυτά τα οποία ο άνθρωπος μπορεί να αισθανθεί δια των αισθήσεων ή δια του ασυνειδήτου, διεγειρόμενος καταλλήλως να τα πλησιάσει.

Υπό την πολύ γενική αυτή έννοια θα ήθελα να κάνω μια αναφορά στα θέματα αυτά και να πω ότι καταλήγουμε στο εξής, όσο και να φαίνεται περίεργο. Σ' αυτό που ο Παύλος 3-4 φορές έχει πει στις επιστολές του, ότι πρόκειται για κατ' οίκον εκκλησία, εξαιρώντας τον ηθικοπνευματικό προορισμό της οικογένειας.

Εδώ υπάρχουν όλα. Διότι υπάρχει εδώ όλη η αγιογραφική υποδομή του ανθρωποειδώλου, του ορθόδοξου ανθρωπο-ειδώλου, της εικόνας δηλαδή που έχουμε για τον άνθρωπο. Εδώ υπάρχει η προτεραιότητα του πνεύματος, του ψυχισμού του ανθρώπου και του σώματος έναντι του πνεύματος και μέσα σ' αυτή την ιεράρχηση γίνεται και η οικογένεια.

(Όμως, αναδιφώντας εκεί στις τελευταίες αυτές πληροφορίες, ευρέθηκα προ ενός κειμένου το οποίο θεωρώ άξιο να σας το παρουσιάσω). Μια διακήρυξη της Εθνικής Γαλλικής Ενώσεως Οικογενειακών Οργανώσεων, από τη Γενική Συνέλευση του Μπορντώ που έγινε στις 10 και 11 Ιουνίου 1989. (Δε θα σας το διαβάσω όλο, θα το καταθέσω όμως και θα' ταν καλό

να το παίρνατε γιατί είναι συμπυκνωμένη έρευνα).

Άρθρο 1ο της Διακηρύξεως: “Η οικογένεια είναι βασικό στοιχείο της κοινωνίας, είναι μια κοινότητα προσώπων, λειτουργιών, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων”.

(Αλλά στη δεύτερη παράγραφο στη μέση γράφει:) “Επιβάλλεται κατά συνέπεια να προστατευτεί και να υποστηριχθεί, να επωφελείται των αναγκαίων δικαιωμάτων και υπηρεσιών, για να ασκεί στο σύνολο τις λειτουργίες και τις ευθύνες της, γιατί δεν μπορεί να το κάνει αυτό μόνη της”.

Και στο άρθρο 3 λέει, κυρίες και κύριοι, κάτι σημαντικό. Γιατί θα επανέλθω σ’ αυτό σε κάποιο σημείο ή αν δεν επανέλθω, λέω τούτο μόνο: Μέσα στις εξελικτικές εκφάνσεις της οικογενειακής πραγμάτωσης του ανθρώπου, μετά από δύο δικαστικές αποφάσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η οικογένεια πλέον ορίζεται ότι είναι η συνύπαρξη δύο τουλάχιστον ατόμων ανεξάρτητα φύλου, που συμπαθεί το ένα το άλλο και έχουν αποφασίσει να συμβιώνουν.

Διότι σε μια έξωση ομοφυλοφίλων που ζούσαν μαζί, που έγινε, προσέγγυε στο συμβούλιο ο ένας - γιατί πέθανε ο άλλος - εναντίον του ιδιοκτήτου, διότι ο ιδιοκτήτης ήθελε να τον εξώσει.

Αυτός λέει: πώς θα τον εξώσεις, αφού ήταν οικογένεια εδώ πέρα, πώς είναι δυνατόν να με εξώσετε; Προσφεύγει στο δικαστήριο και το δικαστήριο απεφάσισε ότι εφόσον αυτοί ζούσαν πολλά χρόνια μαζί είχαν συμπύξει τρόπον τινά μια οικογένεια και επομένως δεν είναι δυνατόν το μέλος της οικογενείας αυτό να διωχθεί και το δικαστήριο απεφάσισε να απορρίψει την προσφυγή του ιδιοκτήτη.

Από κει και πέρα γίνεται νομολογία και δεύτερο δικαστήριο αποφασίζει να δεχτεί τη συνύπαρξη ομοφυλοφίλων και πρόσφατα στη Δανία, όπως ξέρετε, έγινε και γάμος. Παλαιότερα και στην Αγγλία έχει γίνει. Και στην Ελλάδα, δεν έχει γίνει ακόμη στατιστική.

Επιχειρήσαμε αλλά δεν προάγεται η έρευνα διότι είμαστε ακόμη προσκολλημένοι, οι ίδιοι αυτοί δεν τολμάνε να το ομολογήσουν ακόμα. Γι’ αυτό λοιπόν λέω ότι το άρθρο 3 λέει: “Ο άντρας και η γυναίκα έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να συνάψουν γάμο και να δημιουργούν οικογένεια”. (Τελεία).

“Ο γάμος πρέπει να επισημοποιείται με την ελεύθερη και πλήρη συνεννόηση των μελλονύμφων. Οι μελλονύμφοι έχουν ίσα δικαιώματα έναντι του γάμου, κατά την διάρκεια του γάμου και κατά την διάλυσή του ενδεχομένως”.

(Και προχωρεί πιο πέρα που μου έκανε εντύπωση. Αναφορικά με τις λειτουργίες, τις ευθύνες, προπάντων δε το μεγάλωμα και την αγωγή των παιδιών, οι οικογένειες λέει αυτή η Διακήρυξη του Μπορντώ στις 10-11 Ιουνίου 1989, λέει:) “οι οικογένειες πρέπει να μπορούν να υπολογίζουν στη στήριξη και την αλληλεγγύη του έθνους”. De la nation, όχι de l’ etat. Δίνει μεγαλύτερη σημασία.

Η ελληνική οικογένεια έχει σημασία όχι για το ελληνικό κράτος μόνο αλλά για τον απόδημο ελληνισμό, για τον Έλληνα της Αμερικής. Γιατί αυτοί θα πάρουν πληροφορίες από δω. Γιατί αν φύγει το ζευγάρι και έρθει στη Βόρειο Ελλάδα - έτυχε να κάνω σε πολλές περιπτώσεις περιηγήσεις και να έρθω σε συνάντηση με τις κοπέλλες που είχαν τα σπίτια του χωριού εκεί κ.λ.π. δράματα, δράματα. Εκεί βλέπετε τα παιδιά φωνάζουν τους παπούδες “μπαμπά, μαμά”. Δεν αναγνωρίζουν.

Κι όταν παίζουν με τις κούκλες, κοινό πρόβλημα κατά μήκος όλων των συνόρων τα οποία περιήλθα, κοινό πρόβλημα: Τα παιδιά αυτά, κύριε Μαρκαντώνη, είναι άρρωστα. Γιατί; Όταν παίζουν με τις κούκλες τους παίζουν ρόλους μπαμπά και μαμά και τους βρίζουν χυδαιότατα. Ποια παιδιά; Των οποίων οι γονείς είναι στη Γερμανία ή στην Αυστραλία, τα’ κουνε εγκαταλείπει από χρόνια.

Ας αφήσουμε τα θέματα αιμομιξίας, όταν η μητέρα μένει εδώ και ο πατέρας είναι σχε-

τικώς νέος, σε ορισμένα χωριά της Βορείου Ελλάδας έχουμε, μεταξύ μας τώρα, και τέτοια φαινόμενα.

Αρα, γι' αυτό μιλάει για έθνος. Η υπόθεση της οικογενείας είναι εθνική δηλαδή, δεν είναι κρατική. Κι αυτό είναι κάτι μείζον. Οι γονείς έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν πότε και πόσα παιδιά θέλουν να αποκτήσουν. Το κράτος έχει το καθήκον να δημιουργεί τις συνθήκες που του επιτρέπουν να ασκήσει τις επιλογές αυτές.

Και για την κοινωνία που μας ενδιαφέρει εδώ, λέει: "Η κοινωνία έχει καθήκον να προσφέρει εκπαιδευτική υποστήριξη και υλική βοήθεια στους γονείς". Εδώ είδατε, η κοινωνία μπαίνει πλέον με την έννοια της παιδείας και της οικονομικής ενισχύσεως πιο πολύ. (Δεν είναι μόνο αυτό, αλλά αυτό είναι εκείνο που έχει την προτεραιότητα).

(Τελικά το μόνο που ακόμη θα ήθελα να σας πω είναι κάτι που λέει εδώ ότι) "οι οικογένειες έχουν δικαίωμα συμψηφισμού των οικογενειακών βαρών (κόστος του παιδιού και γονικό χρόνο) που εξασφαλίζονται με διάφορα μέσα: Οικογενειακές παροχές, φορολογικές διατάξεις και εξοπλισμοί". Εδώ πρέπει το κράτος να βοηθήσει, στα τρία αυτά.

(Αυτό μπορεί να το χρησιμοποιήσει σαν κείμενο η Συνομοσπονδία σας διότι είναι ένα κείμενο παρεμφερές και με τα δικά σας αιτήματα. Και νομίζω ότι θα μπορούσε να βοηθήσει. Αλλά φοβάμαι πολύ και πάντοτε είναι το μεγάλο μου μειονέκτημα, περνάει ο χρόνος που δεν προλαβαίνω να πω όσα θα ήθελα να πω...).

Θέλω να αναφερθώ στο θέμα αντιπαλότητες. Και εδώ συνήντησα κάποιες δυσκολίες ως προς το ζήτημα τι θα πει αντιπαλότης; Ανταγωνισμός; Σύγκρουση; Δηλαδή να συγκρουστεί ποιος; Η οικογένεια με την κοινωνία. Ποια κοινωνία; (Το πνεύμα αυτό το διάχυτο; Το ιδεοτυπικό αυτό μόρφωμα, κατά Βέμπερ ας πούμε, που είναι μια ιδεοτυπική έννοια, η κοινωνία, η κακουργα κοινωνία, να τη βάλλουμε; Ποιο να βάλλουμε; Τον αέρα. Δηλαδή κινδυνεύουμε να το παίξουμε Δον Κιχώτες.

Να βάλλουμε εναντίον του κράτους ως μορφώματος κοινωνικού; Να βάλλουμε εναντίον της πολιτείας; Ποιας πολιτείας; Εδώ είναι. Δηλαδή πού να βάλλουμε; Αντιπαλότης. Υπό όλες τις μορφές που είπαμε, κράτος, πολιτεία, ένα υπουργείο που εκφράζει μια συγκεκριμένη κοινωνική στάση έναντι κάποιας αντιδράσεως επίσης της κοινωνίας. Η κοινωνία αντιδρά στην κοινωνία, έτσι δεν είναι;

Τότε έρχεται η οικογένεια και λέει: Ένα λεπτό, τα μέτρα που λαμβάνετε δεν είναι σωστά. Παρεμβαίνει η οικογένεια. Η οικογένεια όμως είναι μια οντότης συγκεκριμένη. Είναι ένας μαμπάς, μια μαμά και κάτι παιδιά. Ένα συγκεκριμένο μόρφωμα. Η κοινωνία παραμένει...

Τότε, οι αντιπαλότητες ποιες είναι; Με τις επιφυλάξεις και με τις έννοιες που προσδιόρισσα, έχω κάνει μια απαρίθμηση κάποιων αντιπαλοτήτων εδώ. Και θα ήθελα να πω το εξής στο οποίο κατέληξα, ένα κειμενάκι:

Η οικογένεια, ως πολυλειτουργικό διαγραφικό σύστημα πρωτογενούς συλλογικής πραγμάτωσης του ανθρώπου ασκεί και δέχεται επιδράσεις ένδοθεν, από μέσα του δηλαδή, αλλά και έξωθεν, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται ο τρόπος οργάνωσης και συμπεριφοράς της υπό τη συνεχή επίδραση της κοινωνίας ειδικότερα.

Τι συμβαίνει;

Πρώτον, τείνει να λειτουργεί περισσότερο ως ομάς συμφερόντων υπό την επίδραση των συγχρόνων πιέσεων από την κοινωνία, όπως είπαμε, παρά ως κοινότης αγάπης. Αυτό έχει επισημανθεί από τις παλαιότερες έρευνες και μάλιστα από γερμανικές έρευνες. Τείνει λοιπόν λέμε να λειτουργεί περισσότερο ως ομάς συμφερόντων συνεταιριστικού τύπου - πόσα θα βγάλεις κ.λ.π., να χτίσουμε το σπιτάκι και μετά να πάρουμε το αυτοκίνητο και να πουλήσουμε το άλλο κ.λ.π.

(Εκεί δα κυμαίνεται, τείνει δηλαδή να παίρνει έμφαση αυτός ο χαρακτήρας της οικογένειας. Ο ίδιος ο γάμος, που τον θεωρούμε ως βασική προϋπόθεση). Είχα κάνει πριν από 13 χρόνια μια έρευνα όταν έβραζε το καζάνι στα πανεπιστήμια. (Από μάθημά μου προήλθε, ενδιαφέρον των φοιτητών, έγινε έρευνα).

Κάναμε με τον Κασιωτάκη μια έρευνα για τις προγαμιαίες σχέσεις των φοιτητών. Εκεί αποδείχθη ότι οι φοιτητές - μια ηλικία δηλαδή μεταξύ 17, 18 μέχρι και 24-25 χρονών - όχι μόνο δεν έβρισαν την οικογένεια ως το μόνο τρόπο συμπήξεως οικογένειας αλλά το θεωρούσαν και απαράδεκτο εν πολλοίς διότι δεσμεύει την ελευθερία των ανθρώπων, διότι αναγκάζει τους ανθρώπους να συμμορφώνονται σε πατερναλιστικές δυνάμεις, μέσα στον χώρο τον πατρικό - οικογενειακό ή να μη διαλύουν το γάμο εάν δεν συμφωνούν για τα μάτια του κόσμου, για το θεαθείναι και να υποφέρουν έτσι, κυρίως οι γυναίκες κ.λ.π.

Ωραία συμπεράσματα βγήκαν, σε μεγάλο ποσοστό ήταν εναντίον του γάμου. Μετά από 10 χρόνια ξανακάναμε μια πρώτη - με το ίδιο ερωτηματολόγιο - μια πρώτη κρούση να δούμε πού βρισκόμαστε τώρα. Μας έδειξε (κάτι που ελέχθη είπατε με την κ. Κούστικου πριν), ένα είδος neo-conservatisme, δηλαδή μειώθηκαν τα ποσοστά εναντίον του γάμου (μειώθηκαν).

Και το σπουδαίο ήτανε παλιά, τα παλιά ποσοστά που απέρριπταν το γάμο ήταν από γυναίκες, από φοιτήτριες δηλαδή. Τώρα αντιστράφηκαν τα πράγματα, διότι, θα μου πείτε, την πάθανε εν τω μεταξύ με την πολλή ελευθερία που έδωσαν στον εαυτό τους; Τι έγινε;

Και από ελεύθερη συζήτηση που είχα με φοιτητές των ΤΕΦΑ, της Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής, συμφωνήσανε ομόφωνα όλοι και ο διάλογος απεκάλυψε στο τέλος ότι είχαν σοβαρές διαφορές, μέχρι που αναγκάστηκα να διακόψω πλέον το μάθημα. Και υπάρχει μια διαδρομή 1-2 ωρών συζητήσεως. Ξεκινάμε για το θέμα των σχέσεων των φύλων.

Ότι είμαστε ελεύθεροι, να κάνουμε ότι θέλουμε. Το λένε φοιτήτριες και φοιτητές, κάπου 150 παιδιά, αυτοί που βλέπουν τα σώματά τους γυμνά σχεδόν κάθε μέρα, διότι ασκούνται συνεχώς στα αποδυτήρια κ.λ.π. και ξέρουν, έχουν περάσει δηλαδή το σοκ του γυμνού σώματος του άλλου φύλου.

Δεν έχει κάνουν ότι θέλουν, ότι θέλουν. Βγάζουν από μόνοι τους στην πορεία ότι στη σχέση αυτή υπερέχει ο άντρας, μονοπωλεί ο άντρας τα πλεονεκτήματα. Αντιδρούν οι άντρες, συγκρούονται και καταλήγουν σε αδιέξοδο.

Αυτό τι σημαίνει; Μήπως είναι ιδεολογικοποιημένη η περιοχή της δήθεν σεξουαλικής "απολευτέρωσης"; Επίτηδες το λέω απολευτέρωσης και όχι απελευθέρωσης. Η απελευθέρωση μπορεί να έχει και κάποια θετικά στοιχεία. Δεν είναι του παρόντος να τα πούμε.

Λέω λοιπόν, ο ίδιος ο γάμος δεν θεωρείται ως αυτονόητη λειτουργία μυστηριακού κοινωνικού χαρακτήρος, αλλά περισσότερο συμβατική κοινωνική υποχρέωση. Με αποτέλεσμα, έχει μερικά περίεργα αποτελέσματα που διαπιστώνουν κάποιες σχετικές έρευνες περί γαμηλιότητας και περί γάμου κ.λ.π. και όχι μυστήριο τελούμενο στην εκκλησία και με όσα μετά από την τελετή του μυστηρίου ακολουθούν ή πρέπει οπωσδήποτε να γίνουν, για να μη θεωρηθεί η οικογένεια ότι υστερεί κ.λ.π.

Συχνά υπό καταθλιπτικούς οικονομικούς όρους. Πουλάνε και οικόπεδο προκειμένου να κάνουν μια δεξίωση στο τάδε μεγάλο κέντρο. Θα φανούν απλώς για τα μάτια του κόσμου, προκαλεί σοβαρά προβλήματα.

Υπάρχουν πολλοί γάμοι - έχω πρόσφατα ένα δικό μου - που εξοδεύτηκαν, πριν από περίπου 8 χρόνια 10 εκατομμύρια στη Μεγάλη Βρετανία, παρέστην και εγώ, για περίπου 1.000 άτομα και διελύθη μέσα σε λίγους μήνες μετά την υπόθεση αυτή. Δηλαδή, καλά ο άνθρωπος ήταν πλούσιος, ήθελε το κορίτσι του να το παρουσιάσει.

Ναι, αλλά αυτή τη σχέση έχουν αυτά. Εκεί όμως δίνει έμφαση, δηλαδή σπρώχνει πια η κοινωνία στην εμφάνιση, να κάνει το γάμο πλέον ένα κοινωνικό φαινόμενο.

Δεύτερο, με τη καλάρωση της ιερότητας του γάμου. Εάν η οικογένεια μπορεί να θεωρείται ότι έχει οικογενειακή υπόσταση και επομένως ότι χρειάζεται μια αντιμετώπιση από την πλευρά της ιερότητας που τελεσιουργείται μέσα στον εκκλησιαστικό χώρο, αναπτύσσονται διάφορες μορφές υποκαταστάσεων και αποκλίσεων ή εκφυλιστικών φαινομένων. Επισημαίνω μερικά:

Ο πολιτικός γάμος, κυρίες και κύριοι, δεν είναι κάτι που το δέχτηκε εύκολα η ελληνική κοινωνία, ούτε αυτοί οι οποίοι τον πρότειναν. (Κανέναν υπαινιγμό για τον τέως πρωθυπουργό, ο οποίος δεν έκανε πολιτικό γάμο, αλλά έκανε θρησκευτικό γάμο στην Εκκλησία). Ομολογούν οι υπάλληλοι των δήμων (ότι τι να σας πουν;) Δράματα, (δράματα). Ερχονται εδώ βέβαια ορισμένες περιπτώσεις που δεν μπορεί να τις δεχτεί η αγία Εκκλησία. Ένας Αιγύπτιος απατεώνας που θέλει να πάρει μια υπηρετηριούλα, να παντρευτεί, ε, τους βολεύει. Η εκκλησία δεν μπορεί, η εκκλησία αισθάνεται την ευθύνη που έχει, μετράει την ευθύνη της και λέει όχι.

Εκείνη δεν έχει ευθύνη, λέει είναι κοινωνικοποιημένη υπόθεση, λογαριασμός σας. Ελευθερία έχετε, μεγάλοι είστε, φέρτε να το υπογράψω. Στη Σουηδία και δια τηλεφώνου διαzeugνύεται κανείς. Αριθμός μητρώου παρακαλώ το τάδε όνομα και την τάδε διακόπτουμε από σήμερα.

Αυτό μου ελέχθη από καθηγητή του πανεπιστημίου Πατρών προ πολλών ετών. (Ήτανε έτσι. Η σύζυγος ήδη του καθηγητού στο Πανεπιστήμιο Πατρών, Χημικού, που ήταν Σουηδή, αυτή το έλεγε).

Λοιπόν βλέπετε, ότι έχουμε και ήθελα να τα αναφέρω αυτά, και άλλες αντιπαλότητες γιατί όπως θα πω ευθύς αμέσως, οι αντιπαλότητες αυτές είναι 3 ειδών κατ' εμέ: Είναι αντιπαλότητες δομής, αντιπαλότητες λειτουργίας και αντιπαλότητες δυναμικής.

Αυτό που είπαμε τώρα δα ανήκει στο χώρο αντιπαλοτήτων δυναμικής. Δηλαδή, δεν μπορούμε στατικά να αναφερθούμε σε συγκεκριμένα πράγματα και να πούμε εδώ υπάρχουν αντιπαλότητες. Ο άνθρωπος σα δυναμική ολότητα που είναι και η κοινωνία, η οικογένεια δυναμικά, συνεχώς εξελισσόμενες και ενελλισσόμενες εμφανίζουν συνεχώς άλλα φαινόμενα και δεν μπορεί να προδιαγράψει (δηλαδή) κανένας δια νόμου (και να πει αυτό και τελείωσε).

Σε λίγα χρόνια, μήνες τώρα μάλιστα λόγω της ταχύρυθμης εξέλιξης των πάντων, δεν κρατούν πολύ αυτά). Γι' αυτό και πρέπει να προβλέπεται εκ του νόμου η διατύπωση να είναι τέτοια ώστε να καλύπτει αυτές τις εξελίξεις που μπορεί να υπάρξουν.

Δεύτερο είναι, μετά τον πολιτικό γάμο που απέτυχε, η κοινοβιακή συνύπαρξη περισσότερων σεξουαλικών εταίρων όπως είπαμε. Παλιότερα οικογένειες χίπιδων, πού 'ντες αυτές; (Με συγχωρείτε, επρόκειτο για μια ιδεολογία. Τα Μάταλα τα ξέρετε εσείς). Επρόκειτο για μια τρομερή ιδεολογία που (δηλαδή) είχε κατακλύσει τον κόσμο. Πού 'ντηνε; Εξαφανίστηκε.

Γιατί; Διότι αντιστρατεύεται στους βασικούς οικογενειακούς αρχετύπους του συλλογικού ασυνειδήτου του ανθρώπου. (Δεν υπάρχουνε μέσα, υπάρχουνε primitive, regression τέτοιες μεγάλες παλινδρομήσεις σε πρωτόγονες εποχές, είναι μονάχα στα τρελλοκομεία ή σε περιπτώσεις όπως είπα εκφυλισμού).

Θα μιλήσω για εκφυλιστικά φαινόμενα και προλαβαίνω να το πω τώρα - ελέχθη κάτι από τον κ. Παπαδερό προηγουμένως. Στο Silicon Valley, μια μικρά πόλη όπου βγαίνει και η σιλικόνη, στη Καλιφόρνια κοντά, εκεί κατασκευάζονται όλα τα μικροκομπιουτερικά συστήματα κ.λ.π., αναπτύχθηκε αγαπητοί μου μια κοινωνία άσια να ερευνηθεί, ερευνάται δηλαδή και εκπλήσσονται οι επιστήμονες, διότι εκεί μπορεί να πάρει ένας νεαρό 16 χρονών που έχει μια σύλληψη για τη διόρθωση ας πούμε ενός συστήματος πληροφοριακού της IBM μέχρι και 10 εκατομμύρια δολλάρια να για ζήσει κ.λ.π. όσο θέλει. Κι αυτός δεν ξέρει τι να τα κάνει, τρώει, πίνει, γλεντάει κ.λ.π. και μετά κάνει την αίσθηση των αξιών, της ζωής και κάνει αυτό που είπε ο κ. Παπαδερός.

Γι; αυτό είπα, εκείνο εννοούσατε κ. Παπαδερέ; Γιατί εκεί υπάρχει αυτή η κοινωνία, δη-

λαδή αναπτυγμένη, νομιμοποιημένη λανθάνωντως οικογένεια ομοφυλοφίλων. Δηλαδή ηλικιωμένα άτομα συζούν με μικρά, μικρά παιδάκια με μεγάλες κυρίες, παιδιά γεννώνται χωρίς να ξέρει η μητέρα από πού είναι, τίνος είναι, ούτε τίθεται θέμα μητρότητας, πατρότητας κ.λ.π. Δηλαδή πού πάμε;

Και άρχισαν να φοβούνται οι άνθρωποι. Σου λέει, μήπως η ανάπτυξη της πληροφορικής, μιας υπέρμετρα οικονομικά αναπτυσσόμενης κοινωνίας, μπορεί να οδηγήσει πλέον σε μια δομική ας πούμε εξέλιξη της οικογένειας; Σόδομα και Γόμορα; Μήπως αυτό ήτανε ένας πρόδρομος, τα Σόδομα και Γόμορα του μέλλοντος να συμβεί και υπαινίσσεται η Γραφή κάτι τέτοιο;

Και πέραν των ομοφυλοφίλων υπάρχουν φαινόμενα ανταλλαγής των συζυγικών εταίρων. Αν διαβάσετε σε γερμανικές εφημερίδες ορισμένες μάλιστα όπως είναι στα "NEA" π.χ. ενοικιάζεται, πωλείται κ.λ.π. σελίδες, εκεί είναι ζευγάρια που λένε ανταλλαγές ας πούμε, ελάτε να σας δεχτούμε, να 'ρθείτε να μας δεχτείτε κ.λ.π. Σε ευρεία έκταση. Στην Αμερική το ίδιο.

Πού πάμε; Δηλαδή τι είδους οικογένεια και σχέσεις είναι αυτές; (Πού μπαίνουμε;) Βέβαια για μένα μπαίνουμε σε μια εκφυλιστική εξέλιξη της οικογένειας, υπό την επίδραση (βέβαια) μιας υπερβαλλόντος υλιστικής, χωρίς ηθικές αξίες, χωρίς κάποιους ελέγχους.

Είμαστε εναντίον των ταμπού, των απαγορεύσεων των αδικαιολογήτων. Αλλά όμως χρειάζονται κάποια φρένα. (Ένα αυτοκίνητο πρέπει να 'χει και ένα σύστημα ρασέσιον. Αλλιώς όσο σπουδαίο και καλό να 'ναι, πριν λίγο που θα ξεκινήσει μετά, τελείωσε η ζωή του. Κι αυτό είναι ένα άλλο συμπέρασμα που βγαίνει από δω).

Η αύξηση και νομιμοποίηση των αμβλώσεων. Εχω πληροφορίες από συγγενείς μου γιατρούς, γυναικολόγους, ανδρολόγους, στείρολόγους, που τυχαίνει να 'χω στο σπίτι μου και από την πλευρά της γυναίκας μου ότι πάνω από 400.000 περίπου αμβλώσεις ετησίως πραγματοποιούνται στην Ελλάδα.

Το κράτος - ακούστε τώρα το κράτος, σχέση οικογένειας και κράτους - το κράτος βλέποντας αυτά λέει: Για σταθείτε, να μην παίζουμε τώρα τη στρουθοκάμηλο. Να κάνουμε μια νομοθεσία να τα νομιμοποιήσουμε αυτά τα πράγματα. Για ένα κακώς νοούμενο αντιστρουθοκαμηλισμό, γίνεται νόμος πλέον, ότι δεν τρέχει τίποτα.

Προσήλθα κάποτε, όταν είχε εκδοθεί το βιβλιαράκι, ένα κόκκινο βιβλιαράκι, με κάλεσε ο εισαγγελέας να καταθέσω. Και ήρθαν σπουδαίοι και μεγάλοι τότε, ονόματα της διεθνούς ελληνικής διανοήσης, οι οποίοι όλοι ήταν απαλλακτικοί πλην εμού.

Οποιος ενδιαφέρεται, γίνεται μετά αναγκάστηκε να το δημοσιεύσω στην "Κοινωνία" της Πανελληνίας Ενωσης Θεολόγων τα διατρέξαντα εκεί πέρα, γιατί παρεξηγήθηκαν και ορισμένα που είπα, ότι δηλαδή λέει: Για ποιο λόγο - ο Πρόεδρος τώρα και ο εισαγγελέας - για ποιο λόγο λέει...

Διότι όπως ξέρετε συμβαίνει και το εξής, για να πολεμήσουμε και τα ναρκωτικά, να δώσουμε αντάλλαγμα ελεύθερο έρωτα, αυτό είναι το μήνυμα από το κόκκινο βιβλιαράκι. Και σ' ένα σημείο αντιστοιχεί για τις βόρειες χώρες, διότι το βιβλιαράκι αυτό προέρχεται από τις βόρειες χώρες, τις Κάτω Χώρες και τα προβλήματά τους. Για τα δικά μας προβλήματα όμως δεν ισχύει το ίδιο.

Και λέει λοιπόν, από στόματος εισαγγελέως ονόματι Παππά: "Πρέπει το κράτος να ιδρύσει ειδικό νοσοκομείο, κλινική για τις αμβλώσεις, όπως συμβαίνει σε πολλά "προοδευμένα" κράτη του κόσμου".

Και ξέρετε κάτι; Απηλλάγη ο εκδότης. Και κάθησα εγώ στο σκαμνί ως μη προοδευτικός, ναι, παλινδρομιστής που γυρίζω, πισωγυρίζω την ανθρωπότητα στο μεσαίωνα.

Έχει τέτοιες αιχμές ο αγώνας που κάνετε και σεις. Αλλά χρειάζεται νομίζω γιατί υπηρετεί όχι μονάχα ηθική υπόθεση.

Οδηγεί σε πορίσματα της επιστημονικής έρευνας, της βαθυψυχολογίας που εγώ πολύ εκτιμώ και αγαπώ και το εννοώ με την εξής έννοια στο θέμα αυτό - το λέω τώρα ακέραιο σ' ένα σημείο.

Υπάρχει και δρα στην οικογένεια ο αρχέτυπος του πατέρα και ο αρχέτυπος της μάνας και ο αρχέτυπος του ανδρόγυνου, είναι τρίτος, αλλά αρχέτυπος.

Και έχει αποδείξει η βαθυψυχολογική έρευνα και η ψυχανάλυση - και έχουμε εδώ πέρα και ψυχολόγους κλινικούς που μας ακούνε και οι οποίοιο μπορεί στη συζήτηση να λάβουν τον λόγο - έχει αποδείξει ότι πραγματικά φαινόμενα που οδηγούν σε σοβαρές εξελίξεις στην προσωπικότητα μπορεί να οφείλονται όταν λείπει η μητέρα στο πρώτο έτος της ζωής.

Η λεγόμενη μητροστέρηση, ή ο πατέρας περίπου στο τρίτο έτος οπότε γεννιέται το "εγώ" (περί το 2, δύο και έτος, έχουμε μια εμφάνιση πλέον της εγωικής αυτοπραγμάτωσης του ανθρώπου, κάποιας ας πούμε αυτοσυνειδησίας πρόδρομης θα λέγαμε).

Οπότε αν στερηθεί τότε τον πατέρα του το παιδί παρουσιάζει προβλήματα. Γιατί; Διότι έχει ανάγκη από μια όχι στοργική, μητρική αγάπη, αλλά δυναμική αγάπη του πατέρα. (Θα το προστατεύσει από την κακή κοινωνία που παρεμβαίνει, εκεί τότε, διότι θα πατήσει - ένα παιδί 2,5 χρονών με 3, θέλει να κάνει αυτό που θέλει αυτό και κάνει κουταμάρες. Και έρχεται ο πατέρας και η μητέρα και του δίνει και ένα φούσκο. Οπότε, ένα σκαμπίλι από δω, μια έντονη παρατήρηση από κει, καταλαβαίνει ότι αυτό "υπερ-εγώ", το εκτός του ιδιού του υπάρχον "εγώ" είναι κάτι κακό. Η κοινωνία είναι κάτι που πρέπει να ανθίσταται.

Και αρχίζει να γίνεται η λεγομένη protestation virile, ο Αντλερ πρώτα το πρωτοείπε mendia protest, ανδροπρεπής διαμαρτυρία, αγόρι ή κορίτσι, συμπεριφέρονται πλέον πολεμικά, εκθρικά, δυναμικά έναντι οποιουδήποτε).

Στην περίπτωση λοιπόν αυτή η οικογένεια πρέπει να ενισχυθεί για να παίξει ο πατέρας το ρόλο του πατέρα και η μητέρα το ρόλο της μητέρας.

Με την κυρία Κούτσικου που μιλήσαμε κάπου και είχα μια διαφορά και της το είπα, ότι δεν είναι δυνατόν η μητέρα σύζυγος να δουλεύει εξίσου όπως ο άντρας. Η μητέρα αυτή, ο αρχέτυπος της μητέρας γης - από την αρχαία Ελλάδα ακόμη σε όλες τις μυθολογίες υπάρχει - αυτή είναι καμωμένη, δε λέω να μένει στο σπίτι που λέγανε οι αρχαίοι, οίκει μένει, αλλά αν βγει και αυτή, πρώτα πρώτα η ίδια βλάπεται διότι ο αμαζονισμός που θα αναπτύξει την αναγκάζει να βυθίσει στο ασυνείδητο τη θηλυκότητά της και τη γυναικότητά της και θα τιμωρηθεί η ίδια, με ψυχρότητα, με ιδιόζουσα συγκρουσιακή συμπεριφορά, με αϋπνίες αν θέλετε και με πολλά άλλα ψυχοσωματικά θέματα.

Και αυτό η κοινωνία δυστυχώς το προάγει. Το προάγει εν ονόματι της ισότητας, όχι ισονομία λέω εγώ. Δεν είναι ίση. Η υπόθεση των δύο φύλων δεν ανήκει στην κατηγορία της ισότητας. Δεν είναι ίση. Είναι ισότιμη. Είναι ισότιμα, το καθένα στο χώρο του. Είναι βασίλισσα η γυναίκα στο σπίτι και βασιλιάς ο άντρας κάπου αλλού.

Είναι αυτό που είπε ο Παύλος. Κυρίες και κύριοι θα σας παρέπεμπα σ' αυτό που διαβάζουμε κάθε φορά στο γάμο, ότι και η γυναίκα να υπακούει στον άντρα, αλλά υπό τον όρον ότι και ο άντρας θα αγαπάει τη γυναίκα όπως αγαπάει τον εαυτό του. Ωραία, να υποτάσσεται η γυναίκα στον άντρα, να υποτάσσεται, σε ποιον άντρα; Σ' αυτόν που την αγαπάει όπως τον εαυτό της. Η καλύτερη εντύπωση που μπορεί να υπάρξει.

(Φιλοσόφησα πολύ το θέμα πολλαπλώς και σε συζητήσεις που κάναμε με πολλές διαλέξεις, σε χώρους διαφόρους, και εκεί καταλήγουμε και σε περιβάλλον αρνητικό). Είναι μια πολύ καλοζυγισμένη πρόταση αυτή. Όταν ο άντρας αγαπάει τη γυναίκα του όπως τον εαυτό του - προσέξτε, ο Χριστός είπε "αγάπα τον πλησίον σου ως εαυτόν", που σημαίνει ότι υπερτάτη αγάπη, το μέτρο της αγάπης είναι ο εαυτός μας. Πολύ εγωιστικό, θα μου πείτε. Δεν μπορούμε να αγαπήσουμε πιο πολύ τίποτε άλλο.

Λέει λοιπόν, να αγαπήσεις την γυναίκα σου έτσι όπως τον εαυτό σου. Και αφού την αγαπήσεις όσο τον εαυτό σου, τότε κάνη ό,τι θέλεις. Για να δούμε τι μπορεί να την κάνει. Λοιπόν, εκεί είναι το μυστήριο της σχέσεως των φύλων από την άποψη της χριστιανικής οικογενειακής στάσεως.

Αλλά η κοινωνία αυτή στην αντιπαλότητά της έχει και άλλα πράγματα. Κατάργηση του οικογενειακού τραπέζιου. (Κυρίες και κύριοι, πραγματικά, παίρνοντας παράδειγμα από τον εαυτό μου, άρχισα να επεκτείνομαι περισσότερο. Δεν ξέρω, ίσως ο κ. Φθενάκης έχει μελετήσει, έχει προβληματιστεί σε πολλά τέτοια μεγάλα ή μη προβλήματα).

Το τραπέζι το οικογενειακό, το μεσημβρινό που μαζεύεται η οικογένεια γύρω, κύκλω της τραπέζης, τέκνα τέκνων, υπάρχει αυτή η εβραϊκή παλιά συνήθεια. Να δείτε, όλοι μας εδώ να αξιωθούμε να δούμε τέκνα τέκνων κύκλω της τραπέζης. Υπάρχει τίποτα ωραιότερο; Και για μας αλλά και για τα παιδιά, ριζώνουνε τρομερά στην οικογενειακή αυτή βάση, στο έδαφος αυτό και γίνονται σαν τον Ανταίο, παίρνουνε δύναμη και δεν τους κλονίζει τίποτα.

Οο έχει αποδείξει η έρευνα σχετικά, ότι όπου υπάρχουνε (κάθετα) σε ανιόντες πολλοί, παπούδες, γιαγιάδες κ.λ.π., είναι πιο γερές οι προσωπικότητες, πιο γερές. Αλλο ότι υπάρχουν αποκλίσεις. Οι παπούδες και οι γιαγιάδες έχουν την τάση να ταΐουν τα παιδιά δύο φορές παιδιά, να τα υπερπροστατεύουν και εκεί υπάρχουν κάποιες ζημιές που γίνονται, (αυτό είναι ένα θέμα που πρέπει να το συζητήσουμε. Αλλά αυτό καθεαυτό το γεγονός είναι κάτι το οποίο πράγματι έχει σημασία).

(Ισως πρέπει το κράτος να βοηθήσει και τους παπούδες, υπό την έννοια, κάπου ενέχει κάποτε και εδώ, θα σας πω en passant, γρήγορα ότι οι γέροντες δε νοείται ενδιαφέρον για την οικογένεια την πυρηνική). Η οικογένεια βέβαια είναι φυσικά το ζευγάρι μαζί με τα παιδιά. Αλλά είναι και τα πριν και τα μετά. Είναι και τα τέκνα των τέκνων και οι συγγενείς εκατέρωθεν και είναι και οι γονείς και οι συγγενείς εκατέρωθεν. Εκεί διαμορφώνονται δυνατότητες ενός πλέγματος σχέσεων που ενισχύουν το πρόσωπο με μοντέλα, με πρότυπα ζωής αν θέλετε, θετικά ή αρνητικά. (Αυτό να το αποφύγουμε, να είδες εκείνος κ.λ.π. είναι γνωστός και τον ξέρει, και λειτουργεί αυτό θετικά ή αρνητικά ανάλογα και με τη χρήση που θα κάνει το ζευγάρι μέσα στο σπίτι).

Στο τραπέζι εγώ αποδίδω μεγάλη σημασία και λέω ότι η σύγχρονη κοινωνία μας έχει διαλύσει. Μας έχει διαλύσει. Ερχεται το παιδί, θέλει τoστ και όρθιο να το φάει ακούγοντας μια μουσική ντίσκο στη διαπασών. Και να φωνάζει η μάνα: Με τρέλλανες, δεν μπορώ άλλο, εγώ έχω άλλη δουλειά να κάνω. Και να παίρνει το πιάτο κι αυτή να πηγαίνει στην κρεβατοκάμαρα να το φάει. Και να πηγαίνει ο γιος να λέει: Εγώ θα φάω στο φαστφουντάδικο το απέναντι.

Αυτό είναι σήμερα το οικογενειακό τραπέζι. (Δηλαδή φυσικά δεν βγαίνει και εγώ έχω την αίσθηση της μεγάλης ποικιλίας και βέβαια του ποσοστού του μεγάλου που κάπου διατηρούν και κυρίως στην επαρχία. Αλλά στο κλινόν άστυ και στις αστικές μεγάλες περιοχές συμβαίνουν σε μεγάλη έκταση αυτά τα φαινόμενα).

Ερχεται μετά βέβαια της κοινωνίας η προσπάθεια να μορφώσει τα παιδιά και τούτο και κείνο, οπότε το παιδί το κρατάει το σχολείο στις 2. Στις 2.30 έχει το παιδί πιάνο ή Αγγλικά, ή φροντιστήριο, πάει. Η υπερσχολική εκπαίδευση, η εξωσχολική δραστηριοποίηση. Οπότε, συστεγαζόμαστε; Τι κάνουμε εδώ; Αυτό, θα ξέρετε πολύ καλά...

Να τα βάλει με την οικογένεια να τη διαλύσει. Υποσυνείδητα διαλύουμε. Την διαλύει υπό την έννοια ότι την αποδυναμώνει από άποψη συνεκτικότητας των μελών. Και αυτό έχει μεγάλη σημασία.

Να πούμε κάτι άλλο. Το παιδί με το κλειδί, ήτανε ένα υποπροϊόν της βιομηχανικής κοινωνίας που κράτησε πολύ. Και λέγαμε, τώρα θα φτιαχτεί, θα αντιμετωπιστεί. Για ένα διάστημα υποχώρησε αλλά τον τελευταίο καιρό επανέρχεται.

(Χθες π.χ. ο κ. Καζαμίας, στο συνέδριο που σας μιλούσα της Παιδαγωγικής Εταιρίας, το οποίο είχε ως θέμα "Η κρίση στην Εκπαίδευση", κρίση στην εκπαίδευση, ένα πολύ σημαντικό θέμα μας μίλησε για την ευρεία έκταση που έχει το φαινόμενο το παιδί με το κλειδί στην αμερικάνικη κοινωνία). Δηλαδή όλοι λείπουν από το σπίτι. Η μαμά δουλεύει εδώ, ο μπαμπάς δουλεύει εκεί. Ο αδελφός έχει πιάνο, Αγγλικά, φροντιστήριο. Το μικρό παιδί γυρίζει μ' ένα κλειδάκι. (Οι Γερμανοί το είχανε κρεμασμένο).

Τώρα λέω εγώ - δεν κάνω σχήμα λόγου - το παιδί με το κλειδί τείνει να υποκατασταθεί με το παιδί που έχασε το κλειδί ή που δεν χρειάζεται να κάνει χρήση του κλειδιού. Και ξέρετε γιατί; Διότι από το σχολείο στο σπίτι βρίσκει και άλλες πόρτες ανοιχτές.

Στο δρόμο θα υπάρξουν πολλοί μπαμπάδες, μαμάδες που θα το τραβήξουν να το γλυκάνουν με ένα ωραίο ταξιδάκι στον κόσμο του ναρκωτικού. Χτυπάνε ηλικίες που ξέρουν οι έμποροι των ναρκωτικών καθ' οδόν. Απέξω από τα σχολεία είναι έτοιμοι και μυρίζονται.

Πεντακόσιες θρησκευτικές, θρησκευτικοειδείς οργανώσεις δρουν στην Ελλάδα. Πεντακόσιες, οι οποίες έχουν σαν στόχο να ελκύσουν τα παιδιά αυτά και ελκύουν παιδιά αποφοίτους καλών σχολείων, με γλώσσες και με κουλτούρα.

Τα προσπλυτίζουν και τα στέλνουν - πολλές φορές εξαφανίζονται μέχρι 2.500 παιδιά από την Ελλάδα - έξω. Γυρίζουν περί τα 700-800. Τα άλλα σε μεγάλο βαθμό είναι χαμένα. Και τα δραστηριοποιούν, τα παιδιά του Μουν, τα παιδιά του Μο, τα παιδιά του Χριστούμ κ.λ.π., όλα αυτά τα πράγματα, δίνουντάς τους κάποια τρυφερότητα, κάποια αγάπη που δεν την βρίσκουν στο σπίτι.

Λοιπόν, αυτό εδώ είναι ένας θανάσιμος κίνδυνος που δεν τον έχουμε επαρκώς μυριστεί. (Εγώ σας διαβεβαιώ, με έχουν ξυπνήσει νύχτα, μεσάνυχτα, έτρεχα σε σπίτι κάποτε στο Χαλάνδρι, σε μια οικογένεια που έδωσε το όνομά μου η Ασφάλεια, επειδή έτυχε να τους έχω διδάξει, ο αξιωματικός ήταν μαθητής μου και λέει ο μόνος που μπορεί να σας κάνει, τηλεφωνείστε, ο άνθρωπος θα σας πει κάτι. Και πήγα στο σπίτι να συζητήσουμε).

Γιατί; Μετά από 13 μέρες απουσία το κορίτσι αρρώστησε βαρεία από πνευμονία κ.λ.π. και το άφησαν να φύγει. Αλλά του είπαν: Πρόσεξε μην πεις τίποτα, γιατί εκτελείσαι αμέσως. Και επειδή του είχανε δείξει κάτι κ.λ.π., δεν μπορούσε να πει τίποτα. Το είδα και κουβεντιάσαμε.

Της Μαθηματικής Σχολής, απόφοιτος του Αρσακείου, με πιάνο και όταν έδινε τα Αγγλικά, ο άνθρωπος που της έδινε τα θέματα, της λέει απ' όλους εδώ αυτή είναι και από καλό σπίτι).

Χτυπάνε λαυράκια, δεν χτυπάνε τώρα γόπες. Γιατί αυτά τους χρειάζονται. Το παιδί με το κλειδί λοιπόν το τρώει ο χάρος τώρα. Δεν προλαβαίνει να πάει σπίτι για να ανοίξει.

Πέμπτον, η εν ονόματι ενός αντι-στρουθοκαμηλισμού όπως είπαμε, αβασάνιστη γενίκευση ορισμένων μέτρων από την πολιτεία, καταστρατηγώντας τις αρχετυπικές αρχές που διέπουν την υπόσταση της οικογενείας κ.λ.π., αναφορικά με τη μοιχεία. (Λέμε, για τον ίδιο λόγο που είμαστε υπέρ των αμβλώσεων και τέλος πάντων δε συμβαίνει τίποτα, λέμε:) Πόσοι είναι οι μοιχοί στην Ελλάδα; Περίπου τα 2/3 είναι του πληθυσμού. Τώρα γιατί να το παίζουμε ότι δεν καταλαβαίνουμε τίποτα; Να το αποδεχτούμε σαν έντιμοι άνθρωποι που ζούνε σε μια προοδευτική κοινωνία κ.λ.π., κ.λ.π.

Μα αυτό δεν είναι προοδευτισμός. Η αναγνώριση ενός λάθους αν θέλετε, μιας πλάνης αν θέλετε, μιας κατάστασης πάντως η οποία αν υιοθετηθεί και νομιμοποιηθεί μπορεί να καταργήσει όχι μόνο την οικογένεια αλλά και την υπόστασή μας τη βιολογική ως έθνος.

Ανεξάρτητα αν έχει κανείς περιστατικά μοιχείας. Άλλο πράγμα είναι να κάνει κάποιος κάτι και να έχει το δέος ότι ημάτησε και άλλο πράγμα είναι να κάνει κάτι και να λέει: Ε, λοιπόν και; Και έπειτα; Ε τι, εδώ αυτό είναι υιοθετημένο.

Διότι του γίνεται πλέον motivation, του γίνεται κίνητρο ότι δεν συμβαίνει τίποτα. Επομέ-

ως μ' αυτή την έννοια το λέω. Και σε αιμομικτικά φαινόμενα οδηγεί που σε ορισμένες περιπτώσεις καταλήγουν στην κοινωνία του Silicon Valley που είπαμε πριν.

Εχω βέβαια σημειώσει και ορισμένα άλλα, αλλά φοβάμαι ότι θα πρέπει κάπου να σταματήσω για να πω και ορισμένες προοπτικές που έχω σημειώσει.

Γιατί όπως καταλαβαίνετε, δεν πρόκειται να λύσουμε το πρόβλημα. Απλώς επισημαίνουμε μερικές νεώτερες απόψεις που μπορούν να βοηθήσουν στη λήψη κάποιων μέτρων.

Η γνώμη μου είναι στο συγκεκριμένο θέμα που είπα, ότι δεν αρκεί η κομματική συμπαράσταση ή η διακομματική αντιμετώπιση. Δεν αρκεί, π.χ. σε ένα άλλο πρόβλημα, την τηλεόραση που βλέπουμε όλα αυτά, που μπαίνει μέσα στο σπίτι μας σε ανύποπτο χρόνο, που βλέπουμε τα πάντα τα παιδιά μας κ.λ.π., δεν αρκεί που θα εγκατασταθεί η διακομματική επιτροπή, αν πρέπει να είναι μέσα στην ΕΡΤ στο κτίριο - τα ξέρετε, είναι το τελευταίο μας πρόβλημα - ή αν θα πρέπει να εγκατασταθεί στη Βουλή.

Οχι. Η γνώμη μου είναι ότι η οικογένεια με κάποιο τρόπο που θα προτείνω πρέπει να εγκατασταθεί μέσα σ' αυτή την επιτροπή. Δεν είναι θέμα ότι θα εγκατασταθεί η επιτροπή η διακομματική αλλά πού και πώς θα εγκατασταθεί η οικογένεια για να εκφράζει άμεσα τη βούλησή της στα θέματα αυτά.

Η τελική μου βέβαια πρόταση εδώ (που την προλαβαίνω κι αυτή να την πω), είναι ότι χρειάζεται να γίνει ένα υψηλό επίπεδο, όργανο που θα αντιμετωπίζει αυτά τα πράγματα. Και σαν τέτοιο όργανο εγώ θα πρότεινα Υπουργείο Οικογενείας. Familien Ministerio, το οποίο θα έχει ερευνητικές μονάδες, μονάδες συνεχούς έρευνας, συνεχούς έρευνας, επικοινωνίας, συμβουλευτικής και οδηγτικής της οικογένειας.

Το σχολείο αν πέθανε, πέθανε γιατί αποκόπηκε, περιφρονήθηκε η οικογένεια σε μεγάλο βαθμό. Θα πρέπει να μελετηθούν οι σχέσεις σε νέα βάση σχολείου - οικογένειας. Θα πρέπει να ενισχυθούν και οικονομικά. Το θέμα έχει πολλές απόψεις. Κάτι θα σας είχε και η κυρία Κούτσικου, που δεν ήμουν εδώ να την ακούσω αλλά ξέρω τις απόψεις της.

Λοιπόν, το οικονομικό θέμα δεν είναι που λύνει την υπόθεση σε τίποτα το οικονομικό δεν τη λύνει. Βοηθάει το οικονομικό, μας βοηθάει, γιατί και χωρίς αυτό ουδέν εστί γενέσθαι των δεόντων. Αυτό είναι νόμος.

Αλλά αν νομίζουμε ότι έχοντας τα λεφτά λύνουμε και τα προβλήματά μας, εδώ πλανώμαστε. Η υπόθεση είναι μια επαγρύπνηση, μια συνεχής παρουσία μιας υγιούς οικογενειακής εκπροσώπησης, εκπροσώπησης της ελληνικής οικογένειας στα όργανα λήψεως αποφάσεων της κρατικής εξουσίας. (Ότι αυτό δε γίνεται, γι' αυτό και γι' αυτό και γι' αυτό το λόγο).

Μην ξεχνάτε ότι έχει μια ψηφική δύναμη τεράστια. Ο καταναλωτής είναι μια οντότης που θα μπορούσε να ανατρέψει και κεφαλαιοκρατικές οργανώσεις μεγάλου βεληνεκού αν δεν αγόραζε κάποια, δινόταν σύνθημα: Αυτό δεν το αγοράζουμε. Τελείωσε. Θα το αλλάξει αυτός. Το ίδιο και ο γονιός. Εχουμε καταλάβει ότι είμαστε και επαγγελματίες υπό κάποια έννοια; Επάγγελμα γονιός.

(Τώρα, αυτό που είπα αγαπητοί κύριοι, μου έδωσε κάτι άλλο να πω το οποίο ίσως και πολλοί από σας δεν γνωρίζετε). Είναι ένα πολύ μοντέρνο φρούτο. Ξέρετε την κοινωνική μητέρα; Η μητέρα η οποία έχει βιβλιάρια ΙΚΑ και προσφέρεται στο ζευγάρι που δεν κάνει παιδιά να υποκαταστήσει τη σύζυγο, με την αποδοχή της;

Συνευρίσκεται με τον σύζυγο και τεκνοποιεί για λογαριασμό της οικογένειας. Πληρώνεται γι' αυτό, υπογράφει και συμβόλαιο, μέχρι ότου το παιδί γεννηθεί, αναλαμβάνει όλες τις ευθύνες αυτή και βέβαια υπογράφονται και αν θα γίνει σωστό ή μη σωστό, ποιος το αναλαμβάνει και όλα αυτά τα πράγματα.

Αυτή προσφέρεται απλώς επάγγελμα: Μητέρα επάγγελμα. Δεν το λέω μ' αυτή την έννοια. Είναι ένα εκφυλιστικό φαινόμενο. (Σκεφθείτε να βλέπετε ότι υπάρχει και γραφείο προσφοράς επαγγελματιών συζύγων, μητέρων. Υπάρχει).

Στη Γερμανία ευρισκόμενος πρόπερσι, στο Μόναχο - ο κ. Φθενάκης θα έχει ίσως εδώ υπόψη του την περίπτωση σε βάθος - έτυχε να δω στην τηλεόραση συζήτηση, παρόντων και εκπροσώπων της εκκλησίας, καθηγητών πανεπιστημίων από τη Νομική και την Ιατρική, και παρούσα την προσφερθείσα γυναίκα η οποία ομολογούσε, την πυρπολούσαν με καταιγισμό πυρών όλοι. Η κυρία καθηγήτρια της Ιατρικής, γυναικολόγος, λέει: Μα, κυρία μου, με συγχωρείτε, πού πάει η μητρότης, της λέει για μια στιγμή. Δηλαδή το παιδί που θα κάνετε για λογαριασμό του άλλου, το δίνεται και φεύγετε;

Και εκείνη μειδιώσα - Γαλλίδα-ούσα - λέει: Νομίζω ότι δεν καταλάβατε καλά. Εγώ, λέει, είμαι παντρεμένη και έχω παιδιά. Με τον κύριο συνήλθα για να του κάνω παιδί και έφυγα. Με πληρώνει γι' αυτό. Και όταν το γέννησα, είχα καθ' όλη την διάρκεια της κυήσεως υπόψη μου ότι το παιδί αυτό δεν είναι δικό μου.

Το γέννησα, το παρέλαβαν και τελειώσε και πάω να κάνω άλλο με άλλον. Αποζώ μ' αυτό. Και αισθάνομαι ότι είμαι κοινωνική λειτουργός υψίστης σημασίας και δεν τ' έχετε αντιληφθεί ακόμα. Διότι προσφέρω παιδί σε οικογένεια που στερείται παιδιών και δεν θέλει να πάρει από άγνωστο να αποκτήσει παιδί.

(Σκεφθείτε πού πάμε). Κοιτάζτε, όταν αρθούν κάποια ταμπορικά στοιχεία που λέμε, κάποιες αξίες παραδοσιακές μέσα στην οικογένεια, όλα θα γίνουν αυτά τα εκφυλιστικά φαινόμενα. (Γι' αυτό να έρθω σε κείνο που είπα, ηθικός, αξιακός οργανισμός. Δεν αρκεί να είναι βιολογικο-κοινωνικός. Γιατί αυτό καλύπτεται από το βιολογικό-κοινωνικό ορισμό. Καλύπτεται, όπως καλύπτεται και εις φυτά και ζώα). Με συγχωρείτε, και φυτά και ζώα είναι οικογένειες, βιολογικο-κοινωνικές. Δεν υπάρχει όμως εκεί το ηθικό και πνευματικό στοιχείο. Εκεί είναι η διαφοροποίηση μεταξύ οικογενειών ανθρωπίνων και οικογενειών ζώων και φυτών.

Ως προς τις προοπτικές - και τελειώνω - δεν θα πω έτσι πολλά πράγματα, αλλά μερικές ίσως προτάσεις που θα βγούνερ από αυτό, ότι διαπιστώνουμε με την παρέμβαση της κοινωνίας, διαμέσου της κρατικής εξουσίας, των κομμάτων, των διαφόρων ομάδων που με την λήψη μέτρων ή την άσκηση πιέσεων που κάνουν, προκαλούν φαινόμενα μειωτικά της οικογενειακής συνοχής. Οτι πρέπει αυτές τις καταστάσεις να τις προσέχουμε.

Και συμβαίνουν εδώ τα εξής: Γίνεται μια επικίνδυνη συρρίκνωση της ανθρώπινης οικογένειας και στην Ελλάδα -(έχω στοιχεία, δεν θα σας απασχολήσω, γιατί είναι και κουραστικά αυτή την ώρα - υπάρχουν στοιχεία στην Ελλάδα που μελετούν, κυρίως το ΕΚΚΕ, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και το Κέντρο Κοινωνιολογίας της Ακαδημίας έχουν στοιχεία με τελευταίες έρευνες πάνω στα θέματα που σας λέω, τα οποία αποδεικνύουν αυτά τα πράγματα.

Αποδεικνύεται μια κεντρόφυγος οικονομικο-τεχνοκρατική ροπή όπως φάνηκε και στο Silicon Valley, αυτό που είπα, έξω από την παραδοσιακή μορφή της οικογένειας, ευτελίζεται και εκφυλίζεται σε δυσανθρωπιστικές μορφές. Ο δυσανθρωπισμός είναι η τρομοκρατία. Ο ποδοσφαιρικός άνθρωπος, πληρώνω την Τετάρτη 2 δισεκατομμύρια δραχμές, γίνεται δηλαδή μέσον. Από αυταξία ο άνθρωπος γίνεται μέσον να κερδίσουν πολλά κυκλώματα λεφτά. Οι Κοσκωτάδες και οι άλλοι είναι προϊόντα, υποπροϊόντα ενός δυσανθρωπισμού.

Όπως και οι τρομοκράτες. Ο τρομοκράτης ξέρει ότι εκτελεί έργο κοινωνικό. Έχει ιδεολογία, είναι και επιστήμων ενδεχομένως. Δεν είναι τυχαίος άνθρωπος. Είναι ένα υποπροϊόν εκφυλιστικό μιας μιας δυσανθρωπιστικής πλέον θεώρησης όπου ευτελίστηκαν οι παραδοσιακές αξίες).

Τα μέλη της οικογένειας παρουσιάζουν νυξημένη κινητικότητα. Εκπαίδευση εντατικότερη, αυξημένο ωράριο απασχόλησης, εξωοικογενειακοί πόλοι έλξης των μελών, κυρίως

των παιδιών, ευκαιρίες μετακίνησης και επικοινωνίας. Αυτά όλα οδηγούν σε μια εξωστρέφεια και σε χάσιμο πλέον προσανατολισμών, εξαρτήσεων, συνδέσεων, συνεκτικών κρίκων μέσα στην οικογένεια.

Η ανθεκτικότης της οικογενειακής εστίας έναντι των καταλυτικών μετασχηματιστικών μετενεργειών μιας κοινωνίας σε συνεχή μεταλλαγή, παρά και πέρα από οποιαδήποτε τροπή ή εκτροπή της πορείας ζωής των νεωτέρων, η οικογένεια παραμένει η εστία. Αυτό είναι το αποτέλεσμα ερευνών. Φεύγουν τα παιδιά, διαλύονται και χάνονται για ένα διάστημα, για να ευχαριστηθούν τη ζωή τους, να χαρούνε όπως νομίζουν αυτοί, αλλά στο τέλος γυρίζουνε στην οικογένεια. Η οικογένεια είναι εκείνη που παρέχει ασφάλεια σαν τη μητέρα γη. Θα γυρίσουν πάλι στη γη.

Γι' αυτό ας μην είμαστε ιδιαίτερα αυστηροί όταν βλέπουμε ότι το παιδί μ' αυτά που λέει και κάνει θα μας τρελλάνει, μα είναι τρελλό, δεν είναι καλά. Ας κρατήσουμε τα χαρακτηριστικά του αρχετύπου ο πατέρας, ο προστάτης. Του αρχετύπου μάνα που είναι η συλλογική μάνα.

Του αρχετύπου ανδρόγυνο. Το διαζύγιο, αν διασπαστεί ο αρχέτυπος ανδρόγυνο, οι επιπτώσεις είναι σοβαρές, διασπάται μέσα του το παιδί. Υπάρχουν συμπτώματα που εκδηλώνονται ποικιλοτρόπως διάσπασης εσωτερικής, όταν διασπαστεί ο αρχέτυπος αυτός του ανδρόγυνο. Ο ανδρογυνικός είναι παμπάλαιος, υπάρχει στη μυθολογία την Ελληνική και εκφράζεται μάλιστα με αγάλματα και με ζωγραφικά έργα.

Πέρα από τη συγκεκριμένη παρουσία των γονέων, εκείνο που μετράει είναι ο βαθμός ασφάλειας που η παρουσία αυτή παρέχει προς αντιρόπηση ενός αυξανόμενου άγχους στα παιδιά μας, ανασφάλειας από καθημερινές συγκρούσεις και κυρίως λόγω της ηλικίας όπου το παιδί καλείται να κάνει, να πραγματοποιήσει συνάντηση με καινούργια στοιχεία ψυχοκοινωνικά και εκεί αναταράσσεται.

Η επίδραση της οικογένειας γίνεται ολοένα περισσότερο έμμεση και υποσυνείδητα. Η ζημιά ή η ωφέλεια από το δεδομένο τρόπο δόμησης και λειτουργίας της οικογένειας διεισδύει και ανταποκρίνεται στο ασυνείδητο με εκδηλώσεις συχνά δυσεξήγητες ή και παράλογες.

Δεν μπορούν να εξηγήσουν κάποια φαινόμενα και όμως αυτά έχουν την εξήγησή τους διότι διεισδύουν πολλές επιρροές από την κοινωνία μέσα στο χώρο τον οικογενειακό ενσυνείδητα.

(Το παιδάκι πηγαίνει, καθώς έχει δει κάτι, αγοράζει κάτι το οποίο είναι ασήμαντο ή επικίνδυνο για την υγεία του. Ναι, αλλά το είδε στην τηλεόραση, καθώς έπαιζαν οι τρελλοί εκείνοι που είπαμε και πετάχτηκε κάτι, σε δέκατα του δευτερολέπτου, ένα τσιγάρο, ένα φόρεμα, ένα καπέλλο, ένα είδος κομώσεως και όλα αυτά τα πράγματα και θέλει το παιδί να το κάνει μετά).

Διαταραχές στις σχέσεις του ζευγαριού, ως ενσαρκωτή του ενιαίου αυτού ανδρογυνικού, έχουνε και επισημαίνονται με έρευνες τραγικό αποτέλεσμα. Διαπιστώνεται υψηλό ποσοστό συζύγων που διατηρούν ο ένας ή και οι δύο στενή σχέση με την οικογένεια προέλευσης.

51,66% στο βιβλίο της Μουσούρου. Αυτό είναι ένα θετικό και είναι ένα παράδοξο. Ερμηνεύεται ως μια αφαιριστική δικλείδα στο άγχος που αισθάνεται η οικογένεια. Και είναι ένα αντιροπτικό φαινόμενο, το φαινόμενο να πάμε στο χωριό μας. Να ζήσουμε στο πατρικό μας σπίτι, να το δούμε, να μη χάσουμε ευκαιρία να φύγουμε από τα μεγάλα αστικά κέντρα που είμαστε για να πάμε πάλι να πατήσουμε το χώμα, όπως ο Ανταίος, να πάρουμε κάποια δύναμη.

Η παιδοκεντρικά προσανατολισμένη οικογενειακότης αναπτύσσεται για διάφορους λόγους. Το παιδί είναι ακόμη το κέντρο. Φόβος ναρκωτικών. Αυτοκτονίες. (Ξέρετε το θέμα της αυτοκτονίας, μόνο αυτό να είχαμε σαν αντικείμενο σε σχέση με την οικογένεια. Ο στρατός, στρατός και αυτοκτονία. Ναρκωτικά και αυτοκτονία. Ανικανοποίητο μέσα στο σπίτι και αυτοκτονία. Άγχος υπερβολικό εξετάσεων).

Σε μια ανταγωνιστική κοινωνία που συνεχώς γίνεται περισσότερο ανταγωνιστική, που οδηγούσε σε απώλεια του νοήματος για να ζει κανείς και καταφεύγει το παιδί προπάντων σε ηλικίες πολλαπλασίων του 7 περίπου - είναι και μια δική μου θεωρία. Στηρίζεται σε γερμανικές αλλά και σε αρχαίες ελληνικές μέχρι προ-Σωκρατικές και ο Αριστοτέλης μιλάει για εβδομάδες ζωής.

Είναι κρίσιμα, 14-15 χρονών είναι κρίσιμο έτος. Πρέπει με αυξημένη αγάπη κ.λ.π. να το βλέπουμε το παιδί. Η 19-21, 19 χρονών αυξάνονται οι αυτοκτονίες στην Ελλάδα. 19-21 είναι η φυγή από το σπίτι και η χρήση ναρκωτικών, οι αυτοκτονίες.

Αυξημένη αποστασιοποίηση και αλλοτρίωση των μελών επισημαίνεται. Και βέβαια εγώ επισημαίνω επιπλέον και μια ανησυχία πολλών ατόμων και συλλογικών οργανισμών για τις επιπτώσεις, πρώτον του μαζικού τουρισμού στη χώρα μας που έχει για την οικογένεια. (Σκεφθείτε ότι και σε σας εδώ, σε σας στον Αγιο Νικόλαο π.χ. συνέβαινε πριν από 2-3 χρόνια να είναι κλειστά τα μαγαζιά όπου δούλευαν παλιότερα νέοι διότι σαν τα ταξιδιάρικα πουλιά έρχονται οι ξένες, φεύγοντας τους παραλαμβάνουν μαζί τους, να περάσουν στα ωραία κλίματα του βορά το χειμώνα και επανακάμπτουν με τις πρώτες ζέστες εδώ όλοι μαζί.

Αυτό, προπάντων η Κρήτη, ίσως θα 'ξίζε να γίνει έρευνα εδώ πέρα σε ποιο βαθμό γίνεται αυτή η ζιγκολοειδής δηλαδή υπόθεση. Πού θα φτάσει; Στο Καστελλόριζο, μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα μια περιοχή μετεβλήθη σε περιοχή ομοφυλοφίλων, διότι κάποιος Δανός -πάλι από κει πάνω έρχονται τα φρούτα αυτά - απέκτησε τον πρώτο φίλο, επήγε εκεί, εξεπλάγη εκείνο με τα πλούτη και το πώς τον περιποιήθηκε αυτός και όταν εγύρισε, το τι διηγήθηκε, παραμυθένια ζωή, τι να σου λέω δηλαδή. Αντε λοιπόν, όλο το χωριό μετεβλήθη. Σου λέει: τι έχω να χάσω;

Αυτά είναι άλλα διαλυτικά στοιχεία που συνδέονται με τον τουρισμό. (Ναι στον τουρισμό, ναι, δηλαδή γιατί ναι; Μήπως πρέπει να το επανεξετάσουμε το θέμα από την άποψη αυτή. Η επικοινωνία μας με την Κοινή Αγορά. Είμαστε βέβαια υπέρ, δεν μπορούμε να κάνουμε κι αλλιώς, αλλά θα έχει επιπτώσεις και στην οικογενειακότητα βέβαια και στα θέματα της φύσεως και στα θέματα της ελληνικότητας.

Και εδώ είναι ένα ευρύτατο θέμα που πρέπει να μας απασχολήσει, διότι η ωριμότητα που έχουν οι ξένοι δεν είναι αντίστοιχη με τη δική μας. Δεν μπορούμε να τους μιμηθούμε εμείς. Αναγνωρίζουμε ότι είναι ωραίο αυτό που πέτυχαν, αλλά όχι αμέσως. Ο Γερμανός είναι έναντι του παιδιού του αυτοτελής, το αφήνει αυτοτελώς να κινηθεί και το πολύ μικρό παιδί. Εμείς δεν μπορούμε να το κάνουμε εδώ. Επομένως και δω πρέπει να το προσέξουμε αυτό.

Κυρίες και κύριοι, εγώ τελείωσα. Δηλαδή βιάζω τον εαυτό μου, το αφήνω κάπως εκκρεμές. Δεν πρόκειται άλλωστε και όλα να τά'λεγα να το τελειώνα. Αλλά έχω να κάνω τις εξής προτάσεις):

Πρώτον ότι πρέπει τα ζητήματα της οικογενείας να αντιμετωπισθούν σε σοβαρό επίπεδο και κρατικό και διεθνές. Δηλαδή προτείνω αφ' ενός μεν την ίδρυση Υπουργείου Οικογενείας και δεύτερον ενός συλλογικού οικογενειακού οργάνου στην Κοινότητα, στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία θα παίρνει πληροφορίες ερευνητικές και άλλες από τα επιμέρους κράτη και θα τα βάζει στους κομπιούτερ της ή στην έρευνά της για να μας δίνει διαχωρημένες απαντήσεις στα προβλήματα που έχουμε.

Πολλά είναι τα κοινά αλλά έχουμε και διαφορές. Μπορούμε λοιπόν με την βοήθεια και της Κοινότητας να τα δούμε υπό την έννοια του σεβασμού της εθνικής, τοπικής κοινότητας, διότι έχει σημαντικά διαφορά. Στοιχεία παραδοσιακά που πρέπει κανείς να τα σέβεται. Η Ελληνική Κοινότητα είναι η κοινότητα της Ορθόδοξης Χριστιανικής Ελληνικής παράδοσης, η οποία διαφοροποιεί την κοινότητα, την ελληνική δηλαδή οικογένεια, έχει μια διαφοροποιημένη κατάσταση, όπως ο Γερμανός έχει άλλη και αυτό γίνεται σεβαστό στην Κοινότητα, αλλά πρέπει και να το αξιώσουμε.

Το τρίτο που ήθελα να υποστηρίξω είναι η έρευνα. Πρέπει η πολιτεία και οι οργανώσεις οι οικογενειακές να δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στην επιστημονική έρευνα. Οχι δηλαδή να φωνάζουμε αιτήματα: Δώστε μας και λεφτά, εμείς τα παιδιά μας, να ταξιδεύουν δωρεάν και τέτοια. Είναι αποσπασματικές και ίσως και σπαστικές, πανικόβλητες κινήσεις αυτές.

(Η έρευνα θα μας δικαιώσει και θα μας δικαιώσει όλους - και γω είμαι από πολυμελή οικογένεια και περίπου θα ήμουνα, και γω 3 παιδιά έχω, στο 12 παρά τέταρτο πολυμελής).

Νομίζω ότι είναι τρία βασικά αιτήματα που μπορούν να βοηθήσουν την ελληνική οικογένεια, και ιδιαίτερα την πολύτεκνη οικογένεια να αυτοπραγματωθεί όπως αξίζει στον τόπο αυτό. Ευχαριστώ.

(χειροκροτήματα)

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριοι συνάδελφοι, επειδή το προεδρείο έχει την ευθύνη της διαχειρήσεως του χρόνου στις εργασίες μας, αναλαμβάνει και την ευθύνη να σας πει πώς θα συνεχιστούν οι εργασίες.

Εχοντας υπόψη ότι στη σύγχρονη οικογενειακή μας ζωή δεν τρώμε ποτέ νωρίτερα από τις 2.30 το μεσημέρι, γιατί μετά τις 2.30 γυρίζουμε όλοι από τις δουλειές μας, και επειδή δεν υπάρχει χρόνος να τον δανειστούμε από άλλου για να ολοκληρώσουμε τις εργασίες μας, παρατείνουμε τη διάρκεια των εργασιών αυτή την πρωινή, στο πρωινό τμήμα και θα συνεχίσουμε με την παρουσία των εκπροσώπων των Ευρωπαϊκών οργανώσεων και έτσι θα φάμε μια ώρα περίπου αργότερα.

Αποψη λοιπόν του προεδρείου είναι να γίνει, και εφόσον υπάρχει απόριση της ενστάσεως του κ. Παπαδερού, εφόσον, να γίνουν και οι παρουσίες των εκπροσώπων των Ευρωπαϊκών οργανώσεων και το απόγευμα που θα είμαστε φαγωμένοι και λίγο ξεκούραστοι να έχουμε συμπυκνώσει και τις ερωτήσεις που θέλουμε να κάνουμε, πάντοτε λακωνικές και ουσιαστικές, όπως και το πρωί, για να μπορέσουμε να κρατήσουμε το συνέδριο και στα χρονικά και στα ποιοτικά του όρια.

Ο κ. Μαρκαντώνης επειδή δεν θα είναι το απόγευμα ερωτά αν υπάρχουν, όχι συζήτηση, αλλά ερωτήσεις μόνο. Το θέμα είναι κοσμογονικό και μια συζήτηση τέτοια επί αυτού του θέματος δεν μας φθάνουν εβδομάδες. Λοιπόν συγκεκριμένες ερωτήσεις πάνω στα θέματα που ανέπτυξε ο κ. καθηγητής και κυρίως ερωτήσεις που έχουν σχέση με το θέμα για το οποίο βρεθήκαμε εδώ σ' αυτό το χώρο.

Το Προεδρείο δεν δέχεται σ' αυτή τη φάση τις τοποθετήσεις γιατί αν πάρουμε ερωτήσεις και τοποθετήσεις επαναλαμβάνω ότι δεν μας επαρκούν μια εβδομάδα ημέρες εργασίας. Λυπούμαστε που δεν μπορούμε να δώσουμε περιθώρια για τοποθετήσεις διότι εκ των πραγμάτων, όπως λέει και ο κ. καθηγητής, δεν υπάρχουν περιθώρια. Αφήστε λοιπόν τις ερωτήσεις μόνο για σήμερα και ενδεχομένως τις τοποθετήσεις για άλλη εποχή. Ορίστε πάτερ, η πρώτη ερώτηση.

Ποιος θα πλαισιώσει το Υπουργείο Οικογένειας;

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗΣ: Νομίζω ότι είναι εύλογο αυτό το ερώτημα που ετέθη. Πάλι οι πολιτικοί θα το πάρουν δηλαδή. Πάλι με τις τυπικότητες, τους νόμους, τα βολέματα, τα συμφέροντα θα αντιδράσουν κ.λ.π.

Εχω να πω το εξής: Πρώτον, το ότι θα υπάρξει ένα Υπουργείο Οικογένειας, αυτό καθαυτό, με αντικείμενο την αντιμετώπιση προβλημάτων που υπάρχουν στην ελληνική πραγματικότητα, ότι θα ιδρύσει ειδικούς θεσμούς έρευνας των προβλημάτων αυτών και υπό την προϋπόθεση

αν θέλετε, ότι θα εκφράζεσθε εσείς μέσα εκεί με τα επίσημα όργανα.

Διότι εσείς είστε βέβαια ένα όργανο. Για την οικογένεια, δεν εξαντλείτε το χώρο τον οικογενειακό, είστε μια περίπτωση, οι πολύτεκνοι. Ωραία, θα υπάρχει Διεύθυνση Πολυτέκνων και μέσα εκεί θα έρθει, ο Γενικός Γραμματέας θα'ναι ένας εκπρόσωπος δικός σας. Και θα υπάρχει μια άλλη περίπτωση να είναι μέσα για να μας πει τι πρέπει και πότε. Δηλαδή μέσα. Και η εκκλήσισ να είναι και άλλοι παράγοντες που συνδέονται άμεσα με την υπόθεση της οικογένειας.

ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ως προς τη μεθόδευση της συζήτησης. Επειδή λέμε συζήτηση στο πρόγραμμα, πρώτον και δεύτερον από μόνες τις εισηγήσεις και από τις συναντήσεις που είναι απλώς διευκρίνιση των εισηγήσεων δεν εξαντλείται το θέμα μας το οποίο είναι πολύ μεγάλο, λέμε κράτος και οικογένεια, κοινωνία και οικογένεια στη συνέχεια, νομίζω ότι θα πρέπει να επιτραπούν τοποθετήσεις σύντομες, ώστε να έχουμε μια ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του θέματος.

Εγώ από τη δική μου πλευρά θα ήθελα δύο λεπτά χρόνο για να τοποθετηθώ στη νομοθετική αντιμετώπιση της οικογένειας στα τελευταία χρόνια που νομίζω ότι είναι πολύ σημαντική.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Δε νομίζω ότι είναι του παρόντος κ. Φωτόπουλε. Υπάρχει οικογενειακή πολιτική στο δεύτερο μέρος. Εκεί στην οικογενειακή πολιτική του κράτους θα τοποθετηθείτε, εφόσον θέλετε με τη νομοθετική πολιτική, δεν έχει θέση η κοινωνία.

Εφόσον υπάρχει οικογενειακή πολιτική, σημαίνει η πολιτική αυτή ασκείται από την πολιτεία, από τη συντεταγμένη πολιτική υφή που λέγεται κυβέρνηση. Σε κείνο το κεφάλαιο θα κάνετε και τοποθέτηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Αναφερθήκατε, κ. καθηγητά, για τα παιδιά που οι γονείς τους ζουν στην Γερμανία και μένουν με τους παπούδες των και έχουν πολλά προβλήματα, γιατί δεν ζουν με τους γονείς. Αυτό δε είναι αισθητό, όπως είπατε και έντονο, στις περιοχές της Βορείου Ελλάδος.

Στο σημείο αυτό είπατε ότι εδώ πρέπει να επέμβει η πολιτεία. Και ερωτώ: Πώς θα επέμβει η πολιτεία; Με τον οικογενειακό προγραμματισμό;

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗΣ: Ναι, είναι ένα ευρύτατο πρόβλημα. Η πολιτεία ήδη επεμβαίνει. Αλλά επειδή τα προβλήματα είναι καινούργια, βρίσκεται πολλές φορές και η διεθνής κοινότης προ εκπλήξεων και αμηχανίας.

Το πρόβλημα είναι γενικότερο, είναι το πρόβλημα των μεταναστών και των παλινοστούντων που αντιμετωπίζεται ήδη και εδώ και έξω, διότι αυτό θα συνεχίσει ίσως με άλλη έννοια, αφού θα αισθανόμαστε, ότι και οι άλλες χώρες είναι πατρίδες μας τρόπον τινά, υπό μίαν έννοια, θα έχουμε πολλά, αυξημένα δικαιώματα εν σχέσει με το σημερινό.

Αντιμετωπίζεται - δεν είναι του παρόντος να σας πω πώς - και σχολεία υπάρχουν για τέτοιες περιπτώσεις. Αλλά να συνειδητοποιηθεί πρώτα - πρώτα η κατάσταση, που δεν έχει συνειδητοποιηθεί. Υπάρχει το εθνικό ίδρυμα, ο ΕΟΠ, Εθνικός Οργανισμός Προνοίας, που τις γνωρίζει αυτές τις καταστάσεις. Έχει σχολεία έξω. Και ενώ τα γνωρίζει, δεν παίρνει μέτρα. Γιατί;

Υπάρχουν πολλοί λόγοι. Υπάρχει ανταγωνισμός υπηρεσιών να σας πω κατ'αρχήν, που οι μεν τα θέλουν και οι άλλοι δεν τα θέλουν. Υπάρχει αντίδραση τοπική. Υπάρχουν κάποιες κοινότητες, κάποιες ομάδες εκεί, που θέλουν να συνεχιστεί η αταξία αυτή και δεν προωθείται κάτι. Υπάρχει η γενικότερη πολιτική μας κακοδαιμονία που δεν αφήνει να κυλήσει χρόνος μακρός με ένα σύστημα αγάπης για τον τόπο, και συναιδέσεως να τα δούμε αυτά τα θέματα.

Γι' αυτούς τους λόγους δε γίνεται αυτή την στιγμή κάτι. Θεωρώ προϋπόθεση για να γίνει κάτι - μπορούν να γίνουν πολλά - όχι απλώς μια διακομματική, αλλά όλοι οι Έλληνες να κωνέψουμε, να καταλάβουμε το πρόβλημα. Και εδώ σήμερα αυτή τη δουλειά κάνουμε. Νομίζω ότι και η διακήρυξη που θα γίνει και τα πρακτικά σας αν θα σταλούν στους αρμόδιους φορείς, μπορεί να συγκινηθούν κάποιοι για να γίνει μια πολιτική οικογενειακή. Λείπει.

Ενα τμήμα αυτής της οικογενειακής πολιτικής είναι ο μετανάστης. Ενα πολύ μεγάλο τμήμα. Ο απόδημος Έλληνας. Κάποτε γινότανε μια διακήρυξη σε κάποια παράταξη και εκλήθην να το δω και ήταν όλα αντιμετώπιζε πλην του αποδήμου Έλληνας, τον οποίο όλοι μας θεωρούμε μια αγελάδα που αρμέγεται για να μας φέρει και αγνοείται να ταΐστεί. Κάποτε θα πεθάνει ή θα καθεί.

Νομίζω ότι είναι θέμα οικογενειακής πολιτικής, που θα μπει μέσα στο θέμα αυτό ενός υπουργείου που θα ασχολείται αποκλειστικά με αυτά τα θέματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Νομικό πλαίσιο πρέπει να υπάρχει για να στριφογυρίσουν όλα αυτά. Θεωρείτε αρκετό και ικανό το υπάρχον νομικό πλαίσιο, είτε πρέπει να γίνει σε μεγάλο ακόμα ποσοστό, να συμπληρωθεί να πούμε, να συμπληρωθεί το νομικό πλαίσιο, γιατί χωρίς αυτό νομίζω δεν μπορούμε να προχωρήσουμε, και πόσο χρειάζεται για να ολοκληρωθεί το πλαίσιο αυτό;

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗΣ: Έχω απάντηση έτοιμη στο ερώτημά σας, η οποία στηρίζεται στον ορισμό της οικογένειας, στη δομή όπως την εννοώ εγώ: Η δομή στο βαθμό που είναι κοινωνικού τύπου, δηλαδή *gensaf* που λένε οι Γερμανοί, κοινωνικός και ο τύπος και η συμβατική σχέση, αυτό θα διέπεται από νόμο. Όπως διέπεται από νόμο και η οικογένεια, είναι συζυγική σχέση, και το σχολείο και όλα.

Έχει και νομοθετικές ρυθμίσεις μέσα. Αυτές υπάγονται στη νομοθεσία. Έχει όμως άλλες διαδικασίες και άλλες σχέσεις άλλου τύπου, κοινοτικού, *gemeinsaft* δηλαδή, ή της *familie*, της οικογενειακότητας, που είναι σχέσεις αίματος.

Είναι πολύ εγγύς σχέσεις, είναι σχέσεις αγάπης αυτές, δεν μπαίνουνε στο νόμο. Ο νόμος έγινε για τις παραβάσεις. Η αγάπη έγινε για να ενώνει τους ανθρώπους. Δεν μπαίνει στο νόμο.

Η Αντιγόνη δεν μπαίνει στο νόμο, είναι αντι-νόμος, είναι άγραφος νόμος. Αυτό πώς όμως; Είναι θέμα της παιδείας. Ωστε έχουμε θέμα νομοθεσίας και θέμα παιδείας. Επομένως, μέσα στα αναλυτικά προγράμματα ήρθαν κάποιοι έξυπνοι - με συγχωρείτε που το λέω έτσι - που τους έκανε αυτή τη ζημιά λέει. Πολύ οικογένεια λέει έχουνε, τα βιβλία τα αναγνωστικά. Πολλές εκκλησίες και σταυρούς έχουνε, λέει, πολλές πατρίδες. Για βγάλτε τα λίγο. Μετρήσανε τα ποσοστά και τα βρήκανε αυξημένα.

Απ' αυτό το βήμα έχει γίνει κάτι κάποτε. Και τα είπαμε. Οχι κύριοι, να είστε βέβαιοι ότι πρέπει να στρατευθούν και οι επιστήμονες στο σημείο αυτό. Για να αυξήσουμε τα ποσοστά της οικογένειας; Οχι. Για να πούμε την αλήθεια. Οποιος μιλάει για πατριάδα, όποιος μιλάει για θρησκεία, δεν θεωρείται απλώς συντηρητικός, θεωρείται εκθρόνος ή κουντικός, φασίστας ή κρυπτοφασίστας ή κάτι τέτοιο. Και προοδευτικοί είναι όλοι που μας τίναξαν στον αέρα με το παράδειγμά τους.

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗΣ: Βρισκόμουνε στη Γερμανία όταν ο Πάπας είχε συγκαλέσει μεγάλο κογκλάδιο όλων των επισκόπων ανά τον κόσμο για να μελετήσουν ένα σπουδαίο θέμα: Εάν το ζευγάρι πρέπει να κοιμάται στο ίδιο κρεβάτι ή σε χωριστό. Και έλεγα τότε: Με ποιο δικαίωμα ένας άγμος συζητάει τα θέματα των εγγάμων;

Λοιπόν, είναι κάτι ανάλογο. Κοιτάξτε, αυτά είναι βέβαια θέματα, τα οποία είναι προσιτά

στην έρευνα και στην αντιμετώπιση. Δεν είναι - ο κοινός νους αντιμετωπίζει πολλά, ο κοινός νους και η αγάπη, όπως το καταλαβαίνετε. Βέβαια η έρευνα είναι πέρα από αυτά, πέρα από τον κοινό νου και πέρα από την αγάπη. Διότι αν υπάρχει μόνο κοινός νους και αγάπη, ίσως δεν γίνει αντικειμενική έρευνα.

Η έρευνα είναι μια αναζήτηση συνεχής του συμβαίνοντος. Και νομίζω ότι με τη βοήθειά της μπορούμε να βγάλουμε πορίσματα για να στηρίξουμε αυτά που πρέπει να γίνουν. Γι' αυτό ετόνισα ότι πρέπει να γίνει, να μπει η έρευνα μέσα στα θέματα της οικογένειας.

Ο κ. Φθενάκης έβαλε και αυτό μέσα. Ίσως προβληματίστηκε πιο νωρίς από μας, στο Ινστιτούτο του Μονάχου που διευθύνει έβαλε και έρευνα της οικογένειας. Ήταν παλιότερα απ' ό,τι θυμάμαι μόνο προσχολική Παιδαγωγική. Αλλά μετά λέει και έρευνα της οικογένειας, διότι δεν νοείται το ένα χωρίς το άλλο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μας είπατε, κ. καθηγητά ότι η έρευνα αποτελεί ένα βασικό στοιχείο το οποίο θα βοηθήσει στην καταγραφή όλων των φαινομένων που συμβαίνουν στην οικογένεια, σε βάρος της οικογένειας, των παιδιών κ.λ.π., που αυτή η καταγραφή θα τεθεί ασφαλώς υπόψη της πολιτείας για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων.

Θέλω να ρωτήσω: Εμείς όλοι οι πολύτεκνοι, όλες οι πολυτεχνικές οργανώσεις και η ΑΣΠΕ μαζί, που θέλουμε αυτά τα στοιχεία να τα συγκεντρώσουμε, εσείς σαν πανεπιστήμιο μπορείτε να μας βοηθήσετε στην έρευνα αυτή;

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗΣ: Ναι, μπορώ να σας απαντήσω ως ένα σημείο. Το πανεπιστήμιο είναι κυρίως για τη διδασκαλία και την άσκηση φοιτητών. Δεν εκτελεί μεγάλου βεληνεκούς έρευνα. Για την έρευνα είναι τα ειδικά κέντρα έρευνας, με τα οποία το πανεπιστήμιο βρίσκεται σε επικοινωνία. Τελευταία μάλιστα όχι μόνον με τα ελληνικά αλλά και τα διεθνή, διότι υπάρχει και ειδικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, προγράμματα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που ενισχύουν.

Δηλαδή εγώ, ως πανεπιστημιακός επιστήμων, αν κατέθετα ένα πρόγραμμα έρευνας οικογενειακών προβλημάτων για να συνδεθώ με το πανεπιστήμιο της Λουβαίνης, ή του Βερολίνου, και εθεωρείτο καλό από μια επιτροπή αξιολόγησης, θα γινόταν. Δεν υπάρχει αμφιβολία. Θα κοβόταν μερικά εκατομμύρια και θα γινότανε.

Ήδη σας λέω το εξής: Μελετούμε εδώ και ένα χρόνο, με πολύ ενδιαφέροντα πορίσματα, τα προβλήματα του φυσικού παιδιού, του παιδιού που δεν έχει μητέρα και πατέρα και υιοθετείται, από το ΠΙΚΠΑ. Έχει χρηματοδοτηθεί μια έρευνα, αρχικά με 4 εκατομμύρια και τώρα θα φτάσουμε τα 12 εκατομμύρια. Δουλεύουν δηλαδή άνθρωποι για να δούμε τι συμβαίνει μ' αυτά τα παιδιά.

Και μια άλλη κυρία κάνει σε μένα διδακτορική διατριβή για την κοινωνικοποίηση των ιδρυματικών παιδιών. Δηλαδή τα παιδιά που μεγάλωσαν μέσα σε ιδρύματα, ορφανά, και είναι τώρα έχουν κάποια ηλικία, τι έγινε, τι γίνεται μ' αυτά; Γίνεται μια έρευνα πάνω σ' αυτό το θέμα. Εμμεσα είναι οικογενειακός προβληματισμός.

Μπορούμε ναι. Αλλά δεν είναι η κύρια αποστολή του πανεπιστημίου να κάνει έρευνα. Δεν έχει δηλαδή τη δυνατότητα, ούτε προσωπικό ούτε χρήματα. Τώρα όμως σιγά - σιγά κάτι ανοίγεται. Ανοίγεται προοπτική με την Ευρώπη μέσα και με τις εξελίξεις αυτές, όπως βλέπετε η κοινωνία μας ευρύνεται, νέες έδρες ανοίγονται οι οποίες θα βοηθήσουν σ' αυτό αποτελεσματικά. Το βλέπω στην προσεχή πενταετία δηλαδή να αρχίσει κάπως να ξεκινάει η μηχανή. Δεν είναι τόσο ευχάριστα. Ήδη αρχίσαμε, αλλά είναι αραιά πολύ αυτά τα σημεία.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλώ άλλη ερώτηση, σύντομη;

ΕΡΩΤΗΣΗ: Είναι δεδομένο ότι όλοι εδώ μέσα λατρεύουμε το παιδί, το οποίο σήμερα στην εποχή μας είναι το θύμα. Η στράτευση για την οποία μιλήσατε, επιστημόνων και άλλων, μήπως έπρεπε να γίνει και να γίνει το ταχύτερο δυνατόν πριν θρηνήσουμε και άλλα θύματα;

Γιατί μιλήσατε για κάποια στράτευση. Αυτή η στράτευση επιστημόνων και άλλων παραγόντων, μήπως έπρεπε ήδη να έχει γίνει ή πρέπει να γίνει το ταχύτερον δυνατόν πριν θρηνήσουμε πολλά θύματα; Γιατί εγώ προσωπικά ανησυχώ για την κοινωνία όπως εξελίσσεται.

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗΣ: Βεβαίως θα έπρεπε. Αυτό όμως τώρα δεν μας αφορά. Θα έπρεπε, ούτε συζήτηση. Το ζήτημα είναι ότι επειγόντως, δηλαδή με την έννοια μιας επιστημονικής σύντομης αντιμετώπισης των προβλημάτων, πρέπει ήδη η προσεχής κυβέρνηση που θα προκύψει να αντιμετωπίσει το θέμα της ελληνικής οικογένειας.

Και η επιστήμη, αυτοτελώς και ανεξάρτητα από την πολιτική βούληση, μπορεί να ευαισθητοποιηθεί περισσότερο. Και εγώ λ.χ. που θα είχα την δυνατότητα, σας διαβεβαιώ ότι έχω ήδη ευαισθητοποιηθεί. Μπορεί να ακούσετε ότι φτιάχνουμε με άλλους συναδέλφους κάποιους στο πανεπιστήμιο ένα Κέντρο Έρευνας Προβλημάτων Οικογένειας, το ΚΕΠΟ. Δεν είναι τίποτα. Έρευντές μας λείπουν. Θα καλέσουμε και κάποιους ξένους να συνεργαστούμε.

Δηλαδή ότι έχει προτεραιότητα έχει. Και μάλιστα, επί τη ευκαιρία, ας πούμε το εξής. Δεν ξέρω αν μεριμνήσατε εδώ να καλέσετε τις εφημερίδες, τις τοπικές εφημερίδες, ότι γίνεται αυτό το πράγμα και να τους δώσετε και κάποια πορίσματα. Έχει σημασία. Και στην τηλεόραση ενδεχομένως, να τραβήξει κάποια πλάνα. Αυτό θα πει ευαισθητοποίηση. Για να προκαλέσουμε την εντατικοποίηση της φροντίδας πρέπει να την προκαλέσουμε με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας κ.λ.π.

Θετικά απαντώ στο θέμα αυτό. Είμαστε λίγο ακατάρτιστοι, λίγο ελλειπείς στον εξοπλισμό μας, αλλά είναι ένα γεγονός που πρέπει να το δούμε.

ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: Επειδή το κράτος μας είναι παραφορτωμένο με υπουργεία, εάν γίνει πρόταση να γίνει Υπουργείο Πολυτέκνων θα σκοντάψει... Οικογένειας. Αν όμως μπει στο Υπουργείο Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μια Διεύθυνση τότε θα έχουμε ένα δεδομένο ότι θα υπάρχει κάποιος να μας ακούσει και να μας εξυπηρετήσει.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μια τέτοια ανάλογη θέση υπάρχει. Είναι λίγο νωρίς για τοποθετήσεις. Το θέμα θέλει πολλή συζήτηση και λίγο σύνεση και να μη βιαστούμε να βγάλουμε τέτοια συμπεράσματα πριν ακόμα τα κωνήσουμε και μεις οι ίδιοι που τα συζητούμε.

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (Γεν. Γραμματέας του Κέντρου Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού): Το ερώτημα που υποβάλλω προς τον καθηγητή κατά κάποιον τρόπο πιστεύω, ελπίζω ότι θα 'χω μια θετική απάντηση, είναι: Εξω από την κυβέρνηση, οι οργανώσεις οι μη κυβερνητικές, όπως είναι η δική μας που είναι Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού, κατά την άποψή σας πόσο θα μπορούσαν να συμβάλλουν σ' αυτής της έκτασης αντιμετώπισης του προβλήματος της έρευνας της οικογένειας;

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗΣ: Εσείς είστε, βρίσκεστε στην πιάτσα των προβλημάτων. Επομένως, σας έχουν ανάγκη οποιαδήποτε ερευνητικά κέντρα, αν θέλουν να ξεκινήσουν με κάτι σωστό, γιατί σε σας θα απευθυνθούν.

Εκείνο το οποίο έχετε να κάνετε εσείς είναι πρώτα - πρώτα, αν μου επιτραπεί να πω, να

έχετε μεταξύ σας ομόνοια και σύνεση. Δηλαδή το εννοώ με τον εξής τρόπο: Υπάρχουν διάφορα σωματεία τα οποία μονοπωλούν τινά το ενδιαφέρον για την οικογένεια και δεν συνεργάζονται μεταξύ τους. Μου έχει δοθεί η ευκαιρία παλιότερα να το διαπιστώσω αυτό.

Πρέπει να υπάρξει, η Συνομοσπονδία τώρα είστε εσείς βέβαια, και κάπου να βρείτε κάποια προβλήματα που υπάρχουν εκεί μέσα. Δεύτερον, να κάνετε συχνότερα τέτοιου είδους - εκ μέρους μου έχετε τα συγχαρητήρια, της ταπεινότητάς μου τέλος πάντων, ότι αυτό που κάνατε θα έχει απήχηση.

Δηλαδή είναι ένα σοβαρό βήμα. Ενα, όπως ελέχθη ήδη νομίζω από τον Πρόεδρο, ότι ένα συνέδριο δεν είναι απλώς μια διαδήλωση ή προβολή συγκεκριμένων αιτημάτων, συμφερόντων. Είναι η έκφραση της βούλησής σας για αντιμετώπιση αντικειμενική, επιστημονική των προβλημάτων. Και αυτό ακούγεται καλά από το κοινό. Πολλαπλασιάστε αυτού του είδους τις επαφές.

Τρίτον, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, πλησιάζτε τα:

Τέταρτον, ταινίες μικρού ή μεγάλου μήκους πρέπει να γίνουν. Να ευαισθητοποιηθεί δηλαδή η κινηματογραφική τέχνη, που αντί να μας δείχνει αυτά που μας δείχνει - θυμάστε, στο ήδη συνεχιζόμενο στη Θεσσαλονίκη Φεστιβάλ, μας δείχνει κάτι γυμνούς και γυμνές, απλώς για να κάνουν εμπόριο. Εμπορευματοποίηση των πάντων, και της οικογενείας και του ανθρώπου και των πάντων.

Να βρούμε τον τρόπο. Και υπάρχουν καλοί σκηνοθέτες, σκηνογράφοι και άνθρωποι που γράφουν σενάρια, που θα μπορούσαν να ελκυθούν απ' αυτή την ιδέα, να φτιάξουν έργα δηλαδή στα οποία να τονώνεται η ελληνική οικογενειακότητα, η αξία της επιδίωξης της οικογένειας.

Πολύ ωραία μοτίβα, με δράση. Και παλιότερες ταινίες, αυτές που λέγανε ας πούμε "Πέθανα για το παιδί μου" κ.λ.π., τις βλέπει κανείς και σήμερα και μερικοί κλαίνε και σήμερα που βλέπουμε αυτά τα μαυρόασπρα φιλμ πριν από 25-30 χρόνια.

Σήμερα, με τα νέα μέσα που θα μας δώσει μοντέρνα πληροφόρηση, με στατιστικά στοιχεία, έτσι: Αυτά εδώ τα στοιχεία που θα ληφθούν, μπορούν να δοθούν με πίνακες, με συζητήσεις, να κληθούν στην οθόνη αυτοί, να προβληθούν πλέον συζητητές πάνω σε θέματα οικογένειας. Γίνονται δημόσιες συζητήσεις ένα σωρό πολιτικής φύσεως. Δεν θυμάμαι τελευταία να 'χει γίνει συζήτηση για θέματα της ελληνικής οικογένειας. Δεν θυμάμαι αν έχει γίνει ποτέ.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Φαίνεται πως δεν θεωρείται ενδιαφέρον το θέμα κ. καθηγητά.

Λοιπόν και δύο ανακοινώσεις πολύ πεζές αλλά αναπόφευκτες.

(οργανωτικές ανακοινώσεις).

Το πρόγραμμα εξελίσσεται ως εξής λόγω της επέκτασης των εισηγήσεων και των παρεμβάσεων: Θα έχουμε μετά το φαγητό καφέ στις 4.30, όσοι θέλουν βέβαια και μετά μία ώρα, στις 5.30 έχουμε εσπερινό για όσους θέλουν στο μοναστήρι, στη Μονή Γωνιάς. Οι εργασίες του συνεδρίου θα αρχίσουν στις 5.45 αντί στις 6.15 που έχει το πρόγραμμα, λίγο - πολύ εις βάρος της μεσημβρινής ανάπαυσης αλλά προς όφελος των εργασιών του συνεδρίου.

Κύριε καθηγητά, σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για την ενδελεχή αναφορά στο θέμα μας.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΔΙΑΚΟΠΗ

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

(Προεδρεύει ο κ. Α. Παπαδερός)

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Αρχίζουμε την απογευματινή συνεδρίαση στην οποία έχω παρακληθεί να συντονίσω την εργασία. Είναι μια συνεδρία που έχει πολλές απαιτήσεις γιατί ο χρόνος που μας μένει δεν είναι πολύς.

Ελπίζω να ξεκουραστήκατε το μεσημέρι και ο εσπερινός στο μοναστήρι να μας έδωσε περισσότερη δύναμη. Θα πρέπει όμως να συνεργαστούμε και να συντονίσουμε τη δουλειά μας έτσι ώστε να υπάρξει, εγώ τουλάχιστον έχω την ελπίδα να υπάρξει κάποιος χρόνος για μια κινητικότητα μέσα στο ακροατήριο και όχι μόνο κάποιοι άνθρωποι να μιλάνε από δω πάνω από το βήμα.

Αυτό όμως θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τους ίδιους τους εισηγητές, και από το πόσο θα κρατήσουν το χρόνο ή θα μας δώσουν περισσότερο από το χρόνο τους για μια τέτοια ανταλλαγή.

Πριν προχωρήσουμε θα ήθελα να καλωσορίσω εκ μέρους όλου του συνεδρίου **τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Ειρηναίο**, ο οποίος τιμά τη σύναξή μας με την παρουσία του. Όπως σας είπα το πρωί που μετέφερα το χαιρετισμό του κατ'αρχήν επρόκειτο να έρθει κάποια στιγμή σήμερα, πράγμα το οποίο και έγινε. Σεβασμιώτατε, θα θέλατε να μας δώσετε την ευχή σας τώρα ή αργότερα; Αργότερα; Οποτε εσείς κρίνετε, παρακαλώ να μας δώσετε ένα σινιάλο.

Στην πρώτη φάση, θα έχουμε τη χαρά να ακούσουμε τους φιλοξενούμενους μας από χώρες του εξωτερικού. Και θα μου επιτρέψετε να δώσω το λόγο για να μας γίνει η παρουσίαση και θα έχουμε τις δικές τους παρεμβάσεις με μετάφραση και θα δούμε πώς θα εξελιχθεί το πρόγραμμα. Έχετε την καλωσύνη να συνεχίσετε;

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Η απογευματινή μας συνεδρίαση είναι συνέχεια της πρώτης που δεν προλάβαμε να ολοκληρώσουμε και έτσι θα αναφερθούμε και πάλι στην Ευρωπαϊκή πραγματικότητα που μία γεύση της και όχι μόνο γεύση της, αλλά μία πλήρη ανάλυση μας έδωσε το πρωί η Ευρωβουλευτής μας κυρία Γιαννάκου.

Η οικογενειακή πολιτική σε χώρες της Ευρώπης από εκπροσώπους Οικογενειακών Οργανώσεων της Ευρώπης

Θα καλέσουμε πρώτη να απευθύνει ένα χαιρετισμό και ένα μήνυμα την κυρία Σταυροπούλου, η οποία αν και Ελληνίδα, έχουμε την τιμή να εκπροσωπεί εδώ στο Συνέδριό μας την Ευρωπαϊκή Ένωση Γονέων. Κυρία Σταυροπούλου παρακαλώ ελάτε.

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Σεβασμιώτατε, κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι,

Ο Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Γονέων, τον οποίο έχω την τιμή να εκπροσωπώ στο συνέδριό σας, είναι μία μη κερδοσκοπική οργάνωση που συγκεντρώνει όλες τις ευρωπαϊκές οργανώσεις Γονέων που τα παιδιά τους φοιτούν ακόμη στο σχολείο, γονέων δηλαδή μαθητών.

Πρόκειται για ένα Σύνδεσμο που τον διακρίνει ο πλουραλισμός, δε δεσμεύεται δηλαδή πολιτικά ή θρησκευτικά ή με κάποιο άλλο τρόπο.

Στόχος του είναι να εκπροσωπεί τους γονείς επί ευρωπαϊκού επιπέδου, σε θέματα εκπαίδευσης και να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ οικογενείας και σχολείου. Όπως καταλαβαίνετε, ο σύνδεσμός μας είναι πολύ ευαίσθητος σε ό,τι αφορά την οικογένεια και όχι μόνον σε θέματα που την φέρνουν σε επαφή με το σχολείο, όπως το πρόβλημα της σχολικής επιτυχίας ή αποτυχίας, του αναλφαριθμητισμού, τη σύνδεσης σχολείου και επαγγέλματος.

Ενδιαφέρεται επίσης για τις κατευθύνσεις τις οποίες κράτος και κοινωνία θέλουν να επιβάλλουν στην οικογένεια και δεν είναι καθόλου αδιάφοροι ως προς τα μέσα μιας οικογενειακής πολιτικής που τα μεμονωμένα κράτη - μέλη ή και η ίδια η Ευρωπαϊκή Κοινότητα λαμβάνει και τώρα εν όψει του 1992.

Ως Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Γονέων λοιπόν δεν μπορεί παρά να αισθανόμαστε μεγάλη τιμή για την πρόσκλησή σας να λάβουμε μέρος στο 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολυτέκνων με θέμα "Κράτος και Κοινωνία απέναντι στην Οικογένεια".

Είναι πολύ σημαντικό που η συνομοσπονδία σας επέλεξε ως θέμα του συνεδρίου της αυτό ακριβώς το θέμα και επιχειρεί να ξεκαθαρίσει τις θέσεις και τις στάσεις κράτους και κοινωνίας ως προς την οικογένεια. Αυτό το δεύτερο σκέλος του τίτλου του συνεδρίου σας, δηλαδή απέναντι στην οικογένεια, εμείς το αντιλαμβανόμαστε ως κράτος και κοινωνία έναντι των ευθυνών τους ως προς την οικογένεια. Αυτές όμως τις ευθύνες καλούνται όλοι οι σύεδροι να τις συνειδητοποιήσουν και να τις προβάλλουν και να θέσουν τις δικές τους προοπτικές.

Το απέναντι στην οικογένεια δεν το θεωρούμε ούτε ως επιθετικό από τη μια πλευρά, ούτε όμως ως αμυντικό από την άλλη, αλλά ως ένα ενώπιο, ως ένα πρόσωπο με πρόσωπο δυναμικό που επιδιώκει να ξεκαθαρίσει διαφορετικές όψεις του ζητήματος. Πρόκειται ουσιαστικά για μια συυπευθυνότητα, που μόνον αν ασκηθεί και από τις δύο πλευρές θα χαράξει ένα νέο μέλλον, ειρηνικό και καρποφόρο για όλους μας.

Πέρα από τις δικές μου προσωπικές ευχές ως μέλους του Δ.Σ. του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Γονέων για την επιτυχία του συνεδρίου, έχω την τιμή να σας μεταφέρω και το θερμό καιρειασμό του Προέδρου του Συνδέσμου, κ. Μάριο Βίσκοβι, ο οποίος παρά την επιθυμία του να συμμετάσχει προσωπικά, δεν μπόρεσε τελικά, λόγω ανυπερβλήτου κωλύματος να έλθει και να φιλοξενηθεί, δικός σας προσκεκλημένος, σε μια τόσο όμορφη γωνιά της Ελλάδας, στη γωνιά της Ορθόδοξης Ακαδημίας της Κρήτης.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Όσο και αν μας πιέζει ο χρόνος, εγώ έχω μερικά ερωτήματα. Μπορείτε να μας απαντήσετε, κύρια Σταυροπούλου, στα γρήγορα; Είστε ένας σύνδεσμος. Από πότε;

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Από το 1983.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Πόσες χώρες;

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Και από τα 12 κράτη - μέλη.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ποιος σας εκλέγει;

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Σε κάθε χώρα υπάρχουν οι οργανώσεις Γονέων, οι Ομοσπονδίες Γονέων, οι οποίες έχουνε τους αντιπροσώπους τους. Οι ίδιες οι οργανώσεις του κάθε κράτους - μέλους εκλέγουν έναν αντιπρόσωπο για το Διοικητικό Συμβούλιο και συγκεντρώνονται όλα τα μέλη που ανήκουνε σ' αυτό το Σύνδεσμο συγκεντρώνονται μια φορά το χρόνο και εκλέγουν το Διοικητικό τους Συμβούλιο το οποίο έχει ισχύ για 4 χρόνια.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Έχετε συνεργασία με κάποια υπηρεσία;

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Όχι, κοιτάξτε, είναι μη κυβερνητική οργάνωση αλλά είναι πολύ κοντά στα θέματα της ΕΟΚ. Δηλαδή στο τμήμα της Εκπαιδύσεως της ΕΟΚ συνεργάζεται στενά με το Σύνδεσμο European Parental Association όπως είναι στα Αγγλικά ο τίτλος.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Και στο Συμβούλιο της Ευρώπης;

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Έχουμε ένα σύνδεσμο με το Συμβούλιο της Ευρώπης, είμαστε δηλαδή αν θέλετε, ανάμεσα από ΕΟΚ και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Οι συνεδριάσεις μας γίνονται στο Συμβούλιο της Ευρώπης στο Στρασβούργο.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Εδώ στην Ελλάδα, πώς πάνε τα πράγματα με το Σύνδεσμο;

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Κοιτάξτε, να δείτε, στην Ελλάδα όπως ξέρετε, Συνομοσπονδία Ενώσεως Γονέων, με την έννοια του να έχουν επαφή με το σχολείο, δεν υπάρχει. Χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Θα καλέσουμε τώρα την κυρία Ναντίν Βαν Ντούρλερ. Είναι Φλαμανδή από το Βέλγιο. Αντιπροσωπεύει την Βελγική αλλά και την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των Νοικοκυρών. Και θα ήθελα να μου επιτρέψετε να σας μεταφράσω ακριβώς την επωνυμία των σωματείων αυτών, όπου οι νοικοκυρές ονομάζονται οι γυναίκες που είναι δραστήριες μέσα στην οικογενειακή εστία.

Έχει νομίζω μια σημασία αυτό, ότι δεν είναι μόνο οι εργαζόμενες μητέρες, αλλά αποσαφηνίζοντας τι σημαίνει νοικοκυρά, είναι και κείνη μια εργαζόμενη γυναίκα, δραστήρια μέσα στην οικογενειακή εστία.

Παρακαλώ την κυρία Ναντίν Βαν Ντούρλερ να έρθει στο μικρόφωνο.

Ν.ΒΑΝ ΝΤΟΥΡΛΕΡ (μετάφραση από κ. Δημητριάδου): Η κυρία Ναντίν, θα πρέπει εδώ να κάνω μια διόρθωση, όπως μας είπε και η ίδια ανήκει στην Γαλλόφωνη κοινότητα του Βελγίου και όχι στην Φλαμανδική - το όνομά της με παρέσυρε. Μας ευχαριστεί για την πρόσκληση, ήρθε με μεγάλη της χαρά από το μακρινό Βέλγιο στην άκρη εδώ της Ελλάδας και μας πληροφορεί ότι οι οργανώσεις που αντιπροσωπεύει, και η Βελγική και η Ευρωπαϊκή ιδρύθηκαν το 1975 επ' ευκαιρία της Διάσκεψης που έγινε στο Ναϊρόμπι.

Η οργάνωση αυτή αντιπροσωπεύει 3.500 μέλη στο Βέλγιο και δρα κυρίως σαν μια ομάδα πίεσης κάθε φορά που είναι να θεσμοθετηθεί ένας νόμος που αφορά την οικογένεια ή το παιδί.

Υπάρχει μια Επιτροπή η οποία αποτελείται από ειδικούς στα θέματα αυτά και αναλαμβάνει δράση όποτε είναι να γίνει κάποιο τέτοιο σχετικό με την οικογένεια νομοθέτημα.

Το πώς λειτουργούν, σε βελγικό επίπεδο, η οργάνωση αυτή έχει συλλόγους στις Βρυξέλλες αλλά και σε διάφορες άλλες πόλεις του Βελγίου όπου τα μέλη συσκέπτονται μια φορά το μήνα.

Όσον αφορά τώρα τις δραστηριότητες της Συνομοσπονδίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι αρκετά νεώτερη, αναγνωρίστηκε τελικά το 1983 και το 1989 είχε τη σπουδαιότερη δραστηριότητά της σε μια συνάντηση που έγινε στη Νάπολι και η οποία επαναλήφθηκε αργότερα και στο Στρασβούργο, όπου επεξεργάστηκαν μια συνολική πρόταση για τη νοικοκυρά, για να κατατεθεί στα αρμόδια όργανα της ΕΟΚ.

Στην Ομοσπονδία των Ευρωπαϊκών Οργανώσεων της Νοικοκυράς δεν αντιπροσωπεύεται η Ολλανδία και η Δανία. (Κι αυτό έρχεται σε συσχετισμό με ότι μας είχε πει το πρώι η κυρία

Γιαννάκου ότι στις χώρες αυτές η έννοια της οικογένειας υποχωρεί, αλλά όπως μας εξέθεσαν αργότερα, και όπως θα μας αναπτύξει και ο κ. Φθενάκης ίσως αυτό είναι μια παλαιότερη εξέλιξη.

Τώρα τα νεώτερα δεδομένα είναι ότι και σ' αυτές τις χώρες ο θεσμός της οικογένειας θα αρχίσει σιγά - σιγά να αποκτά την ισχύ του).

Ο κύριος σκοπός της οργάνωσης, μας λέει η κυρία Βαν Ντούρλερ τελειώνοντας, είναι να αναγνωρισθεί η οικονομική και κοινωνική αξία της προσφοράς της νοικοκυράς και σημειώνει ότι μια σχετική πρόταση για να συσταθεί μια επιτροπή που θα εκπονούσε τη σχετική μελέτη που ψηφίστηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 1984, ακόμη δεν έχει πραγματοποιηθεί.

(Η κυρία Ναντίν είναι στη διάθεσή σας για ερωτήσεις και μας υπενθυμίζει ότι είχε αφήσει σχετικά φυλλάδια με τις δραστηριότητες της οργάνωσής της έξω, σε ένα πάγκο, και εφόσον τα περισσότερα εξαφανίστηκαν σημαίνει ότι υπήρχε και ενδιαφέρον εκ μέρους των συνέδρων).

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Εχουμε ένα πρόβλημα το οποίο πρέπει να το λύσουμε κάπως μαζί. Δηλαδή όλοι μας ή πολλοί από μας θα 'χουν να θέσουν ορισμένες ερωτήσεις. Το ερώτημα είναι αν πρέπει να το κάνουμε, σε ποια έκταση, γιατί βέβαια υπάρχει ο κίνδυνος να ανοιχτούμε πολύ σ' αυτή τη φάση σε βάρος του συνόλου. Εχω μια δυσκολία να εκτιμήσω πού θα πάει αυτό. Ας το δοκιμάσουμε όμως πάρα πολύ σύντομα.

Αν μου επιτρέπετε μια πρώτη ερώτηση: Πώς αντιδρούν θα 'θελα να ξέρω οι νοικοκύρηδες όταν οι νοικοκυράδες είναι τόσο δραστήριες στις χώρες τους.

ΒΑΝ ΝΤΟΥΡΛΕΡ (μετάφραση): Πράγματι υπάρχει ένα μικρό πρόβλημα, έτσι αναγκαζόμαστε τελευταία στο Βέλγιο, να μιλάμε για γονείς νοικοκύρηδες, όχι μόνο για νοικοκυρά, είναι και οι δύο γονείς που συμμετέχουν και μάλιστα στη Γαλλία η αντίστοιχη οργάνωση έχει πάρει και αυτή την επωνυμία.

Εκείνο που θέλει να μας μεταβιβάσει η κυρία Ναντίν είναι ότι βλέπει μια αλλαγή νοοτροπίας. Και η αλλαγή αυτή της νοοτροπίας έγκειται όχι μονάχα στο ότι και ο πατέρας αρχίζει να συναισθάνεται και να παίρνει τις ευθύνες του μέσα στην οικογένεια, αλλά κυρίως η εικόνα της δραστηρίας γυναίκας δεν ανήκει πλέον αποκλειστικά στην προνομιούχο γυναίκα που έχει πάρα πολύ χρόνο, που έχει πάρα πολλά χρήματα να διαθέσει, αλλά γυναίκες απ' όλα τα κοινωνικά στρώματα αρχίζουν να ενδιαφέρονται για τα θέματα που τους αφορούν και να δραστηριοποιούνται.

Μάλιστα, ένας από τους κύριους στόχους τους είναι και σκοπός της οργάνωσης να διαφυλάξουν το δικαίωμα εκλογής της γυναίκας να εργασθεί ή όχι και ακόμα να διακόψει την εργασία της και να αφιερωθεί για λίγο χρόνο στο σπίτι της και στη συνέχεια να επιστρέψει πάλι στη δουλειά της.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ. Να δούμε πόση ώρα θα μας πάρει μια δεύτερη ερώτηση και απάντηση... Βασικά επιτεύγματα της προσπάθειας αυτής, τι πέτυχαν ως τώρα είναι το ερώτημα, το επαναλαμβάνω επειδή δεν έχει το μικρόφωνο, σαν παράδειγμα, κάποια παραδείγματα.

ΒΑΝ ΝΤΟΥΡΛΕΡ (μετάφραση): Μια πρώτη είναι μια επέμβασή τους στο Συμβούλιο της Ευρώπης για το θέμα της κοινωνικής ασφάλισης με επίκεντρο την αποσύνδεση της κοινωνικής ασφάλισης από την εργασία, αλλά και την εξατομίκευση του δικαιώματος της κοινωνικής ασφάλισης. Δηλαδή ο καθένας, είτε εργάζεται είτε όχι να βρεθεί ένας τρόπος να είναι κοινωνικά ασφαλισμένος.

Μας ανέφερε δύο ονόματα, της κυρίας Κασαλαμάντο και Σουρακί οι οποίες είχαν διατελέσει πρόεδροι διαφόρων σχετικών επιτροπών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και οι οποίες είχαν ενεργά υποστηρίξει την οργάνωσή τους. Ήταν εκείνη η οποία δημοσίευσε το Καταστατικό της Οργάνωσης και η οποία το πρόωθησε.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ. Λυπάμαι δεν μπορώ να δεχτώ άλλες ερωτήσεις, το καταλαβαίνετε, αλλά δεν αποκλείεται να βρούμε το χρόνο μετά που θα ακούσουμε και τους υπόλοιπους κυρίου, αλλά μην δώσουμε μεγάλη έκταση τώρα... Ποιος θα είναι ο επόμενος ομιλητής;

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Μια και είμαστε στο Βέλγιο, πιστεύω θα μας επιτρέψει ο κύριος Μπρεν να μην απομακρυνθούμε και να καλέσουμε στο μικρόφωνο τον κ. Γκόντφριντ Ντεκλέρκ, επίσης Βέλγο. Είναι Γενικός Διευθυντής του αντίστοιχου Βελγικού Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας.

Μόνο που το λέω έτσι για να έχουμε έναν όρο κοντά στα δικά μας. Δεν δουλεύει ακριβώς έτσι. Έχει ένα φοβερά πετυχημένο έργο και εκείνο το οποίο θα πρέπει να τονίσουμε, είναι ότι είναι ένα ταμείο για την οίκηση, το οποίο έχει ιδρυθεί από την Ένωση Πολυμελών Οικογενειών του Βελγίου. Στην ΚΟΦΑΣΕ δεν βρήκαμε άλλη ένωση πολυμελών οικογενειών, δηλαδή πολύτεκνων οικογενειών, παρά μόνο στο Βέλγιο.

Παρακαλώ να έρθει ο κ. Ντεκλέρκ στο μικρόφωνο, τον οποίο θέλω ιδιαίτερα να ευχαριστήσω διότι μέσα σ' αυτό το μήνα τρεις φορές είχε να φύγει από το Βέλγιο και να έρθει δύο φορές στην Ελλάδα και μια φορά στο Μαρόκο, και παρ' όλα αυτά δεν δίστασε ούτε κόπους ούτε έξοδα προκειμένου να έρθει εδώ κοντά μας στο Κολυμπάρι. Παρακαλώ κ. Ντεκλέρκ να έρθετε στο μικρόφωνο.

ΝΤΕΚΛΕΡΚ (μετάφραση): Σεβασμιώτατε, κύριε Πρόεδρε, αισθάνομαι ότι βρίσκομαι σπίτι μου, ότι βρίσκομαι μεταξύ οικογενειακών φίλων, αφού κι εγώ προέρχομαι από την Ένωση Πολυτέκνων Οικογενειών του Βελγίου.

(χειροκροτήματα)

Προέρχομαι από τον Φλαμανδικό τομέα (και εδώ μας είπε, κάτι μικρό που όμως είναι πολύ μεγάλο για τα προβλήματα τα οποία έχουν, είναι χωρισμένοι σε τρεις Κοινότητες, την Φλαμανδική, για εκείνους που μιλούν φλαμανδικά, μια γλώσσα που είναι σχεδόν ίδια με την ολλανδική, είναι στο Βορρά, είναι δραστήριοι και οι μεν και οι δε, και τους Γαλλόφωνους που μιλούν Γαλλικά και για τους Βρυξελλιώτες, ας το πούμε έτσι σαν μετάφραση, δηλαδή ότι υπάρχουνε τρεις κοινότητες στο Βέλγιο οι οποίες βέβαια έχουν τις διαφορές τους αλλά παρ' όλα αυτά κατορθώνουν να επιτελέσουν ένα σημαντικό έργο).

Η οργάνωση του κ. Ντεκλέρκ ιδρύθηκε το 1929, πριν 60 ακριβώς χρόνια, σαν ένα ταμείο οίκησης για να λύσει το πρόβλημα το στεγαστικό των πολυτέκνων οικογενειών του Βελγίου.

Και το 1949 ο Πρόεδρος της οργάνωσής τους, ο οποίος ήταν και μέλος του Βελγικού Κοινοβουλίου, κατόρθωσε να περάσει μια σχετική τροποποίηση σε ένα νόμο για το στεγαστικό σύμφωνα με τον οποίο τα δάνεια τα οποία θα ελάμβαναν, τα στεγαστικά δάνεια, θα ήταν με την εγγύηση του κράτους και αργότερα με την εγγύηση της Κοινότητας, και θα υπήρχε και ένα χαμηλό επιτόκιο.

Κεντρική σκέψη τους ήταν ότι θα πρέπει να θεσπιστεί ένα είδος κοινωνικής στέγασης. Δηλαδή θα πρέπει να υπήρχε ένα κατώτερο όριο στην αξία των σπιτιών που θα δινότουσαν στον πολύτεκνο, ώστε ο πολύτεκνος να μην τιμωρείται επειδή έχει πολλά παιδιά και να μην μπορεί να αποκτήσει σπίτι, ώστε να έρθει σε ίση μοίρα με την οικογένεια που δεν έχει παιδιά.

Γι' αυτό θεσπίστηκε μια προοδευτικότητα ως προς το ποσό του δανείου που αύξανε όσο αύξανε και ο αριθμός των παιδιών.

Στο Διοικητικό Συμβούλιο υπάρχει ένα μέλος που είναι διορισμένο από την κυβέρνηση και δύο κομισάριοι. Κάθε χρόνο η κυβέρνηση κάνει μια επένδυση ανάλογα με τις ανάγκες, ανάλογα με τι θα ζητήσει το Ταμείο Οίκησης, και περίπου ανέρχεται στα 4 δισεκατομμύρια βελγικά φράγκα.

Το επιτόκιο το οποίο πρέπει να πληρώσουν κανονικά είναι 8,25% πληρώνουν όμως μόνο το 3% και η διαφορά καταβάλλεται από το κράτος.

Με αυτό τον τρόπο κατόρθωσαν να ικανοποιήσουν το στεγαστικό πρόβλημα 22.000 οικογενειών στην Φλάνδρα -ο κ. Ντεκλέρκ, η οργάνωσή του καλύπτει της Φλαμανδικής Κοινότητας τις ανάγκες- που αντιστοιχούσε σε αξία 23 δισ. βελγικών φράγκων. Για να γίνει αυτό το μεγάλο επίτευγμα πρέπει να πληρώνονται κάποιοι ορισμένοι όροι.

Οι όροι λοιπόν, αυτές οι προϋποθέσεις είναι να έχει κανείς 3 προστατευόμενα παιδιά - όπως θα λέγαμε εμείς, όχι δηλαδή ανήλικα, όπως ζητείται σε μας.- Ακόμη πρέπει να κατοικεί η οικογένεια τουλάχιστον 1 χρόνο στο Βέλγιο.

Δηλαδή ακόμη και οι ξένοι και οι μετανάστες έχουν αυτή τη φοβερή δυνατότητα να αποκτήσουν σπίτι εφόσον έχουν συμπληρώσει 1 χρόνο παραμονής στο Βέλγιο, να μην έχουν άλλη κατοικία και βέβαια το ετήσιο εισόδημά τους να μην ξεπερνάει ένα ορισμένο όριο. Τώρα το όριο αυτό είναι 565.000 βελγικά φράγκα.

Άλλοι όροι οι οποίοι πρέπει να πληρωθούν είναι να κατοικείται από την οικογένεια, δηλαδή να μη δίδεται για ενοίκιο ή για χρήση σε κάποιον άλλον αλλά μονάχα στην οικογένεια η οποία έχει πάρει το δάνειο.

Το σπίτι να είναι κατοικήσιμο, να πληρεί όλους τους όρους, ώστε ευπρεπώς να μπορέσει να μείνει μια οικογένεια και να μην πωληθεί όσο ακόμη το δάνειο δεν έχει αποπληρωθεί. Η αξία δε του διαμερίσματος που μπορεί να αγοράσει κανείς μεγαλώνει ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών.

Το επιτόκιο είναι αντιστρόφως ανάλογο με τον αριθμό των παιδιών. Όπως είπαμε, είναι περίπου 3,15% για μια οικογένεια με 3 παιδιά, ενώ θα 'πρεπε, να 'ταν 8,65% κανονικά. Μειώνεται δε για κάθε παιδί κατά 0,5%.

Ποτέ όμως δεν μπορεί να πέσει κάτω από το 1%. Π.χ. κάποιος που έχει 8 παιδιά - και ο κ. Ντεκλέρκ μας λέει ότι εδώ ξέρει έναν που έχει 8 παιδιά, θα εννοεί τον κ. Φιωτάκη ασφαλώς - μπορεί να πάρει δάνειο με 1,25%.

Εκείνο το οποίο είναι πολύ σημαντικό, ότι αν κατά τη διάρκεια του δανείου ο αριθμός των παιδιών μεταβληθεί, μειωθεί αυτό το χαμηλό επιτόκιο δεν αλλάζει, θα παραμείνει το ίδιο.

Όμως, παρ' όλες αυτές τις ευνοϊκές ρυθμίσεις, ακόμη ένας σημαντικός αριθμός οικογενειών στο Βέλγιο δεν μπορεί να αποκτήσει σπίτι. Γι' αυτό το 1982 η ίδια η κυβέρνηση τους ώθησε να αναλάβουν μια νέα δραστηριότητα. Η νέα αυτή δραστηριότητα έγκειται στο εξής: Αγοράζουν παλιά σπίτια τα οποία τα ανακαινίζουν, τα κάνουν καθ' όλα κατοικήσιμα, και με πάρα πολύ χαμηλό ενοίκιο τα ενοικιάζουν στους ενδιαφερόμενους.

Έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα από μελέτες που έχουν κάνει ότι εάν δεν είχε συσταθεί από το 1929 αυτό το Ταμείο Στέγασης των Πολυτέκνων, το 90% των οικογενειών των πολυτέκνων δεν θα μπορούσαν να έχουν στεγασθεί όπως έχουν καταφέρει να το κάνουν.

Εκείνο το οποίο μας λέει, τελειώνοντας είναι ότι δεν ήρθε εδώ για να μας δώσει ένα υπόδειγμα. Απλώς ήρθε να μας μεταβιβάσει την εμπειρία του και πιστεύει ότι αυτή η εμπειρία έχει πράγματι κάποια αξία, γεγονός που αποδεικνύει ότι στο τέλος του μηνός θα πάει στο Μαρόκο, στην Καζαμπλάνκα, όπου έχουν κληθεί όλοι οι Υπουργοί Στέγασης των χωρών της

Αφρικής, ακριβώς για να τον ακούσουν να αναλύει τη βελγική εμπειρία. Κι αυτός ήταν ακριβώς και ο λόγος που και μεις τον καλέσαμε και τον έχουμε εδώ απόψε μαζί μας.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Να πούμε στον κ. Ντεκλέρκ ότι δεν επιτρέπω να κάνουμε ερωτήσεις, γιατί είναι τόσο ενδιαφέροντα αυτά που μας είπε που δεν θα τελειώναμε ποτέ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Και τώρα ερχόμαστε στη Γαλλία. Έχουμε κοντά μας τον κ. Ζαν - Κλωντ Μπρεν, ο οποίος είναι παλιός πρόεδρος της Οργάνωσης Οικογενειών, του Ροδανού στη Γαλλία. Τώρα δε είναι Πρόεδρος της Ένωσης για μια Ευρώπη των Οικογενειών. Ας ακούσουμε τον κ. Ζαν - Κλωντ Μπρεν.

ΖΑΝ ΚΛΩΝΤ ΜΠΡΕΝ: (μετάφραση) Σεβασμιώτατε, κ. Πρόεδρε, ο κ. Ντεκλέρκ είπε προηγουμένως ότι είναι στο σπίτι μου, είναι μεταξύ φίλων. Εγώ λοιπόν θα πρέπει να πω ότι επιστρέφω σπίτι μου γιατί είμαι Μαρσεγιέζος (και όπως ξέρουμε η Μασσαλία ιδρύθηκε από τους αρχαίους Έλληνες πριν πάρα πολλά χρόνια).

(χειροκροτήματα)

Η κυρία Γεωργουλέα μου ζήτησε να μιλήσω για το στεγαστικό στη Γαλλία. Λόγω της στενότητας του χρόνου μου ζητήθηκε μετά να φωτογραφίσω τις σχέσεις οικογένειας και στέγασης και τελικά μου ζητήθηκε να γίνει ένα φλας όλο κι όλο αυτό που έχω να πω και αυτό θα προσπαθήσω να κάνω, ώστε να μας δοθεί χρόνος εάν υπάρχουν ερωτήσεις, οι οποίες μπορεί να 'ναι σε συσχετισμό και με την ομιλία της κυρίας Γιαννάκου το πρωί, εάν υπάρχουν κάποιες απορίες σχετικά με το θέμα αυτό ή με την ευρύτερη οικογενειακή πολιτική στη Γαλλία, πολύ ευχαρίστως είμαι στη διάθεσή σας.

Στη Γαλλία πιστεύουμε ότι το υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα της οικογένειας δεν είναι τα επιδόματα (αυτό βέβαια γιατί εκεί το έχουν λύσει το θέμα των επιδομάτων) αλλά είναι το στεγαστικό: το στεγαστικό που έχει μια τεράστια σημασία, έχει τεράστιες συνέπειες πάνω στην ευτυχία της οικογένειας, διότι επιτρέπει, ή απαγορεύει ανάλογα, την οικογενειακή ένωση και την προσωπική αυτονομία.

Στη Γαλλία πιστεύουμε ότι το δικαίωμα στέγασης είναι ένα βασικό δικαίωμα, αλλά όχι απλώς να έχουμε το δικαίωμα σε μια στέγη, να έχουμε το δικαίωμα ποιότητας στη στέγη. Δηλαδή όχι μονάχα να πληροί τους όρους για μια ανθρώπινη διαβίωση, αλλά ακόμα να μπορούμε να έχουμε το δικαίωμα της ελεύθερης επιλογής.

Να μείνουμε δηλαδή σε μονοκατοικία ή στην πολυκατοικία, στην πόλη ή στην εξοχή, αλλά ακόμη και σε ποιο ιδιαίτερο ανθρώπινο περιβάλλον, με ποιους ανθρώπους δηλαδή θα γειτονεύουμε και θα ζούμε μαζί τους.

Δύο παράγοντες επηρεάζουν το θέμα αυτό του στεγαστικού στη Γαλλία:

Αυτό για το οποίο μιλήσαν πολλοί ομιλητές, το πρωί, η βαθειά μεταβολή της δομής της οικογένειας, δηλαδή εκτός από την οικογένεια που όλοι γνωρίζουμε αρχίζουν να εμφανίζονται και οικογένειες συμβίωσης, οικογένειες μονογονικές, δηλαδή που υπάρχει μόνο ένας γονέας.

Ακόμη επιτρέψτε μου να πω υπάρχουν και οι νέοι όροι, οικογένειες μοναχικές, δηλαδή που ένα παιδί ζει μόνο του, οικογένειες που ανασυστήνονται, δηλαδή μετά από το διαζύγιο των γονέων, παντρεύεται κάποιος και παίρνει τα παιδιά του από τον πρώτο γάμο ο ένας, από τον πρώτο γάμο ο άλλος και σχηματίζουν μια ανασυσταθείσα νέα οικογένεια.

Και ο δεύτερος παράγοντας είναι η βαθειά επίδραση που έχει η ανεργία. Ανεργία λοιπόν

και αλλαγή της δομής της οικογένειας, οι δύο παράγοντες που επηρεάζουν το στεγαστικό.

Οι εξελίξεις που είναι κανόνας όχι μόνο στη Γαλλία αλλά στη Δυτική Ευρώπη, και οι οποίες επηρεάζουν το στεγαστικό πρόβλημα είναι:

- Η αύξηση του κόστους
- Οι πλέον περιοριστικοί όροι για την απόκτησή του
- Η υποβίβαση της ποιότητας της στέγης
- Νέες οικονομικές ρυθμίσεις
- Και η πολεοδομική έκρηξη.

Δεν θα σας κουράσω με αριθμούς. Θα σας πω μόνο ότι το 1954 είχαμε 162.000 νέες οικοδομές, το 1986 είχαμε 237.000 νέες οικοδομές.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Νέες οικοδομές ή νέες κατοικίες; Γιατί η οικοδομή είναι μια πολυκατοικία π.χ. Είναι ένα οικογενειακό σπίτι, τι είναι αυτό; Επομένως νέες κατοικίες πρέπει να πούμε. Ευχαριστώ.

ΜΠΡΕΝ: Κάθε τύπος κατοικίας μάλιστα.

Και δύο λόγια για τη δημογραφική εξέλιξη που είναι σε συνάρτηση με το στεγαστικό. Το 1968 με πληθυσμό 12 εκατομμυρίων οικογενειών είχαμε 3% οικογένειες με 5 και περισσότερα παιδιά. Και 16% περίπου με δύο παιδιά. Το 1982 είχαμε 18% με δύο παιδιά και μόνο 0,9% με 5 και περισσότερα παιδιά.

Ακόμη αναλογούν μόλις 22 τ.μ. ανά άτομο στη Γαλλία έναντι 35 τ.μ. ανά άτομο στη Δ. Γερμανία.

Γίνεται μια προσπάθεια για να δίνονται πλέον, να μπορεί η οικογένεια να αποκτά διαμερίσματα τα οποία να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους και περισσότερο να γίνονται ιδιοκτήτες παρά ενοικιαστές.

Γίνεται προσπάθεια ώστε σε κάθε πολιτική απόφαση να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες της οικογένειας, και ιδιαίτερα οι ανάγκες που υπάρχουν στο στεγαστικό πρόβλημα.

Αντίθετα από την απαισιοδοξία που το πρωί έδειξε σε ορισμένα θέματα ο καθηγητής κ. Μαρκαντώνης θα πρέπει να σας πω ότι πιστεύω στον αγώνα που κάνουν οι οικογενειακές οργανώσεις. Αυτή η πίστη μου ενδυναμώνεται από το γεγονός που βλέπω τους νέους 20 χρονών (θα πρέπει να σας πω ότι ο κ. Μπρεν έχει αυτή τη δυνατότητα εμπειρίας από νέους 20 χρονών, γιατί είναι διοικητικός Διευθυντής του Πανεπιστημίου της Αιξ-Μαρσείιγ) βλέπει λοιπόν σ' αυτούς τους νέους ότι χωρίς να είναι συντηρητικοί, χωρίς δηλαδή να παίρνουν ένα παλιό δρόμο, προσπαθούν με το δικό τους τον τρόπο να αναζητήσουν μια άλλη έννοια της οικογένειας, δηλαδή ξαναγυρίζουν πίσω στο θεσμό της οικογένειας αναζητώντας έναν καινούργιο δρόμο για να φτάσουν σ' αυτήν.

Πρέπει να αναλάβουμε τις ευθύνες μας και όπως είπε ο Αντρέ Μαλρώ, ο 21ος αιώνας είτε θα είναι πνευματικός ή όχι, αυτή τη στιγμή όμως ζούμε μια πνευματική στιγμή.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ. Πρέπει να συννενοηθούμε σε ένα πράγμα αυτή τη στιγμή. Εχουμε 73 λεπτά καθυστέρησης αυτή τη στιγμή. Δεν χάλασε ο κόσμος, ο Θεός έφτιαξε τη νύχτα καμία φορά και για να συνεδριάζουν οι άνθρωποι. Αλλά πρέπει να το συννενοηθούμε και πρέπει να το κάνουμε τώρα για να το ακούσει έγκαιρα η κουζίνα - συγγώμη που επιμένω σ' αυτό το θέμα, αλλά είναι μερικά πρακτικά ζητήματα.

Νομίζετε ότι μπορούμε να αντέξουμε μια ώρα μετάθεση του βραδινού φαγητού, με την

προϋπόθεση ότι θα έχουμε ένα διάλειμμα κάποια στιγμή, έτσι ώστε να μην πιεστούμε φοβερά αυτή την ώρα. Γιατί διαφορετικά πρέπει να κινηθούμε με άλλο τρόπο.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ. Η παρατήρησή σας ακούστηκε. Δεν απευθύνεται σε μένα γιατί δεν είναι δική μου υπόθεση. Εγώ διαφωνώ απλώς αυτή την ώρα, σ' αυτή τη θέση, αλλά οι υπεύθυνοι του συνεδρίου το άκουσαν και φαντάζομαι ότι το έχουν λάβει υπόψη, πρώτον. Δεύτερον, αύριο η μέρα είναι ακριβώς γι' αυτά τα πράγματα ως επί το πλείστον.

Τρίτον, έχω την αίσθηση εγώ προσωπικά ότι μιλάμε για προβλήματα πολυτέκνων, έστω και αν δεν μιλάμε για προβλήματα πολυτέκνων στην Ελλάδα και μιλάμε για το Βέλγιο και τη Γαλλία, νομίζω εγώ προσωπικά ότι ακούω δικά σας προβλήματα. Κατά συνέπειαν δεν έχω ακόμα τη δική σας αγωνία, αν και δεν την αγνωώ.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Θα παρακαλέσω πάρα πολύ σύντομα ερωτήσεις προς τους φίλους μας, προς τον τελευταίο ομιλητή κυρίως, τον οποίο εγώ προσωπικά ευχαριστώ για την αισιοδοξία με την οποία συνέδεσε το τέλος της ομιλίας του, προς όλους θα έλεγα, κατ' αρχήν προς τον τελευταίο ομιλητή για να πάρουμε έτσι τη σειρά αλλά και προς όλους.

Αν θέλετε κάντε μια προσπάθεια τώρα να εκμεταλλευτείτε τη περίπτωση να κάνετε ερωτήσεις σχετικές με τα δικά μας προβλήματα. Το αφήνω όμως σε σας.

Να δω μόνο χέρια, πόσοι έχουν σκοπό να κάνουν ερωτήσεις, ανεξάρτητα αν θα τους δώσω το λόγο. Να δω πόσοι έχουν σκοπό στο μυαλό τους να κάνουν ερωτήσεις. Ποιος είναι ο πρώτος; Ας αρχίσουμε από δω. Σύντομα όσο μπορείτε.

ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: (Ηράκλειο) Όπως ακούσαμε από τους ομιλητές το στεγαστικό πρόβλημα σε όλες τις χώρες είναι οξύτατο όπως και σε μας. Εγώ ήθελα να ρωτήσω δύο πράγματα:

- Εάν οι οργανώσεις τους δέχονται καμιά βοήθεια από την ΕΟΚ. Οι οργανώσεις αυτές που ασχολούνται με τα προβλήματα τα στεγαστικά δέχονται καμιά βοήθεια από την ΕΟΚ;
- Και αν είναι εύκολο, το δεύτερό μου ερώτημα, να μας πληροφορήσουν τι συμβαίνει στο θέμα της φορολογίας ακινήτων. Δηλαδή όταν μεταβιβάζονται ακίνητα από τους γονείς στα παιδιά τι συμβαίνει εκεί πέρα; Ευχαριστώ.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Μήπως υπάρχει, από τους άλλους που θέλουν να ρωτήσουν, κανένα σχετικό μ' αυτά τα ερωτήματα; Να μην επανέλθουμε στο ίδιο θέμα... Ορίστε, γύρω από το στεγαστικό.

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Καλαμάτα): Ήθελα να ρωτήσω τον κ. Πρόεδρο. Είπατε προηγουμένως ότι εκτός από την δέσμευση να προστατεύει 3 μέλη, θα ήθελα να ρωτήσω εάν χρειάζονται να εκπληρούν και κάποιες άλλες υποχρεώσεις, δηλαδή ένσημα κ.λ.π., χρειάζονται ή είναι αδέσμευτα τελείως;

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Είπε ότι υπάρχουν και άλλες προϋποθέσεις κύριε Διαμαντόπουλε, τις είπαμε, να κατοικεί ένα χρόνο στο Βέλγιο και όλα αυτά, να είναι η πρώτη κατοικία, να έχει ένα χαμηλό εισόδημα. Τώρα, εάν αυτό συνδέεται με την εργασία, θα το ρωτήσουμε. Μόνο γι' αυτή την προϋπόθεση. Τις άλλες προϋποθέσεις τις είπαμε. Πράγματι υπάρχουν και άλλες προϋποθέσεις που αναφέρθηκαν.

Θα'θελα να πω ότι μετέφρασα την πρώτη ερώτηση του κυρίου Καρυωτάκη. Το θέμα της φορολογίας είναι τεράστιο, δεν θα μπορούσαν να μας απαντήσουν. Να μας απαντήσουν όμως στο θέμα της χρηματοδότησής τους από την ΕΟΚ. Και τώρα να τους μεταφράσω και το δεύτε-

ρο.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Μας απαντούν, ο εκπρόσωπος της Γαλλίας δεν έχει υπόψη του κάποια χρηματοδότηση της οικογένειας. Όπως σας είπα είναι ένα σωματείο τώρα στο οποίο είναι Πρόεδρος, είναι παλιός Πρόεδρος στην Οργάνωση Οικογενειών του Ροδανού στη Γαλλία.

Η απάντηση όμως του κ. Ντεκλέρκ σ' αυτό το θέμα είναι ότι πράγματι είχαν πάρει 42.000 ECU (νομίζω ότι είναι επί 198 δρχ.) για να αγοράσουν και να αναπαλαιώσουν ένα ακίνητο, το οποίο όμως όρος ήταν να δοθεί σε έναν μετανάστη εργαζόμενο.

Όσον αφορά δε τη σύνδεση της παροχής δανείου με την εργασία, δηλαδή αν υπάρχουν, αν πρέπει να είναι εργαζόμενος, να του γίνονται κρατήσεις κ.λ.π. όπως μας είπε αυτό δεν έχει καμία σημασία.

Σημασία έχει να έχει ένα εισόδημα μέχρι ενός ορισμένου ορίου, από οποιαδήποτε πηγή και αν έχει το εισόδημά του αυτό, είτε σαν ελεύθερος επαγγελματίας είτε σαν εργαζόμενος είτε σαν γεωργός.

Εάν όμως χρησιμοποιήσει ένα μέρος της κατοικίας που θα του δοθεί για επαγγελματική στέγη, τότε υπάρχει μια μικρή αύξηση του επιτοκίου.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ. Πριν προχωρήσουμε σε άλλο ερώτημα, ήθελα να ρωτήσω το συνέδριο, την οργάνωση - δεν ξέρω πώς δουλεύουμε τώρα σαν συνέδριο, εάν αυτή την στιγμή π.χ. εργάζεται κάποια γραμματεία κάπου, αν κάποιος κρατάει κάποιες ιδέες. Δεν ξέρω. Είναι δικό σας θέμα, αλλά κάποιες προτάσεις π.χ. που βγαίνουν ή σαν ιδέες, σαν σκέψεις, για το ψήφισμα. Π.χ. για το στεγαστικό είναι ένα σημαντικό ζήτημα. Είχατε κάτι να πείτε, θέλετε να το υπογραμμίσετε;

ΜΑΝΕΣΗ: Ναι, πολλές φορές όταν πηγαίνουμε στους διάφορους φορείς και αναφέρουμε το στεγαστικό, δεν έχουμε συγκεκριμένες προτάσεις. Ακούσαμε τόσα που γίνονται στο Βέλγιο και στη Γαλλία.

Μπορούμε να κάνουμε μια μελέτη, μια επιτροπή να μελετήσει και να συγκεντρώσει αυτά τα συμπεράσματα, να τα προσαρμόσουμε στην ελληνική πραγματικότητα και να μπορούμε να προχωρήσουμε και το στεγαστικό. Διότι χωρίς συγκεκριμένες προτάσεις δεν μπορούμε να λύσουμε και κανένα πρόβλημα.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Με την έννοια αυτή κάνουμε αυτή την παρατήρηση, την υποσημείωση για τη δουλειά μας, εδώ στο συνέδριο. Λοιπόν προχωρούμε στο ερώτημα το δικό σας.

ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ (Ηράκλειο): Θα ρωτήσω τους φιλοξενούμενους μας να μας πουν το μέγεθος των επιδομάτων μιας οικογένειας με 3 παιδιά κλιμακωτά προς τα πάνω.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Ντεκλέρκ είναι μόνο για το στεγαστικό, δεν θα μπορέσει να μας απαντήσει. Οι φίλοι μας από το Βέλγιο δεν θα μπορέσουν ακριβώς με αριθμούς να μας απαντήσουν σ' αυτό το ερώτημα. Η κυρία Ναντίν μας είπε ότι γίνεται μια προσπάθεια που είναι γενικότερη και σ' άλλες χώρες της Ευρώπης να αποδεσμευθεί το οικογενειακό επίδομα από το να το παίρνει ο εργαζόμενος γονέας και αντίθετα να ακολουθεί το επίδομα το παιδί.

Γιατί έχουμε τις περιπτώσεις των μητέρων που εγκαταλείπονται έχουν τα παιδιά, τα οικογενειακά επιδόματα τα παίρνει ο σύζυγος και δεν μπορούν να τα πάρουν οι μητέρες, ενώ θα 'πρεπε το οικογενειακό επίδομα που δίνεται για το παιδί να ακολουθήσει το παιδί.

Στο επίπεδο τώρα της Γαλλίας έχει σε γενικές γραμμές, είναι 700 φράγμα, το μήνα για

το πρώτο παιδί, 1.200 για το δεύτερο, 1.300 για το τρίτο. Θα θυμάστε στο περυσινό συνέδριο που είχαμε εκτενώς αναφερθεί πάνω σ' αυτά, ότι υπάρχουν πολλών ειδών επιδόματα, για παιδιά μέχρι 3 χρόνων, από 3 χρόνων και μετά. Εδώ μας δίνεται έτσι μια γενική εικόνα των οικογενειακών επιδομάτων.

ΜΠΡΕΝ Και ο κ. Μπρεν μας λέει ακριβώς αυτό το πράγμα ότι έφτασε εποχή που να υπάρχουν 18 ειδών οικογενειακά επιδόματα στη Γαλλία. Κάποια στιγμή και εκείνοι δεν έβρισκαν το λογαριασμό. Εκείνο όμως το οποίο μας λέει και είναι πάρα πολύ σημαντικό, είναι ότι τα επιδόματα αυτά ακολουθούν το παιδί, δίνονται για το παιδί και αν τυχόν γίνεται κακή χρήση τους, τότε υπάρχει πιθανότητα η οικογένεια να τεθεί υπό εποπτεία.

ΒΑΝ ΝΤΟΥΡΛΕΡ Η κυρία Ναντίν συμπληρώνει ότι ακριβώς αυτή η σύνδεση του οικογενειακού επιδόματος με του παιδιού είναι μια επιδίωξη στο Βέλγιο και ένας από τους σκοπούς πάλης της οργάνωσής της. Και επίσης ένα δεύτερο το οποίο προσπαθούν είναι να θεσπιστεί ένα κονδύλι στον προϋπολογισμό του κράτους ώστε στην περίπτωση που υπάρχουν εγκαταλελειμμένες οικογένειες να μπορέσουν να διατραφούν για ένα κάποιο διάστημα.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ. Θέλω να ξεκαθαρίσω το εξής πράγμα και να κάνω μια πρόταση: Το ότι πήραμε μια ώρα παράταση την οποία έχουμε σχεδόν χρησιμοποιήσει δε σημαίνει πως έπρεπε μόνο γι' αυτό τον κύκλο των ερωτημάτων να εξαντλήσουμε το χρόνο. Είναι ανεξάντλητα όπως φαντάζεστε.

Το να έχουμε τόσο έμπειρους ανθρώπους από το εξωτερικό, αυτό θα έπρεπε ίσως θα'πρεπε να το μεταφράσουμε, είναι μια ωραία ευκαιρία και είμαστε τόσο ευγνώμονες. Ομως δεν φαίνεται από τα πλαίσια του προγράμματος ότι μπορούμε να αξιοποιήσουμε την παρουσία τους πλήρως.

Η πρότασή μου δεν ήταν προς τις δύο κατευθύνσεις η εξής:

Εκείνοι που έχουν ζητήσει το λόγο για να θέσουν ερωτήσεις απόψε, να έχουν την καλωσύνη να παραιτηθούν τώρα, να καθήσουν αύριο μετά την εκκλησία στο πρωινό σε ένα τραπέζι μαζί με τους ξένους μας, τους οποίους θα παρακαλούσα να κάνουν έτσι και με τις κυρίες που μεταφράζουν, να κάνετε αυτή τη συζήτηση. Αυτό είναι το ένα σκέλος της προτάσεως.

Και το δεύτερο: Οι φίλοι μας από το εξωτερικό, αν ενδιαφέρεται το συνέδριο, και φαντάζομαι ότι θα ενδιαφέρεται, να παρακληθούν αυτά που μας είπαν απόψε για τις εισηγήσεις τους και τις απαντήσεις να μας τα δώσουν σε ένα ευρύτερο κείμενο το οποίο να ενσωματωθεί στα πρακτικά ή όπως αλλιώς να φθάσει σε όλους σας, έτσι ώστε να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα και να μπορούμε να τα καταλάβουμε σωστά αυτά τα πράγματα.

Εάν συμφωνείτε έτσι, να ευχαριστήσουμε θερμά τους φίλους μας και να συνεχίσουμε την εργασία του συνεδρίου με τα άλλα θέματα.

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Τώρα, δεν θέλω να συνοψίσω κάποιες παρατηρήσεις για το πρώτο σκέλος της εργασίας μας απόψε. Ωστόσο έχω την αίσθηση - βέβαια κρίμα, επαναλαμβάνω, που δεν έχουμε περισσότερο χρόνο να αξιοποιήσουμε την παρουσία των φίλων μας από το εξωτερικό - είναι φανερό σε μένα τουλάχιστον ότι, όντας μέσα σε μια νέα πραγματικότητα που λέμε Ευρώπη, ΕΟΚ κ.λ.π., κ.λ.π., αντιμετωπίζουμε και νέες σχέσεις, νέες δυνατότητες, νέες προκλήσεις. Γνωρίζουμε νέους οργανισμούς, όπως ακούσατε, νέους συνδέσμου κ.λ.π., κ.λ.π.

Σε μένα τουλάχιστον γεννήθηκαν αρκετά ερωτήματα όπως π.χ. πόσο έτοιμοι είμαστε εμείς οι Έλληνες εδώ για όλα αυτά τα πράγματα ή δεν είμαστε, πόσο πρέπει να ετοιμαστούμε και να συνεργαστούμε μεταξύ μας, τι πρέπει να κάνουμε τώρα, σύντομα, ώστε να μαθαίνουμε περισσότερα, να μαθαίνουμε βαθύτερα και ουσιαστικότερα και πιο γρήγορα, να συνεργαζόμαστε όπως και όπου πρέπει, να αξιοποιούμε τις καινούργιες δυνατότητες που υπάρχουν.

Κοιτάζτε, στα ταμεία και εδώ και εκεί στην ΕΟΚ υπάρχουν πάρα πολλές δυνατότητες. Και επειδή πολλοί από σας δεν τις ξέρετε, μπαίνουν κάποιιοι άλλοι καπάτσοι και τα παίρνουν τα χρήματα.

Και στα ΜΟΠ και σε πολλές άλλες περιοχές δυστυχώς δεν πάνε πάντοτε τα χρήματα. Δεν κάνω κριτική, αλλά δεν είναι σίγουρο ότι πάνε εκεί που κάτι κοπανάει πιο πολύ.

Υπάρχει - μέσα σε παρένθεση λέω - μια πολύ περίεργη φράση στο Ευαγγέλιο που πρέπει να τη λάβουμε πολύ σοβαρά υπόψη μας. Για μένα ίσως είναι ο πιο χαρακτηριστικός ορισμός του καπιταλισμού. Λέει κάποτε ο Χριστός: Σ' αυτόν που έχει να δοθούν περισσότερα, και σ' αυτόν που δεν έχει παρά κάτι λίγα κι αυτά τα λίγα που έχει θα τα πάρω και θα τα δώσω σ' αυτόν που έχει πιο πολλά. Είναι μια περίεργη αυτή, θα 'θελε ανάλυση να το κουβεντιάσουμε.

Αλλά αυτό συμβαίνει και συμβαίνει στην Ελλάδα... Κοιτάζτε, οι κυβερνήσεις κάνουν την ενημέρωση. Αλλά και εδώ στην Κρήτη αυτή τη στιγμή λειτουργούν οργανισμοί οι οποίοι είναι πολύ περισσότερο ενημερωμένοι από άλλους. Και αυτοί αξιοποιούν τις δυνατότητες.

Εγώ χαίρω πάρα πολύ που ο κ. Φθενάκης είναι μαζί σας και θα 'θελα πολλά να πω για το πρόσωπό του και για το έργο του. Φοβάμαι μονάχα πως και στην ταπεινοφροσύνη του θα προσκρούσω για να πω μια φράση που καμιά φορά συνηθίζεται αλλά αυτή τη φορά πρέπει να την πω ή μπορώ να την πω, αλλά και ο χρόνος πιέζει και είμαι σίγουρος ότι θα καταλάβουμε περισσότερα για τη δουλειά του απ' αυτά που ο ίδιος θα μας πει στη συνέχεια.

Οπωσδήποτε όμως βρισκόμαστε και μπροστά στο γεγονός ότι στη Βαυαρία ένας Έλληνας κατορθώνει να αναλάβει τη διεύθυνση ενός κρατικού ιδρύματος πάρα πολύ σημαντικού, κι αυτό είναι μέσα στις καινούργιες πραγματικότητες της Ευρώπης, τις οποίες χαιρετίζουμε. Λοιπόν, καλωσορίσατε, έχετε τον λόγο. 30 λεπτά κατά το πρόγραμμα.

Καθηγητής Βασίλειος Φθενάκης: Η Ευρωπαϊκή Κοινωνία απέναντι στην Οικογένεια.

Ο καθηγητής κ. Φθενάκης είναι ιδρυτής και διευθυντής του Κρατικού Ινστιτούτου της Προσχολικής Παιδαγωγικής και Οικογενειακής Έρευνας στο Μόναχο της Δυτ. Γερμανίας.

ΦΘΕΝΑΚΗΣ: Σεβασμιώτατε, κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Ανωτάτη Συνομοσπονδία θερμότατα για την πρόσκληση που μου έκανε να 'ρθω και να μιλήσω σήμερα μαζί σας. Πρέπει να πω ότι την δέχτηκα με ανάμικτα συναισθήματα. Από τη μια πλευρά με μεγάλη χαρά, γιατί θα είναι η πρώτη ομιλία που θα κάνω μετά από 26 χρόνια στην Κρήτη.

Και από την άλλη, με φόβο πρέπει να πω, γιατί σήμερα ακριβώς συμπληρώνω 26 χρόνια σπουδών και επιστημονικής εργασίας στο εξωτερικό. Είναι μόνο η δεύτερη φορά που θα χρησιμοποιήσω την ελληνική γλώσσα για μια διάλεξη. Ελπίζω λοιπόν στην κατανόησή σας για τις ατέλειες που οπωσδήποτε τουλάχιστον γλωσσικά θα παρατηρήσετε και θα παρουσιάσει η ομιλία μου.

Κυρίες και κύριοι, οι αλλαγές που σήμερα συζητάμε και που παρατηρούνται στην οικογένεια, δεν είναι νέες. Η ιστορική έρευνα αποδεικνύει πάρα πολύ εντυπωσιακά ότι η οικογένεια πάντοτε παρουσιάζοταν σε διάφορες μορφές. Τα φαινόμενα που σήμερα σπουδάζουμε είναι γνωστά από την ιστορία, τουλάχιστον των τελευταίων 300 ετών.

Ίσως νέο είναι μόνο η αφορμή που οδηγεί στις πολλές αυτές μορφές της οικογένειας που έχουν να παρατηρήσουμε. Διαφορετική είναι επίσης η κοινωνική αξιολόγηση του φαινομένου.

Στην ομιλία μου θα προσπαθήσω να αναφερθώ σε 3 σημεία, (χρησιμοποιώντας το γαλλικό φλας αλλά με τον ίδιο χρόνο):

- Το πρώτο σημείο θα 'ναι, θα σκιαγραφήσω τις μεταβολές που παρουσιάζει η δομή της οικογένειας τα τελευταία 20 χρόνια, ιδιαίτερα στη Δυτική Ευρώπη.

- Στο δεύτερο μέρος θα αναφερθώ σε σκέψεις που γίνονται στην προσπάθεια να ερμηνεύσει κανείς τη δομή αυτή.
- Και αν μείνει χρόνος, στο τρίτο μέρος, θα σας πω μερικές γενικές σκέψεις που είναι απαραίτητες να ληφθούν υπόψη όταν η Ευρώπη θα προσπαθήσει και θα αποφασίσει να αναπτύξει πράγματι μια γενική πολιτική της οικογένειας.

Στο πρώτο σημείο πρέπει να σας πω ότι παρατηρούμε - και εδώ θα αναφερθώ μόνο σε εμπειρικές έρευνες και δεν θα αναφερθώ στη φιλοσοφική ή θεολογική ή ενδεχόμενα ιδεολογική θεώρηση του θέματος - θα αναφερθώ μόνο σε εμπειρικές έρευνες που έγιναν τα τελευταία 20 χρόνια και που αναφέρονται στις μεταβολές της δομής της οικογένειας, και αυτές περιλαμβάνουν όχι μόνο τις διάφορες μορφές όπως εξελίχθηκαν, αλλά και τις μεταβολές, κι αυτές τις θεωρώ πιο σημαντικές, που έγιναν και γίνονται ακόμη σήμερα στη βιογραφία μιας οικογένειας.

Κυρίες και κύριοι, η πιο συζητημένη μεταβολή που παρουσιάζεται στη δομή της οικογένειας στα τελευταία χρόνια αναφέρεται στη μείωση του αριθμού γεννήσεων. Το φαινόμενο δεν είναι νέο και η εξέλιξίς του είναι τώρα και 100 χρόνια γνωστή και θα μπορούσε να την προβλέψει κανείς.

(Το φαινόμενο συζητείται σήμερα γιατί ήταν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη της οικονομίας. Αλλά σαν φαινόμενο δημογραφικό είναι παρατηρημένο και μελετημένο τα τελευταία 100 χρόνια).

Το χαρακτηριστικό του φαινομένου αυτού για τη Δυτική Ευρώπη συνοψίζεται στην διαπίστωση ότι, με εξαίρεση την Ιρλανδία, όλες οι άλλες χώρες, και με πρωτοποριακή την Δυτ. Γερμανία παρουσιάζουν ένα δείκτη γεννητικότητας που είναι πολύ κάτω από τα παιδιά που αντιστοιχούν σε μια μητέρα και που θα 'ταν οπωσδήποτε απαραίτητα για να κρατηθεί ο αριθμός του πληθυσμού της Ευρώπης.

Στη Γερμανία έχουμε φθάσει σ' ένα σημείο - όπως θα σας δείξω μετά - που να έχουμε 1,9 παιδιά ανά οικογένεια, πράγμα που σημαίνει ότι όχι μόνο η Γερμανία αλλά και όλη η Δυτική Ευρώπη θα παρουσιάσει τις επόμενες δεκαετίες ένα αισθητά μεγάλο μείον στον πληθυσμό της.

(Ο πίνακας αυτός σας παρουσιάζει τις γεννήσεις, τον αριθμό γεννήσεων το 1965, το 1975 και ως το 1985 με το άσπρο. Και διαπιστώνετε και μόνοι σας ότι ουσιαστικά, με εξαίρεση την Ιρλανδία, όλες οι υπόλοιπες χώρες παρουσιάζουν μια μεγάλη μείωση του αριθμού των γεννήσεών τους).

Τη μείωση αυτή θα την δούμε εντυπωσιακά στον επόμενο πίνακα. Όπως βλέπετε, το 1950 όλες οι χώρες της Ευρώπης είχαν μια γεννητικότητα που ήταν περισσότερο από 2 παιδιά. Η Πορτογαλία είχε 3, η Ελλάδα είχε 2,6, η Γαλλία 2,9. Το 1985, 35 χρόνια αργότερα, με εξαίρεση την Ισπανία και την Ιρλανδία, καμία από τις χώρες δεν είχε πλέον τη γεννητικότητα που χρειάζεται για να διατηρήσει τον πληθυσμό της.

(Θα πρέπει να σας πω ότι δεν μπορώ να δείξω όλες τις διαφάνειες που έχω πάνω και που έφερα και εδώ γιατί ο χρόνος δεν μας παίρνει. Γι' αυτό θα προσπαθήσω να είμαι πάρα πολύ σύντομος).

Το δεύτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα που παρουσιάζουν οι οικογένειες αναφέρεται στη σύνθεση των οικογενειών που έχουν παιδιά ή και όχι;

- Καταρχήν ο αριθμός των οικογενειών που μένουν άτεκνες, των ζευγαριών που μένουν άτεκνα παρουσιάζει από την αρχή του αιώνα ως σήμερα μια αύξηση από 13-20%. Αυτό σημαίνει ότι κάθε πέμπτο ζευγάρι παραμένει σήμερα, εθελούσια ή χωρίς την θέλησή του, άτεκνο.

- Το δεύτερο σημείο είναι ο αριθμός των ζευγαριών που δεν παντρεύονται έχει αυξηθεί ιδιαίτερα τον τελευταίο καιρό. Στη Δυτική Γερμανία 34% των νέων που συζούν δεν έχουν παντρευτεί και το ποσοστό που αναφέρεται στη Δανία ή στη Σουηδία είναι ακόμη υψηλότερο.
- Τρίτο χαρακτηριστικό γνώρισμα αναφέρεται στη σχέση, στην ποσοτική σχέση των οικογενειών με παιδιά στις άλλες μορφές των οικογενειών. Στη Δυτική Γερμανία είχαμε μια δραματική εξέλιξη από το 1972 έως το 1987: Μέσα σε 15 χρόνια ο αριθμός των οικογενειών με παιδιά από 8,8 εκατομμύρια κατέβηκε στα 6 εκατομμύρια. Είχαμε λοιπόν μια απώλεια οικογενειών, 2,6 εκατομμυρίων μέσα σε 15 χρόνια.

Και σήμερα, η πιο συνήθης μορφή της οικογένειας στη Γερμανία είναι η οικογένεια χωρίς παιδιά. Η δεύτερη είναι η οικογένεια με παιδιά και η τρίτη είναι η οικογένεια που αναφέρθη η κυρία Δημητριάδου, των ξαναπαντρεμένων.

Κυρίες και κύριοι, ένα άλλο φαινόμενο το οποίο απασχολεί τη Δυτική Γερμανία, αναφέρεται στα ζευγάρια που συζούν χωρίς να έχουν παντρευτεί. Εδώ είχαμε μια αύξηση από το 1972 έως το 1982, 410%. Και σήμερα υπολογίζεται ότι έχουμε 2 εκατομμύρια τέτοιων ζευγαριών που συζούν. Βεβαίως πρέπει να σας πω ότι τα ζευγάρια αυτά, εφόσον αποφασίσουν να αποκτήσουν παιδί, κατά ένα μεγάλο μέρος ή παντρεύονται ή χωρίζουν.

Εάν αναλύσουμε τα ζευγάρια αυτά θα δούμε ότι:

- Σε ηλικία 25-36 ετών 16% των ζευγαριών έχουν παιδιά.
- Από 36-55 ετών 26% έχουν παιδιά.

Υπάρχουν ενδιαφέρουσες μελέτες που έχουν ασχοληθεί με την ανάπτυξη των παιδιών στις οικογενειακές αυτές συνθήκες, με στυλ της οικογενειακής αγωγής, και πρέπει να σας παρηγορήσω ότι οι γονείς αυτοί διαπαιδαγωγούν τα παιδιά τους εξίσου συντηρητικά όσο και οι άλλοι γονείς. Δεν έχουμε ουσιαστικές διαφορές στο στυλ της αγωγής.

Συνήθως πρόκειται περί οικογενειών που αρνούνται το γάμο αλλά δεν αρνούνται το παιδί και υιοθετούν στην ανάπτυξή του τέτοια εκπαιδευτικά πρότυπα που θα βρείτε και στις οικογένειες που έχουν παντρευτεί.

Κυρίες και κύριοι, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Δυτική Ευρώπη - και ο Γάλλος εκπρόσωπος ανέφερε σ' αυτό - είναι το διαζύγιο. Ο αριθμός των γάμων που τελικά καταλήγει σε διαζύγιο ανέρχεται σήμερα στη Δυτική Ευρώπη στο 33%. Σε ειδικές πόλεις, όπως Μόναχο, Βερολίνο, Αμβούργο και άλλες έχουμε 50%.

Το Ινστιτούτο το δικό μου έκανε την πιο μεγάλη μελέτη γύρω από το θέμα της ανάπτυξης της οικογένειας μετά από τη γέννηση του πρώτου παιδιού. Και στη μελέτη αυτή ασχοληθήκαμε ιδιαίτερα με την ανάπτυξη της συζυγικής σχέσεως μετά τη γέννηση του πρώτου παιδιού.

Και διαπιστώσαμε ότι: Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την οικογένεια δεν είναι το παιδί, δεν είναι οι ανάγκες που προέρχονται από το παιδί, αλλά είναι μια erosion, μια διάβρωση της συζυγικής σχέσεως. Σ' αυτό το σημείο θα αναφερθώ στο τρίτο μέρος της ομιλίας μου.

26-28% των παιδιών που γεννιούνται σήμερα στη Δυτική Γερμανία δεν θα περάσουν την παιδική τους ηλικία και με τους δύο γονείς. Ιδιαίτερα στο σημείο αυτό πρέπει να εφιστήσω την προσοχή σας γιατί υπάρχουν εξαιρετικές μελέτες που αναφέρονται στις επιπτώσεις του διαζυγίου στην ανάπτυξη του παιδιού.

Πρέπει να σας πω ότι οι επιπτώσεις αυτές είναι σημαντικότερες για το παιδί μέσω και μακροπρόθεσμα, απ' ό,τι οι επιπτώσεις που προέρχονται από το θάνατο ενός των γονέων. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας και στο τρίτο μέρος θα ζητήσω ίσως την συμπαράστασή σας για την αλλαγή του νόμου που θεσπίζει τη γονική μέριμνα στην Ελλάδα και που τον θεωρώ στη βάση του και στην αρχή του ακατάλληλο να αντιμετωπίσει πράγματι τα

προβλήματα των παιδιών αυτών.

Όλα αυτά που σας ανέφερα μας ανησυχούν και μας θέτουν το ερώτημα εάν πράγματι η οικογένεια βαδίζει το δρόμο της αυτοκαταστροφής. Κυρίες και κύριοι, δεν έχουμε καμία ένδειξη που να μας πείθει ότι η οικογένεια οδηγείται στην αυτοκαταστροφή.

Όπως ανέφερα, πολλές οικογένειες που συζούν θεωρούν τη φάση αυτή σαν μια φάση προσωρινή που μεταπίπτει στον έγγαμο βίο. Μας ανησυχούν μόνο άλλα φαινόμενα. Μας ανησυχούν οι κρίσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η οικογένεια κατά τη διάρκεια της βιογραφίας της. Γι' αυτές τις κρίσεις δεν είναι προετοιμασμένη ούτε η οικογένεια αλλά ούτε και τα κρατικά όργανα ούτε και οι υπηρεσίες που την περιβάλλουν.

Την στιγμή αυτή αναπτύσσουμε στο δικό μου το Ινστιτούτο ειδικά προγράμματα που θα βοηθούν την οικογένεια και ιδιαίτερα τα παιδιά σε περίπτωση διαζυγίου ή στην περίπτωση αντιμετώπισης άλλων κρίσεων, όπως ανεργία, ή μια σοβαρά ασθένεια ή άλλου είδους κρίσεων, να την αντιμετωπίσουν χωρίς επιπτώσεις στη σχέση τους και στη δομή της οικογένειας.

Στο δεύτερο σημείο που αναφέρομαι είναι οι βιογραφικές αλλαγές που έχουν γίνει. Κυρίες και κύριοι, εδώ είναι ακριβώς τα ενδιαφέροντα φαινόμενα που έχουμε παρατηρήσει τα τελευταία 20 χρόνια.

Η αλλαγή των όρων ζωής της οικογένειας επέφερε μια επιμήκυνση της νεότητας. Ο χρόνος που ο νέος εξαρτάται από τους γονείς του, έστω και αν δεν ζει μαζί τους, έχει επιμηκυνθεί ως τα 24, 25, 28 χρόνια που περιλαμβάνει το μέρος των σπουδών. Στο διάστημα αυτό έχουμε μια ενδιαφέρουσα ανοικτή περίοδο, ένα χώρο βιογραφικών δυνατοτήτων όπως τον εξέφρασα τελευταία και που οι νέοι προσπαθούν να εφαρμόσουν διάφορα μοντέλα συμβίωσης ή και διάφορα μοντέλα της οργανώσεως της ζωής τους.

Το δεύτερο σημείο στη βιογραφία είναι ότι τα ζευγάρια που παντρεύονται αφήνουν να περάσουν μερικά χρόνια χωρίς να κάνουν παιδιά. Αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις στον τελικό αριθμό των παιδιών που θα έχει μια οικογένεια.

Το τρίτο φαινόμενο είναι ότι ο χρόνος αναλογικά που διαθέτει η οικογένεια σήμερα για την αγωγή και τη φροντίδα του παιδιού στο σπίτι μέσα, πριν το παιδί ενηλικιωθεί, αποτελεί μόνο το 25% της βιογραφίας των ανθρώπων. Αποτελεί λοιπόν ένα πολύ μικρό ουσιαστικό μέρος της όλης βιογραφίας.

Θα σας πω ένα συγκεκριμένο στοιχείο: το 1890 μια μητέρα που το τελευταίο της παιδί, το 6ο πολλές φορές ή το 7ο είχε συμπληρώσει τα 18 του χρόνια, ήταν 40 ετών και είχε ακόμη μια μέση διάρκεια ζωής 13 ετών. Σήμερα, μια γιαγιά, μια μητέρα που το τελευταίο της παιδί είναι 18 ετών είναι γύρω στα 48 χρόνια και έχει ακόμη μετά μια διάρκεια μέσης ζωής 32 ετών.

Μια νέα οικογενειακή πολιτική θα πρέπει να τοποθετηθεί στη διάσταση των βιογραφικών φάσεων και των μεταβολών που έχουν γίνει μέσα σ' αυτές.

Η ένα άλλο στοιχείο, το μεγάλο πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζει σήμερα η Δυτική Ευρώπη, η γηράσκουσα ήπειρος, είναι περισσότερο το πρόβλημα που δεν αναφέρεται στις οικογένειες με παιδιά αλλά αναφέρεται στους γέροντες, στους μεγάλους που είναι πάνω από 60 ετών.

Θα έχουμε τα επόμενα χρόνια μια υπερβολικά μεγάλη αύξηση ποσοστιαία του αριθμού των ατόμων που θα είναι υπερήλικες.

Και το φαινόμενο που έχουμε σήμερα είναι ότι η οικογένεια στην κάθετη θεώρησή της παρουσιάζει μια πολυσύνθετη πλοκή, με συνέπεια μέσα σε μια οικογένεια να βρίσκονται 5 γενιές. Και στις 5 γενιές αυτές η γιαγιά φροντίζει την προγιαγιά και καμιά φορά ακόμη και τη μητέρα της προγιαγιάς. Που σημαίνει ότι έχουμε να αντιμετωπίσουμε προβλήματα σχέσεων σε ηλικίες που δεν ήταν γνωστές.

Ένα από τα ενδιαφέροντα επιμέρους φαινόμενα στην περιοχή αυτή αναφέρεται στις σχέσεις των γενεών μεταξύ τους. Τη σχέση που διέπει τους υπερενήλικες με τα παιδιά, θα την έλεγα σα σχέση αγάπης αλλά από απόσταση.

Εκείνοι δεν προτιμούν πια την κατοικία, τη συγκατοικία, προτιμούν να διαμένουν μόνοι τους αλλά να έχουν μια συνεχή σχέση με τα παιδιά τους και με τα εγγόνια τους.

Εδώ περιμένουμε και πρέπει να αναπτύξουμε νέα οργανωτικά μοντέλα που να ενισχύσουν τις σχέσεις αυτές, που οπωσδήποτε θα είναι δύσκολες λόγω της απόστασης που τους χωρίζει.

Κυρίες και κύριοι, αλλαγές δομής αλλά και αλλαγές σχέσεων είναι το χαρακτηριστικό μιας αλλαγής που γίνεται σήμερα στις οικογένειες. Και αυτό δεν θα το περιορίσω μόνο στις σχέσεις της οικογένειας με άλλους, αλλά και μέσα στην οικογένεια την ίδια.

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα φαινόμενα είναι η μεταβολή που γίνεται στη σχέση μεταξύ πατέρα και μητέρας. Στη Δυτική Ευρώπη έχουμε ένα νυξημένο ενδιαφέρον του πατέρα για την αγωγή των παιδιών. Το 1972 μόνο 20% των ανδρών συμπάρισταντο στον τοκετό της γυναίκας τους. Το 1982 ο αριθμός αυτός έφθασε το 85%. Και η εμφάνιση του δυτικοευρωπαϊκού πατέρα με το καροτσάκι ή με το παιδί στον ώμο αποτελεί ένα ενδεικτικό στοιχείο μιας βαθιάς αλλαγής.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σας πω ότι έχουμε πάρα πολύ ενδιαφέρουσες μελέτες - και αναφέρομαι σε μερικές παρατηρήσεις που έγιναν σήμερα το πρωί - που αναφέρονται στις αλλαγές των σχέσεων που είναι σα συνέχεια, σαν συνέπεια μιας έμπρακτης συμμετοχής του πατέρα στο οικογενειακό περιβάλλον και ιδιαίτερα στην αγωγή των παιδιών.

Υπάρχουν μελέτες από τις Ηνωμένες Πολιτείες, η πρώτη μάλιστα έγινε στην Νορβηγία, τη Σουηδία, την Αυστραλία, το Ισραήλ, τη Δυτική Γερμανία, και όλες μας αποδεικνύουν δύο πράγματα:

Οτι η νυξημένη συμμετοχή του πατέρα μέσα στην οικογένεια, μάλιστα και καμία φορά η ανάληψις όλης της οικογενειακής υποχρέωσης από τον πατέρα, ενώ η μητέρα είναι εργαζόμενη, έχει άκρως ενδιαφέρουσες επιπτώσεις, τόσο στη σχέση του προς τη γυναίκα όσο και προς τα παιδιά.

Στις σχέσεις του προς τη γυναίκα παρατηρούμε μια εκδημοκρατικοποίηση. Παραδέχεται τη γυναίκα του σαν ισάξια και το φαινόμενο αυτό, η επίδραση αυτή παραμένει και στην περίπτωση που θα αναγκαστούν να ξαναγυρίσουν σε ένα πολύ παραδοσιακό σχήμα σχέσεων και οργάνωσης.

Το πιο ενδιαφέρον όμως είναι η επίπτωση που έχει η συμμετοχή του πατέρα στην αγωγή των παιδιών. Ο πατέρας, που είχε την ευκαιρία να ασκήσει την παιδαγωγική του επίδραση στα παιδιά δε θα 'θελε ποτέ στη ζωή του να παραιτηθεί του έργου αυτού. Αλλά και οι επιπτώσεις που έχει η επίδραση του πατέρα στα παιδιά ήταν άκρως θετικές σε μια σειρά από μεταβλητές που εξετάστηκαν.

Στο θέμα αυτό έχω αφιερώσει ένα δίτομο έργο που περιγράφω το πόσο σπουδαίος και πόσο σημαντικός είναι ο πατέρας στην αγωγή των παιδιών.

Αυτά που σας είπα δείχνουν πως βρισκόμαστε σε μια καμπή που μας οδηγεί σε βασικές μεταβολές στην οργάνωση της οικογένειας, στη δομή της και στη σχέση των μελών της οικογένειας. Όλο αυτό το φαινόμενο, κυρίες και κύριοι, δεν είναι τίποτα άλλο, παρά μια νέα προσπάθεια της οικογένειας να προσαρμοσθεί σε διαφορετικές περιστασιακές καταστάσεις.

Η οικογένεια πάντοτε είχε τη δύναμη να προσαρμόζεται. Φοβάμαι μόνο πως η σημερινή οικογένεια που έχει αποκοπεί από το σχήμα και το δίκτυο των άλλων συστημάτων, όπως των συγγενών, του παπού και της γιαγιάς, χρειάζεται μια πρόσθετη ενίσχυση.

Χρειάζεται μια βοήθεια. Γι' αυτό βλέπω ότι η οικονομική ενίσχυση που παρέχουμε σήμε-

ρα στην οικογένεια είναι απαραίτητη αλλά δεν είναι αρκετή.

Το κεντρικό πρόβλημα στην οικογένεια σήμερα είναι ουσιαστικά αξιολογικό και υπαρξιακό. Εδώ θα πρέπει να αναζητήσουμε νέους δρόμους που θα βοηθήσουν όλα τα μέλη της οικογένειας στους δύσκολους παράγοντες που έχουν να αντιμετωπίσουν να τοποθετήσουν τους ρόλους τους και τα καθήκοντά τους σε ένα πλαίσιο που να τους επιτρέπει να είναι όλοι ευχαριστημένοι.

Ποια θα είναι όμως η πολιτική που είναι απαραίτητη για να δώσουμε μια ουσιαστική και συγκεκριμένη βοήθεια στην οικογένεια;

Πρέπει να σας πω, κυρίες και κύριοι, ότι η Ευρώπη δεν διαθέτει οικογενειακή πολιτική. Διαθέτει ορισμένα μικρά μοντέλα που αναφέρονται σε μερικές πτυχές των αναγκών της οικογένειας, είτε αυτό είναι ένα πρόγραμμα στεγασίας, είτε ένα πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης, όλα αυτά δεν υπακούουν ακόμη και σήμερα σε ένα ευρύτερο πολιτικό πλαίσιο, σε μια πολιτική της οικογένειας.

Η Ευρώπη δεν κατάφερε ακόμη να αντιληφθεί ότι η οικογένεια δεν είναι ο μπαμπάς, η μητέρα και τα παιδιά, αλλά ότι στην οικογένεια θα πρέπει να δούμε όλο το σύστημα συμπεριλαμβανομένου και ιδιαίτερας της σχέσεως ανδρός και γυναίκας.

Όλα τα μοντέλα που ξέρω αναφέρονται στο υποσύστημα γονέων και παιδιών. Αλλά δεν μου είναι κανένα μοντέλο γνωστό που να αναφέρεται στο υποσύστημα των σχέσεων ανδρός και γυναίκας. Ο κλονισμός της δομής, κυρίες και κύριοι, δεν προέρχεται από τη σχέση γονέων και παιδιών, προέρχεται από τη διάσταση από το υποσύστημα του ανδρός και της γυναίκας.

Εδώ θα πρέπει να αναπτύξουμε φαντασία και εδώ θα πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας εάν δεν θέλουμε να χαλαρώσει η κολώνα που στηρίζει την οικογένεια, η σχέση μεταξύ ανδρός και γυναίκας.

Η πολιτική που είναι απαραίτητη πρέπει να 'ναι δυναμική, πρέπει να αναφέρεται στις φάσεις όλης της οικογένειας και πρέπει να 'ναι προβλεπτική. Και πρέπει να 'ναι τέταρτον, συστηματική, να αναφέρεται σε ολόκληρο το σύστημα. Για το τελευταίο μίλησα.

Δυναμική πρέπει να 'ναι έτσι γιατί οι ανάγκες της οικογένειας σε κάθε νέα φάση μεταβάλλονται ριζικά. Και δεν μεταβάλλονται μόνο οι ανάγκες, αλλά μεταβάλλεται και η αξιολόγησή τους εκ μέρους των μελών της οικογένειας.

Ενα παράδειγμα: Στην Αμερική και τελευταία στη Δυτική Ευρώπη συζητήθηκε πάρα πολύ το θέμα της απελευθέρωσης της γυναίκας. Κυρίες και κύριοι, το θέμα της απελευθέρωσης της γυναίκας, τοποθετήθηκε πάνω στα υποκειμενικά της πλαίσια. Η γυναίκα σαν άτομο πρέπει να απελευθερωθεί και ει δυνατόν να γίνει και σε αντίθεση, σε μια πολωτική σχέση με τον άνδρα.

Η σημερινή σύγχρονη αντίληψη, γι' αυτό το θέμα είναι εντελώς διαφορετική. Ο άνδρας και η γυναίκα έχουν διαβλέψει ότι σε πολιτικό και πολιτιστικό πλαίσιο έγινε μια αναφορά των καθηκόντων στα δύο φύλα και αυτή η αναφορά ότι ο άνδρας θα φτιάχνει αυτά και η γυναίκα τα υπόλοιπα επέφερε μια δέσμευση των φύλων που απεδείχθη σαν εμπόδιο στις σχέσεις μεταξύ τους.

Το θέμα λοιπόν δεν είναι υποκειμενικό, αλλά είναι ουσιαστικά πολιτιστικό. Και έτσι οδηγούμεθα, σήμερα σε νέα συστήματα που άνδρες και γυναίκες προσπαθούν από κοινού να αποδεσμεύσουν την πολιτιστική αυτή τοποθέτηση, τη μονομερή αυτή τοποθέτηση και να δώσουν το δικαίωμα στον άνδρα και στη γυναίκα, στη διάρκεια της βιογραφίας τους να καταναίμουν τις διεργασίες και τα καθήκοντα έτσι όπως μπορούν και όπως επιβάλλει η εκάστοτε κατάσταση. Αυτό είναι ένα δυναμικό μοντέλο σε αντίθεση με το στατικό μοντέλο της κλασικής απελευθέρωσης.

Πρέπει να είναι επίσης μοντέλο που αναφέρεται σε όλες τις φάσεις της εξέλιξης της οι-

κογένειας. Κυρίες και κύριοι, η πολιτική της οικογένειας που περιορίζεται μόνο στα μικρά παιδιά ή μόνο σε ορισμένες ηλικίες ή μια πολιτική που δίνει από την αρχή τον υποχρεωτικό τύπο της οργάνωσης της οικογένειας, δεν πρόκειται ποτέ να επιτύχει.

Ο Κάμερμαν είχε μια θαυμάσια συγκριτική μελέτη γιατί αποτυγχάνουν τα προγράμματα της οικογενειακής πολιτικής και διεπίστωσε ότι ακριβώς γι' αυτό το λόγο, γιατί προδιαγράφουν τη νόρμα, τον κανόνα που θα πρέπει να υπακούσει η οργάνωση της οικογένειας. Η οικογένεια χρειάζεται σήμερα επιλογές, χρειάζεται κατάλληλους όρους αλλά όχι κρατική ή άλλη προδιαγραφή.

Επομένως, η οικογένεια πρέπει να ενισχυθεί στην αυτονομία της, να ενισχυθεί με τους κατάλληλους παράγοντες για να αποφασίσει η ίδια το δρόμο που θα έχει να επιλέξει. Συνήθως η απόφαση της οικογένειας είναι και η σωστή γι' αυτήν.

Κυρίες και κύριοι, ένα πράγμα μας ανησυχεί σήμερα: η θέσις των παιδιών στην οικογένεια και το γεγονός ότι όλα τα προγράμματα πολύ λίγο περιλαμβάνουν την προοπτική, τη σκοπιά του παιδιού.

Στην Ελλάδα λείπει, όπως και σε πολλές άλλες χώρες, ο εκπρόσωπος των ενδιαφερόντων του παιδιού. Αυτό θα'ταν ένα πολύ σωστό αίτημα που θα μπορούσατε να ασκήσετε.

Στην Ελλάδα λείπει μια νομοθεσία που θα επιτρέπει στην οικογένεια να ασκεί τη γονική μέριμνα και όταν ακόμη διαζευχθούν οι γονείς. Αυτό είναι απαραίτητο, εντελώς απαραίτητο για το παιδί. Είχα το 1982 γνωμοδοτήσει στο Συνταγματικό Δικαστήριο όταν εξήταζε τη νομιμότητα του νέου νόμου περί οικογενείας και είπα ότι η παροχή της γονικής μέριμνας μόνο σε ένα γονέα αντιστρέφεται τα ενδιαφέροντα του παιδιού. Το Συνταγματικό Δικαστήριο απεφάσισε με τη γνωμάτευση αυτή και εισήγαγε στη Δυτική Γερμανία την κοινή γονική μέριμνα. Αυτό είναι ένα πολύ συγκεκριμένο και σοβαρό θέμα που πρέπει να το δείτε.

Ελπίζω ότι και η συζήτηση θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε πού βρίσκονται τα θέματα στα οποία θα αναφερθούμε. Η ώρα μου έχει περάσει και τελειώνω μόνο με τα λόγια ενός γνωστού Γάλλου που είπε: Το μέλλον δεν το έχουμε αλλά το δημιουργούμε. Ολοι μαζί, επιστήμη, οργανώσεις, κράτος θα πρέπει να συνεργαστούμε, και η εκκλησία, για να οικοδομήσουμε και να φροντίσουμε τις οικογένειες και προπαντός τα παιδιά μας. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

χειροκροτήματα

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ τον κ. Φθενάκη και γι' αυτά που μας είπε αλλά και για δύο άλλα πράγματα: Πρώτον γιατί μας χάρισε ένα λεπτό και 25 δευτερόλεπτα από το χρόνο που είχε. Και δεύτερον γιατί σε μένα τουλάχιστον έδωσε την αίσθηση ότι καλό είναι που υπάρχουν και Έλληνες στο εξωτερικό και έτσι περισώζονται κάπως και τα ελληνικά μας. Αυτό το λέω για το φόβο που διατυπώσατε στην αρχή.

Θα ήθελα να καλωσορίσω εξ ονόματος του Συνεδρίου τον κύριο Διοικητή του Ναυστάθμου Κρήτης.

Θα ήταν ενδιαφέρον κ. Διοικητά να μας μιλούσατε για προβλήματα που ενδεχομένως αντιμετωπίζετε και πώς τα επιλύετε στο Ναύσταθμο τα προβλήματα των πολυτέκνων. Δεν ξέρω, θα ήταν ενδιαφέρον για μένα τουλάχιστον να έχουμε αυτές τις εμπειρίες. Ισως στη συζήτηση θα έχουμε αυτή τη δυνατότητα.

Λοιπόν, έχουμε περίπου 15 λεπτά τώρα σύμφωνα με το πρόγραμμα για συζήτηση πάνω σ' αυτά που μας είπε ο κ. Φθενάκης. Μπορώ να δω χέρια περίπου, χωρίς να δώσω ακόμα το

λόγο, να δω περίπου πόσες είναι οι ερωτήσεις; Ωραία, λοιπόν σε ταχύ ρυθμό παρακαλώ πάρα πολύ.

ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ (Αθήνα): Ηθελα να ρωτήσω τον κ. Φθενάκη η οποία ήταν τόσο εμπεριστατωμένη η εισήγησή του, μας είπε ότι στύλος είναι οι σχέσεις των γονέων, οι σχέσεις των συζύγων και δεν υπάρχουν προγράμματα ή προοπτικές ή δεν περιλαμβάνονται στις μελέτες τα παιδιά.

Εδώ δεν γεννάται ένας φαύλος κύκλος; Αυτά τα παιδιά δεν θα γίνουν γονείς; Και επομένως ο στύλος, στον οποίο αναφερθήκατε, δεν είναι τουλάχιστον στη δεύτερη ή στην τρίτη οικογένεια που προέρχεται από την πρώτη οικογένεια εκείνη που διαλύθηκε ή είχε μια πορεία, δεν θα έχουμε ένα φαινόμενο που να μην υπάρχει πλέον στύλος; Δηλαδή, πώς αντιμετωπίζεται το πρόβλημα αυτού του στύλου χωρίς να συνδέεται με τα παιδιά;

ΦΘΕΝΑΚΗΣ: Κύριε Αρβανίτη, είναι η παρατήρησή σας πάρα πολύ σωστή. Έχουμε τελευταίες μελέτες που αναφέρονται στο θέμα κατά πόσον η διάλυση του γάμου και οι επιπτώσεις που έχει στα παιδιά μεταδίδονται στις επόμενες γενιές.

Πράγματι ξέρουμε σήμερα ότι το διαζύγιο είναι η καλύτερη μεταβλητή, η πιο καλή προγνωστική μεταβλητή για να προβλέψουμε και το διαζύγιο του ίδιου του παιδιού, αλλά και το διαζύγιο στο εγγόνι. Έχουμε λοιπόν διαγενεολογικές επιπτώσεις, οπωσδήποτε.

Το δεύτερο είναι ότι δε σας είπα πράγματα βεβαίως, στον χρόνο αυτό δεν μπορεί κανείς να πει πολλά και το πρόβλημα δεν ήταν τι θα σας πω, το πρόβλημα ήταν τι δεν θα σας πω.

Αυτό που ήθελα να σας πω και δεν σας το είπα είναι ότι έχουμε μια ριζική αλλαγή στην εκτίμηση της αξίας των παιδιών. Μέχρι το 1930 οι γονείς γεννούσαν παιδιά, έφερναν παιδιά στον κόσμο γιατί διέβλεπαν ότι τα παιδιά αυτά θα τους είναι αργότερα ένα στήριγμα, οικονομικό, ηθικό, εν πάση περιπτώσει μια πηγή στην οποία μπορούσαν να στηριχθούν οι γονείς.

Το κίνητρο αυτό μετά από το 2ο παγκόσμιο πόλεμο και μέχρι σήμερα έχει εκλείψει. Οι γονείς θέλουν παιδιά γιατί υπάρχουν δύο βασικά κίνητρα: Πρώτον, να αναπτύξουν τη δική τους την προσωπικότητα σαν γονείς. Είναι ένα είδος ολοκλήρωσης της προσωπικότητάς τους. Και δεύτερον διότι τα παιδιά είναι πηγή χαράς και προσωπικής ευτυχίας.

Αυτό εξηγεί επίσης γιατί δεν έχουμε πια 6-7 παιδιά αλλά μόνο 2 ή 3. Τότε τα 6 παιδιά ήταν απαραίτητα, αν επιζούσαν τα 5 μετά, για να υπάρξει ένα κοινωνικό στήριγμα στα γερατειά τους. Ενώ τα 2 ή 3 παιδιά αρκούν για να ικανοποιήσουν το κίνητρο της προσωπικής ευτυχίας ή της ολοκλήρωσης της προσωπικότητάς τους. Έχουμε λοιπόν αλλαγές ριζικές στην εκτίμηση της αξίας των παιδιών.

ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ (Ιωάννινα): Κύριε καθηγητά, μου δημιουργήθηκε το εξής ερώτημα: Για να φθάσουμε στο διαζύγιο πρέπει να υπάρχουν σίγουρα κάποια προβλήματα. Δεν μπορώ να κατανοήσω την κοινή γονική μέριμνα στα παιδιά.

Και μάλιστα πήρατε θέση στο Συνταγματικό Δικαστήριο, κάτι τέτοιο είπατε νομίζω. Το πρώτο ερώτημα αυτό. Δεν μπορώ να το κατανοήσω πώς μπορεί να γίνει κοινή γονική μέριμνα. Παίρνουμε το παιδί ο ένας γονιός, δηλαδή το έχει ο ένας γονιός, το δίνει στον άλλον;

Γιατί έχω κάτι προβλήματα υπόψη μου, κάτι περιπτώσεις που είναι πολύ οδυνηρές μπορώ να πω. Δεν ξέρω πώς την κατανοείτε αυτή την κοινή γονική μέριμνα. Το πρώτο αυτό.

Το δεύτερο, αν καλά κατάλαβα, άκουσα κάτι για διάβρωση των σχέσεων μεταξύ των συζύγων με την εμφάνιση του παιδιού, του πρώτου παιδιού, αν καλά κατάλαβα. Πώς συμβαίνει αυτό; Δεν το καταλαβαίνω. Γιατί, όταν παντρεύονται δύο άτομα, το επόμενο βήμα για την ευτυχία τους νομίζω πως είναι το παιδί. Το παιδί επομένως είναι ένα στοιχείο διάβρωσης των σχέσεων; Αυτά. Ευχαριστώ πολύ.

ΦΘΕΝΑΚΗΣ: Στο πρώτο σημείο πρέπει να σας πω ότι πολλοί πιστεύω μέχρι το 1980 ότι ένα ζευγάρι που χωρίζει είναι το ζευγάρι εκείνο που δεν συνεννοείται σε όλες τις περιοχές της συμβίωσής τους και σε όλα τα υποσυστήματα της οικογένειας. Αυτό απεδείχθη μια επιστημονικά εσφαλμένη αντίληψη.

Η σχέση των γονέων μεταξύ τους, ανδρός και γυναικός, δεν είναι πάντοτε προσδιοριστική για την ποιότητα των σχέσεων γονέων και παιδιών. Μ' άλλα λόγια, μια κακή σύζυγος μπορεί να είναι μια καλή μητέρα, και αντιστρόφως.

Δεύτερον, παρατηρήσαμε τις στατιστικές που υπάρχουν, ποιες προτάσεις υποβάλλουν οι ίδιοι οι γονείς στο δικαστήριο. 80% των γονέων στη Δυτική Ευρώπη που υποβάλλουν διαζύγιο είναι σύμφωνοι πως θα λυθεί το πρόβλημα του παιδιού.

Όλοι αυτοί οι γονείς είναι κατάλληλοι να παραμείνουν εξ ολοκλήρου γονείς για το παιδί αυτό. Δεν υπάρχει ούτε ψυχολογικά αλλά ούτε νομικά, ένα σοβαρό επιχείρημα που να λέει ότι το 80% είναι κατάλληλοι για τη μορφή αυτή της οργάνωσης των σχέσεών τους για το παιδί τους.

Στους υπόλοιπους 20, έχω κάνει πειράματα. Πήραμε τους πιο, τα ζευγάρια που χώρισαν και που είχαν τον μεγαλύτερο δείκτη συγκρούσεων. Αυτούς τους βοηθήσαμε με ειδικά συμβουλευτικά προγράμματα και μετά από την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών 70% απεφάσισαν από κοινού πως θα ρυθμιστεί η γονική μέριμνα του παιδιού.

Εχουμε λοιπόν 95% των γονέων που είναι κατάλληλοι να ασκήσουν από κοινού και εις το μέλλον την κοινή γονική μέριμνα. Η κοινή γονική μέριμνα - και αυτό μας λένε οι εμπειρικές μελέτες - είναι εντελώς απαραίτητη αν θέλετε να αποφύγετε τις τρομερές επιπτώσεις που έχει το διαζύγιο στην ανάπτυξη της ταυτότητας του παιδιού. Και αν θέλετε να αποφύγετε τις μεσο και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις που έχει.

Όλες οι μελέτες που έχουν γίνει στο σημείο αυτό, είτε στην Αμερική, είτε σε μας στην Γερμανία, είτε στη Σουηδία, ή σε άλλες χώρες, έχουν φθάσει στο ίδιο κοινό συμπέρασμα: Οι γονείς θέλουν να χωρίσουν αλλά τα παιδιά θέλουν και τους δύο γονείς. Και κάθε μοντέλο που οδηγεί στην εκπλήρωση της επιθυμίας των παιδιών έχει θετικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη του παιδιού.

Στο δεύτερο σημείο που αναφέρατε, πρέπει να σας πω ότι η λειτουργία του παιδιού, η σκοπιμότητα του παιδιού ψυχολογικά, όχι πια αξιολογικά όπως εσείς θεωρήσατε, είναι γνωστή και είναι η εξής: Ένα ζευγάρι που έχει καλή σχέση με το παιδί γίνεται καλύτερη. Ένα ζευγάρι που δεν έχει καλή σχέση, το παιδί συμβάλλει να γίνει χειρότερη.

Εκεί πρέπει να προσέξουμε και να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε για τα ζευγάρια αυτά και να τα βοηθήσουμε. Εμείς έχουμε τη στιγμή αυτή μελέτες γύρω από το θέμα αυτό και μπορούμε να προβλέψουμε στις 4 πρώτες εβδομάδες μετά τη γέννηση του παιδιού αν μια οικογένεια έχει μεταβλητές που θα προβλέψουν τη χρήση βίας μέσα στην οικογένεια. Μπορούμε στις 4 πρώτες εβδομάδες να εντοπίσουμε τις οικογένειες που είναι κατά πάσαν πιθανότητα υποψήφιοι να ασκήσουν σωματική ή ψυχική βία στο παιδί.

Όταν λοιπόν υπάρχουν αυτές οι προγνώσεις, είναι εύκολο μετά να αρχίσει η εφαρμογή διαφόρων προγραμμάτων. Δυστυχώς, όπως σας είπα, όλη η οργάνωση της κοινωνίας αποβλέπει ή μάλλον τους δύο παντρεμένους, τον άντρα και την γυναίκα τους γιορτάζουν μόνο σαν πατέρα και μητέρα και τους ξεχνούν και οι ίδιοι ξεχνούν τον εαυτό τους σαν άντρας και γυναίκα.

Σήμερα αρχίζουμε να εφαρμόζουμε άλλα προγράμματα. Να τους δίνουμε το δικαίωμα να πάνε μια φορά μόνοι τους διακοπές. Να φροντίσουμε να τους δώσουμε το χρόνο. Όπως αφιερώνουν αυτοί πάρα πολύ χρόνο για το παιδί, να αφιερώσουν και για τον εαυτό τους. Να επενδύσουν ποιοτικά στη σχέση τους. Αυτό είναι πολύ σημαντικό αν θέλετε να βοηθήσετε το

παιδί και την οικογένεια.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ζητώ την άδεια για μια παρέμβαση στο πολύ κρίσιμο αυτό θέμα που ανέπτυξε ο κ. καθηγητής, γιατί έχω την υποψία ότι η ελληνική πραγματικότητα είναι άλλη από αυτή που έχει την εντύπωση ο κ. Καθηγητής στο θέμα της γονικής μέριμνας. Σας παρακαλώ να μου δώσετε το δικαίωμα.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Αυτά που ακούμε, δε σημαίνει ότι τα ακούμα ως το μοντέλο που πρέπει οπωσδήποτε να ακολουθήσουμε από μια άλλη χώρα της Ευρώπης. Πληροφορούμεθα, παίρνουμε ένα κίνητρο, αφορμή σκέψης και βλέπουμε βέβαια ποια είναι τα δικά μας προβλήματα και ποιες είναι οι δυνατότητές μας εδώ να υιοθετήσουμε ή να μην υιοθετήσουμε κάτι.

Απ' αυτό που εγώ κατάλαβα ως τώρα και το θέτω και γω σαν μια ερώτηση ενδιάμεσα, είναι κ. Φθενάκη, αυτό που ίσως θέλετε να μας πείτε είναι ότι η διάλυση ενός γάμου γίνεται πιο ήμερα έξω, στις περιπτώσεις που αναφέρεστε, από την ένταση την οποίαν έχει το φαινόμενο αυτό εδώ στην πατρίδα μας, για τους λόγους που εμείς ξέρουμε και κατά συνέπεια και ο τρόπος αντιμετώπισης των συνεπειών είναι διαφορετικός.

Πάνω σ' αυτό πώς εξελίσσονται τα πράγματα και νομίζω κάπου εκεί είναι το θέμα.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Επειδή είναι και θέμα νομικό, για να μην πω ότι είναι καθαρά νομικό, θα θέλαμε περισσότερη προσοχή στην προσέγγιση αυτής της πλευράς της οικογένειας, στο θέμα της γονικής μέριμνας. Και παρακαλούμε όσοι θα πάρουνε το λόγο να μας πούνε κάτι υπεύθυνο και όχι υποθετικό.

Ο κ. Φθενάκης μας έκανε μια αναφορά για τη γερμανική κοινωνία. Χρειάζεται νομίζω και μια τοποθέτηση, σαν συγκριτικό Δίκαιο όπως θα λέγαμε, για το τι ισχύει στην ελληνική οικογένεια και στην ελληνική κοινωνία. Αν μου δίνετε το περιθώριο μια πολύ σύντομη τοποθέτηση, καθαρά νομική, να την κάνω. Αλλιώς δεν θα γίνει.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Μήπως ταιριάζει λίγο στην ομιλία σας; Λοιπόν να έχουμε την απάντηση αυτή, για να δούμε περίπου πώς τίθεται.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Γονική μέριμνα εννοείται η φροντίδα των παιδιών, αυτό θα πει στην απλή γλώσσα. Σύμφωνα με την τελευταία τροποποίηση του Αστικού Κώδικα στο Οικογενειακό μας Δίκαιο η γονική μέριμνα ανήκει από κοινού στους δύο γονείς.

Και είναι αναφαίρετο δικαίωμα, ακόμα και σε περίπτωση διαζυγίου είτε με το συναινετικό είτε με το αντικειμενικού κλονισμού είτε με το αντιδικίας, δεν είναι δυνατή η αφαίρεση της κοινής γονικής μέριμνας.

Μπορεί να ανατεθεί σε ένα εκ των συζύγων αλλά υπό το όρον ότι και ο άλλος σύζυγος θα ασκεί τα δικαιώματά του υπό τους όρους που θα προσδιορίσει η δικαστική απόφαση.

Αφαίρεση της γονικής μέριμνας, έχουμε μόνο σε περίπτωση θέσεως υπό δικαστική αντίληψη ή δικαστική απαγόρευση ενός των γονέων. Ετσι, για την έκδοση συναινετικού διαζυγίου, το μοντέρνο που λένε διαζύγιο, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συμφωνία των συζύγων, η έγγραφη συμφωνία που υποβάλλεται στην επικύρωση του δικαστηρίου για τον τρόπο ασκήσεως της κοινής γονικής μέριμνας.

Από την πείρα μας, έχουμε ζήσει την πρακτική των δικαστηρίων που αρνούνται να στερφήσουν την κοινή γονική μέριμνα στους γονείς ακόμη κι αν η συμπεριφορά του ενός εκ των γονέων αντίκειται στα χρηστά ήθη, αν ζει δηλαδή βίον έκλυτον, εάν ζει με άλλη γυναίκα, εάν έχει κάνει άλλα παιδιά, εάν, εάν, εάν, διότι το θεωρεί αναφαίρετο δικαίωμα να έχουν αμφοτε-

ροι οι γονείς την αναφορά τους και την άσκηση γονικής μέριμνας.

Ετσι, νομικώς τουλάχιστον επιτυγχάνεται η διασφάλιση, νομικώς προσέξτε, και ότι είναι νομικώς δυνατό και επιτρεπτό ως δικαίωμα και έχει και τα περιθώρια της πραγματοποίησής του. Επιτυγχάνεται λοιπόν στην Ελλάδα μια θα λέγαμε μέσα στα πλαίσια της γενικότερης κρίσης, μια προοδευτική ρύθμιση του θέματος της ασκήσεως της γονικής μέριμνας. Ευχαριστώ.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Να συνεχίσουμε. Η κυρία παρακαλώ. Σύντομα όσο μπορείτε, δεν έχουμε πολλή ώρα.

ΣΤΑΘΑΚΗ (Πανελλήνια Οργάνωση Νοικοκυράς): Κύριε Φθενάκη, έχει κάτι συμβεί στη ζωή που εμένα με φοβίζει. Έχω μεγάλα παιδιά. Η κόρη μου είναι 23, ο γιος μου είναι 20 χρονών. Αλλά βλέπω τους γονείς, τους νέους γονείς που εργάζονται και οι δυο, που παίρνουν τα μικρά παιδιά από 40 ημερών ή 2 μηνών, τα πάνε στους παιδικούς σταθμούς, νηπιαγωγεία, σχολεία, άδαιο σπίτι ακούστηκε το πρωί.

Και βλέπω ότι αυτά τα παιδιά ζούνε τις περισσότερες ώρες έξω από το σπίτι με τη φροντίδα κάποιων άλλων ανθρώπων, χωρίς την ουσιαστική φροντίδα των γονιών που τρέχουν για να βγάλουν κάποια χρήματα για να μπορέσουν να αναπτύξουν οικονομικά την οικογένεια. Και βλέπω ότι στα σχολεία αυτά, στον παιδικό σταθμό, στα νηπιαγωγεία, γίνεται μια επιστημονική διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

Με φοβίζει αυτό. Γιατί δεν ξέρω πόσο ο συναισθηματικός κόσμος αυτών των παιδιών δεν θα έχει σχέση με τον συναισθηματικό κόσμο παιδιών που μέχρι κάποια ηλικία είναι σε ιδρύματα και μετά μεταφέρονται σε οικογένειες. Και θα'θελα να μου πείτε και ποια θα είναι τα νέα και διαφορετικά στοιχεία σε μια νέα κοινωνία, που εγώ βλέπω να βγαίνει προς τα έξω.

Δηλαδή, λέγαμε κάποτε μια αλλαγή γενεών και τώρα βλέπω ότι ανάμεσα στα δικά μου παιδιά και σ' αυτά τα παιδιά που μεγαλώνουν έτσι θα υπάρχει μια τρομερή διαφορά. Και δεν θα είναι αυτό το χάσμα γενιών που λέγαμε εμείς κάποτε για τα παιδιά μας, αλλά θα'ναι κάτι διαφορετικό. Ευχαριστώ.

ΦΘΕΝΑΚΗΣ: Υπάρχουν διάφορα μοντέλα εφαρμογής της κοινής γονικής μέριμνας. Ουσιαστικά είναι 3:

- Το ένα μοντέλο είναι ότι παραμένει το παιδί σε ένα από τους δύο, με ορισμένα κριτήρια που δεν πρέπει να αναπτύξω τώρα, και έχει μια συνεχή επαφή με το άλλο μέλος της οικογένειας.
- Το δεύτερο είναι ότι το παιδί αλλάζει. Αυτό το μοντέλο εμείς το απορρίπτουμε γιατί δημιουργεί σε ορισμένες ηλικίες προβλήματα στο παιδί.
- Και το τρίτο, το οποίο είναι εντελώς ακατάλληλο για τις περισσότερες περιπτώσεις, δεν αλλάζει το παιδί αλλά αλλάζουν οι γονείς. Είναι το λεγόμενο μοντέλο της φωλιάς των πουλιών. Τα πουλιά μένουν στη φωλιά.

Πρέπει να σας πω το εξής πράγμα: Ότι όλες οι μελέτες που έχουν γίνει για την επιτυχία των μοντέλων αυτών, απέδειξαν ότι το μοντέλο της κοινής γονικής μέριμνας είναι όχι μόνο για τα παιδιά το καλύτερο, αλλά και για τους ίδιους τους γονείς.

Π.χ. στην περίπτωση κοινής γονικής μέριμνας - και έχουμε το 1984, το 1985 και το 1986 όλα τα στοιχεία αναλύσει από τη Δυτική Γερμανία - μόνο το 3% των οικογενειών που είχαν αποδεχθεί την κοινή γονική μέριμνα ξαναζήτησε τη βοήθεια του δικαστηρίου για μια αλλαγή.

Με τη μονομερή, με την απόδοση της γονικής μέριμνας, σε έναν από τους δύο γονείς, είχαμε 52% δίκες μετά. Ένα στοιχείο. Μπορώ να σας πω στο διάλειμμα μια σειρά από μελέτες

που αναφέρονται στο σημείο αυτό.

Το δεύτερο είναι ότι η εργασία του κ. Κατσαντώνη, όπως μας δημοσίευσε στη Γερμανική Επετηρίδα του Οικογενειακού Δικαίου, μας είπε ξεκάθαρα ότι νομικά η κοινή γονική μέριμνα δεν είναι δυνατή κατά τη διάλυση του γάμου. Αυτό τώρα είναι μια διστάμενη άποψη την οποία θα ξεκαθαρίσουμε στο νομικό πλαίσιο.

Και το τελευταίο, ξέρετε ότι πέρυσι στην Αμερική είχαμε μια θαυμάσια συζήτηση γύρω από το θέμα αυτό. Την συζήτηση αυτή την κάναμε εμείς φέτος στην Γερμανία. Η νέα υπουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών, η κυρία Λέαρ, είπε ότι πρέπει να φροντίσουμε να δώσουμε τη δυνατότητα στα παιδιά που οι γονείς τους εργάζονται να επισκέπτονται νηπιακούς ή άλλους σταθμούς. Από κει προέκυψε όλη η συζήτηση και επειδή είχα ένα βασικό ρόλο παίζει στη συζήτηση αυτή, θα ήθελα να συνοψίσω τα πορίσματα μόνο σε λίγες γραμμές.

Κατ' αρχήν πρέπει να σας πω ότι η εργασία των γονέων δεν έχει επιπτώσεις ουσιαστικές στην ανάπτυξη των παιδιών. Δεύτερον, ότι η επίσκεψη ενός παιδικού σταθμού, ακόμη και για τα παιδιά του πρώτου έτους της ηλικίας τους, καθαυτό και εφόσον ο παιδικός σταθμός διαθέτει την ανάλογη ποιότητα εργασίας που είναι απαραίτητη, δεν αποτελεί κανένα κίνδυνο στη σχέση μεταξύ παιδιών και γονέων.

Και το τρίτο - αυτό ήταν το πιο εντυπωσιακό στοιχείο - είναι ότι οι επιπτώσεις που έχει ο παιδικός σταθμός ή και άλλες μορφές της αγωγής και της μέριμνας του παιδιού, προβλέπονται περισσότερο από μεταβλητές που βρίσκονται μέσα στην οικογένεια παρά από μεταβλητές της ποιότητας του σταθμού.

Αυτό σημαίνει ότι μια μητέρα που το πρωί μπορεί να αποχαιρετά το παιδάκι της χωρίς να το πιέζει ψυχικά, μια μητέρα που υιοθετεί και επικροτεί ότι και η άλλη κυρία του παιδικού σταθμού επιτελεί σημαντικό έργο για το παιδί της, μια μητέρα που συνεργάζεται με το σταθμό αυτό, μια μητέρα που ίσως έχει τη δυνατότητα όταν γυρίσει το βράδυ να μην ασχοληθεί αμέσως με την κουζίνα.

Και στο σημείο αυτό πρέπει να σας πω ότι κάνουμε μερικά προγράμματα να βοηθήσουμε τους γονείς αυτούς πώς θα αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Εμείς τους λέμε ότι μόλις γυρίσετε το βράδυ, δεν θα κάνετε τίποτα απολύτως. Θα πάρετε το παιδί σας, θα καθήσετε με τον άνδρα σας στον καναπέ και θα παίξετε μαζί του μέχρι να απομακρυνθεί το παιδί από σας.

Υπάρχουν μια σειρά από τέτοια συγκεκριμένα προγράμματα πώς θα βοηθήσει κανείς. Και εδώ εφαρμόζονται. Όταν γίνουν αυτά, η βοήθεια για το παιδί είναι ουσιαστική και μπορεί να είναι απόλυτα χρήσιμη.

Με το δημογραφικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε εμείς έξω, έχουμε 52% των οικογενειών μόνο με 1 παιδί. Και είναι πολύ χρήσιμο από νωρίς το παιδί αυτό να έρθει σε επαφή με άλλα παιδιά για την ανάπτυξη της κοινωνικής του συμπεριφοράς. Ενας από τους λόγους.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ. Βλέπετε πόσο ενδιαφέροντα πράγματα έχουμε να κουβεντιάσουμε. Και η σύναξή μας μεγαλώνει αντί να ελαττώνεται, όπως συνήθως συμβαίνει σε συνέδριο. Αυτό είναι ευχάριστο και μας παρέχει και νέα κίνητρα και νέες αφορμές για παράταση των συζητήσεων και δεν ξέρω τι να κάνουμε, πώς δηλαδή να αξιοποιήσουμε αυτή τη χαρά.

Μόλις εισήλθε στην αίθουσα και τον καλωσορίζουμε ο νέος **Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού ο κ. Σφακιανάκης** ο οποίος ήταν μέχρι χτες νομίζω Πρόεδρος του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας. Και όπως αντιλαμβάνεσθε, και με την μια ιδιότητα και με την άλλη, μας είναι πάρα πολύ χρήσιμος και ως εμπειρία αλλά και ως προοπτικές και να σκεφθείτε τι θα του ζητήσετε τώρα αμέσως.

Λοιπόν, καλωσορίσατε. Θα έχετε την ευκαιρία να μας πείτε κάτι, αν θέλετε και όταν θέλετε λίγο αργότερα.

Πήρα και ένα τηλεγράφημα στο μεταξύ από τον τέως υπουργό τον κ. Μπαντουβά, ο οποίος λέγει ότι δεν μπορεί να είναι μαζί μας για λόγους κομματικών υποχρεώσεων, αλλά υπογραμμίζει το δημογραφικό πρόβλημα ως ένα κατ'εξοχήν πρόβλημα για το μέλλον της χώρας και από τη δική του πλευρά σαφώς αυτό το θέμα. Ευχαριστούμε και για το τηλεγράφημα.

Τώρα, κοιτάzte, σας συμπαθώ όλους και όλες τόσο πολύ που δυσκολεύομαι να αποφασίσω σε ποιον θα δώσω και να μη δώσω το λόγο. Σε όλους πρέπει να τον δώσω, όμως ο χρόνος δεν είναι πολύς που έχουμε. Εσείς έχετε ζητήσει από προηγουμένως. Πολύ σύντομα, παρακαλώ.

ΓΕΡΟΝΙΚΟΛΟΣ (Λάρισα): Είδαμε στον πίνακά σας και ακούσαμε αυτά που είπατε και διαπιστώσαμε ότι μετά το 1970 οι χώρες της Ευρώπης και ιδιαίτερα η Γερμανία σαν ακραίο παράδειγμα έχει τρομακτική μείωση των γεννήσεων. Εφτασε στο 1,3 το 1985 απ' ό,τι είδαμε επάνω.

Ταυτόχρονα, αν εξετάσουμε τη χώρα μας βλέπουμε ότι έχουμε κάποια, με καθυστέρηση κάποιων ετών, κάποια ίδια πορεία. Όμως, εξετάζοντας τη Γερμανία βλέπουμε ότι στο διάστημα που έχει πτώση των γεννήσεων, εδίδοντο παροχές αρκετές στην οικογένεια. Αυτό λοιπόν το θέμα με προβληματίζει και λέω ότι εμείς αυτή την στιγμή πιστεύουμε ότι στην Ελλάδα υπάρχουν διαφορετικές συνθήκες και αν δοθούν επιδόματα ή γενικά κάποιες βοήθειες προς την οικογένεια η στήριξή της αυτή θα βοηθήσει να αυξήσουμε τις γεννήσεις.

Εσείς που είστε Έλληνας και ζείτε στη Γερμανία, πιστεύετε ότι είναι δικαιολογημένη η πίστη σας ή θα είμαστε στο ίδιο σημείο με τη Γερμανία.

ΦΘΕΝΑΚΗΣ: Πρέπει να σας πω ότι μεταξύ Γερμανίας και Ελλάδας υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές στο θέμα αυτό. Στη Γερμανία, οι Γερμανίδες αναβάλλουν συνεχώς το γάμο τους και την τεκνοποιία. Οι Ελληνίδες είναι πάρα πολύ επιμελείς και φροντίζουν ώστε αμέσως από τα 22 χρόνια που αρχίζουν να τεκνοποιούν. Αυτά είναι τα στατιστικά στοιχεία.

Στη Γερμανία είχαμε τα τελευταία 8 χρόνια μια μετάθεση του χρόνου τελέσεως του γάμου κατά 2 χρόνια. Οι Γερμανίδες στα 30 τους χρόνια, ίσως να έχουν το 50% των παιδιών. Οι Ελληνίδες υπερβαίνουν, είναι το 75%. Έχουμε λοιπόν διαφορετική συμπεριφορά και πρέπει να το ξέρουμε.

Το δεύτερο το οποίο πρέπει να σας πω ότι τα οικονομικά κίνητρα είναι απαραίτητα. Αλλά δεν επηρεάζουν στο τέλος τον αριθμό των παιδιών. Αυτό το ξέρουμε απ' όλες τις μελέτες που έχουν γίνει.

Το παράδοξο στις προσπάθειες αυτές είναι ότι πολλές κυβερνήσεις προσπαθούν με επιδόματα ή με άλλα κίνητρα οικονομικά να αυξήσουν ή να λύσουν το δημογραφικό τους πρόβλημα. Το δημογραφικό πρόβλημα είναι πάρα πολύ πολύπλοκο και δε λύεται με οικονομικές ενισχύσεις. Και το παράδοξο είναι ότι το δημογραφικό πρόβλημα είναι ψυχολογικό και όχι οικονομικό πρόβλημα.

Και εν τέλει είναι πρόβλημα πολιτικής γυναικών. Οι γερμανίδες γυναίκες αλλά και πολλές γυναίκες της Δυτικής Ευρώπης θέλουν σήμερα να προσδιορίσουν την ταυτότητά τους, όχι μόνο από τη μητρότητα και από την περίθαλψη και την φροντίδα του παιδιού, αλλά από το συνδυασμό τους με μια επαγγελματική σταδιοδρομία.

Δεν θέλουν να είναι μόνο μπτέρες, θέλουν να είναι και εργαζόμενες μπτέρες. Και μια πολιτική που θα δώσει μια λύση στη βασική αυτή ανάγκη που ερμηνεύει την ταυτότητα της σύγχρονης γυναίκας θα έχει περισσότερη επιτυχία παρά μόνο η εφαρμογή οικονομικών μέτρων του είδους αυτού όπως το ξέρουμε.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ. Κύριε Φθενάκη σας παρακαλώ να πάρετε ένα μολύβι τώρα και σημειώστε τις ερωτήσεις που θα γίνουνε συνολικά. Και δέστε σε πόσο γρήγορο χρόνο μπορείτε να τις απαντήσετε... Μόνο εκείνοι που έχουν ζητήσει, τίποτε άλλο για την ώρα. Τρεις ερωτήσεις.

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ (Ν. Ιωνία): Θα ρωτήσω τον κ. καθηγητή, εάν είναι παντρεμένος - θα απαντήσει αμέσως - που εκείνο το θέμα είναι υπεύθυνο που μπορεί να απαντήσει επάνω σε όλο το πρόβλημα της οικογένειας. Και κάπου κάποιος ψυχολόγος λέει ότι οι μεγαλύτεροι εκθροί κοιμούνται στο ίδιο κρεβάτι. Ευχαριστώ.

ΚΟΥΝΤΑΚΗΣ (εφημ. «Κρητικός Λόγος»): Βέβαια η δική μου σχέση, δεν μπορώ να μιλώ σε ένα συνέδριο πολυτέκνων γιατί είμαι ελεύθερος αλλά φιλοδοξώ να μπω στην κοινωνία των πολυτέκνων.

Ηθελα να ρωτήσω τον κ. Φθενάκη ποια κοινωνικά στρώματα στην εποχή μας είναι πολύτεκνες οικογένειες και σε τι συχνότητα συγκριτικά με τη Γερμανία, που είπατε ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές κοινωνικής συμπεριφοράς, και αν υπάρχουν στοιχεία διαzeugτηρίων χωρίς προβλήματα. Απλώς εκτιμούμε, ιδεολογικό θέμα να χωρίσουμε.

Επίσης αν μου επιτρέπει το προεδρείο θέλω να κάνω μια τοποθέτηση, να μας σταλούν οι εισηγήσεις και τα συμπεράσματα του συνεδρίου, διότι τα προβλήματα, τα αποτελέσματα πάντα είναι ζωντανά και επίκαιρα.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Το “μας” εννοείτε ποιον; Στον τύπο όλον; Στους συνέδρους;

ΚΟΥΝΤΑΚΗΣ: Σε όσους ενδιαφέρονται ή σε όλους... Επίσης θα πρότεινα σε κάθε συνέδριο που γίνεται, που απ’ ότι βλέπω είναι τακτικά τα συνέδρια, σε κατά τόπους που γίνεται ένα συνέδριο να τιμάται και ένας πολύτεκνος των πολυτέκνων. Έχουμε στην περιοχή μας πολύτεκνο με 12 και 13 παιδιά. Αυτός να μη μιλήσει και να πει ποια είναι τα προβλήματά του, αύριο το πρωί, πώς τα βλέπει αυτός; Ευχαριστώ.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Και το τελευταίο ερώτημα εδώ.

ΖΑΧΟΥ (Λαμία): Είπατε και είναι πολύ σωστό ότι το αίτιο της διάλυσης της οικογένειας είναι οι διάφορες κρίσεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Είπατε ακόμα ότι πρέπει να γίνει προετοιμασία της οικογένειας για την αντιμετώπισή τους.

Είναι εύκολη αυτή η προετοιμασία; Πώς γίνεται; Από την ίδια την οικογένεια, και από ποιους;

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Κύριε Φθενάκη, έχετε τον ελάχιστο δυνατό χρόνο που μπορείτε παρακαλώ, για την απάντηση. Θέλω να πω στον Σεβασμιώτατο ότι πάντα να αισθάνεται ελεύθερος να μας πει το λόγο του όποτε θέλει. Και το λέγω αυτό γιατί ξέρω, δηλαδή διστάζω και φαντάζομαι ότι δεν κάνω λάθος, πως πρέπει να είναι από τις 2 ή 2.30 η ώρα σήμερα το πρωί στο πόδι συνέχεια. Και κατόπιν θα δούμε πώς θα προχωρήσουμε. Οπότε εσείς θα μας πείτε.

ΦΘΕΝΑΚΗΣ: Στο ερώτημα του κ. Νικολόπουλου μπορώ να απαντήσω, και μάλιστα πολύ ευχάριστα. Βεβαίως είμαι παντρεμένος, έχω δύο παιδιά ηλικίας 11 και 8 ετών και η γυναίκα μου είναι Κρητικιά. Αυτό είναι η απάντηση στην ερώτησή σας.

Εκείνο όμως που θα πρέπει να προσθέσω είναι ότι για ένα επιστήμονα δεν είναι σημαντικό το αν είναι παντρεμένος ή όχι.

Σημαντικότερο είναι πώς σκέπτεται επιστημονικά και πώς αντιμετωπίζει το αντικείμενο της έρευνας... Και να σας πω και κάτι; Ένας κοινωνικός επιστήμων που προέρχεται από το σύστημα μέσα, έχει δυσκολίες να ερευνήσει το σύστημα αυτό. Η μόνη ευκολία που έχω στη Γερμανία σαν ξένος είναι ότι δεν προέρχομαι από το σύστημά τους.

Η δεύτερη ερώτηση ήταν από τον κ. Κουντάκν. Κύριε Κουντάκν δεν έχουμε πολύ καλές και αξιόπιστες στατιστικές για να απαντήσω στο θέμα σας. Στην Ελλάδα δεν ξέρω, μιλάω για την Γερμανία. Τα στοιχεία που διαθέτουμε είναι επειδή τώρα έγινε η απογραφή του πληθυσμού και τα τελευταία στοιχεία που είχαμε ήταν από τις αρχές του 1970.

Εκείνο το οποίο ξέρουμε από μερκές, λίγες μελέτες που υπάρχουν είναι ότι έχουμε μια περίεργη κατανομή των πολυτέκνων που αναφέρεται στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, αλλά και στα πολύ επάνω.

Υπάρχει μια αστική μέση τάξη, η οποία ανέπτυξε τη νέα φιλοσοφία των γονέων και η οποία ξεκινά από τη διαπίστωση ότι ένα παιδί που θα πρέπει να ανατραφεί σήμερα παρουσιάζει νυξημένες απαιτήσεις προς τους γονείς του. Γι' αυτό και είναι ένας λόγος που οι γονείς αυτοί, επειδή θέλουν να επενδύσουν πολύ στα παιδιά τους, δεν έχουν κάνει πολλά παιδιά. Είναι ένα είδος, στο σημείο αυτό.

Δεν είναι όμως μια κοινωνική τάξη με την έννοια των οικονομικών τάξεων, αλλά περισσότερο μια κοινωνική τάξη που προέρχεται από μια ορισμένη τοποθέτηση έναντι θεμάτων μορφώσεως και παιδείας.

(Το δεύτερο που αναφέρατε ήταν εάν υπάρχουν διαζύγια χωρίς συγκρούσεις, χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. 80% σας είπα κατορθώνουν να λύσουν το πρόβλημα χωρίς να χρειαστούν καμιά βοήθεια απ' έξω. Αυτό σημαίνει βέβαια όχι έλλειψη συγκρούσεων, αλλά σημαίνει ότι διαθέτουν την ικανότητα να αντιμετωπίσουν μια σύγκρουση. Και νομίζω ότι αυτό είναι πιο σημαντικό.

Η κυρία Ζάχου, εάν η προετοιμασία τέτοιων προγραμμάτων είναι εύκολη. Να σας πω ένα παράδειγμα: Μέχρι σήμερα, οι θεωρίες οι δικές μου - αυτό μου το είπε ο Μητροπολίτης ο δικός μας Γερμανίας που ξέρει τη δουλειά μου πολύ, βρήκε ότι υπάρχει μια στενή συνάφεια μεταξύ της ποιότητας της σκέψεως και της Ελληνοορθόδοξης πίστης).

Και να σας πω τελειώνοντας ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα. Πέρυσι τον Ιούνιο απεφάσισα να αναπτύξω νέα προγράμματα για τις οικογένειες που έχουν προβλήματα και συγκρούσεις, αλλά δεν βάδισαν ακόμη στην υποβολή του διαζυγίου, βρίσκονται στο προστάδιο. Και σκέφθηκα τι κάνανε τον παλιό καιρό; Πηγαίνανε στον Σεβασμιώτατο ή στους ιερείς και ζητούσανε μια κάποια συμβουλή, ή η γιαγιά ή κάποιο άλλο πρόσωπο ασκούσε τα καθήκοντα αυτά.

Η σημερινή οικογένεια έχει απαλλαγεί. Λοιπόν τι κάναμε; Κάναμε ένα ειδικό πρόγραμμα που ενημέρωνε τους γονείς αυτούς ποιες συνέπειες έχει το διαζύγιο, ποιες νομικές σχέσεις υπάρχουν, πώς θα διαμορφώσουν τη διαδικασία ενός διαζυγίου, ούτως ώστε να μειώσουμε τις επιπτώσεις.

Βοηθήσαμε 120 οικογένειες. Μετά από 1 χρόνο τις ξαναεξετάσαμε και βρήκαμε ότι: 33% δεν προχώρησαν στο διαζύγιο, 50% απεφάσισαν από κοινού να αναλάβουν την ευθύνη των παιδιών. Είχαμε λοιπόν μια ολόκληρη σειρά από εντυπωσιακά πορίσματα, που προήλθαν από ένα τέτοιο πρόγραμμα.

Και το πρόγραμμα ήταν απλό. Προ 10 ημερών αποφάσισε η ομόσπονδη κυβέρνηση της Γερμανίας να μου χορηγήσει 120 εκατ. δραχμές για την πλήρη εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών στη Δυτική Γερμανία.

ΓΕΩΡΓΟΥΛΕΑ: Αν μου επιτρέπετε, με συγκίνησε βαθειά αυτό που άκουσα και θα ήθελα απλώς να ενημερώσω τους συνέδρους τους αγαπητούς ότι πριν από 20 χρόνια η Ελληνική Εκκλησία-

α, η Ορθόδοξη Ελληνική Εκκλησία έκανε ένα πρόγραμμα που το ονόμασε Κέντρο Συμπαράστασης Οικογενείας.

Σ' αυτό το κέντρο είχα την εξαιρετική τιμή να συνεργαστώ. Κάναμε, κύριε Φθενάκη, αυτό που είπατε. Με απειρίες, με λάθη, αλλά το κάναμε από καρδιάς και με αγάπη. Συναντήσαμε στα ζεύγη προς διαζευγμόν, συναντούσαμε τον μπαμπά τους και τη μαμά τους, τις πεθερές, τους πεθερούς, το περιβάλλον τους. Κάναμε μια δουλειά εξαντλητική, με καταπληκτικά αποτελέσματα. Εμείς έτσι τουλάχιστον το είδαμε.

Είχαμε μια χρονιά 3.200 αιτήσεις διαζυγίων. Είχαμε ένα 3μηνο να επικοινωνήσουμε με τους ίδιους και με το περιβάλλον τους. Είχαμε 800 μεταπτώσεις από αυτή την αλλαγή και συνενώσεις πάλι των ζευγών. Αυτό όμως απαιτούσε μεγάλη προσπάθεια και ψυχή και πίστη στο θεσμό. Σήμερα δεν υπάρχει πια αυτό το κέντρο, λυπάμαι που το λέω, με πραγματική πίκρα το αναφέρω, αλλά ήταν κάτι που έγινε και που σταμάτησε.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστώ. Ευχαριστούμε πάρα πολύ τον κ. Φθενάκη ο οποίος καταλαβαίνει ότι δεν φθίνει το ενδιαφέρον μας μ' αυτά που μας είπε αλλά αυξάνεται, μόνο που δυστυχώς δεν έχουμε το χρόνο να απολαύσουμε όλα όσα θα μπορούσε να μας δώσει.

Ομως θα μείνει μαζί μας και θα τον ξεζουμίσουμε, που λέμε, όσο μπορούμε περισσότερο τις επόμενες ώρες. Ευχαριστούμε πολύ και ευχόμαστε να είστε άξιος στη δουλειά σας.

Λοιπόν, χωρίς διακοπή προχωρούμε στην επομένη εισήγηση. Ο ομιλητής ο κ. Μελιγκόπουλος φαντάζομαι είναι σε όλους σας γνωστός και δεν χρειάζεται να τον παρουσιάσω, άλλωστε δεν θα το μπορούσα. Κατά συνέπεια εάν ο ίδιος νομίζει πως πρέπει να μιλήσει λίγο περισσότερο να ξέρουμε για τον εαυτό του αυτά που μας χρειάζονται ώστε να τον παρακολουθήσουμε καλύτερα. Συγγνώμη που το θέτω έτσι το πράγμα, αλλά είναι ειλικρινές.

Μανώλης Μελιγκόπουλος, Δικηγόρος, Πρόεδρος Συλλόγου Πολυτέκνων Θεσ/κης: "Οικογενειακή Πολιτική στην Ελλάδα".

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σεβασμιώτατε, αξιότιμοι εκπρόσωποι των οργανώσεων οικογενείας της Ευρώπης, εκπρόσωποι των διαφόρων αρχών, κύριοι Πρόεδροι των Πολυτεχνικών Οργανώσεων και αδελφοί πολύτεκνοι,

Επιφορτίστηκα από την ΑΣΠΕ να εισηγηθώ το θέμα της οικογενειακής πολιτικής στην Ελλάδα. Η αυτοσυστάσις μου είναι ότι είμαι πολύτεκνος πατέρας 5 παιδιών, από τα οποία το πρώτο είναι ανάπηρο με αναπηρία πάνω από 67% πάσχει από σπαστική τετραπληγία. Ομως αυτό δεν επηρέασε καθόλου την απόφασή μας να προχωρήσουμε και σε άλλα παιδιά. Και Κύριος οίδη τι θα κάναμε εάν δεν είχαμε ένα παιδί μ' αυτό το τεράστιο πρόβλημα.

Η κίνησή μας δεν επηρεάστηκε ούτε από κοινωνικά ούτε οικονομικά ούτε άλλα κριτήρια. Βασικά επηρεάστηκε από την παράδοση των δύο οικογενειών, γιατί και οι δυο μας είμαστε γόννοι πολυτέκνων οικογενειών, και κυρίως από την ορθόδοξη παράδοση και των δύο πατρογονικών οικογενειών, και της δικής μου και της συζύγου μου.

Είμαι δικηγόρος 21 χρόνια στη Θεσσαλονίκη. Διετέλεσα 16 χρόνια Πρόεδρος της Εταιρείας Σπαστικών Βορείου Ελλάδος, μέχρι το 1986. Διετέλεσα πρόεδρος ενός μεγάλου αθλητικού σωματείου στη Θεσσαλονίκη, όχι επαγγελματικού, επί 17 ολόκληρα χρόνια.

Διετέλεσα αρχηγός στις κατασκηνώσεις του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών στην Ελβετία και στην Αγγλία. Διετέλεσα επί πολλά έτη γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου του Ορθόδοξου Σωματείου Εξωτερικής Ιεραποστολής "Οι φίλοι της Ουγκάντα" και ήδη Εταιρεία Ορθοδόξου Εξωτερικής Ιεραποστολής. Διετέλεσα επίσης και διατελώ Γενικός Γραμματέας της χορωδίας της εκκλησίας της ενορίας μας που αποτελεί και σωματείο.

Διετέλεσα μέχρι το 1981 αντιπρόεδρος του Κινήματος της Χριστιανικής Δημοκρατίας και επίσης υποψήφιος βουλευτής και Ευρωβουλευτής κάτω από τη σημαία του κινήματος αυτού μέχρι το 1985.

Αυτά είναι σε γενικές γραμμές τα βιογραφικά μου στοιχεία και ένα, το οποίο το θεωρώ από τα πολυτιμότερα της ζωής μου, ότι για 10 χρόνια διετέλεσα αρχηγός ενοριακής κατασκηνώσεως. Ήταν τα βιώματα από το λειτούργημα αυτό που επηρέασαν βαθύτερα σε σχέση με όλα τα άλλα βιώματα τη ζωή μου και εκεί πάνω βασίστηκαν οι αποφάσεις μου τόσο για τον επαγγελματική μου προσανατολισμό, όσο και για την δομή της οικογένειάς μου αργότερα. Ευχαριστώ για την ευκαιρία που μου δώσατε.

Όμως οφείλω να αποτίσω την στιγμή αυτή, διότι μου δώσατε το δικαίωμα, και φόρο τιμής εις την πολύτεκνη σύζυγό μου. Διότι χωρίς την κατανόηση από μέρους της ήταν αδύνατον να γίνουν όλα αυτά. Και καλώς ο κ. Φθενάκης είπε ότι η οικογενειακή πολιτική μάλλον θα πρέπει να θεωρηθεί πλέον οικογενειακή γυναικεία πολιτική, ή της μητέρας, ή της υποψήφιας μητέρας. Γιατί είναι το σταυροδρόμι από το οποίο περνά η λύση του δημογραφικού προβλήματος.

Οικογενειακή πολιτική λοιπόν στην Ελλάδα, το θέμα μας. Χρονομέτρησα τις 7 σελίδες, είναι 21 λεπτά. Ελπίζω να μην τις περάσω...

Αν με τον όρο "οικογενειακή πολιτική" στη Ελλάδα εννοούμε την πολιτική βούληση και στάση των εκάστοτε κυβερνήσεων απέναντι στο θεσμό της οικογένειας, θα συμφωνήσουμε ότι αυτή η βούληση εκφράζεται με το σύνολο της σχετικής με το θεσμό νομοθεσίας.

Και αν μεν θελήσουμε να προσεγγίσουμε αυτή την πολιτική βούληση αναφορικάς με τον γενικό όρο "οικογένεια" θα αναφερθούμε βασικώς στο λεγόμενο οικογενειακό δίκαιο, που εκφράζεται με το 4ο Βιβλίο του Ελληνικού Αστικού Κώδικα, που περιλαμβάνει 363 άρθρα κατανεμόμενα σε 18 Κεφάλαια.

Με τα άρθρα αυτά ο Έλληνας νομοθέτης εκφράζει τη βούλησή του για ρύθμιση όλων των θεμάτων που αφορούν τις σχέσεις των μελών της ελληνική οικογένειας μεταξύ τους από τη δημιουργία της με τον γάμο, μέχρι τις κληρονομικές τους σχέσεις και τη δικαστική απαγόρευση των μελών της.

Όμως εδώ το ζητούμενο δεν είναι η έκφραση της βούλησης της πολιτείας για τη ρύθμιση των σχέσεων των μελών της οικογένειας, αλλά η στάση της ίδιας της πολιτείας απέναντι στο θεσμό της οικογένειας, ως, θα λέγαμε αντικείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Και πιο πέρα η στάση της πολιτείας, απέναντι στην πολύτεκνη οικογένεια. Καταρχήν θα θέλαμε να κάνουμε μια αναφορά και τοποθέτηση απέναντι στη σχέση πολιτείας - οικογένειας με τη γενική έννοια του όρου.

Και θα λέγαμε ότι αυτό εννοούμε πρωτίστως και κυρίως με τον όρο "οικογενειακή πολιτική". Με την πρώτη προσέγγιση του θέματος και τη σχετική έρευνα στη διάρκεια του αιώνα μας, εύκολα αντιλαμβάνεται ο ερευνητής ότι ποτέ δεν υπήρξε μια συγκεκριμένη "οικογενειακή πολιτική" πέρα από την έκφρασή της μέσα από τις διατάξεις του αστικού κώδικα που αναφέρονται στο οικογενειακό δίκαιο. Παρά, δηλαδή την αναγνώριση του θεσμού της οικογένειας, ως θεμελιώδους κυττάρου της κοινωνίας, η πολιτεία δεν τόλμησε, δεν θέλησε να προσεγγίσει με το προσήκον ενδιαφέρον και να ασχοληθεί με τον θεσμό της οικογένειας.

Από αδιαφορία ή από φόβο; Κατά την άποψή μας από ασύγνωστη αμέλεια, που φθάνει στα όρια του ενδεχόμενου δόλου. Ακόμη και σήμερα δεν μπορεί να προσδιορίσει κανείς ποιο Υπουργείο είναι αρμόδιο για την άσκηση της "οικογενειακής πολιτικής". Λείπει το Υπουργείο οικογένειας!

Με τη θέση όμως των παραπάνω ερωτημάτων μπαίνει και το αναπόφευκτο τρίτο: Γιατί; Γιατί δηλαδή αδιαφορία, γιατί φόβος. Και συμπληρώνουμε: Γιατί αμέλεια; Γιατί ενδεχομένως

δόλος;

Η απάντηση στα μεγάλα αυτά ερωτήματα είναι αντικείμενο που απαιτεί χρόνο, προσοχή και υπευθυνότητα. Κι έχουμε την άποψη ότι κάποτε η Α.Σ.Π.Ε. πρέπει να ασχοληθεί με τα ερωτήματα αυτά και να δώσει τις δικές της θέσεις.

Για να κλείσουμε όμως το θέμα με την γενική έννοια του όρου “οικογενειακή πολιτική” στη χώρα μας, οφείλουμε να πούμε ότι, παρά τις πιέσεις της Α.Σ.Π.Ε. για την ίδρυση και λειτουργία Γραμματείας Οικογένειας παρά τω Πρωθυπουργώ της χώρας μας και την καταρχή αποδοχή της προτάσεως, μέχρι σήμερα δεν λειτούργησε αυτός ο θεσμός.

Με τη γενική έννοια του όρου όμως “οικογενειακή πολιτική” θα άρμοζε περισσότερο να ασχοληθεί μια ομίγυρης πολυτεχνικών οργανώσεων της χώρας. Εδώ ενδιαφέρει περισσότερο η στενή έννοια του όρου “οικογενειακή πολιτική” που αναφέρεται στη στάση της πολιτείας απέναντι στην πολύτεκνη οικογένεια, γιατί αυτή έχει τα δικά της χαρακτηριστικά. Έτσι για να προσεγγίσουμε αυτόν τον όρο με τη στενή του έννοια, δεν έχουμε παρά να προσεγγίσουμε την ελληνική νομοθεσία περί πολύτεκνων.

Πρώτη έκφραση “ενδιαφέροντος” και εκδήλωση “οικογενειακή πολιτικής” απέναντι στην πολύτεκνη οικογένεια έχουμε με τους Νόμους 4733 & 4839 του 1930, στη συνέχεια με το Ν.Δ. της 22-7-1933 που τροποποίησε και συμπλήρωσε τους ανωτέρω Νόμους και που κυρώθηκε με τον Ν. 5781/1933. Στη συνέχεια έχουμε τους Ν. 2543/40 και 2683/40 που τελικώς κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με τον Ν. 1910/44 με τίτλο “Νόμος περί κωδικοποίησης και συμπλήρωσης της νομοθεσίας περί προστασίας πολύτεκνων” που ισχύει μέχρι σήμερα με ελάχιστες τροποποιήσεις που έγιναν με τον Ν. 860./1979. Όλη η ανωτέρω νομοθεσία, εκτός από τον Ν. 860/79 ρυθμίζει θέματα που αφορούν όχι γενικώς την πολύτεκνη οικογένεια, αλλά ειδικώς και κατά το πλείστο την άπορη πολύτεκνη οικογένεια.

Τα αρχικά νομοθετήματα βασικώς ήθελαν να τα αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν με την καταφυγή στην Ελλάδα των ελληνικών οικογενειών της Μικράς Ασίας. Η πολιτεία έχει μπροστά της τις πολυάριθμες και κατά το πλείστο πολύτεκνες οικογένειες που μέχρι πρότινος, ήταν ευκατάστατες στα μέρη τους.

Τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν ήταν πολλά, οξύτατα και πειστικά και ζητούσαν επείγουσα αντιμετώπιση. Είναι δε αξιοσημείωτο ότι προ του 1930 δεν έχουμε νομοθετήματα που να ασχολούνται με την πολύτεκνη οικογένεια, ενώ είναι βέβαιο ότι υπήρχαν πολλές γηγενείς πολύτεκνες οικογένειες στη χώρα μας.

Γι’ αυτό όλη η σχετική νομοθεσία προϋποθέτει ύπαρξη των απόρων πολύτεκνων οικογενειών και στοχεύει στη λύση των δικών τους προβλημάτων. Έτσι η νομοθεσία έχει ένα καθαρά προνοιακό, φιλανθρωπικό χαρακτήρα με στόχο την επιβίωση της άπορης πολύτεκνης οικογένειας, και όχι της πολύτεκνης οικογένειας γενικώς, όπως εξελήχθη επί των ημερών μας.

Γιατί και τότε όπως και σήμερα, υπήρχαν πολλές πολύτεκνες οικογένειες που δεν ήταν μεν εύπορες (πάντοτε σπάνιο φαινόμενο εύπορης πολύτεκνης οικογένειας) αλλά δεν ήταν και άπορες με την έννοια εκείνη του νόμου.

Έτσι τότε δεν μπορούσαμε να κάνουμε λόγο για οικογενειακή πολιτική απέναντι στην πολύτεκνη οικογένεια, όπως τη θεωρούμε, ή θέλουμε να την θεωρούμε σήμερα. Ο,τι γινόταν μέσα από τη σχετική νομοθεσία δεν είχε καμία σχέση με αυτό που ονομάζουμε σήμερα “δημοκρατικό πρόβλημα”, αφού κάτι τέτοιο δεν υπήρχε. Γι’ αυτό και η “φιλοσοφία” του νομοθέτη ήταν προνοιακή και φιλανθρωπική, ενώ σήμερα πια καλείται να γίνει εθνική, δυναμική, κοινωνική. Μια πολιτική με τίτλο: περί υπάρξεως του ελληνικού Έθνους κατά τον 21ο αιώνα!

Η νομοθεσία εκείνη ήταν συνέπεια πίεσης αντικειμενικών γεγονότων, που δεν μπορούσαν να περιμένουν τη λύση τους μέσα από τη βελτίωση της οικονομίας της χώρας και πιο πολύ της πολύτεκνης οικογένειας. Αλλωστε η γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας

με την μικρασιατική περιπέτεια αρχικώς και στη συνέχεια με την κήρυξη του Β παγκοσμίου πολέμου και τη ναζιστική κατοχή και τον εμφύλιο πόλεμο δεν άφηναν περιθώρια για άμεση αντιμετώπιση των αναγκών επιβίωσης της πολύτεκνης οικογένειας μέσα από την ανάκαμψη της εθνικής οικονομίας και κατ' επέκταση της οικογενειακής.

Κάνει όμως εντύπωση ότι η πολιτεία θέλει την πολύτεκνη οικογένεια μέχρι το 1979 με πέντε παιδιά. Μόλις το 1979 με τον Ν. 860 περιορίζει τα παιδιά σε τέσσερα και ήδη τον τελευταίο καιρό συζητείται ο αριθμός 3.

Με το Ν.Δ. 1153/72 διαφαίνεται μια αλλαγή στην αντιμετώπιση όχι της πολύτεκνης αλλά της πολυμελούς οικογένειας. Με το ανωτέρω νομοθέτημα καθιερώνεται για πρώτη φορά η χορήγηση επιδόματος σε κάθε νέο παιδί μετά το δεύτερο. Πρόκειται σαφώς για ενέργεια της Πολιτείας που διαβλέπει το επερχόμενο δημογραφικό πρόβλημα. Ίσως ήταν το νομοθέτημα που πυροδότησε μια υποτονική στην αρχή συζήτηση για το επερχόμενο πρόβλημα.

Από τα όσα όμως ακολούθησαν αποδεικνύεται ότι η αναγνώριση της υπάρξεως δημογραφικού προβλήματος από όλες τις μεταπολιτευτικές κυβερνήσεις ήταν μόνο φραστική. Δεν έγινε τίποτα σοβαρό για τη ριζική αντιμετώπισή του.

Με τη μεταπολίτευση σηματοδοτείται μια αυξημένη κινητικότητα των πολυτεκνικών σωμάτων της χώρας για διεκδίκηση των πάγιων αιτημάτων τους, μια και η πιο πάνω Συνταγματική διάταξη έδινε πλέον και το νομικό υπόβαθρο του διεκδικητικού αγώνα. Όπως όμως αποδεικνύεται από τα γεγονότα που ακολούθησαν και μέχρι σήμερα η πολιτεία δεν δέχθηκε να χαράξει μια συγκεκριμένη "οικογενειακή πολιτική" με βάση όχι την προνοιακή - φιλανθρωπική μέχρι πρότινος αντίληψη, αλλά με βάση την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας που σταδιακά αναγνωρίστηκε ως ένα από τα πρώτα εθνικά προβλήματα. Από την μεταπολίτευση (1974) μέχρι σήμερα υπάρχει μια σειρά νομοθετημάτων που έχουν σχέση με την πολύτεκνη οικογένεια. Η επιμέρους παράθεσή τους εδώ δεν κρίνεται σκόπιμη γιατί θα ήταν κουραστική. Μπορούμε όμως να σημειώσουμε εδώ για την ανάγκη της μελέτης του θέματος τα εξής:

- Ο,τι νομοθετήθηκε ήταν αποτέλεσμα φορτικών πιέσεων των πολιτεκνικών οργανώσεων και όχι καρπός μιας συγκεκριμένης "οικογενειακής πολιτικής".
- Ο,τι νομοθετήθηκε ήταν πρόχειρο και αμελέτητο και δεν ανταποκρινόταν πλήρως στα αιτήματα των πολυτεκνικών οργανώσεων.
- Ο,τι νομοθετήθηκε ήταν κατά το πλείστον επίτευγμα προσωπικών σχέσεων παραγόντων των πολυτεκνικών οργανώσεων με πολιτικούς κυβερνητικούς παράγοντες.
- Πολλά από τα νομοθετήματα ήταν αποτέλεσμα προεκλογικών συναλλαγών της πολύτεκνης οικογένειας με τα πολιτικά κόμματα.
- Ορισμένα βασικά νομοθετήματα ήταν αποτέλεσμα σκληρού αγώνα αντιπαράθεσης των πολυτεκνικών οργανώσεων με άλλα οργανωμένα συμφέροντα άλλων τάξεων (άδειες ταξί, μεταγραφές, διορισμοί).
- Δεν συγκροτήθηκε το οικογενειακό συμβούλιο παρά τω Πρωθυπουργώ.
- Αναιρέθηκαν νομοθετήματα υπέρ των πολυτέκνων μετά την πίεση άλλων οργανωμένων ταξικών διεκδικήσεων (άδειες ταξί, μεταγραφές φοιτητών).
- Εμφανίζεται μια υπολανθάνουσα υπαναχώρηση της πολιτείας από ανειλημμένες δεσμεύσεις της.

Και κοντά σε όλα τα ανωτέρω εμφανίζεται τα τελευταία οκτώ περίπου χρόνια, χωρίς αυτή η χρονική συγκυρία, καθ' ημάς να έχει καμία σημασία με την πολιτική αλλαγή στη χώρα, μια μεταβολή της στάσης της ευρύτερης κοινωνίας απέναντι στην πολύτεκνη οικογένεια, που κοντά στα άλλα, ασκεί όπως έδειξαν τα πράγματα μια επιρροή στη μέχρι τότε στάση της πολι-

τείας απέναντι στην πολύτεκνη οικογένεια.

Οποσδήποτε μετά τη μεταπολίτευση σηματοδοτείται μια γενικώς νέα πορεία του λαού μας. Ένα πνεύμα αναδημιουργίας είναι έκδηλο. Μια ανάκαμψη της εθνικής οικονομίας σε βασικούς της τομείς φέρνει και μια γενικότερη βελτίωση του οικογενειακού επιδόματος. Φέρνει όμως ταυτοχρόνως και μια νέα θεώρηση πολλών θεσμών και διεκδικήσεων.

Η πολύτεκνη οικογένεια, αστική ή αγροτική έχει κι αυτή επηρεαστεί από τα περίξ οικονομικά και κοινωνικά γεγονότα. Οι διεκδικήσεις της πια δεν είναι για την επιβίωσή της αλλά για την όσο το δυνατό επί ίσοις όροις διαβίωσή της με την μη πολύτεκνη οικογένεια. Με δεδομένη τη νέα Συνταγματική διάταξη αυτή τη διεκδίκηση τη θεωρεί βασικό και αναφαίρετο δικαίωμά της τόσο απέναντι της πολιτείας, όσο και απέναντι της ελληνικής κοινωνίας.

Έτσι ήταν αναπόφευκτη μια σύγκρουση των διεκδικήσεων της πολύτεκνης οικογένεια με τα κεκτημένα αλλά και τα διεκδικούμενα της μη πολύτεκνης οικογένειας. Μερικά πράγματα που ήταν "όνειρο" για την πολύτεκνη οικογένεια, όπως το ιδιωτικό αυτοκίνητο, το τηλέφωνο, οι σπουδές των παιδιών τους στην ανώτατη εκπαίδευση, ο κοινωνικός τουρισμός, η στέγη, κατατάσσονται πλέον στα ουσιώδη για μια ανθρώπινη διαβίωση και όχι επιβίωση της πολύτεκνης οικογένειας.

Καρπός αυτού του προσανατολισμού και του αγώνα της οικογένειας μέσα από τις οργανώσεις της ήταν η υποχρέωση της πολιτείας να αναγνωρίσει και με νόμους ορισμένες διεκδικήσεις τους όπως: εν μέρει για το αυτοκίνητο, εν μέρει τον κοινωνικό τουρισμό, εν μέρει η στέγη, η περιπέτεια των μεταγραφών, εν μέρει η είσοδος των παιδιών πολυτέκνων σε ορισμένες επαγγελματικές σχολές κ.λ.π.

Οφείλουμε όμως να σταματήσουμε σε ορισμένες ρυθμίσεις που οποσδήποτε ήταν και είναι μείζονος σημασίας: Ο Νόμος 1648/86 και ο συναφής 1753/8 που άνοιξαν ένα δρόμο για τον διορισμό πολυτέκνων και παιδιών τους στο Δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, η προτίμηση των υπερπολυτέκνων και πολυτέκνων οικογενειών στα στεγαστικά δάνεια της Εργατικής Κατοικίας, η προτίμηση των πολυτέκνων οικογενειών στους κρατικούς και δημοτικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς το ιδιωτικό αυτοκίνητο και η πρόσφατη ρύθμιση των μεταγραφών στα ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, που επανέφερε όμοια παλαιότερη ρύθμιση, ύστερα από μεγάλη περιπέτεια. Παραμένουν όμως ανικανοποίητα ορισμένα βασικά αιτήματα των πολυτέκνων όπως: η παραχώρηση δωρεάν στέγης στην πολύτεκνη οικογένεια, η καθιέρωση δωρεάν στέγης στην πολύτεκνη οικογένεια, η καθιέρωση χαμηλού τιμολογίου για τον ηλεκτρισμό, η καθιέρωση μειωμένου εισιτηρίου της αεροσυγκοινωνίας, η πλήρης ατέλεια για το ιδιωτικό αυτοκίνητο, η καθιέρωση ειδικών προϋποθέσεων για τη συνταξιοδότηση της εργαζόμενης πολύτεκνης μάνας και το επίδομα της μη εργαζόμενης πολύτεκνης μάνας.

Είναι εν πολλοίς παρήγορο και ευοίωνο ότι τα τελευταία χρόνια έκαναν την εμφάνισή τους μεμονωμένα άτομα, αλλά και οργανωμένες ομάδες ανθρώπων, που ανεξαρτήτως των κινήτρων τους, ασχολήθηκαν με τη μελέτη του δημογραφικού προβλήματος.

Οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι η συμβολή τους στην αναγνώριση του προβλήματος, στον καθορισμό του μεγέθους και της σπουδαιότητάς του, στην διάδοση και εμπέδωση του επαπειλούμενου εθνικού μαρασμού στη συνείδηση της κοινωνίας, στην άσκηση κάποιας αξιολογής πολιτικής πίεσεως στην πολιτεία και την προβολή του μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα έντυπα ήταν και είναι κάτι περισσότερο από σημαντική. Μπορούμε και μπορεί να συμβάλλει αυτή η προσφορά στη χάραξη μιας πιο συγκεκριμένης μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης "οικογενειακής πολιτικής" από μέρους της Πολιτείας.

Θα μπορούσαμε να εκφράσουμε τις απόψεις μας και την κριτική μας στάση απέναντι στην στάση της Πολιτείας στο προκείμενο σοβαρό θέμα που απασχολεί το Συνέδριό μας. Έχουμε όμως την άποψη ότι αυτό το βήμα δεν προσφέρεται για κάτι τέτοιο, ούτε πρέπει να χρησιμοποιείται γι' αυτό το σκοπό.

Είναι και πρέπει να παραμείνει, βήμα και ευκαιρία σοβαρού προβληματισμού όλων των υπευθύνων, με πρώτη τη Πολιτεία πάνω στο θέμα αυτό. Είναι αξιόλογο επίτευγμα των πολυτεχνικών οργανώσεων που αναβάθμισαν την ετήσια συνάντησή τους, με την καθιέρωση και οργάνωση από πέρυσι των ετήσιων Συνεδρίων με άλλο τελείως πνεύμα και οργάνωση και με τη συμμετοχή εκπροσώπων από το χώρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Αποτελεί μια σοβαρότατη και πολύτιμη προσφορά των πολυτεχνικών οργανώσεων πρώτιστως προς την πολιτεία για την έναρξη μιας κοινής προσπάθειας όλων των ενδιαφερομένων για τη χάραξη μιας συγκεκριμένης “οικογενειακής πολιτικής” από την Πολιτεία.

Και θα είναι τουλάχιστον άδικο να αφήσει ανεκμετάλλευτη αυτή την προσφορά η Πολιτεία που φύσει και θέσει είναι ο πρώτος υπεύθυνος και ο πιο αποφασιστικός για την έναρξη αυτής της συνεργασίας για τη χάραξη μιας συγκεκριμένης μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης “οικογενειακής πολιτικής”. Μια οποιαδήποτε επίδειξη αναβλητικότητας και αδιαφορίας από μέρους της Πολιτείας απέναντι σ' αυτή την πρόσκληση και πρόκληση των πολυτεχνικών οργανώσεων θα δώσει πλέον το δικαίωμα να θεωρηθεί ως βάσιμη η άποψη ότι δεν πρόκειται πλέον για αμέλεια, αλλά για ενδεχόμενο δόλο.

Οι πολυτεχνικές οργανώσεις δεν αεροβατούν. Δεν είναι πλέον “οργανώσεις σφραγίδες” όπως παλαιότερα. Έχουν στα διοικητικά τους συμβούλια και στη διοίκηση της ΑΣΠΕ μορφωμένα και πλήρως ενημερωμένα στελέχη, πρόθυμα και έτοιμα να συμβάλλουν με όλες τους τις γνώσεις και τις δυνάμεις στο έργο μιας συγκεκριμένης πρωτοβουλίας της Πολιτείας, για τη χάραξη μιας ολοκληρωμένης “οικογενειακής πολιτικής”.

Και επειδή προβάλλεται από ορισμένες πλευρές η άποψη ότι δεν λύνεται το δημογραφικό πρόβλημα με παροχές, αφού αυτή η “οικογενειακή πολιτική” απέτυχε ή δεν απέδωσε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που την εφήρμοσαν, έχουμε να δηλώσουμε τούτο: Κάθε λαός έχει τις ιδιαιτερότητές του και τις ιστορικές καταβολές του.

Ιδιαίτερος στα χρόνια μας ο Λαός μας περνά μια από τις κρισιμότερες καμπές της ζωής του. Εμφανίζει την εικόνα ενός Λαού που στο μεγάλο θέμα της οικογενειακής πολιτικής είναι τελείως ακαθοδήγητος και αστήρικτος από τους βασικούς θεσμούς της ζωής και της ιστορίας του, την Πολιτεία και την Εκκλησία. Η ιδιαίτερη γεωγραφική θέση της χώρας μας, οι λεπτές από κάθε άποψη σχέσεις και πληθυσμιακές αναλογίες του με τις όμορες χώρες και λαούς, η πρόσφατη ιστορία τους η συμπαγής εθνική και θρησκευτική σύνθεσή του και η ιδιαίτερη προσήλωση και ο σεβασμός του προς τις αρχές της ελευθερίας και της δημοκρατίας, αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν ακριβώς σ' αυτό το λαό αυτή την ιδιαιτερότητα.

Είμεθα βέβαιοι ότι αν εφαρμοζόταν στη χώρα μας η οικογενειακή πολιτική που εφαρμόστηκε και εφαρμόζεται ακόμη σε χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, θα έλυσε το δημογραφικό μας πρόβλημα κατά τρόπο σχεδόν άμεσο.

Το μεγαλύτερο μέρος του λαού μας είναι ακόμη προσανατολισμένο προς τον θεσμό της πολύτεχνης οικογένειας. Και δεν έχουμε την παραμικρή αμφιβολία ότι η χώρα μας έχει όλες τις δυνατότητες να φιλοξενήσει κάτω από θαυμάσιες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες, τον διπλάσιο από το σημερινό πληθυσμό της χώρας μας. Εκείνο που αληθινά λείπει είναι αυτό ακριβώς: η χάραξη και εκπλήρωση με συνέπεια μιας συγκεκριμένης μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης “οικογενειακής πολιτικής” με την στενή και ευρεία έννοιά της, επισημειώσατε στην αρχή της εισηγήσεώς μας.

Θα είμαστε ιδιαίτερος ευτυχείς ως ΑΣΠΕ, ως πολυτεχνικές οργανώσεις και ως μεμονωμένα άτομα, αν οι αγώνες και οι κόποι μας μέσα από τους καθημερινούς μας αγώνες και μέσα από αυτά τα συνέδρια, συντελέσουν στην έναρξη της χάραξης αυτής της πολιτικής από μέρους της πολιτείας.

Ολοκληρώνω το θέμα και το ζήτημα στο οποίο θέλω να κάνω την παρέμβαση είναι οι ε-

παναστατικές ρυθμίσεις που έγιναν τα τελευταία χρόνια σχετικά με το Οικογενειακό Δίκαιο. Και δεν είναι μια στενή έννοια οικογενειακού Δικαίου του Αστικού Κώδικα αλλά σε όλους τους τομείς του Δικαίου δόθηκε μια διαφορετική αντιμετώπιση στο θέμα της οικογένειας.

Μέχρι πριν από μερικά χρόνια, κύριοι συνάδελφοι - και δεν μιλάω πολιτικά, οι ρίζες σ' αυτές τις ρυθμίσεις είναι παλαιότερες το εξηγώ εκ των προτέρων - λοιπόν οι ρυθμίσεις αυτές οι οποίες έγιναν τα τελευταία χρόνια είναι επαναστατικές με την εξής έννοια:

Καταρχήν δίνονται καινούργιες ρυθμίσεις που για 2.000 χρόνια ήταν άγνωστες, δηλαδή για 2.000 χρόνια σ' αυτό τον τόπο ίσχυε το Βυζαντινο-Ρωμαϊκό Δίκαιο που είχε ορισμένους θεσμούς οι οποίοι μόνο σε ορισμένα σημεία ελάχιστα και με βραδύ ρυθμό είχαν τροποποιηθεί.

Τώρα δημιουργεί θεσμούς, τους οποίους το δίκαιο τους ρυθμίζει όπου πάσχουν. Ο νεότερος νομοθέτης των τελευταίων ετών βρέθηκε να προχωράει μπροστά από την κοινωνία και να θέλει κατά ένα ιεραποστολικό τρόπο να την κατευθύνει. Και έδωσε ρυθμίσεις οι οποίες ήθελαν να οδηγήσουν την κοινωνία σε μια ορισμένη ιδεολογική γραμμή.

Αυτό το πράγμα, η νέα αυτή τάξη των πραγμάτων δημιούργησε και παρενέργειες και αντενέργειες στο Δίκαιο. Και για να είμαι συνοπτικός και να μη σας κουράσω πολύ, θα πω χαρακτηριστικά γεγονότα τα οποία δείχνουν αυτό το πράγμα.

Πρώτον ο πολιτικός γάμος, ο οποίος ετέθη στην αρχή ως αποκλειστικός τύπος γάμου. Στη συνέχεια, δεν έγινε μεν αποκλειστικός τύπος γάμου αλλά τοποθετήθηκε με μια αντιπαλότητα προς το θρησκευτικό γάμο, και γι' αυτό επέμειναν οι υποστηρικταί του πολιτικού γάμου όπως θυμάστε τότε, στον τύπο του γάμου, στην τελετουργία του γάμου.

Ενώ τους είχε προταθεί, για να καλυφθούν οι ανάγκες αυτές τις οποίες θα κάλυπτε ο πολιτικός γάμος, να δημιουργηθεί μια διαδικασία καθαρά τυπική στο ληξιαρχείο, μια δήλωση των συζύγων και να τελειώνουμε, επέμειναν στην τελετουργία στην οποία έδωσαν έμφαση.

Και βέβαια είδαμε στη συνέχεια ότι αυτό ήταν μόνο μια ιδεολογική θέση, δεν είχε απήχηση στον ελληνικό λαό, από το μικρό ποσοστό του πολιτικού γάμου.

Ενα δεύτερο θέμα που έχει σχέση και με το προηγούμενο είναι η εξής ρύθμιση: Δόθηκε το δικαίωμα στο μοναχογιά της διαζευγμένης να υπηρετήσει μειωμένη θητεία. Και είναι κοινό μυστικό πλέον στην Ελλάδα ότι δημιουργούνται διαζύγια επί τούτο για να υπηρετήσει ο μοναχογιάς μόνο ένα χρόνο και στη συνέχεια το ζευγάρι παντρεύεται με πολιτικό γάμο. Ετσι επιτυγχάνεται και η φιλοσοφία της ιδιαίτερης υποστήριξης στη διαζευγμένη, αλλά και αυξάνεται το ποσοστό των πολιτικών γάμων. Αυτή ήταν μια άλλη ρύθμιση.

Η τρίτη ρύθμιση ήταν το θέμα της άμβλωσης. Και θα ήθελα να το τοποθετήσω από την εμπειρία μου, κάπως διαφορετικά. Η θεσμοθέτηση του δικαιώματος της τεχνητής διακοπής της κύησης δεν ήταν κάτι αναγκαίο. Η νομοθεσία προέβλεπε την τεχνητή διακοπή της κύησης και ουδέποτε καμία γυναίκα δεν είχε τιμωρηθεί τα τελευταία χρόνια με την εφαρμογή αυτής της διατάξεως που είχε ορισμένους περιορισμούς.

Λοιπόν δεν ήταν αναγκαία η τροποποίηση του Δικαίου. Γιατί έγινε η τροποποίηση; Πρώτον, για λόγους ιδεολογικούς, για να δοθεί στη γυναίκα ένα ηθικό κριτήριο, ότι αυτό το πράγμα επιτρέπεται, ένα συνειδησιακό κριτήριο. Και δεύτερον για να ρυθμιστούν ορισμένες άλλες καταστάσεις. Δηλαδή τα ταμεία τα ασφαλιστικά να έχουν την δυνατότητα να καλύπτουν πλήρως την άμβλωση.

Ενώ αντίστοιχα δεν δόθηκε καμία σημαντική αύξηση, δεν κάλυψαν τους τοκετούς, τους φυσιολογικούς τοκετούς. Και φθάνουμε στο σημείο σήμερα να καλύπτεται πλήρως η τεχνητή διακοπή της κύησης, η άμβλωση και ένα πολύ μικρό ποσοστό, και σε μερικά ταμεία φθάνει το 1/10 περίπου της συνολικής δαπάνης για τον τοκετό. Αυτό λοιπόν επέτυχε τη νομιμοποίηση των άμβλώσεων.

Στο θέμα της προίκας. Η προίκα αντιμετώπιζε τις οικονομικές σχέσεις των συζύγων και έδινε μέχρι τότε μια ίσως, πολύ λίγο ικανοποιητική, αλλά πάντως ήταν μια αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων της νέας οικογένειας. Καταργήθηκε η προίκα. Δόθηκε βέβαια η γονική παροχή, αλλά με μια άλλη φιλοσοφία. Δηλαδή δεν εξασφάλιζε το αναπαλοτρίωτο και το ακατάσχετο της προίκας.

Ηρθαν όμως, ήρθε όμως η κοινωνία, η πράξη, και βλέπουμε εμείς ως νομικοί που ασχολούμεθα ότι οι ίδιοι οι γονείς θέτουν ως όρο το αναπαλοτρίωτο στις γονικές παροχές των παιδιών. Αυτό δηλαδή το οποίο ο νομοθέτης για λόγους ιδεολογικούς το απέρριψε, η κοινωνία δεν το απεδέχθη και βρήκε νομική φόρμουλα για να το αντιμετωπίσει κατά κάποιο τρόπο.

Ενα άλλο θέμα που δημιουργήσε ζητήματα ήταν η ρύθμιση για το επώνυμο της γυναίκας. Ξαφνικά βρέθηκαν οι καινούργιες σύζυγοι να μην έχουν το όνομα του συζύγου τους, όπως ήξεραν από τους γονείς τους, από τους παππούδες τους. Και έτρεξαν να δουν τι θα γίνει, πώς θα αποκτήσουν το όνομα του συζύγου, γιατί η κοινωνία θεωρεί ενιαίο το οικογενειακό όνομα. Και τότε έμαθαν ότι δεν μπορούν να έχουν το όνομα το συζυγικό, επειδή ακριβώς ο νομοθέτης προέτρεξε της κοινωνίας.

Και είδαμε τις αθρόες προσελεύσεις στις νομαρχίες, με τη διαδικασία που ίσχυε σε άλλες περιπτώσεις, για κακόφημα ή για κακόχημα ονόματα, να ζητούν να πάρουν μ' αυτή τη διαδικασία το όνομα του συζύγου. Και έφθασε ο νομοθέτης σ' αυτή την περίπτωση να πει ότι γίνεται καταστρατήγηση - γεγονός που δεν το είπε στην περίπτωση των στρατολογικών υποχρεώσεων, γιατί εδώ εξυπηρετούσε την ιδεολογία του να το πει - έφθασαν λοιπόν οι αρχές να ζητούν αυστηρό έλεγχο στις περιπτώσεις που οι γυναίκες ζητούσαν αλλαγή του επωνύμου, για να μη γίνει καταστρατήγηση του νόμου που απαγόρευε στη γυναίκα να πάρει το συζυγικό όνομα και να κρατήσει το οικογενειακό.

Ενα άλλο θέμα το οποίο από την μια άλλη πλευρά δείχνει ότι ήταν ιδεολογική η ρύθμιση των τελευταίων ετών, είναι η κοινοκτημοσύνη των συζύγων που με μια συγκεκριμένη διάταξη μπήκε στο νέο Οικογενειακό Δίκαιο. Αυτό ήταν μια απαίτηση των νομικών από πολλά χρόνια και βέβαια στις όλες ρυθμίσεις συμπεριελήφθη και αυτό.

Επειδή όμως δεν εξυπηρετούσε τον ιδεολογικό σκοπό που είχε τάξει ο νομοθέτης, το βιβλίο το οποίο θα έθετε σε εφαρμογή την κοινοκτημοσύνη των συζύγων δεν ετέθη, δεν εθεσπίσθη, δεν εφαρμόσθη. Οκτώ χρόνια τώρα δεν έχει υλοποιηθεί αυτή η διάταξη της κοινοκτημοσύνης των συζύγων.

Με όλα αυτά που θέλω να πω θέλω να καταλήξω σε μια πρόταση: Νομίζω ότι είναι καιρός, και να βγει και ένα συμπέρασμα και μια πρόταση από το συνέδριό μας, να αλλάξει το Οικογενειακό Δίκαιο μετά βέβαια από μια σοβαρή μελέτη με όλους τους φορείς, όλους ανεξαιρέτως όσοι είναι αρμόδιοι και όχι επιλεκτικά, έτσι ώστε να προσαρμόζεται στις σημερινές ανάγκες της ζωής, κρατώντας βέβαια και τα παραδοσιακά εκείνα στοιχεία τα οποία είναι κρίσιμα για το προσδιορισμό της εθνικής μας ταυτότητας.

(χειροκροτήματα)

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ για την υπόμνηση αυτών των εξελίξεων που μας προβληματίζουν φυσικά. Παρακαλώ όσοι θα επιθυμούσαν να έχουν τον λόγο, όπως θέλετε, συναινετικά.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Είναι ένας χαιρετισμός απόψε, δεν είναι παρέμβαση και συμμετοχή στο συνέδριο. Όσοι έρχονται τους παρακαλούμε να μείνουν και αύριο και παραπέρα, αν έχουν την δυνατότητα...

ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ: Σεβασμιώτατε, αξιότιμοι κύριοι, φίλοι πολύτεκνοι,

Τούτη εδώ η στιγμή είναι μια ευκαιρία μόνο για ένα απλό και απέριτο θα'λεγα χαιρετισμό προς το συνέδριό σας. Δεν πρόκειται και δεν υπάρχει, όχι μόνο πρόθεση αλλά ούτε καμία πιθανότητα να σας βγάλω κάποιο πολιτικό λόγο, γιατί τούτες οι στιγμές είναι όντως κρίσιμες.

Κύριε καθηγητά, αξιότιμοι κύριοι, με περίσσια κατάνυξη - άλλωστε και ο χώρος προσφέρεται και επιβάλλεται θα'λεγα - πρόσεξα τις εισηγήσεις σας. Θέλω μόνο πραγματικά δύο παρατηρήσεις, που συγχωρείστε μου αν έχουν την πολιτική διάσταση όχι προς Θεού την κομματική, την πολιτική διάσταση συγχωρείστε μου. Αλλωστε εκπροσωπώ την πολιτεία, ή αν θέλετε, μια λειτουργία της πολιτείας.

Μέχρι χθες ήμουν ο Πρόεδρος του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας, ένας οργανισμός κοινωνικής πολιτικής, και θέλω ειλικρινά να επισημάνω ότι για τη συγκεκριμένη περίπτωση της στέγης δεν άκουσα - το μικρό διάστημα ομολογουμένως που κάθησα στην αίθουσά σας, που κάθησα μαζί σας, θα ήθελα να'μουνά πολλές ώρες μαζί σας ειλικρινά - δεν άκουσα κάποιες συγκεκριμένες παρατηρήσεις.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Να σας πω, επιτρέπετε, ότι λίγο πριν έρθετε ακριβώς ήταν αυτό το αντικείμενο και είχαμε πολύ ενδιαφέρουσες εμπειρίες από τις χώρες της Ευρώπης, ιδίως από το Βέλγιο, και τη Γαλλία. Αλλά δεν είπαμε από την Ελλάδα, πράγματι. Δε θα γλυτώσετε όμως ούτε ή άλλως, η πολιτεία δηλαδή φαντάζομαι από τα αιτήματα των πολυτέκνων.

ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ: Αλλωστε εγώ θέλω να δώσω ένα ερέθισμα, ένα απλό ερέθισμα, απέριτο θα'λεγα, συγκεκριμένο. Όπως ξέρετε, οι πολύτεκνοι, για τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας και για την κοινωνική πολιτική που ασκεί το ελληνικό δημόσιο, το κράτος γενικότερα, είναι μόνο αυτοί που έχουν πάνω από 5 παιδιά. Κάτω από 5 παιδιά δυστυχώς δεν λαμβάνονται υπόψη.

Δηλαδή, για να είμαι πιο σαφής, είναι ένα μήνυμα όντως, είναι ένα αίτημα που μπορεί να κωδικοποιηθεί και να διεκδικηθεί.

Χαρακτηρίζονται μεν πολύτεκνοι 4 παιδιά, αλλά για τη νομοθεσία του Οργανισμού, για την παροχή κατ' εξαίρεση στέγης - σας είπα να μην αλλάξω ύφος, να μη γίνει πιο πολιτική η συζήτηση, να σας πω μερικά απλά πράγματα - χαρακτηρίζονται μόνο, δηλαδή παίρνουν κατ' εξαίρεση δάνειο και κατά προτεραιότητα και κατοικία αυτοί που έχουν πάνω από 5 παιδιά.

ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ: Δεν έγινε νομοθεσία όπως ξέρετε, νομοθετικές ρυθμίσεις δε γίνανε από το Υπουργείο Εργασίας στο οποίο ανήκει. Εγώ σας επισημαίνω μερικά προβλήματα και σίγουρα θέλω να δώσω κάποιες αντιλήψεις και κάποιες κατευθύνσεις. Θέλω μόνο είπα να δώσω ένα απλό χαιρετισμό.

Πραγματικά θα μπορούσα να έλεγα ότι θα ενσκήψουμε και από την καινούργια μου θέση, από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, με περίσσιο ενδιαφέρον στα προβλήματα των πολυτέκνων. Όμως δεν θέλω να πω αυτό. Είπα ότι θα μιλήσω δύο λεπτά μόνο στην κυριολεξία και θα βάλω πραγματικά ζητήματα.

Ενα λοιπόν είναι το πρόβλημα της στέγης. Αξιότιμοι κύριοι καθηγητές, κύριοι ειδήμονες, δεν μπορώ εγώ, δεν είμαι ο επαίων, δεν είμαι ο αρμόδιος, αυτός ο οποίος θα εισηγηθεί κάτι στο συνέδριό σας. Εγώ θα εκφράσω μόνο τη βούληση του τομέα της πολιτείας το οποίο υπηρετώ, ότι πραγματικά θα ενσκήψω στα προβλήματα.

Δεν είμαι αρμόδιος να πω αν θα πρέπει να αλλάξει το οικογενειακό δίκαιο. Σίγουρα κάποιες διατάξεις πρέπει να αλλάξουν αυτή την στιγμή, άμεσα, ή αν το θέλετε, με όποια κυβέρνηση προκύψει από τις εκλογές.

Ένα άλλο βασικό πρόβλημα - γι' αυτό θέλω να επισημάνω μερικά προβλήματα - ουσιαστικό θα'λεγα πρόβλημα, είναι τα κίνητρα. Εδώ θα μου επιτρέψετε να καταθέσω μια απλή διαφωνία μου. Πιστεύω ότι οι πολύτεκνοι δεν είναι ξεκομμένοι από το κοινωνικό γίνεσθαι. Είναι γεγονός ότι ανήκουνε, λειτουργούν μέσα στο γενικότερο κοινωνικό γίνεσθαι.

Δεν μπορούμε λοιπόν να δούμε, μάλλον να κατευθυνθούμε στην αντίληψη ότι για να λυθεί το δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδος δεν πρέπει να δώσουμε κίνητρα, όλων των μορφών. Θα'λεγα κατ' εξαίρεση σπίτι, κίνητρα οικονομικά, δουλειά, κατ' εξαίρεση. Αλλιώς το δημογραφικό πρόβλημα θα διαιωνίζεται και θα ταλανίζει τον τόπο.

Υπάρχουνε πάρα πολλές προτάσεις. Πιστεύω, εύχομαι, υπόσχομαι και δεσμεύομαι πως όσο θα ασκώ τη διοίκηση σε όποιο τομέα και να τάσσομαι θα είμαι κοντά σας, ειλικρινά θα ενσκήψω στα προβλήματά σας και σας ευχαριστώ για την κατανόηση που είχατε να με ακούσετε.

ΧΑΡΙΣΗΣ: Στην περίπτωση της στεγαστικής πολιτικής, δεν σταματήσαμε, κ. Πρόεδρε, να μην ενοχλούμε. Και μάλιστα εγώ προσωπικά έκανα έναν αγώνα σκληρό, που το 25% των πολυτεχνικών διαμερισμάτων, που λέει 25%, η προσπάθεια των αρμοδίων να το κάνουν 10, είδαμε και πάθαμε για να το κρατήσουμε στο 25%.

Τα δε 4 παιδιά, ενώ λοιπόν μας υπεσχέθησαν και το Υπουργείο Εργασίας και το Υπουργείο Προεδρίας κατ' επανάληψιν, και τους είπαμε μη μας ξεχωρίζετε. Κάνετε το νόμο με 4 παιδιά, εφαρμόστε τους νόμους με 4 παιδιά. Δεν τον εφήρμοσαν.

Και το ξέρουμε. Και ικανοποιούμαι απόλυτα σαν Πρόεδρος της Ανωτάτης Συνομοσπονδίας διότι ακούω έναν υπεύθυνο να λέει θα ενσκήψει με ειλικρίνεια να επιλύσει τα προβλήματα.

ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ: Ευχαριστώ πάρα πολύ. Δεν θα το πω τυπικά και θα κλείσω το δικό μου χαιρετισμό, σας είπα και θέλω να'μαι συνεπής σ' αυτά που λέω ότι θέλω να'μαι πολύ σύντομος, πραγματικά όσο εγώ θα ασκώ τη διοίκηση θα είναι ανοιχτές οι πόρτες για όλους τους πολύτεκνους. Ευχαριστώ και γω.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Γενικό. Με την παρατήρηση και την υπόμνηση ότι η καθαυτό πολιτική συζήτηση, η συζήτηση με τα πολιτικά κόμματα, θα γίνει αύριο, τόσο με τα πολιτικά κόμματα όσο και με την πολιτεία γενικώς. Επομένως η πρόσκληση του συνεδρίου κ. Γενικό είναι και για αύριο, με την έννοια αυτή ότι αύριο θα γίνει η κατ' εξοχήν συζήτηση και ο διάλογος με τα πολιτικά κόμματα, θα χαρούμε πολύ να είστε μαζί μας.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ: Σε ένα σημείο που ήμουν πρόσφατα έμαθα μια μεγάλη αλήθεια: Σε ανθρώπους που πεινούν να μη μιλάτε. Λοιπόν εγώ δεν θα μιλήσω. Θα πω μόνον καλησπέρα. Θα πω τις ευχές μου και θα σας ευχηθώ καλή όρεξη.

Βέβαια αν σας απογοητεύω, σαν το λέω καθαρά ότι όσα σκεπτόμουν να πω δεν θα τα πω γιατί δεν είναι σωστό αυτή την ώρα και θέλω έτσι να δώσω διέξοδο. Και ακόμα μόνο ήθελα να κάνω μια παρατήρηση, γενικά στο θέμα της οικογενείας, πέραν από την έννοια της πολυτέκνου οικογενείας, νομίζω πως χρειάζονται περισσότερη έρευνα, περισσότερο βασάνισμα θα'λεγα.

Γιατί απ' ότι κατάλαβα η τάσις είναι να ρυθμιστεί η οικογένεια. Η οικογένεια δε ρυθμίζεται, ανακαλύπτεται και είναι σεβαστή σε μένα.

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστούμε το Σεβασμιώτατο και για τη συντομία. Βέβαια ξέρω ότι και ο ίδιος θα είχε και θα ήθελε να μας πει περισσότερα και μεις θα θέλαμε να ακούσουμε περισσότερα.

Παραμένουμε με την εντύπωση, Σεβασμιώτατε, ότι θα μας έρθετε, και αύριο και σεις. Παρά το ότι ξέρω πως έχετε δυσκολία. Αφήνουμε λοιπόν αυτό το κρατούμενο.

Και τώρα θα κλείσουμε. Παρακαλώ να μείνουν όλοι στην αίθουσα γιατί όσοι δεν θα μείνουν θα το μετανιώσουν. Θα κλείσουμε. Να ακούσουμε την κυρία Γαλάτεια Γρηγοριάδου - Σουρέλη συγγραφέα.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ - ΣΟΥΡΕΛΗ: Σεβασμιώτατε, μου έκανε εντύπωση ότι χειροκροτηθήκατε πάρα πολύ γιατί δε μιλήσατε. Μήπως θα θέλατε -εγώ θα επιθυμούσα πολύ ένα τέτοιο χειροκρότημα για να μη μιλήσω.

ΜΑΝΕΣΗ: Πιστεύουμε ότι δεν είναι τυχαίο η κυρία Σουρέλη να μιλήσει στο τέλος. Εκτός από συγγραφέας - ξέρετε ότι έχει και βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών - είναι Πρόεδρος της Πανελληνίας Ένωσης Γυναικών, έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με τα εφηβικά προβλήματα, έχει ιδιαίτερη αγάπη προς το παιδί και πραγματικά είναι πολύ απολαυστική. Και πιστεύουμε ότι θα μας πάει σε άλλους κόσμους, πέρα από τα νομικά και τα πλαίσια όλα αυτά τα οποία ακούσαμε.

Γαλάτεια Γρηγοριάδου - Σουρέλη, Συγγραφέας: "Η Ελληνική Κοινωνία απέναντι στην Οικογένεια".

Η συγγραφέας παιδικών κυρίως βιβλίων κ. Σουρέλη, βραβεύθηκε όχι μόνον το 1980 με το Βραβείο Παιδικής Λογοτεχνίας της Ακαδημίας Αθηνών αλλά έχει αποσπάσει για το έργο της και άλλα βραβεία, όπως της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου της Πάδονα, του Δήμου Αθηναίων, κ.λ.π. Είναι επίσης Πρόεδρος της Πανελληνίας Ένώσεως Γυναικών.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ - ΣΟΥΡΕΛΗ: Ευχαριστώ πάρα πολύ. Να κόψω πάρα πολλά; Δεν ξέρω πώς να αρχίσω. Είχα σκεφθεί να αρχίσω από την πρώτη κοινωνία, η οποία ήταν κάποια στιγμιά ευλογημένη, που υπήρχε μια κοινωνία απόλυτη ανάμεσα σε ένα ζευγάρι, το πρώτο ζευγάρι, Αδάμ - Εύα, Θεός, με κοινωνία ζευγάρι - Θεός.

Κάπου χάλασε η μαγιονέζα, κάτι έκανε ο άνθρωπος, δεν άκουσε τις εντολές του Θεού, με αποτέλεσμα η κοινωνία με το Θεό κόπηκε. Αποτέλεσμα ο μεταπτωτικός έρημος Αδάμ, πάει του λέει ο Θεός: Τι έγινε Αδάμ; - Εγώ; Η Εύα με κορόιδεψε. Η Εύα, ποια Εύα; Αυτή που εσύ μου έδωσες.

Δηλαδή είναι η ιστορία του ανθρώπου του μεταπτωτικού που διώχνει τις ευθύνες και όπου πάνε, στον άλλον και στο Θεό γιατί όχι; Όταν γυρίζει, όταν έρχεται ο Χριστός φτιάχνει τα σύρματα της επικοινωνίας, αλλά ο άνθρωπος, ενώ έχει φτιαγμένα σύρματα δεν ανάβει τον διακόπτη και έτσι ενώ έχουν περάσει 2.000 χρόνια η επικοινωνία ανάμεσα Θεού ανθρώπου προς άνθρωπο, δηλαδή της οικογένειας, γιατί έχουμε δει τη μεταπτωτική οικογένεια, τα παιδιά της. Κάιν - Αβελ, ο ένας σκοτώνει τον άλλον. Συνεχίζεται αυτή η τρομερή ιστορία.

Μη νομίζετε ότι έχω ξεφύγει από το θέμα μου. Το θέμα μου είναι η ελληνική κοινωνία μπρος στην οικογένεια. Κάποτε η ελληνική κοινωνία εμπλουτισμένη περισσότερο από τη Δύση με την ελληνο-ορθόδοξη παράδοση, σέβεται την οικογένεια, μια οικογένεια που βεβαίως δουλικά υπηρετεί η γυναίκα. Καμία αντίρρηση γι' αυτό.

Σήμερα η ελληνική κοινωνία δέχεται την οικογένεια σαν αναγκαίο κακό. Το κλίμα βέβαια έχει αλλάξει, υπάρχει μια ανοχή στην οικογένεια, μη γελιόμαστε. Βέβαια ακόμα δεν θεωρείται στίγμα η επιθυμία του να φτιάξει κανείς οικογένεια. Μπορεί να'ρθει και αυτό κάποια στιγμή.

Και αυτό γιατί καινούργιοι παράγοντες μπήκανε και επηρεάζουν την κοινή γνώμη, την

κοινωνία δηλαδή και μάλιστα την ελληνική. Οι παράγοντες αυτοί είναι:

- 1. Τύπος, τηλεόραση, σχολείο, ραδιόφωνο, τουρισμός.
- 2. Το μοντέλο της οικογένειας που εμείς παρουσιάζουμε στους απέναντί μας.

Το ραδιόφωνο επιδρά. Ξέρετε το ραδιόφωνο. Να αρχίσω από το σχολείο. Στο σχολείο πρέπει να πω ότι έχει αλλάξει εντελώς η άποψη - που με λύπη άκουσα και κάτι εδώ να λέγεται - να πούμε δεν πάμε εκκλησιασμό για να μη χάσουμε διδακτικές ώρες. Το ξέρετε, κόπηκε ο εκκλησιασμός για τις διδακτικές ώρες.

Τα αναγνωστικά, επειδή έχω γράψει αναγνωστικά, πρέπει να σας πω ότι δεν υπάρχει η οικογένεια στα αναγνωστικά. Υπάρχει κάποια κυρά Ασημιά που έδιωξε τον μπάρμπα Ασημιά γιατί γύριζε μεθυσμένος. Ένα παιδί κινείται στις σελίδες των αναγνωστικών χωρίς οικογενειακό έλεγχο, βρίσκεται μόνο του 7 χρονών, Δευτέρα Δημοτικού, Αναγνωστικά μιλά, βρίσκεται μόνο του, πάει στο τσίρκο, στην επόμενη σελίδα, πάει στη θάλασσα κι είναι χειμώνας.

Ετσι μεγαλώνει το παιδί. Καταλαβαίνετε, με τι παιδεία, την οποία εμείς ανεχόμαστε και δεν τσιρίζουμε. Η παιδεία λοιπόν άλλαξε στόχους και επιδιώξεις.

Άλλοι παράγοντες που διαμορφώνουν την ελληνική κοινή γνώμη, όπως είδαμε, είναι το ραδιόφωνο το οποίο θα ξέρετε τον Κελαπδώνη, μεγάλη επιτυχία: “Είδα τη Ρίτα νοικοκυρά - ήθελα να ’χω και να τ’ ακούτε, είναι εκπληκτική η μουσική - είδα τη Ρίτα νοικοκυρά, αυτή παντρεύτηκε, νοικοκυρεύτηκε, τώρα βολεύτηκε και κάνει μπαμ”. Και με λύπη τραγουδάει ο Κελαπδώνης: “Αχ Ρίτα, αχ μωρέ Ρίτα, από σένα εγώ περίμενα πολλά”. Παντρεύτηκε η φουκαρού. Μεγάλο κακό.

Το δεύτερο υπάρχει η σεξουαλική ελευθερία: “Τα ’φτιαξε ο Κώστας με την Πίτσα που τα είχε - το ξέρετε κι αυτό το τραγούδι, το βλέπω είσαστε μορφωμένοι - τα ’φτιαξε ο Κώστας με την Πίτσα που τα είχε με τον Γιώργο πριν τα φτιάξει με τον Πέτρο”.

Άλλο τραγούδι, ξέρετε, το λέει τρεις φορές την ημέρα, όλοι οι σταθμοί, και έχουμε πολλούς σταθμούς στην Αθήνα: “Όλοι τα παίρνουνε χοντρά, όλοι τα παίρνουνε χοντρά”. Και μου λέει ο εγγονός μου: “Οποιος δεν τα παίρνει, γιαγιά, είναι κόπανος”. 6 χρονών το εγγόνι. Ταράζομαι και λέει: “Και ο μπαμπάς μου που τα δίνει στο σπίτι είναι βλάκας”. Προσέξτε πώς διαμορφώνεται αυτός που θα φτιάξει αύριο την καινούργια οικογένεια. Είναι βλάκας γιατί στην οικογένεια τα δίνουμε, δεν τα παίρνουμε, και τα δίνουμε και χοντρά.

Και τραγουδάει μια κοπελάρα: “Δε με νοιάζει, δε με νοιάζει η ζωή τι θα μου φέρει. Στο ’να χέρι το τσιγάρο, στ’ άλλο χέρι το μπεγλέρι”. “Τον άντρα μου τον θέλω - τραγούδια είναι αυτά - τον άντρα μου τον θέλω να ’ναι πλούσιος, να ’χει αυτοκίνητο, να μου δίνει το τιμόνι, να του κάνω ότι κάνω και αυτός να μη θυμώνει”.

Ίσως γι’ αυτό. Παίρνει αυτή που το τραγουδάει μια ρεβάνς για τη Μαρία την Παναγιωταρά που την έχει κατατάξει στη μάνα της - την ξέρετε τη Μαρία την Παναγιωταρά; Είναι μια εργαζόμενη, το λέει το τραγούδι, είναι ο εθνικός ύμνος παρακαλώ, είναι “μια εργαζόμενη γυναίκα, μια καλή νοικοκυρά”, που βέβαια έχει παιδιά, δουλεύει, τρέχει - η αληθινή ζωή της γυναίκας, της Ελληνίδας, δεν είναι ψέματα.

Είναι όμως αμέσως η αυτονομία, αυτός κάθεται, αυτός είναι ο άντρας της και του διαόλου είναι τα παιδιά που πρέπει να τα πάει στα Αγγλικά, στα Γαλλικά. Και τελειώνει - το θαυμάσιο που τ’ ακούει η γυναίκα η Ελληνίδα την ώρα που καθαρίζει ανύποπτη φασολάκια - “είμαι ένα ζώον δηλαδή κανονικό”. Αυτή είναι η περίφημη η Μαρία η Παναγιωταρά, η οποία άλλαξε πραγματικά τη φυσιογνωμία της ελληνικής οικογένειας.

Ο τύπος λοιπόν, το οικογενειακό περιοδικό το ξέρετε, με μεγάλη αθωότητα και απλότητα παρουσιάζει δεσμούς δημόσιων ανδρών ή ιδιωτών επωνύμων, οι οποίοι χωρίς να λογαριάσουν

οικογένεια ακολουθούνε ένα δρόμο που δεν είναι και λοξός, απλά είναι “λεβέντικος”.

(Θα φύγω τρεχάλα από τον τύπο για να πάω στον τουρισμό, ναι στον τουρισμό που δεν θέλω να τον αγγίζω, γιατί τον άγγιξε το πρωί με μεγάλη επιτυχία ο κύριος Μαρκαντώνης). Η-θελα να πω λοιπόν ότι στη διαμόρφωση της ελληνικής κοινής γνώμης, δηλαδή της κοινωνίας μας, παίζει καταλυτικό ρόλο η τηλεόραση.

Για όσους δεν ξέρουν τι θα πει τηλεόραση - ούτε εγώ το ήξερα, μέχρι που το διάβασα και τρελλιάθηκα - εάν υπήρχε τηλεόραση, λέει, τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο θα τον είχε κερδίσει ο Χίτλερ. Είχε τέτοια ακτινοβολία φαίνεται που θα έπειθε έτσι τους λαούς μέσω τηλεόρασης.

Πρέπει να σας πω ότι έγινε ένα πρόγραμμα στην Αμερική για τον προληπτικό έλεγχο καρκίνου μαστού και είχε τέλεια αποτυχία. Ωσπου σε κείνο το εκπληκτικό παραμύθι - σήριαλ που διαμορφώνει την κοινωνία, την ελληνική, το “Τόλμη και Γοητεία” έβαλε η αμερικάνικη κυβέρνηση πάρα πολύ έξυπνα τη μάνα να πηγαίνει στο γιατρό για μαστογραφία. Και είχαμε την επόμενη βδομάδα 80% να τρέχουνε, και στην Ελλάδα και έξω, για μαστογραφία.

Μας είπε ο κύριος Μαρκαντώνης το πρωί για την Κόκα Κόλα που ήτανε του δευτερόλεπτου εμφάνιση και ανέβηκε 30% η Κόκα Κόλα, το ακούσατε. Πρέπει να πούμε λοιπόν ότι η τηλεόραση εάν θέλει να θάψει κάτι το’θαψε. Εάν θέλει να σε πείσει ότι το μόνο που πλένει καλά και αστραφτερά είναι το Χ σε έπεισε και την άλλη ώρα πάμε και το αγοράζουμε.

Αυτή η τηλεόραση λοιπόν είναι ικανή να θάψει ακόμα και την οικογένεια. Και το έκανε. Βεβαίως υπάρχει μια γιαγιά στην τηλεόραση, και την βλέπουν τα παιδιά μας, την ξέρετε, είναι μια αναρχική γιαγιά, μια γιαγιά με μια φαρδεια φούστα, απίθανη γιαγιά, κατεβαίνει με αλεξίπτωτα, έχει όλμους, πολυβόλα κάτω από τη φαρδεια της φούστα. Αλλοίμονο δηλαδή σε όποιον τη βρει.

Αυτό δε το μοντέλο της γιαγιάς βεβαίως, κάτι που έχει κατηγορηθεί δικαίως είναι ότι ο Ντίσνεϊ, τα Μίκι Μάους και τα τέτοια, δεν υπάρχει οικογένεια, υπάρχουν αυτά τα ανεψούδια αν θυμόσατε, που απλά έχουν ένα θείο, κι αυτόν ανάποδο, γρουσουζή, τσιγκούνη, τον Σκρουτζ.

Πρέπει να πούμε ότι τα Στρουμφάκια, τα Στρουμφάκια που γίνανε άλμπουμ, τσάντα, μολύβια, καραμέλες, σάκκες, προχθές ήταν ο δημιουργός τους ο Βέλγος στην Αθήνα ο οποίος έλεγε - δεν είναι, αυτά τα Στρουμφάκια είναι αναρχικά στοιχεία, δεν ανήκουν σε οικογένειες, δεν έχουν οικογένεια είναι αυτόνομα - έλεγε λοιπόν, δήλωσε ότι δεν υπάρχει στα Στρουμφ το μοντέλο της οικογένειας, στην κοινωνίας τους επειδή δεν τα βλέπει παρά σαν μια ομάδα.

Δεν θέλω να πω μόνο γι’ αυτά. Θέλω να πω ότι κάναμε ένα τρομερό αγώνα την Ημέρα της Γυναίκας, το Μάρτη, η Πανελλήνια Ένωση Γυναικών προκειμένου να μας βάλουνε κάτι άλλο. Την Ημέρα της Γυναίκας η ελληνική τηλεόραση έδειξε τη “Στέλλα”. Την ξέρετε τη Στέλλα; Η Στέλλα ήταν μια αξιοπρεπέστατη κοπέλλα που έκανε το αρχαιότερο επάγγελμα στον κόσμο και της συνέβη κάποια στιγμή κάτι τραγικό.

Αυτός ο άνθρωπος που αγάπησε και την αγάπησε, της πρότεινε λέει -άκουσον, άκουσον πράγματα - να την παντρευτεί. Και σκοτώνονται στο τέλος και οι δυο. Γιατί τέτοια βαρεία ατιμία ποιος μπορεί σήμερα να την αντέξει; Να της πει να την παντρευτεί, το καταλάβατε; Αυτό έγινε την Ημέρα της Γυναίκας και δεν ξεσηκωθήκανε οι πολύτεκνοι να τα σπάσουνε. Λάθος.

Με αυτούς λοιπόν τους παράγοντες, σχολείο, τύπος, ραδιόφωνο, τηλεόραση, διαμορφώνεται η ελληνική κοινή γνώμη, η κοινωνία δηλαδή μ’ αυτούς τους παράγοντες και μ’ αυτούς τους παράγοντες ετοιμάζονται τα νέα παιδιά τα οποία θα φτιάξουν οικογένεια.

Χωρίς πραγματικό εξοπλισμό, μπερδεμένος ο νέος άνθρωπος παντρεύεται. Κουβαλεί μέσα του σαν αποσκευή του ότι του έδωσε η σημερινή κοινωνία. Δηλαδή την αυτονομία του.

Αυτός ο άνθρωπος προχωρεί στο γάμο για να λύσει τα σεξουαλικά του προβλήματα, τα αισθηματικά του, τα κοινωνικά του, τα οικονομικά του, οτιδήποτε κενό. Και ξαφνικά τον παντρεύουν και του λέει άλλα ο παπάς. Τον παγιδέψαμε τον άνθρωπο. Είναι δηλαδή σαν να δώσουν τα παιδιά μας στο πανεπιστήμιο σε αδιάδακτη ύλη. Λέει να σέβεται λέει, η κοπέλλα. Τι να σέβεται; Της μάθανε ποτέ χρόνια ολόκληρα να σέβεται οτιδήποτε;

Αλλά αυτοί δεν ακούνε ακόμα τον παπά. Αυτοί βρίσκονται στην τελετή, βγαίνουν φωτογραφίες, κόβουν τη γαμήλια τούρτα, ακόμα ένα παιχνίδι στα χέρια ανίδεων ο γάμος.

Παντρεύτηκε ο γιος μου πριν από ένα μήνα και κείνη την ώρα που ήταν τα δυο παιδιά στημένα και έλεγε ο παπάς “παντρεύεται ο δούλος του Θεού” σκεφτόμουνα ποιος μίλησε στο νέο άτομο σήμερα για δουλεία και μάλιστα εθελοντική.

Ετοιμάστηκαν αυτά τα παιδιά να ακούσουνε αυτά που τους λέει ο παπάς στην εκκλησία;

Να την αγαπάει, λέει. Μα ο φουκαράς έχει μπερδέψει την αγάπη με το σεξ. Ποιος του έμαθε; Διδάσκεται η αγάπη. Του την έμαθε κανένας; Ποιος τους μίλησε αυτών των παιδιών τι θα πει να ζήσεις κάτω από την ίδια στέγη; Ποιος τους μίλησε για την ασκητική του έγγαμου βίου, αν θέλετε;

(Μιλήσατε πριν για το μεγάλο πρόβλημα το στεγαστικό. Είπανε οι Γάλλοι γεμίσανε δικαιώματα, λέει είναι τα δικαιώματα το γράψανε της οικογένειας, άκουγα που το λέγανε, γεμίσανε δικαιώματα). Για καθήκοντα ποιος μας μίλησε; Αυτός ο τόπος δεν είχε ποτέ στεγαστικά, δεν είχε ποτέ σπίτια.

Είχε σπιτικά, αυτός ο τόπος, όπως δεν είχε κτίσματα σχολικά, αλλά είχε δασκάλους, είχε παιδεία που τη διαβάσεις στο Μακρυγιάννη και καταλαβαίνεις ότι κάτι συμβαίνει και αυτοί οι άνθρωποι έχοντας εκείνη την παιδεία στην Τουρκοκρατία κατάφεραν να 'χουνε τέτοια ζωτανή παρουσία επί Τουρκοκρατίας και να νικήσουνε.

Το ένα λοιπόν, παντρεύονται αυτά τα παιδιά, το ένα παιδί είναι επιθυμητό. Ξέρετε, είναι ένα πιστοποιητικό ότι μπορώ και κάτω παιδί. Αυτό το πιστοποιητικό δεν μπορεί να το δώσει κανένας γιατρός, κανένας στρατός.

Μεγάλο πράγμα λοιπόν, ικανότητας: Κάνω παιδί. Το ένα παιδί το θέλουμε. Το δεύτερο πολύ μας πέφτει. Άκουσα δε το τρίτο να λέγεται ο Πέτρος, η Ιωάννα και το λάθος. Το τρίτο είναι το λάθος. (Έχω ακούσει: Αμάν πια).

Λένε οι μορφωμένοι, οι νομικοί: Η κοινωνία, η οικογένεια είναι το κύτταρο μιας κοινωνίας. Για να συνεχίσει να ζει η κοινωνία και γενικότερα για να εξασφαλιστεί η επιβίωση ενός έθνους - το ακούσαμε και το πρωί αυτό - απαραίτητη είναι η προστασία της πρώτης, της οικογένειας δηλαδή. Πολλοί διακεκριμένοι δεν μιλάνε καν. Το οικογενειακό δίκαιο το λένε εθνικό δίκαιο. Λόγια.

Το καινούργιο Οικογενειακό Δίκαιο είναι μια σύμβαση που εξασφαλίζει τους δύο ανθρώπους όταν χωρίσουν. Πολύ ωραία, κι αυτό είναι μέσα στη ζωή. Δεν μας λένε όμως πως θα συμβιώσουνε αυτοί οι άνθρωποι. Και έτσι φαίνεται καθαρά πως ο γάμος είναι μια παροδική υπόθεση, μια εκ προοιμίου παροδική υπόθεση.

Προχωρώ στο γάμο για να πάρω εγώ. Το ρήμα δίνω δεν μας το μάθανε, δεν το μάθαμε. Ούτε καν στην εφορία θέλουμε να δίνουμε ούτε στα πνευματικά θέλουμε να δίνουμε. Προχωρώ εγώ να πάρω. Έτσι η οικογένεια εμφανίζεται κάτι σαν συνεταιρισμός: Δικαιώματα, συνεργατική ομοσπονδία, ομόρρυθμη εταιρία, συνδικάτο ότι άλλο πέστε το, πάντως σπιτικό έπαψε να 'ναι.

Κάποτε έλεγε η μάνα μου: Αγάπα και κάνε ότι θέλεις. Σήμερα κάνε ότι θέλεις μέσα σ' ένα σπιτικό χωρίς να αγαπάς. Αυτό μας μάθανε. Και βεβαίως, πολύ λογικό, αφού είναι κάτι πρόσκαιρο, ευκαιριακό, γιατί να μην χωρίσω; Γιατί να μην κάνω τη ζωή μου ή κρατώντας τον άλλον

γιατί έχουμε οικονομικά συμφέροντα ή δεν ξέρω τι έχουμε, κάνω πάλι τη ζωή μου και μεγαλώνω έτσι το κενό μου το ψυχικό.

Και σαφώς τα παιδιά αυτά, τα παιδιά μας είναι δυστυχισμένα και όπως τρελλάθηκα που τ' άκουσα, από τον κ. καθηγητή, ακόμα και τα εγγόνια των διαζευγμένων θα'ναι παιδιά μη ισορροπημένα.

Γι' αυτά τα παιδιά, τι δεν κάναμε γι' αυτά τα παιδιά; Τι στεγαστικά δάνεια; Κόβουμε το μυαλό μας πώς να βάλουμε μια πεντάρα στην μπάντα να τους χτίσουμε, να τους φτιάξουμε, τα καλύτερα παπούτσια, τα καλύτερα ρούχα... Αποτέλεσμα, δεν τους μάθαμε ν' αγαπάνε.

Αποτέλεσμα, το έχετε, το ξέρετε του Παύλου: Κύμβαλο αλαλάζον. Κι αυτά τα κύμβαλα τα αλαλάζοντα είναι η οικογένεια η αυριανή, οι κακοί οικογενειάρχες, τα προβληματισμένα και αποτυχημένα άτομα. Εμείς το καταδικάζουμε, πλην όμως καταδικάζοντας αυτά τα παιδιά καταδικάζουμε και καί με το αντίγραφο.

Το πρωτότυπο που είμαστε εμείς, γιατί εμείς είμαστε το σήμερα, είναι η σημερινή κοινωνία, δική μας είναι η ευθύνη γιατί δε δώσαμε παιδεία στα παιδιά μας. Εμείς φταίμε και είναι ντροπή μας όταν απέτυχε ένα φαγητό που εμείς μαγειρέψαμε και βάλαμε εμείς τα υλικά, να ψάχνουμε να βρούμε ευθύνες σ' αυτόν, αφού εμείς, δικό μας κατασκεύασμα ήτανε αυτό που μαγειρεύτηκε.

Ενας ποιητής λέει - μεγάλος ποιητής ο Καβάφης - λέει ότι "τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπες μην τους φοβάσαι, αν δεν τους κουβαλās εντός σου". Ούτε η ελληνική οικογένεια θα είχε τόσο τρομοκρατηθεί από τηλεόραση, τύπο, θα γινόταν η επίδραση αλλά δεν θα τρομοκρατείτο και δεν θα καταστρεφόταν τόσο πολύ αν η δική μας οικογένεια, εάν θέλετε η χριστιανική οικογένεια, έδινε μια άλλη εικόνα στα παιδιά μας.

Δηλαδή μπαίνουμε στο δεύτερο σκέλος που είπαμε ότι επηρεάζεται η ελληνική κοινή γνώμη από τηλεόραση, ραδιόφωνο, τουρισμό, σχολείο, και από το μοντέλο οικογένειας που εμείς δίνουμε στην ελληνική κοινωνία.

Τι λέτε; Δίνουμε καλό μοντέλο; Να σας πω κάτι; Ο άνθρωπος που έχει παιδιά έχει κάσει το γέλιο του. Δεν είμαστε χαρούμενοι. Ποιος γκρινιάζει: Δεν αντέχω πια, σας βαρέθηκα πια - κι αν δεν το λέει. Έχετε δει αυτές τις φιγούρες των πολύτεκνων αν θέλετε, είναι να τις λυπάμαι. Κάτι θλιβερά όντα. Έχετε δει εκείνες τις μανάδες τις καυμένες πω, πω, πω. Τους ήρθε μεγάλη συμφορά, κάνανε παιδιά.

Η ιερότητα της οικογένειας έχει καταλυθεί. Φτάσανε να λένε - το είπα εγώ σε μια οικογένεια: Παιδιά μου, να είσαστε Χριστιανοί. Ετσι ήτανε κι ο άντρας και η γυναίκα. Το λέει και το Ευαγγέλιο. -Τι λέει; μου λένε. - Αγαπάτε τους εχθρούς υμών, τους είπα. Είναι γραμμένο για την ελληνική οικογένεια, με συγχωρείτε, τη χριστιανική αν θέλετε.

Υπάρχει μια κατήφεια. Υπάρχει μια μετάνοια. Οχι, με το θεολογικό όρο, όχι, που σώζει. Μια μετάνοια: πήραμε τη ζωή μας λάθος. Ε, τι να κάνουμε δε μπορούμε όμως να αλλάξουμε ζωή, έχουμε και παιδιά. Και το ρίχνουμε στο Θεό. Δηλαδή περίπου πώς έρχεται, για να μας δοκιμάσει ο Θεός για τις αμαρτίες μας, μας έφερε λέει σεισμούς. Ε, για να μας δοκιμάσει, μας έφερε παιδί. Ε, τι να κάνουμε, θέλημα Θεού είναι.

(Τις έχετε δει; Κι αυτές, έχω μιλήσει και με νέες γυναίκες και κάποιες ηλικίας κυρίες, και σήμερα ακόμη έκανα εδώ μέσα τεστ. Εβλεπα τον μεν άντρα να λέει:... το λέει και ο Λόρδος Βύρωνα. -Η γυναίκα σας τι λέει; - Κουράστηκα πάρα πολύ, η γυναίκα ομολογούσε. Ο άντρας μιλούσε για το Λόρδο Βύρωνα).

Η δε γυναίκα, η σημερινή σύζυγος έχει κουραστεί. Όλα αυτά τα μηνύματα της Μαρίας της Παναγιωταρά έρχονται και σ' αυτήν και κάποια ώρα, σκέφτεται ότι έχασε χρόνο, έχασε νειάτα, έχασε πολύτιμες ώρες, έχασε καριέρα, ότι θα είχε μια σύνταξη. Τώρα, πολύ ωραία είπατε υπήρχε η περίπτωση να κάνω παιδιά. Δεν το λέγανε και τότε φανερά, αλλά όταν έχεις παι-

διά έχεις τράπεζα, έλεγε ο πεθερός μου, πολλές τράπεζες.

(Σήμερα είναι να κάτσει η γυναίκα - μετά από σας, εγώ δεν έπρεπε να μιλήσω, τα είπατε όλα... Παρακαλώ. Σήμερα εγώ έχω 4 παιδιά και 6 εγγόνια. Με φαντάζεστε εμένα, μια ζωή ακόμα ολόκληρη, πρώτα ο Θεός, τι να κάνω; Τι να κάνω;) Ξέρετε πώς κινείται μια ελληνική οικογένεια; Με μια γυναίκα η οποία παράτησε τις σπουδές της, τα ενδιαφέροντά της και κάθισε η καημένη.

Ξέρετε; Μπαίνει ο ένας να πούμε μέσα και λέει: Το μπλε πουκάμισο με τις γκρι ρίγες είναι πλυμένο; Του λες: Λεβέντη, όχι. Θέλεις το γκρι πουκάμισο με τις μπλε τις ρίγες; - Οχι, δεν μου κάνει, δεν πάει με το τζιν. Βρίσκει λοιπόν και φοράει εν ανάγκη εκείνο. -Αντε γεια! Φεύγει... Αντε γεια! Ο άλλος. Και συ κάθου.

Μου έλεγε προχθές απελπισμένη μια μάνα: Δεν κατάλαβαν, λέει. Τους έκανα τους πρώτους λαχανοτολμάδες. Πήγα στη λαϊκή, φορτώθηκα και γύρισα και έκανα κάτι λαχανοτολμάδες - αυτό πριν από δύο μήνες μου το 'πε, μόλις το είχε βρει το λάχανο.

Και το μεσημέρι παιζόταν η "Τόλμη και Γοητεία". Δε ξέρετε τι συμβαίνει στην Αθήνα με την "Τόλμη και Γοητεία": Κλείνουν τα σχολεία. Επιτέλους τα παιδιά μας δεν χασομεράνε στο δρόμο. Τρέχουνε στο σπίτι και υπάρχει περίπτωση βέβαια να βρουνε τη μάνα στην κουζίνα.

Αν η μάνα είναι και λίγο έξυπνη, έχει πάρει το πιάτο της και έχει στρωθεί ήδη να βλέπει την "Τόλμη και Γοητεία" και μόλις έρθουν τα παιδιά ή θα τους πει "Σουτ!" ή αν έρθουν αργοπορημένα θα τους διηγηθεί αυτό που χάσανε μέχρι να βουτήξουνε το δικό τους πιάτο.

Η τραγική κατάσταση. Πάλι κάποιος έθιξε σήμερα το ελληνικό τραπέζι. Η τραγική κατάσταση: Το πρωί, ελληνικότητα δεν τρώμε. Πίνουμε έναν καφέ στο ποδάρι. Δυστυχώς δεν έχουμε το ευρωπαϊκό μπρέκφαστ. Το μεσημέρι "Τόλμη και Γοητεία". Το βράδυ ο ένας μπαίνει ο άλλος βγαίνει, τσιμπολογάμε, ένα σουβλάκι, "καθώς έρχεσαι λίγο κοτόπουλο ψημένο", "θα φάω μια πίτσα" - τα ξέρετε δα. Το σπίτι διαλύθηκε.

Αυτή η γυναίκα λοιπόν η έρμη, έρχεται κάποια ώρα κι από εκεί που ξεκίνησε, σας διαβεβαιώ, με τις καλύτερες προθέσεις, θυσίας, αγάπης, είναι ακόμα παλιά γυναίκα, έρχεται ώρα που βλέπει αυτόν τον σύντροφό της, τον βλέπει με κακία. Είναι ώρα που το φεμινιστικό, το οποίο χαμογελάσατε πολύ, και όταν το κουβεντιάζουμε γενικώς, το φεμινιστικό είναι συμπαθητικό, έτσι, ε, λίγο ζαβό, λίγο γραφικό αλλά συμπαθητικού, όταν το κουβεντιάζουμε.

Για μιλείστε στον άντρα σας, κυρίες, για τα φεμινιστικά. Θα μας σφάξουνε. Αποτέλεσμα; Η γυναίκα δεν κατάλαβε σωστά τι πρέπει να κάνει. Είναι μπερδεμένη. Επιμένω στη γυναίκα την ώρα που μιλώ για οικογένεια, και θα σας πω γιατί. Γιατί, κακά τα ψέματα, είναι πολύ ωραίο πράγμα ο άντρας σύζυγος, ναι, αλλά η γυναίκα είναι η ρίζα.

Διάβαζα - αυτό είναι πολύ παλιά αντίληψη - διάβαζα για έναν Περμενάκη τον λέγανε, ο οποίος ήταν πλούσιος, νέος, γερός και πήγε λέει στη Λειβαδιά σ' ένα μαντείο που έβλεπε κάτω τον Αδη Τρόφωνος, το Μαντείο του Τροφωνίου. Λοιπόν και είδε λέει όλα τα άσκημα του κόσμου, ταραχτήκε, του κόπηκε λέει η ευψυχία, η μόνη δύναμη που μπορεί να κρατήσει τον άνθρωπο είναι η ευψυχία, του κόπηκε και μαζί μ' αυτό και το χαμόγελό του.

Πήγε σε διασκεδάσεις, πλούσιος ήτανε, πήγε, γύρισε παντού, ούτε η ευψυχία ούτε το χαμόγελο κατάφερε να βρει. Και τότε πήγε λέει στη Δήλο. Στη Δήλο, καθώς ήτανε φαίνεται πλούσιος, πολύ τον περιποιηθήκανε, οι ιερείς, τον βάλανε - ήτανε οικουμενικό προσκυνητάρι εκεί - και αφού είδε όλα τα αφιερώματα, του λένε τώρα οι ιερείς: Θα σε πάμε να δεις και αυτό.

Τον πήγανε μέσα στα άδυστα. Και τότε μόνο είδε ένα κούτσουρο. Ένα μαυρισμένο κούτσουρο που σαν να ήτανε από φωτιά ή σαν να ήτανε ένα ξόανο, λέει, ξεχασμένο.

- Τι είναι αυτό; είπε. - Όσο φαίνεται αυτό, του είπανε, δε κάθηκε τίποτα. Αυτός είναι ο φοίνικας που πάνω εκεί ακούμπησε η Λητώ για να κάνει τον θεό Απόλλωνα. Το βλέπεις μαυ-

ρισμένο, αλλά όσο υπάρχει αυτό, υπάρχει ελπίδα.

Ο δε Σικελιανός το είδε αυτό το κομμάτι που λένε οι αρχαίοι και έγραψε κάτι που εμένα με συγκλόνισε: Όταν η ρίζα υπάρχει, αύριο θα υπάρχει και ο κορμός. Γι' αυτό μιλάω πολύ για τη γυναίκα. Γιατί την εμπιστεύομαι.

Να πω και κάτι: Γι' αυτό χτυπήθηκε και τόσο πολύ η γυναίκα σήμερα. Με τις εκτρώσεις, τι νομίζετε ότι ήτανε; Θέλανε να τη μάθουν τη γυναίκα φόνισσα, να κόψει, να κοπεί από τις ρίζες της. Η γυναίκα πάντοτε έκανε εκτρώσεις, μια πολύ παλιά ιστορία. Αλλά έκλαιγε. Ηξερε ότι είναι αμαρτία. Ηξερε ότι ήταν λάθος. Πήγαινε ξομολογιότανε, με κλάματα. Η γυναίκα δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς κι έκανε έκτρωση, και ζητούσε το έλεος του Θεού και των ανθρώπων.

Σήμερα θέλανε να ετοιμάσουνε ένα πρότυπο γυναίκας τέτοιο, δολοφόνου γυναίκας. Γιατί η ιστορία είναι παλιά. Όπως το φίδι, έξυπνο το φίδι, ήταν το θέμα να ρίξει την Εύα. Ερίξε την Εύα; Στο τσεπάκι είχε τον Αδάμ, τ'όδαμε. Πέφτει η γυναίκα; Στο τσεπάκι και ο άντρας...

Θυμάμαι μια ταινία, που η υπόθεσή της είχε κάπως έτσι: Ένα ρομπότ με ανθρώπινη έτσι φυσιογνωμία και δέρμα ανθρώπου, έρχεται με ειδική εντολή να βρει να σκοτώσει μια γυναίκα. Σκοτώνει πολλές γιατί ψάχνει μια Εύα Σάρων, πολλές είναι οι Σάρων, μέχρι να τη βρει. Η γυναίκα σώζεται από τον καλό άγγελο.

Και τον ρώτησε: Γιατί εμένα; Της είπε ο καλός άγγελος - έσπασε ταμεία, είναι μοντέρνο έργο αυτό - ότι: Εσύ πρέπει να πεθάνεις για το κακό. Γιατί εσύ αν ζήσεις θα γεννήσεις το παιδί εκείνο που θα αντισταθεί. Εκείνο που θα αντιδράσει, εκείνο που δεν θα πει ναι στο καλό. Γι' αυτό πρέπει να πεθάνεις.

Γι' αυτό έγινε αυτός ο αγώνας, να φύγει η γυναίκα από τη μέση. Και πρέπει εδώ, για να μπορέσει η γυναίκα να κάνει αυτό το πολύ μεγάλο, πρώτα - πρώτα να κάνει παιδιά, και έπειτα να έχει μια φυσιογνωμία ευτυχισμένη στο πρόσωπό της, πρέπει να τη βοηθήσει ο φυσικός βοηθός, ο άντρας.

Θα μου πείτε - μη με κατηγορήσετε που σας τα λέω έτσι - ότι και μεις ανθρωπάκια είμαστε. Ε, βέβαια, την ώρα που ξεκινήσαμε στα νειάτα μας, είχαμε πνευματική πανοπλία, είχαμε, πιστεύαμε σε πράγματα. Σιγά - σιγά ξεπουπουλιαστήκαμε. Η ζωή είναι σκληρή. Ηρθε και μας πήρε πολλά από τα ιδανικά μας και εν τω μεταξύ μείναμε νηστικοί γιατί δεν τροφοδοτούμαστε.

Ηθελα να πω, σε μας, πριν μιλήσουμε για την οικογένεια του μέλλοντος εμείς, οι σημερινοί οικογενειάρχες, που δείχνουμε την εικόνα της οικογένειας, τη λιμπιστική ή "να λείπει το βύσσινο", όπως λένε τα παιδιά. Ρώτησα σήμερα μια πολύτεκνη κυρία: Τι λένε τα παιδιά σας; Και είπε: Α, δε θα κάνουνε, λέει, πολλά παιδιά. Προσέξτε το αυτό. Λοιπόν, πρέπει να είμαστε πλούσιοι πνευματικά.

Ακούστε, παπούλη, ο καλός ο Σαμαρείτης, τον ακούμε στην εκκλησία και σταματάμε πάντα που ο καλός ο Σαμαρείτης, ήτανε καλός. Και ξεχνάμε κάτι βασικό: Ο καλός ο Σαμαρείτης, μπορεί να 'τανε καλός, αλλά ήτανε και πλούσιος. Είχε λεφτά. Πρώτα - πρώτα είχε ΙΧ άλογο. Δεν το 'χει ο καθένας.

Δεύτερον, αν δεν είχε άλογο, να τον πάρει, τον είδε πληγωμένο, από αγάπη, να σταθεί, να τον βουτήξει, να τον βάλει στον ώμο. Πόσο θα τον πήγαινε; Μπορούσε να τον πάει στο χωριό ή στην πολίχνη να βρει γιατρό; Οχι. Αντε όμως, εγώ σας λέω σερνάμενος σερνάμενος στο δρόμο θα τον πήγαινε, αν δεν του πέθαινε κι ο πληγωμένος στο δρόμο.

Τον πήγαινε στην πολίχνη. Εδώ έχουμε λεφτά. Δεν υπήρχε ΙΚΑ, τίποτα. Έπρεπε να πληρώσει το γιατρό, έπρεπε να πληρώσει το ξενοδοχείο - και τότε δεν ήταν αστεία τα ξενοδοχεία, δεν ήτανε "ενοικιάζοντα δωμάτια". Έπρεπε δε και κάτι άλλο, θα στα πληρώσω είπε.

Κυρίες και κύριοι, δεν είναι ώρα, πέρα από την καλή διάθεση του να 'μαστε καλοί γονείς

να γίνουμε και πλούσιοι, εσωτερικά εννοώ. Τι μπορούμε να δώσουμε, για ποια ποιότητα μιλάμε, που πάρα πολύ σωστά είπατε ότι η ποιοτική σχέση είναι και στο ζευγάρι και στο παιδί και όχι η ποσοτική. Μπορεί να είσαι, έχω μια εγώ και δεν δουλεύει έξω από το σπίτι. Κατά τα δεδομένα πρέπει να είναι πολύ καλή μάνα. Βουτάει το μωρό εδώ κι αρχίζει όλα τα πατώματα επάνω κάτω μέχρι το μεσημέρι.

Πιστεύετε εσείς ότι αυτή είναι καλή μητέρα; Πιστεύετε εσείς ότι έχει επαφή με τα παιδιά της; Δεν έχει. Δεν είναι το σώμα, πόση ώρα κάθεται με το παιδί σου. Είναι, αυτή την ώρα που κάθεται έχεις επαφή και ζέστα; Και πώς θα έχεις αν δεν έχεις και τίποτα μέσα σου να πεις;

Λοιπόν, κυρίες και κύριοι, ας βάλουμε στην πρίζα να γεμίσουν οι μπαταρίες μας πνευματικά, γιατί αυτό μας χρειάζεται. Να ξαναθυμηθούμε και μεις, πριν πούμε στους άλλους, για κάποιο χρέος, για την ομορφιά που έχει η θυσία, για την ομορφιά που έχει να δίνεις. Πρώτα - πρώτα να τα μάθουμε, να τα θυμηθούμε εμείς.

Ξέρετε πόσο αστείο μου φάνηκε προχθές σε μια εφημερίδα, κι αυτό το παγίδευμα το έχουνε και οι Χριστιανοί και οι εκκλησιαστικοί κύκλοι: Κάντε παιδιά, έγραφε, γιατί κανόμαστε! Οι Τούρκοι από δω, ποιος θα πολεμήσει, ποιος θα δώσει τις συντάξεις;

Την ώρα που κάναμε παιδιά, φαντάζεστε, εκείνη την ωραία στιγμή, τη μαγευτική, τη μοναδική στιγμή που ενωθήκαμε με το σύντροφό μας εάν σκεφτόμαστε ότι εγώ θα μείνω έγκυος, για να δώσω, να κάνω φαντάρο να αντιταχθεί στους Τούρκους; Η να κάνω κάποιον που θα δουλεύει για να πληρώνει τη σύνταξη του γέρου; Αυτά είναι αστεία πράγματα.

Κάποια ώρα πρέπει να φύγει αυτή η εικόνα του οίκτου που μας προξενεί ο οικογενειάρχης και η οικογενειάρχισσα. Οίκτο. Γιατί να έχω αυτή την θλιβερή φιγούρα, την ανικανοποίητη φιγούρα, το μισιακό άτομο; Οίκτο γιατί κάρπισε το δέντρο; Οίκτο γιατί τ' αμπέλι πρασίνισε και γέμισε σταφύλι;

Τα παιδιά δεν είναι σταυρός, πρέπει να το καταλάβουμε. Δεν είναι σταυρός που μας τον δίνει ο Θεός για τις αμαρτίες μας. Ο Θεός θέλει να γεμίσει τον ουρανό με πολίτες, με βασιλόπουλα. Και γω να 'μαι βασιλομήτωρ. Το σκέπτεστε; Μας ζήτησε να γίνουμε συνεργοί του. (Με τι κέφι - εγώ είμαι συγγραφέας. Φαντάζεστε να με έπαιρνε τηλέφωνο ο Σαίξπηρ και να μου 'λεγε: Κυρία Σουρέλη, έχω κάτι δυσκολίες με τη δεύτερη πράξη. Γίνεστε, γράφετε εσείς καμιά πράξη;

- Χριστέ μου, Χριστέ μου! Να 'γραφα εγώ με τον Σαίξπηρ πράξη! Να μ' έπαιρνε ο Μιχαήλ Αγγελος, τσιμέντο, καλίκι και μ' έβαζε να κουβαλούσα, προκειμένου να βοηθούσα και να γινόμουν συνεργάτης του Μιχαήλ Αγγελου καταλαβαίνετε τιμή!

Εδώ πέρα, σκεφθείτε να μ' έπαιρνε τηλέφωνο τώρα ο Γκορμπατσώφ και να μου 'λεγε: Έχω κάτι δυσκολίες με τη Ρωσία. Ερχεσαι να βοηθήσεις; - Παναγία μου, εδώ θα 'μουν; Συνεργάτης Γκορμπατσώφ, Μπους και δεν ξέρω τι...

Εδώ πέρα έγινε προχθές το αστρονομικό συνέδριο, όχι φεύγει ένας Έλληνας, λέει, να λάβει μέρος στο πρόγραμμα το διαστημικό. Μέχρι τις Πρέσπες οι Έλληνες ψηλώσαμε σε πόντους. Καταλάβετε το. Η ελληνική κοινωνία είναι αντί στην οικογένεια και μάλιστα στην πολυμελή, γιατί εμείς τους λέμε ότι είναι μόνον κόπος).

Προσέξτε, έχω 4 παιδιά και 6 εγγόνια. Ξέρω δηλαδή κι από τις κόρες μου τι θα πει σήμερα να μεγαλώνεις παιδιά και τι θα πει, και επειδή είμαι και από την Ιωνία, οι γονείς μου, είμαι και ισόβια γονιός, δεν γλύτωνα ποτέ. Ξέρω τον κόπο. Αλλά έχω ένα πρόσωπο. Ένα πρόσωπο που το είδατε, έχει ρυτίδες. Αλλά ρυτίδες γιατί αγάπησα, γιατί έκλαψα, γιατί πόνεσα, γιατί λυπήθηκα. Είμαι ένα με το σύμπαν.

Όταν διαβάζω εφημερίδες, και βλέπω "το αγαπημένο μας παιδί 22 χρονών σήμερα κηδεύουμε", κάθομαι κοιτάζω πώς λένε τη μάνα. Μαρία. Πώς λένε το παιδί που έφυγε. Και κάθομαι, βλέπω την ώρα της κηδείας και είμαι όλα γη εγώ, μάνα γη, παγκόσμια μάνα, και κλαί-

ω και προσεύχομαι να δώσω κουράγια ο Θεός σε κείνη την άγνωστή μου μάνα και να καλοδεχτεί την ψυχή του άγνωστου παλικαριού.

(Ο Χριστιανισμός, όπως και όλα τα ωραία πράγματα, στερούνται διαφήμισης. Μεγάλο πράγμα η διαφήμιση. Απλώς έτσι για να γελάσετε θα σας πω ότι έχετε ακούσει την κότα που κάνει αυγό: Κο-κο-κο πριν το κάνει. Κο-κο-κο το 'κανε. 25 με 30 δρχ. το αυγό της κότας. Η πάπια κάνει βέβαια καλύτερο αυγό. Δεν λέει κο-κο-κο. Ποιος ζήτησε αυγό της πάπιας ποτέ;

Δεν βρέθηκε λοιπόν ο διαφημιστής ο οποίος θα πει αυτά που λένε οι γιατροί. Πρώτα - πρώτα όποια κοπέλα ανύπαντρη δεν κάνει παιδιά, λένε οι γιατροί οι αισθητικοί ότι μέχρι τα 40, η μια είναι κοπελάρα, κορμάκι, νεάζει ότι βάλει. Η άλλη η 40άρα, είναι βαρειά η κοπέλα, γυναίκα βαρειά. Μετά τα 50, η μια ανθίζει. Μην κοιτάτε και γω, η καρδιά μου πονάει, το συκώτι μου, η μέση μου...

Γερή, αντέχω όλα τα βάσανα μιας μεγάλης οικογένειας. Και δεν είναι που το αντέχω. Είναι πια αυτή η σοφία της γης της καρποφόρας, που θα δώσει τη σοφή συμβουλή, ακόμα και όταν δεν μιλήσει. Προσέξτε το αυτό.

Μια μέρα η κόρη μου χάρισε με τον άντρα της και ήρθε φουρτουνιασμένη και μου 'λεγε: Δεν μπορώ πια και δεν ξέρεις τι μου είπε!

Και εγώ έλεγα: Πότε λες να στρώσουμε; - Και μου είπε...

- Ε, πάντως να γίνει έτσι, έλεγα εγώ, για το σπίτι.

- Και ξέρεις εγώ τι θα του πω;

Και όταν την άφησα και εκτονώθηκε της είπα: Φαντάστηκες ότι είναι δυνατόν τώρα να με ενδιέφερε το τι χράμι θα βάλουμε κάτω; Απλά δεν έπρεπε εγώ να σε ακούσω, αλλά εσύ... Γιατί άμα σε άκουγα, μάνα είμαι, μπορεί αργότερα να ντρεπόσουν να με δεις, κιόλα, γιατί εσύ σε 5 λεπτά τα 'χεις φτιάξει με τον άντρα σου. Υποτίθεται λοιπόν εγώ ότι δεν σε ακούω. Αλλά έλα που και συ έπρεπε κάπου να τα πεις και μάλιστα κάπου που δεν θα μεταφερθούν και δεν θα μεταφερθούν και στραβά).

Είναι μεγάλο πράγμα, όχι μόνο τι θα πεις, αλλά κι όταν δεν μιλήσεις. Αυτό είναι η μάνα. Το δείξαμε εμείς στα σημερινά παιδιά και έχουμε μια ψυχική ισορροπία.

Κυρίες και κύριοι, πάρτε γυναίκες που δεν έχουνε παιδιά. Τα χαπάκια έχουνε. Χαπάκια για να ανοίξει η όρεξη, χαπάκια για να μην πεινάνε, χαπάκια για τον ύπνο, όχι όμως και για πολύ ύπνο γιατί έχουνε ομιλία ξέρω γω, και πρέπει να πάρουν άλλο χαπάκι που να μην κοιμούνται.

Η γυναίκα με τα παιδιά έχει ρυτίδες. Αλλά δεν είναι εκείνο το πρόσωπο της αισθητικής χειρουργικής, της μάσκας, το πρόσωπο που σε τρομάζει, το πρόσωπο που σε φοβίζει, το ανέκφραστο πρόσωπο.

Δείξαμε ποτέ πως άνθρωπος θα πει μια πληγή από λόγχη, δυο καρφιά στις παλάμες, ένας Γολγοθάς στο πνεύμα και στο κορμί, ένας σταυρός που λάμπει στην καρδιά σαν μαρτύριο και μαρτυρία της αγάπης. Δείξαμε με λόγια και με έργα πως ελευθερία σημαίνει χρέος, ευθύνη, και θυσία. Δείξαμε πως με το μαχαίρι της αγάπης θυσιάζουμε την αυτολατρεία μας.

Διάβαζα και σας το μεταφέρω: Είσαι το τόξο, μάνα - λέει - από το οποίο εκτοξεύονται τα παιδιά σου σαν ολοζώντανα βέλη. Κάνε τοξότη η σαΐτα που στα χέρια σου κρατάς να σημαδεύει τη χαρά.

Εμείς πολύτεκνοι είμαστε, χαρούμενοι δεν είμαστε.

Κυρίες και κύριοι, υπάρχουνε δύο έργα που τα θυμάμαι με μεγάλη επιτυχία: Την οικογένεια Τραπ. Η ελληνική οικογένεια, η ελληνική κοινωνία περιμένει να της δώσουμε το μήνυμα. Η οικογένεια Τραπ είναι μια οικογένεια με πολλά παιδιά και πολύ έξυπνα ονομάστηκε "Η

Μελωδία της Ευτυχίας”.

Η ελληνική κοινωνία θέλει ν’ αλλάξει, θέλει ν’ αλλάξει γνώμη για την οικογένεια. Αλλά περιμένει να της μιλήσουμε και να παίξουμε εμείς αυτή τη μελωδία της ευτυχίας, με πόσες χορδές είναι τα παιδιά μας, με τις χαρές και με τους πόνους τους.

Υπάρχει κι ένα βιβλίο: “Πιο φθηνά με τη ντουζίνα”. Είναι αληθινή ιστορία. Είναι 12 παιδιά. Σας το συνιστώ. Και ας δείξουμε σ’ αυτή την ελληνική οικογένεια ότι ναι, είμαστε κουρασμένες, ναι δύσκολα τα πράγματα, μάλιστα. Και πόσο δύσκολα σ’ αυτή την καταναλωτική κοινωνία. 32 χιλιάρικα λέει έχουνε τα παπούτσια τα ανδρικά, του παιδιού μας, και τα φοράνε όλα τα παιδιά μας. Εχω πάρα πολλά ρούχα και δεν βρίσκω πού να τα δώσω. Μέγα πρόβλημα. Τα παιδιά μας είναι ντυμένα, δεν έχουμε μάθει στη λιτότητα.

Δεν τους έχουμε μάθει - γιατί δεν τα ξέρουμε ούτε εμείς - ότι υπάρχουνε πράγματα που στο χρηματιστήριο αξιών ούτε πουλιούνται ούτε αγοράζονται κι ότι γι’ αυτά τα πράγματα αξίζει να ζει κανένας και ότι υπάρχει μια μελωδία σ’ αυτό τον κόσμο τον μοναχικό, η μελωδία της ευτυχίας και ότι πραγματικά, μωρέ παιδιά, σου’ρχεται πιο φθηνά όταν ψωνίζεις με τη ντουζίνα. (Ευχαριστώ).

(χειροκροτήματα)

ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Δεν κάνω κανένα σχόλιο. Αλλωστε υπήρχαν πάρα πολλά σχόλια στη διάρκεια της ομιλίας.

Το πρόγραμμα σας είναι γνωστό. Εχουμε μεγάλη καθυστέρηση.

ΛΗΞΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

(Προεδρεύει ο κ. Εμ. Μελιγκόπουλος)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μια επισήμανση της εξέλιξης του προγράμματος των εργασιών του συνεδρίου μας από μέρους του προεδρείου: Αμέσως μετά τον εκκλησιασμό και το πρωινό μας που τελειώσαν προβλέπεται η παρουσίαση της οικογενειακής πολιτικής στην Κύπρο από τους παρόντες εκπροσώπους... Έρχονται και οι εκπρόσωποι των αρχών και των κομμάτων. Καλημέρα.

Μετά την ανάπτυξη της οικογενειακής πολιτικής στην Κύπρο, ακολουθεί η τοποθέτηση της Εκκλησίας απέναντι στο θέμα του συνεδρίου μας: Κράτος και Πολιτεία απέναντι στην Οικογένεια. Και στη συνέχεια η τοποθέτηση των εκπροσώπων των κομμάτων. Θα ακολουθήσει ένα μικρό διάλειμμα, όπως είναι φυσικό, και θα ακολουθήσει συζήτηση και τοποθέτηση από μέρους των συνέδρων πάνω στο θέμα του συνεδρίου και μόνο.

Και θα κλείσουμε με τα συμπεράσματα και την έγκριση ενός ψηφίσματος που θα ετοιμάσει το προεδρείο.

Καταρχήν, καλωσορίζουμε και πάλι τους εκπροσώπους των κομμάτων και όσους στη συνέχεια θα έρθουν και τους παρακαλούμε να συντελέσουν όπως εκθές γόνιμα και θετικά στην εξέλιξη των εργασιών του συνεδρίου μας.

Η παρουσία των εκπροσώπων των κομμάτων σε τέτοια συνεδρία θεωρείται κατά την άποψή μας θεμελιώδης. Και είναι ακόμη πιο θεμελιώδης και ουσιαστική όταν οι εκπρόσωποι κομίζουν και συγκεκριμένες θέσεις των κομμάτων τους στο θέμα του συνεδρίου μας, που δεν είναι καινούργιο. Είναι άμεσα συνυφασμένο όπως ξέρετε με το θεσμό της οικογένειας, και το δημογραφικό μας πρόβλημα.

Το Προεδρείο απευθυνόμενο ιδιαίτερος στους αγαπητούς κυρίους συνέδρους υπενθυμίζει τις δεσμεύσεις τις οποίες αμοιβαία αναλάβαμε στην τελευταία γενική μας ετήσια συνέλευση: Να κρατήσουμε το επίπεδο του συνεδρίου όσο είναι δυνατόν πιο ψηλά. Αυτό εξαρτάται και από το προεδρείο αλλά κυρίως και πρωτίστως από τους συνέδρους.

Η παρουσία εκπροσώπων των πολιτικών κομμάτων της χώρας που αποτελούν τους βασικούς φορείς και εκφραστές των δημοκρατικών μας θεσμών, οπωσδήποτε θα επηρεάσει τις τοποθετήσεις των κυρίων κυρίων συνέδρων. Οι διαφωνίες δεν είναι μόνο ανεκτές, αλλά είναι και οι ζητούμενες. Αρκεί να μην παραμείνουν σε επίπεδο διαφωνίας, αλλά να περάσουν σε επίπεδο θετικών τοποθετήσεων.

Και επειδή σε κάποια εισήγηση ελέχθη ότι ολόκληρο το πολυτεχνικό κίνημα έχει αναβαθμισθεί τα τελευταία χρόνια, είναι μια θαυμάσια ευκαιρία να δείξουμε και να αποδείξουμε όλοι μας την αλήθεια αυτής της διαπίστωσης, τόσο στους παρόντες εκπροσώπους των πολιτικών κομμάτων όσο και στους εκλεκτούς εκπροσώπους των ευρωπαϊκών οργανώσεων οικογένειας, αλλά και των ελληνικών οργανώσεων που ασχολούνται με τα προβλήματα της οικογένειας.

Υποβάλλουμε λοιπόν αυτή την παράκληση, με την πίστη ότι θα ανταποκριθείτε για να γίνουμε όλοι συντελεσταί της επιτυχίας των εργασιών μας. Παρακαλούμε...

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Σύμφωνα με το πρόγραμμά μας αλλά και για λόγους εθνικούς θα λέγαμε, θα μας επιτρέψετε να προηγηθεί ο χαιρετισμός και η ανάλυση της κατάστασης από τους αδελφούς μας και συναδέλφους μας Κυπρίους, που αντιπροσωπεύουν εδώ σε μια γωνιά της Ελλάδας μια άλλη γωνιά του Ελληνισμού, την πολύπαθη και αγαπημένη μας Κύπρο.

Εχουμε μαζί μας τον Αντιπρόεδρο της Παγκύπριου Οργάνωσης Πολυτέκνων, τον κ. Διομήδη Φιλίππου, που τον παρακαλούμε να έρθει στο μικρόφωνο για την εισήγησή του.

Δ. Φιλίππου, Αντιπρόεδρος Π.Ο.Π: "Οικογενειακή Πολιτική στην Κύπρο"

ΦΙΛΙΠΠΟΥ: Κύριε υπουργέ, κύριοι βουλευτέ, κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι,

Οικογενειακή πολιτική στην Κύπρο. Εκ μέρους της Παγκύπριας Οργάνωσης Πολυτέκνων σας απευθύνω εγκάρδιο και αδελφικό χαιρετισμό ευχόμενος κάθε επιτυχία στο θεάρεστο και εθνικό έργο που επιτελείτε. Αισθανόμαστε βαθειά συγκίνηση και τιμή που μας παρέχεται η ευκαιρία να συμμετάσχουμε στο συνέδριο αυτό και να αναπτύξουμε την οικογενειακή πολιτική που εφαρμόζεται στην Κύπρο.

Όλοι σας γνωρίζετε ότι στο ωραίο μας νησί τον Ιούλιο - Αύγουστο του 1974 μια μεγάλη χώρα, η Τουρκία εισέβαλλε και κατέλαβε το βόρειο μέρος του νησιού μας. Όλες οι οικογένειες, πολύτεκνες και μη, μπροστά στον τουρκικό κατοκικό στρατό και την τουρκική εκστρατεία τρόμου, η οποία περιελάμβανε δολοφονίες, βιασμούς, εμρησμούς και λεηλασίες, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρογονικές τους εστίες. Το 37% του Κυπριακού εδάφους καταλήφθηκε από 50.000 περίπου οικογένειες εκτοπίστηκαν από τις εστίες τους.

Η βίαιη αυτή μετατόπιση του πληθυσμού είχε θέσει τις κοινωνικές υπηρεσίες κάτω από τρομακτική πίεση. Η έκταση και η σοβαρότητα των κοινωνικών αυτών προβλημάτων των εκτοπισθέντων οικογενειών εξανάγκασε την κυβέρνηση να επισπεύσει την αναθεώρηση των κοινωνικών παροχών και άλλων μέτρων προς την οικογένεια.

Ετσι, πρωταρχικός στόχος της Κυπριακής κυβέρνησης, έγινε η στέγαση και διατροφή των εκτοπισθέντων οικογενειών. Χρησιμοποιώντας το ισχύον ταμείο που της απέμεινε και αξιοποιώντας όλη τη ξένη χρηματική βοήθεια που της παραχωρήθηκε έκτισε προσφυγικούς συνοικισμούς για εγκατάσταση των εκτοπισθέντων.

Διεύρυνε τις κοινωνικές παροχές προς εκτοπισμένες οικογένειες παραχωρώντας επιδόματα, δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, δωρεάν παιδεία και άλλα.

Με την επίλυση των περισσότερων προβλημάτων των προσφυγικών οικογενειών η κυβέρνηση επέκτεινε την οικογενειακή της πολιτική και στα ευρύτερα στρώματα του λαού.

Η οικογενειακή πολιτική που εφαρμόζεται σήμερα αποσκοπεί στην ανάπτυξη και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όλων των τάξεων του πληθυσμού, την οικονομική ανακούφιση πολυμελών οικογενειών και τη λήψη μέτρων για προστασία των παιδιών με ψυχοκοινωνικά προβλήματα καθώς επίσης και την ανασυγκρότηση της κοινωνικής ζωής.

Για το σκοπό αυτό προγραμματίζεται η επέκταση και η ποιοτική βελτίωση των διαφόρων κοινωνικών υπηρεσιών.

Μερικά από τα πιο σημαντικά μέτρα που προγραμματίζεται να ληφθούν σε διάφορους τομείς για να υποβοηθούν οι οικογένειες είναι:

Η συμπλήρωση του εκπαιδευτικού συστήματος και η προσφορά σε όλους τους ενδιαφερομένους ισότητας ευκαιριών για εκπαίδευση, η εξασφάλιση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό

της ικανοποίησης των αναγκών της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό στις κατάλληλες ειδικότητες και η εξυπηρέτηση των ευρύτερων πολιτιστικών σκοπών.

Στον τομέα της υγείας θα προωθηθεί η ανάπτυξη και βελτίωση των παρεχομένων Ιατρικών υπηρεσιών αναφορικά με την προληπτική όσο και την θεραπευτική πτυχή ώστε να εξασφαλίζεται η επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου Υγείας για όλες τις οικογένειες καθώς επίσης και η εξασφάλιση Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης στη μεγάλη πλειονότητα του πληθυσμού.

Θα συνεχιστούν επίσης τα επενδυτικά προγράμματα για ανέγερση νέων Νοσοκομείων και ανασχεδιοποίηση των υφισταμένων με σκοπό την όσο το δυνατόν πληρέστερη και ποιοτικά βελτιωμένη κάλυψη του πληθυσμού.

Στον τομέα της Εργασίας θα επιδιωχθεί η διατήρηση των συνθηκών πλήρους απασχολήσεως και η συνεχής βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης του εργατικού δυναμικού καθώς και η βελτίωση των όρων συνθηκών απασχολήσεως των εργαζομένων.

Πρωταρχικός στόχος επίσης παραμένει η στέγαση όλων των οικογενειών. Με την αναμενόμενη σχετική μείωση του προσφυγικού στεγαστικού προβλήματος θα καταστεί δυνατή η αντίκρουση του στεγαστικού πάνω σε ενιαία βάση για τον πληθυσμό σαν σύνολο.

Η στεγαστική πολιτική θα επεκταθεί και θα καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες των οικογενειών χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος με βασικά κριτήρια τις στεγαστικές ανάγκες και το εισόδημα.

Για τον σκοπό αυτό έχουν συσταθεί δύο Οργανισμοί, ο Οργανισμός Χρηματοδότησεως Στέγης, και ο Οργανισμός αναπτύξεως Γης που σκοπό έχουν την παροχή βοήθειας για στέγαση των χαμηλά και μεσαίων εισοδηματικών οικογενειών. Παρ' όλες όμως τις διευκολύνσεις αυτές ένας σημαντικός αριθμός οικογενειών χαμηλού εισοδήματος θα εξακολουθήσει να αδυνατεί να προσφύγει στους Οργανισμούς αυτούς για βοήθεια γι' αυτό θα εφαρμοστούν επιπρόσθετα μέτρα, όπως η προσφορά οικοπέδων, η ανέγερση και παραχώρηση κατοικιών από μέρους της Κυβέρνησης και άλλα.

Μερικά άλλα σημαντικά μέτρα οικογενειακής πολιτικής που προωθούνται είναι τα δημόσια βοηθήματα και επιδόματα, οι υπηρεσίες προς υπερήλικες και αναπήρους και η οικογενειακή και κοινωνική ευημερία.

Σημαντική επίσης προσφορά προς τις οικογένειες παρέχουν εκτός της Πολιτείας, η Εκκλησία, Κοινωνικοί Φορείς, και άλλοι Οργανισμοί. Στα μέγιστα πιστεύουμε συμβάλλει και η Οργάνωσή μας, που με τις άοκνες προσπάθειές της κέρδισε αρκετά ωφέληματα προς όφελος των πολυτέκνων οικογενειών, τα οποία τις ανακουφίζουν από τα πολλαπλά οικονομικά βάρη που σηκώνουν.

Δεν πρέπει όμως, όλα αυτά τα μέτρα οικογενειακής πολιτικής που προγραμματίζονται και προωθούνται για την ενίσχυση της οικογένειας να μας εφυσχάζουν. Οι απαιτήσεις και οι ανάγκες της σύγχρονης ζωής συνεχώς αυξάνονται. Γι' αυτό πρέπει συνεχώς να αγωνιζόμαστε προς όλες τις κατευθύνσεις για την διεύρυνση όλων αυτών των μέτρων, τη διεξαγωγή μελετών για την μεγαλύτερη δυνατή βοήθεια προς την οικογένεια για να μπορεί κατάλληλα να αντιμετωπίζει τις σύγχρονες ανάγκες που προκύπτουν.

Πιστεύουμε ότι μπορεί και πρέπει η οικογενειακή πολιτική στην Κύπρο να επεκταθεί περαιτέρω ώστε να καλύψει όλες τις ανάγκες της οικογένειας για να μπορεί να διαβιώνει μέσα σε μια κοινωνία χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα.

Όλοι οι φορείς Πολιτεία, Εκκλησία και άλλοι Οργανισμοί θα πρέπει να αντιληφθούν την σημασία της οικογένειας και την συμβολή της στην ανάπτυξη ενός τόπου και να την βοηθή-

σουν να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες απαιτήσεις της ζωής. Καμιά οικογένεια δεν πρέπει να μένει χωρίς στέγαση, χωρίς ικανοποιητική Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, Παιδεία, Εργασία, Ευημερία.

Ευχή και επιθυμία μας είναι να δούμε τις οικογένειες να ζουν σ' έναν κόσμο χωρίς προβλήματα, χωρίς πολέμους, σ' ένα κόσμο χωρίς να καταπατούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα, χωρίς ξένα στρατεύματα κατοχής, σ' ένα κόσμο που να επικρατεί ειρήνη, αγάπη, φιλία, Δημοκρατία.

Καλούμε λοιπόν όλες τις Κυβερνήσεις του κόσμου όπως εργαστούν και αγωνιστούν με όλες τις δυνάμεις και τα μέσα που διαθέτουν για την πραγματοποίηση όλων αυτών.

Τέλος θα ήθελα να ευχηθώ σ' όλες τις οικογένειες κάθε ευτυχία και ευημερία.

Εύχομαι επίσης κάθε επιτυχία στις εργασίες του συνεδρίου σας.

Ευχαριστώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ Η κυρία Σουρέλλη μας μίλησε χθες για μια ρίζα, ένα κούτσουρο που οι αρχαίοι μας πρόγονοι είχαν στα άδυστα του λαού της Δήλου και το λάτρευαν. Το λάτρευαν γιατί αυτή η ρίζα ήταν η μητέρα, ήταν η μάνα, ο φοίνικας απ' όπου θα ξεπήδαγε η νέα ζωή. Αυτή τη ρίζα θέλουν να χτυπήσουν όσοι θέλουν να καταστρέψουν τα έθνη. Γιατί φοβούνται ότι απ' αυτή τη μάνα θα βγουν παιδιά που εδώ στη δικιά μας χώρα θα τους δώσει την Ελλάδα και την Ορθοδοξία.

Αυτή η ρίζα, που ήταν πραγματικά ένα κούτσουρο, ύστερα από τα τραγικά γεγονότα των τελευταίων χρόνων, άνθισε στην Κύπρο πριν από μερικούς μήνες. Γι' αυτή τη ρίζα θα μας μιλήσει ο Γενικός Ταμίας της Παγκύπριας Οργάνωσης Πολυτέκνων, ο κύριος Πεττεμερίδης Κλείτος.

Κ. Πεττεμερίδης, Γ. Ταμίας Π.Ο.Π. «ΑΓΙΟΣ ΚΑΣΣΙΑΝΟΣ, Κύπρος 19-7-1989»

ΠΕΤΤΕΜΕΡΙΔΗΣ: Η Κύπρος δεν βγάζει μόνο ηρωίδες πολύτεκνες μάνες, που έχουμε 10.500 σ' όλη την Κύπρο ενεργά μέλη. Αλλά και εθνικές ηρωίδες μάνες και κόρες, που λαμβάνουν μέρος στις διάφορες εκδηλώσεις και πορείες. 4 κόρες μου έλαβαν μέρος στην τελευταία πορεία που έγινε στις 19 Ιουλίου του 1989:

Αντικατοχικές ειρηνικές πορείες και άλλες εκδηλώσεις έγιναν αρκετές φορές, όπως πορείες προς τα χωριά Φιλιά, Αυλώνα και προς την Αμμόχωστο, με συμμετοχή και αρκετών ξένων γυναικών. Πάντοτε όμως έμεναν στη νεκρή ζώνη. Για πρώτη φορά πέρασαν τη νεκρή ζώνη στα Λίθια το 1988, χωρίς να γίνουν οποιεσδήποτε συλλήψεις.

Την τελευταία πορεία διοργάνωσε στις 19 Ιουλίου η Γυναικεία Κίνηση "Επιστροφή" στην περιοχή Αγίου Κασσιανού. Η διοργανωτική επιτροπή διάλεξε αυτή την περιοχή για τη διεξαγωγή της ειρηνικής διαμαρτυρίας, που βρίσκεται στη νεκρή ζώνη της Λευκωσίας γιατί είναι συμβολική.

Στο χώρο αυτό βρίσκονται το Δημοτικό Σχολείο Αγίου Κασσιανού, και το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Βρίσκονται τα δύο σύμβολα, τα δύο μεγάλα ιερά ιδανικά των Ελληνοκυπρίων.

Ωρα 6.30 μ.μ. χιλιάδες γυναίκες όλων των ηλικιών επιβιβάζονται στα λεωφορεία που βρίσκονται στην πλατεία Διονυσίου Σολωμού και ξεκινούν.

Με τον ενθουσιασμό και μαχητικότητα που έχουν σε λίγο εξουδετερώνουν την αντίσταση των Ηνωμένων Εθνών και μπαίνουν από το περιτόιχισμα της εκκλησίας μέσα στο προαύλιο

του σχολείου. Αμέσως αναρτούν την ελληνική σημαία που περήφανα άρχισε να κυματίζει στο σκλαβωμένο ελληνικό σχολείο, ενώ σε λίγο αφού μαζεύτηκαν όλες άρχισαν να ψάλουν τον εθνικό ύμνο.

Λίγα λεπτά αργότερα μέσα στο απανθρακωμένο και λεπλατημένο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου ο Μητροπολίτης Κιτίου Χρυσόστομος μαζί με τον αρχιμανδρίτη Γεώργιος Παπαχρυσόστομου και το διάκονό του Μητροπολίτη Μιχαήλ ψάλλουν τη Υπερμάχω και τελούν δέηση για ανεύρεση των αγνοουμένων. Εμπυκνώνει ο Μητροπολίτης Κιτίου δίνοντας θάρρος στις γυναίκες που γεμάτες συγκίνηση συμμετέχουν στο ψάξιμο.

Στο μεταξύ, στο προαύλιο του σχολείου του Αγίου Κασσιανού κάθονται στο έδαφος όπως προέβλεπε το σχέδιο. Οι άνδρες των Ηνωμένων Εθνών με megáφωνο προειδοποιούν ότι υπάρχουν νάρκες πίσω από το σχολείο και ότι στη νεκρή ζώνη όπου βρίσκονται δεν μπορούν να βοηθήσουν σε περίπτωση επίθεσης των Τούρκων.

Απότρες και αποφασισμένες να μην υποχωρήσουν παραμένουν στις θέσεις τους. Οι άνδρες των Ηνωμένων Εθνών προσπαθούν να κατεβάσουν την ελληνική σημαία που αναρτήθηκε, μα δεν τα καταφέρνουν εξαιτίας της αντίδρασης των γυναικών. Ομως δεν αργούν να εμφανιστούν οι πρώτοι αστυνομικοί του ψευδοκράτους με ηλεκτροφόρα ρόπαλα, κράνη, ασπίδες και οπλισμένοι με ξιφολόγχες.

Αυτή την ώρα στο Δημοτικό Σχολείο γράφεται ακόμα μια φρικτή ιστορία παρόμοια με τις προηγούμενες. Στο χώρο αυτό που κανονικά οι Αιτίλες δεν έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν βία και όπλα γιατί βρίσκεται στην περιοχή της απαγκίστρωσης, νεκρή ζώνη, διαδραματίζονται, σε λίγα λεπτά σκηνές βαρβαρότητας και θηριωδίας. Αοπλες οι γυναίκες της Κύπρου, αλλά πάνοπλες με ψυχικό σθένος και δύναμη αντιτάσσονται επιδεικνύοντα ηρωισμό.

Οι βάρβαροι από 5 που πρωτοεμφανίστηκαν και που караδοκούσαν αυξάνονται και επιτίθενται σε λίγο με την ανοχή της... η οποία βγαίνει από το χώρο αυτό αφήνοντας ανυπεράσπιστες τις γυναίκες έρμαιο των βαρβάρων. Εύχονται μάλιστα - τι ειρωνεία - εύχονται στις γυναίκες "good luck", καλή τύχη.

Η καμπάνα που μετέφερε στο εκκλησάκι ο Μητροπολίτης συνεχίζει όμως να χτυπά και η περιοχή γεμίζει με τραγούδια. Οι γυναίκες δεν άργησαν να δεχτούν την θηριωδία και τις αιμοσταγείς διαθέσεις των κατακτητών. Αρχισαν οι τελευταίοι να χτυπούν κτηνωδώς, πραγματικά γεμάτοι λύσσα και μίσος, να κλωτσούν, να τραβούν από τα μαλλιά, να συλλαμβάνουν. Το έργο των αστυνομικών του ντεκτασιακού καθεστώτος υποβοηθούν τώρα και οι κομάντος παίρνοντας θέση με το χέρι στη σκανδάλη.

Οι πρώτες απροειδοποίητες συλλήψεις γίνονται μέσα στο προαύλιο του σχολείου. Ο πανικός, οι φωνές και τα κλάματα από τους πόνους αυξάνονται, ενώ πολλές γυναίκες βρίσκονται στο έδαφος από τα χτυπήματα. Η οπισθοχώρηση προς το προαύλιο της εκκλησίας επιβάλλεται. Μετά από μια 10λεπτη άνιση μάχη οι Αιτίλες βρίσκονται σε παράταξη μπροστά στις γυναίκες και ουρλιάζουν.

Οι γυναίκες όμως ψάλλουν τον εθνικό ύμνο με πιο πολύ παλμό κρατώντας την ελληνική σημαία. Το τραγούδι "Ξύπνα καημένη μου ραγιά", και τα συνθήματα "Εξω οι Τούρκοι από την Κύπρο", "Τα σύνορά μας είναι η Κερήνεια", "Το κορμί κι αν λυώσει θα μπούμε στο Βαρώσι", εκνευρίζουν περισσότερο τους βαρβάρους που χειρονομούν, ειρωνεύονται και βρίζουν.

Σε 10-15 λεπτά περίπου διαδραματίζεται η τελευταία και η πιο δραματική σκηνή της θηριωδίας. Με ένα νεύμα οι Αιτίλες ξαναχτυπούν και οι γυναίκες αντιστέκονται άοπλες. Άλλες γυναίκες, ρίχνονται στα συρματοπλέγματα, άλλες χτυπιούνται άγρια, πολλές συλλαμβάνονται. Το κτηνώδες ένστικτο ξύπνησε στις καρδιές των βαρβάρων. Μαζί με τις γυναίκες δεν διστάζουν να χτυπήσουν και να συλλάβουν και δημοσιογράφους, σπάζοντάς τους τις φωτογραφικές μηχανές για να μην αποθανάτισουν τη θηριωδία τους.

Με παρακίνηση του Μητροπολίτη Κιτίου γύρω στις 200 γυναίκες βρίσκουν καταφύγιο στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Οι βάρβαροι όμως δε διστάζουν και τώρα κάνοντας Ιεροσουλία. Περικυκλώνουν το εκκλησάκι και συνεχίζουν με μανία το έργο τους. Διέξοδος υπάρχει μόνο μια μικρή πορτούλα μισάνοικτη. Η αγωνία, τα συναισθήματα αυτών των στιγμών που φαίνονται αιώνες, δεν περιγράφονται. Η σύλληψη πλησιάζει.

Ξαφνικά ο ποιμένας που είναι μαζί των μπαίνει μπροστά απλώνοντας τα χέρια για να τους προστατεύσει. Διατάζει να βγουν μια - μια γιατί πρέπει να σκύψουν για να περάσουν, λέγοντας και τις εξής συγκινητικές φράσεις: "Αφήστε με εμένα που ξέρω από κελλιά. Ο χώρος αυτός είναι δικός μου", λέει στους Τούρκους.

Οι Απίλλες τον ειρωνεύονται και σαν απάντηση τρεις από αυτούς τον κτυπούν και τον τραβούν με την βία από τα ράσα. Μαζί του συλλαμβάνεται και ο Αρχιμανδρίτης, ενώ ο Διάκόνος του καταφέρνει να διαφύγει.

Στις 8.30 μ.μ. το έργο της τουρκικής βαρβαρότητας έχει επιτελεσθεί. Ο απολογισμός της θηριωδίας τους είναι η σύλληψη 99 γυναικών και 13 αντρών.

Δεν υποχωρούν όμως, κάθονται στην οδό Αγίου Γεωργίου. Ακολουθούν διαπραγματεύσεις για την απελευθέρωση των συλληφθέντων. Οι Τούρκοι θέτουν σαν όρο την αποχώρηση των γυναικών. Αυτές απαντούν ΟΧΙ, ζητώντας πρώτα την απελευθέρωσή τους. Παραμένουν σ' αυτό το χώρο ως τα ξημερώματα της 20ης Ιουλίου όπου οι Τούρκοι "πανηγυρίζουν" για την επέτειο της βαρβαρότητας του 1974 την οποία ξανάδειξαν με έντονο τρόπο μετά από 15 χρόνια πριν λίγες μέρες.

Το βράδυ της 20ης Ιουλίου κρίνεται αναγκαίο η μεταφορά των εκδηλώσεων να γίνει σε πιο ασφαλές μέρος, γιατί η συρροή των γυναικών απειλεί και προκαλεί πόνο για επεισόδια.

Έτσι τα μεσάνυχτα έχοντας τα χέρια και τα μέτωπα ψηλά αποχωρούν για να συνεχίσουν τη διαμαρτυρία τους στο οδόφραγμα που βρίσκεται στο σπίτι του αντιπροσώπου των Ηνωμένων Εθνών Οσκαρ Καμιλιόν μέχρι την απελευθέρωση και του τελευταίου συλληφθέντος.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Γνωρίζαμε από τον ελληνικό τύπο την περιγραφή των τραγικών αυτών γεγονότων, αλλά οπωσδήποτε η αυτούσια παρουσίασή τους από τους αδελφούς Κυπρίου συνετέλεσε τα μέγιστα στο να μεταφερθούμε και εμείς νοερά και ψυχικά σε κείνες τις τραγικές ώρες που πέρασαν οι θαρραλέες Ελληνίδες Κύπριες μητέρες με το τρομερό αυτό και αξέχαστο εγχείρημά τους.

Ευχαριστούμε τους αδελφούς Κυπρίους γι' αυτή τη ζωντανή μεταφορά των γεγονότων και τους ευχόμαστε, σ' αυτούς αλλά και ιδίως στις Κύπριες μητέρες, και ακόμη πιο ειδικά τις πολύτεκνες Κύπριες μητέρες, να βρίσκονται πάντοτε μπροστάρηδες στον αγώνα το μεγάλο που έχει χαράξει ο Κυπριακός Ελληνισμός, χέρι με χέρι με τον απανταχού της γής υπόλοιπο Ελληνισμό.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ένα τηλεγράφημα που μας έχει έρθει από τον **Μητροπολίτη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου κ. Θεόδωρο:**

"Ανάγκες της Μητροπόλεως μου επιβάλλουν να ευρίσκομαι εις την Αθήνα από 6-10 Οκτωβρίου. Δια του παρόντος απευθύνω εγκάρδιο χαιρετισμό προς το 2ο Πανελλήνιο Συνέδριό σας στο οποίο εύχομαι πλήρη ευόδωση.

Εκπλώ βαθύτατα την συμπαθέστατη και ευλογημένη τάξη σας πορευόμενη κατά την πρώτη εντολή του Δημιουργού και αποτελούσα το ισχυρότερο έρεισμα προς επιβίωσίν του δια της υπογεννητικότητας φθίνοντας γένους.

Έχετε την πλήρη συμπαράσταση και ανυπόκριτή μου αγάπη και σας ευλογώ με όλη τη δύναμη της ψυχής μου. Μετ' ευχών διαπύρων,

Ο Μητροπολίτης Ρεθύμνης”.

Ο εκπρόσωπος της Εκκλησίας δεν είναι παρών απ’ ότι φαίνεται ακόμη για να μας παρουσιάσει την τοποθέτησή του πάνω στο θέμα του συνεδρίου. Κατά συνέπεια, θα είμαστε σε αναμονή μέχρι την άξιζή του.

Από τα κόμματα παρίστανται τη στιγμή αυτή εκπρόσωποι ως εξής: Ο κ. Κεφαλογιάννης, Βουλευτής της Νέας Δημοκρατία. Ο κ. Γιάννης Ευλογημένος, ως εκπρόσωπος του Συνασπισμού, μέλος της Πολιτικής Επιτροπής Χανίων. Και ο κ. Κουτσούμπας Βασίλειος εκ μέρους της Χριστιανικής Δημοκρατίας, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του Κινήματος.

Ο κ. Σκουλάκης εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ - ζητούμε συγνώμη για την μη στη σειρά αναφορά του κ. Σκουλάκη αλλά μας έχει ζητηθεί να περιμένουμε τον κ. Τσοβόλα, ως εκπρόσωπο του ΠΑΣΟΚ. Παρίσταται και ο βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας κ. Μαρκογιαννάκης, αλλά η τοποθέτηση όσον αφορά τις θέσεις του κόμματος θα γίνει εκ μέρους του κ. Κεφαλογιάννη.

Άλλος εκπρόσωπος κομμάτων μέχρι στιγμής δεν έχει παρουσιασθεί. Καθ’ οδόν εάν θα παρουσιασθεί, θα του δοθεί ο λόγος. Υστερα απ’ αυτό, παρακαλούμε τον κ. Κεφαλογιάννη, για δεύτερη φορά να έρθει στο βήμα μας, και με πολύ ενδιαφέρον να ακούσουμε τις θέσεις.

Τοποθετήσεις κομμάτων

ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριοι συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι σύνεδροι, Με την ευκαιρία του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου των Πολυτέκνων, θα μου επιτρέψετε παρακαλώ να σας μεταφέρω ένα μήνυμα, ένα χαιρετισμό από τον Πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας τον κ. Κωνσταντίνο Μητσοτάκη:

“Αγαπητοί φίλοι, και σας ονομάζω φίλους με την πραγματική σημασία, γιατί και εγώ ανήκω στην μεγάλη πολύτεκνη οικογένεια της Ελλάδος. Με το σημερινό μήνυμά μου επιθυμώ να επικοινωνήσω μαζί σας και να σας βεβαιώσω προσωπικά ότι η αυτοδύναμη κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας που θα προκύψει από τις επόμενες εκλογές δεσμεύεται να πραγματοποιήσει στο ακέραιο το πρόγραμμά της για τους πολύτεκνους.

Το πρόγραμμα αυτό που έχει καταρτισθεί και με τη δική σας συμμετοχή, πιστεύω ότι περιλαμβάνει όλα εκείνα τα ουσιαστικά μέτρα τα οποία ανακουφίζουν πραγματικά τους πολυτέκνους. Αποτελεί τη διαπίστωση όλων μας ότι το δημογραφικό είναι το υπ’ αριθμόν ένα πρόβλημα της χώρας μας με όλες τις εθνικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, η λύση του οποίου περνάει μέσα από την αναβάθμιση και την ενίσχυση της πολύτεκνης οικογένειας.

Οι πολυτέκνοι για τη Νέα Δημοκρατία δεν είναι απλά μια συμπαθής τάξις. Θεωρούμε ότι αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της κοινωνίας μας. Είναι για μας οι θεματοφύλακες της χαράς και των αξιών της πατροπαράδοτης ελληνικής οικογένειας. Και γι’ αυτό αξίζουν και το σεβασμό και την αμέριστη συμπαράστασή μας.

Εύχομαι κάθε επιτυχία στο συνέδριό σας και αναμένω με ζωηρό προσωπικό ενδιαφέρον τα συμπεράσματά σας.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,

Κώστας Μητσοτάκης,
Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας”.

(χειροκροτήματα)

Κυρίες και κύριοι σύνεδροι, αγαπητοί φίλοι,

Με μεγάλη χαρά και τιμή δεχτήκαμε την πρόσκλησή σας για να πάρουμε μέρος στο 2ο

Πανελλήνιο Συνέδριο των Πολυτέκνων με θέμα “Το Κράτος και η Κοινωνία απέναντι στην Οικογένεια”. Και θα πάρουμε μέρος για να τοποθετηθούμε, να προβληματιστούμε μαζί σας και να ανταλλάξουμε απόψεις και σκέψεις πάνω στα προβλήματα της ελληνικής οικογένειας και ιδιαίτερα της πολύτεκνης οικογένειας. Επίσης, να τοποθετηθούμε για το ρόλο και τις υποχρεώσεις του κράτους, για τη σωστή επίλυση των προβλημάτων αυτών.

Πρώτα απ’ όλα όμως θέλω να σας ευχαριστήσω την Ανώτατη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδος και τους Συλλόγους των Πολυτέκνων Χανίων, Ηρακλείου, Λασηθίου και Ρεθύμνου, για να εκφράσω τα συγχαρητήριά μου για την άρτια και προσηγμένη προετοιμασία και οργάνωση του συνεδρίου. Αλλά και για να τους ευχαριστήσω ακόμα για ένα λόγο: Γιατί οργάνωσαν το τόσο σημαντικό συνέδριο εδώ στο Κολυμπάρι, στις εγκαταστάσεις της Ορθόδοξης Ακαδημίας κρήτης, η οποία με το πολύπλευρο έργο της τόσα πολλά προσφέρει στην Κρήτη και στην Ελλάδα.

Στο πλαίσιο των εργασιών του συνεδρίου σκοπός μας είναι να σας ενημερώσουμε και να σας παρουσιάσουμε το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας για την πολύτεκνη οικογένεια. Να δεσμευθούμε απέναντί σας όπως αναφέρει και στο μήνυμά του ο Πρόεδρος του κόμματος Κώστας Μητσοτάκης, και να σας διαβεβαιώσουμε ότι εμείς σαν αυτοδύναμη κυβέρνηση που θα προκύψει από τις προσεχείς εκλογές, θα το πραγματοποιήσουμε αυτό το πρόγραμμα.

Η Νέα Δημοκρατία, από το βασικό ιδεολογικό της πλαίσιο πιστεύει στο μεγάλο ρόλο της οικογένειας για την κοινωνική ευημερία και την προκοπή της χώρας μας. Η ελληνική οικογένεια και ιδιαίτερα η πολύτεκνη οικογένεια, αποτελεί το θεμέλιο λίθο για τη στερέωση μιας κοινωνίας μέσα στην οποία ιδιαίτερα σήμερα έχουμε ανάγκη να ζήσουμε. Η ίδια η ζωή μας έχει διδάξει ότι τα σπιτικά με τα πολλά παιδιά αποτελούν τα πιο υγιή κύτταρα της κοινωνίας μας. Κατά κανόνα τα λίγα παιδιά δεν απέδωσαν όσο ανεμένετο κοινωνικά, επαγγελματικά και επιστημονικά.

Εχω προσωπικές εμπειρίες, γιατί και εγώ προέρχομαι από πολύτεκνη οικογένεια, τί σημαίνει η αγάπη, η συμπάρασταση, η συνεργασία και η αλληλοβοήθεια μεταξύ των αδελφών. Πρέπει όμως να παραδεχθούμε ότι οι θεσμοί αυτοί σήμερα έχουν ξεστρατίσει από την Ελληνοχριστιανική παράδοση και έχουν δημιουργηθεί οξύτατα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα με τις γνωστές εθνικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, έτσι όπως πολύ εύγλωττα ανεπύχθησαν από τους ομιλητές του συνεδρίου σας κατά την χθεσινή συνεδρία.

Η Νέα Δημοκρατία έχει πλήρη επίγνωση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η πολύτεκνη οικογένεια και την εθνική και κοινωνική σημασία που έχει η άμεση επίλυσή τους. Γι’ αυτό το λόγο εκπόνησε ξεχωριστό πρόγραμμα για το δημογραφικό πρόβλημα και την πολύτεκνη οικογένεια. Ειδικότερα δε πρέπει να αναφέρω ότι το πρόγραμμα αυτό είναι ρεαλιστικό και άμεσα πραγματοποιήσιμο μέσα στις δυνατότητες της σημερινής οικονομικής συγκυρίας, με βάση τους εθνικούς και τους κοινοτικούς πόρους.

Το πρόγραμμα για τους πολυτέκνους αντιμετωπίζεται πέραν από τα στενά οικονομικά κριτήρια σαν ένα θέμα πρώτης εθνικής ανάγκης. Η σύνταξις του προγράμματος έγινε με διαφάνεια και με συμμετοχικές διαδικασίες. Στην εκπόνησή του μετείχαν μεταξύ των άλλων ειδικοί επιστήμονες, καθηγητές πανεπιστημίου, εκπρόσωποι των γυναικείων οργανώσεων, καθώς και εκπρόσωποι των πολυτεκνικών οικογενειών, η συμβολή των οποίων ήταν ουσιαστική και πολύτιμη, τόσο στη διαπίστωση και καταγραφή των προβλημάτων όσον και στη διατύπωση των αναγκαίων και ρεαλιστικών μέτρων και προτάσεων.

Δεν θα σας κουράσω αναπτύσσοντάς σας ολόκληρο το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας, αλλά μόνο το μεγάλο μέρος που αφορά τους πολυτέκνους, το οποίον άλλωστε έχει δημοσιευθεί στο τεύχος του Ιουλίου της ΑΣΠΕ. Θα σας αναφέρω τα βασικά του σημεία και θα απα-

ντήσω στις ερωτήσεις σας για περισσότερες λεπτομέρειες, και εγώ και ο παριστάμενος συνάδελφός μου κ. Μαρκογιαννάκης.

Το γνωστό “πεντακοσάρικο της ντροπής”, που τόσο καλά γνωρίζετε αντικαθίσταται με αυτό που έχει αποτελέσει πάγιο αίτημά σας, δηλαδή θεσπίζεται επίδομα μάνας και μηνιαία σύνταξη για την πολύτεκνη μητέρα.

- 1. Σε κάθε μητέρα που έχει 4 προστατευόμενα παιδιά θα χορηγείται μηνιαίο επίδομα ίσο προς το βπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη. Για κάθε ένα παιδί μετά το τέταρτο θα χορηγείται επιπλέον 1,5 ημερομίσθιο. Αυτό πρακτικά σημαίνει, με τις σημερινές τιμές, 13.500 το μήνα για τα 4 παιδιά, 17.000 για τα 5 και 20.000 για τα 6 παιδιά.
- 2. Ισόβια τιμητική σύνταξη ίση με 4 ημερομίσθια ανειδίκευτου εργάτη το μήνα για την πολύτεκνη μητέρα μετά την ενηλικίωση των παιδιών, ανεξάρτητα από κάθε άλλη σύνταξη που τυχόν θα λαμβάνει και που αντιστοιχεί σε 10.000 δρχ. Απώτερος στόχος όμως και δέσμευση της Νέας Δημοκρατίας είναι η σύνταξις αυτή μεσοπρόθεσμα, όσο το επιτρέπουν οι οικονομικές συνθήκες, να φθάσει τα 26 ημερομίσθια του ανειδίκευτου εργάτη, δηλαδή στις 64.000 δρχ. το μήνα. Πιστεύουμε ότι το επίδομα αυτό όχι μονάχα συμβάλλει στην επίλυση του δημογραφικού προβλήματος, αποτελώντας κίνητρο για την απόκτηση περισσότερων παιδιών, αλλά θα ανακουφίσει ουσιαστικά την πολύτεκνη οικογένεια και θα δώσει την ικανοποίηση στην πολύτεκνη μάνα, τη σύγχρονη αυτή ηρωίδα, ότι οι μακρόχρονοι κόποι και προσφορά της αναγνωρίζονται και τιμώνται όσο πρέπει από το κράτος.
- 3. Καμιά πολύτεκνη οικογένεια χωρίς δικό της σπίτι. Αμεσος στόχος η στεγαστική αποκατάσταση των πολυτέκνων οικογενειών, με την εφαρμογή ειδικού προγράμματος για την αγορά έτοιμης κατοικίας, την επισκευή ή την επέκταση της παλαιάς.
Με το πρόγραμμα αυτό, ανάλογα με τον αριθμό των μελών της οικογενείας και το εισόδημά της προβλέπεται και δωρεάν χρηματοδότηση η οποία μπορεί να καλύπτει ολόκληρη τη δαπάνη για την απόκτηση κατοικίας. Σε μεγάλο μέρος το πρόγραμμα αυτό θα επιτευχθεί με τη δυνατότητα δανειοδότησης από το τραπεζικό σύστημα με χαμηλότοκο δάνειο, για το 100% του κόστους της πρώτης κατοικίας αλλά και από τον κρατικό προϋπολογισμό, ενώ παράλληλα γίνεται αναδιοργάνωση του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας και ακόμη θεσπίζεται φορολογική απαλλαγή 10% επιπλέον σε κάθε ιδιοκτήτη που νοικιάζει το σπίτι του σε πολύτεκνη οικογένεια και 10% για κάθε παιδί, η οποία φθάνει σε πλήρη απαλλαγή για τους υπερπολύτεκνους.
- 4. Φορολογικές ελαφρύνσεις. Κάθε πολύτεκνος με 4 παιδιά δεν θα φορολογείται για εισόδημα μέχρι 2 εκατομμύρια δραχμές, ποσό που θα αυξάνει κατά 250.000 για κάθε επιπλέον παιδί.
 - Καθιερώνεται απαλλαγή από τους φόρους και δασμούς για την απόκτηση αυτοκινήτου μέχρι 2.000 κυβικά, για κάθε πολύτεκνο με προστατευόμενα παιδιά

σύμφωνα την φορολογική νομοθεσία και όχι με τον περιορισμό της ηλικίας των 16 ετών.

- Μείωση των τιμολογίων ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ κλπ. Η μείωσις αυτή γίνεται γιατί γνωρίζεται ότι οι πολύτεκνοι είναι υπερκαταναλωτές από ανάγκη και όχι από άσκοπη κατανάλωση.
- Επίσης το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας περιλαμβάνει και την αντιμετώπιση του θέματος των μετεγγραφών των τέκνων των πολυτέκνων, το οποίο όπως ήδη γνωρίζετε, λύθηκε από την κυβέρνηση Τζανετάκη με την δυναμική παρέμβαση και υποστήριξη της Νέας Δημοκρατίας. Αυτό αποτελεί ένα ικανό δείγμα της αποφασιστικότητας της Νέας Δημοκρατίας για την εφαρμογή του προγράμματός της αλλά και της συνέπειας και του σεβασμού της απέναντι στους πολυτέκνους.

Το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας για τους πολυτέκνους δεν τελειώνει εδώ. Οι πολυτέκνοι θα ευεργετηθούν και με τα άλλα μέτρα για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμά μας και που είναι:

- η δημιουργία όλων των αναγκαίων βρεφονηπιακών σταθμών στην επόμενη πενταετία,
- η επέκταση της γονικής αδείας,
- η αύξησης του επιδόματος μητρότητας, τοκετού κλπ.

Αυτά τα μέτρα για τους πολυτέκνους, τα οποία είναι πράγματι γενναία, τα παίρνουμε όχι για να ευνοήσουμε μια ορισμένη τάξη πολιτών, αλλά για να αποκαταστήσουμε τις ισότητες και τις επιβαρύνσεις που δημιουργούνται από την ύπαρξη περισσότερων παιδιών σε σύγκριση με τη μέση ελληνική οικογένεια, για λόγους ίσης μεταχείρισης και δικαιοσύνης.

Γιατί τα παραπάνω αυτά παιδιά είναι εκείνα που φέρνουν το βάρος στις κοινωνικές ασφάλισεις, στην εθνική άμυνα, στην οικονομία. Ευεργετούμε δηλαδή τους ευεργέτες της κοινωνίας με τα μέτρα αυτά.

Το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας δεν αποτελεί ένα στατικό και ανελαστικό κείμενο. Κατά την εφαρμογή του προβλέπεται διαδικασία βελτιώσεως και μεταβολών προς το καλύτερο και για το λόγο αυτό είναι πολύ σημαντικό για μας το να ακούσουμε τις εισηγήσεις των συνέδρων και θα περιμένουμε με ζωηρό ενδιαφέρον τις διαπιστώσεις του συνεδρίου σας και πιστεύω ότι σύντομα θα μας υποβάλλετε τα συμπεράσματά σας. Σας ευχαριστώ πολύ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μετά την παρουσίαση του κυβερνητικού προγράμματος της Νέας Δημοκρατίας από τον εκπρόσωπό της, παρακαλούμε τον εκπρόσωπο του ΠΑΣΟΚ, βουλευτή κ. Σκουλάκη, να έρθει στο βήμα να μας παρουσιάσει τις θέσεις του ΠΑΣΟΚ πάνω στο θέμα του συνεδρίου μας.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Κύριοι συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι σύνεδροι, λυπούμαι που χθες για λόγους πέραν από τη θέλησή μου δεν μπόρεσα να παραμείνω παραπάνω στο συνέδριό σας. Σήμερα ελπίζω να μπορέσω να είμαι μέχρι τέλους του συνεδρίου σας. Βέβαια πρέπει να σας πω ότι στο πρόγραμμα ήταν να έρθει και ο συνάδελφος ο κ. Τσοβόλας, αλλά δεν πρόλαβε το πρώτο αεροπλάνο και τον αναμένουμε τώρα 12.30 στο αεροδρόμιο. Και εν πάσει περιπτώσει, θα εκπροσωπήσω εγώ το κόμμα, κ. Πρόεδρε.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Οποσδήποτε όμως, θα επιτρέψετε στο Προεδρείο την επισήμανση ότι θα ή-

ταν μεγαλύτερο ενδιαφέρον του συνεδρίου να έχει εδώ τον κ. Τσοβόλα που χειρίσθηκε για αρκετά χρόνια την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, όσο κι αν ο χειρισμός της οικονομικής πολιτικής είναι υπόθεση συλλογική.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Βεβαίως, και επαναλαμβάνω εκπροσωπώ το κόμμα μου και αυτά που θα πω είναι απόψεις του κόμματός μου και όχι δικές μου.

Δεν ξέρω αν είναι ευτυχές ή ατυχές το γεγονός ότι το συνέδριό σας συμπίπτει σε προεκλογική περίοδο. Θέλω να πιστεύω...

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Απαντώντας αμέσως στον κ. Βουλευτή λέμε: Και ευτυχές και ατυχές. Προς στιγμήν φοβηθήκαμε ότι λόγω της απασχόλησής σας στον προεκλογικό σας αγώνα, θα είχαμε μία υποβαθμισμένη εκπροσώπηση των κομμάτων. Δικαιολογημένα άλλωστε. Πλην όμως, από την άλλη άποψη λογαριάσαμε ότι θα ήταν και για σας μια μεγάλη ευκαιρία, σ' αυτή την ετήσια σύναξή μας να παρουσιάσετε τις θέσεις των κομμάτων.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Εκτός εάν εσείς - να το πω κι αυτό, γιατί το σκέφθηκα - επιλέξατε αυτή την εποχή, για να μας δεσμεύσετε.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Απαντούμε αμέσως ότι ο χρονικός ορισμός του συνεδρίου έχει γίνει πολύ πριν την αναγγελία των εκλογών.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Πολύ ωραία. Εύχομαι να αποδειχθεί το πρώτο, να είναι ευτυχής η συγκυρία της ημερομηνίας.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Συγνώμη, άλλη μιά επεξήγηση, μου επιτρέπετε. Ο κ. Παπαδερός είναι ο υπεύθυνος για τη σημερινή μέρα. Διότι σε ανύποπτο χρόνο μας είχε πει ότι είναι η μόνη μέρα που μπορούσε να μας δώσει, τότε που δεν γνωρίζαμε ούτε πότε θα γίνουν εκλογές και αν θα ξαναγίνουν.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Νομίζω ότι χρειαζότανε το λογοπαίγνιο που έκανα, γιατί δεν θέλω, τουλάχιστον σε ότι με αφορά εμένα και το κόμμα μου, να κατηγορηθούμε ότι ήρθαμε εδώ να πλειοδοτήσουμε σε ωραίες υποσχέσεις. Αυτό σημαίνει ότι, ό,τι λέμε εδώ είναι υπεύθυνο και εν πάσει περιπτώσει εμείς θα λογοδοτήσουμε για αυτά που θα πούμε, εάν ο λαός μας εμπιστευθεί ξανά τη διακυβέρνηση του τόπου.

Ομως, το είπα άλλωστε και χθες, όταν έκανα τον σύντομο χαιρετισμό μου ότι θα πω και γω μερικά πράγματα που έγιναν επί των ημερών μας και μάλλον ξεχάστηκαν τελείως. Ετσι, απαριθμώντας τα, για να μπω μετά σ' αυτά που έχουμε προγραμματίσει και τα οποία είμαι στην ευχάριστη θέση να σας πω ότι θα κυκλοφορήσουν μέσα σε μία εβδομάδα περίπου και θα ναι το επίσημο πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ μόνο για την πολύτεκνη οικογένεια. Χρειάστηκε πολύς χρόνος να τα μελετήσουμε και θα σας έχουμε βγάλει - το έχω άλλωστε εδώ και είναι στη διάθεση του καθενός σας - και το κόστος για την οποιαδήποτε πρόταση και τους πόρους και τις πηγές των πόρων και όλα αυτά.

Ομως, επειδή και χθες το είπα, να θυμίσω απλώς δυο-τρία πραγματάκια. Είναι αρκετά νομίζω, αλλά κοντεύουν να ξεχαστούν. Και είθισται αυτό να θυμάται ο κόσμος όχι αυτό που έγινε αλλά αυτό που δεν έγινε.

Λοιπόν, επί των ημερών μας, στα πλαίσια των εφαρμοζομένων Προγραμμάτων Λαϊκής Κατοικίας, οι πολύτεκνες οικογένειες προηγούνται στη σειρά προτεραιότητας γιατί λόγω του αριθμού των μελών τους παίρνουν μεγαλύτερη βαθμολογία - γνωστό αυτό.

Στα αστικά κέντρα και υπεραστικά μέσα μαζικής επικοινωνίας εκτός της Ολυμπιακής, οι πολύτεκνοι γονείς και τα παιδιά τους πληρώνουν το 50% του εισιτηρίου.

Συγγνώμη που δεν το δήλωσα αυτό. Αν υπάρχει κάτι που είναι παλαιό, μου το έχουν δώσει, το έχω σημειώσει, 16 σημεία. Εάν υπάρχει κάτι που είναι παλαιό, οπωσδήποτε το δέχομαι, δέχομαι τη διόρθωση και να ζητήσω και εκ των προτέρων συγγνώμη.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Τα λάθη των πολιτικών αποτελούν το πολιτικό κόστος.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Και όταν συνοδεύονται με τη δήλωση που έκανα εγώ, πάλι;

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Όλα μαζί, πακέτο.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Ωραία, λοιπόν... Με το Προεδρικό Διάταγμα 28/27 4.2.87 στις Μέσες Επαγγελματικές Νοσηλευτικές Σχολές του Υπουργείου Υγείας μπορούν να εισάγονται με κοινωνικά κριτήρια 15% του συνόλου των εισακτέων μαθητών, μεταξύ των οποίων και τα παιδιά των πολυτέκνων - καλώς πιστεύω.

Τα παιδιά των πολυτέκνων εισάγονται κατά προτίμηση στις σχολές του ΟΤΕ-ΕΛΤΑ. Δεν ξέρω, αν δεν είναι έτσι διορθώστε με.

Τα παιδιά των πολυτέκνων που σπουδάζουν ή φοιτούν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές του εσωτερικού ή του εξωτερικού είχαν δικαίωμα σε ποσοστό 4-10%. Το είχε κάνει ο κ. Τρίτσης 6% και τώρα έγινε απεριόριστο. Χαίρομαι που στο νόμο το δικό μας στηρίχτηκε η τροποποίηση η καινούργια.

Τα παιδιά των πολυτέκνων οικογενειών υπηρετούν μειωμένη θητεία. Νόμος 1763 του '88. Σας λέω και το νόμο. Οι πολύτεκνοι γονείς δικαιούνται...

Οι πολύτεκνοι και τα τέκνα διορίζονται συμβολαιογράφοι κατά προτίμηση. Νόμος 1653 του '86.

Για τους πολύτεκνους με επίδειξη της θεωρημένης ταυτότητός τους προβλέπεται μειωμένο εισιτήριο ή δωρεάν είσοδος στη Διεθνή Εκθεση Θεσσαλονίκης, Λυρική Σκηνή, Ακτές ΕΟΤ κλπ.

Αυτά ήταν μερικά από τα μέτρα που πάρθηκαν επί των ημερών μας. Αυτά μπορούσαμε αυτά κάναμε. Σίγουρα θέλαμε και μεις περισσότερα. Και άλλωστε η κοινωνική πολιτική είναι το μείζων θέμα και το μεγάλο πρόβλημα για ένα σοσιαλιστικό κόμμα και καταλαβαίνετε ότι κι αυτά τα θέματα μας αγγίζουν πάρα πολύ και πιστεύουμε, όταν ο λαός μας δώσει τη δυνατότητα να ικανοποιήσουμε όλα εκείνα που θα πω σήμερα και που είναι σημαντικά. Είναι περίπου βέβαια εκείνα που εξέθεσε ο κ. Κεφαλογιάννης στο πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ηθελα να σας ρωτήσω, μία γενική ερώτηση: Η αδυναμία πραγματοποίησης περισσότερων από αυτά που πραγματοποίησε το ΠΑΣΟΚ, οφείλονται σε αντικειμενικές αδυναμίες; Δηλαδή οικογενειακές; Η σε έλλειψη θεσμών, η άλλων λόγων; Κατά την κρίση σας.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Αντικειμενικές αδυναμίες, ασφαλώς. Να σας πω κάτι, μια που το βάλατε: Εμείς βάλαμε προτεραιότητες σε κάποια θέματα, τα οποία καταλαβαίνετε ότι ίσως να πέρασαν απαραίτητα και όμως αν δεν τα 'χαμε βάλει αυτά - ένα θα σας πω - θα είχαμε λύσει όλα τα προβλήματα της κοινωνίας μας.

Το ότι ψηφίσαμε και εφαρμόσαμε το Εθνικό Σύστημ Υγείας, έχετε αντιληφθεί το κόστος του; 185 Κέντρα Υγείας, 3 Πανεπιστημιακά, 8.000 νοσοκομειακοί γιατροί από 3.000 που είχαμε. Είχε ένα κόστος, δεν μπορώ να σας πω αυτή τη στιγμή, 200 δισ. -300 δισ., δεν ξέρω. Αυτή

ήταν η προτεραιότης η δική μας και μοιραία πήγανε κάποια πράγματα πίσω. Αν δεν το 'χαμε υιοθετήσει αυτό, σίγουρα θα είχαμε λύσει αυτά τα οποία είναι πολύ λιγότερο κόστος. Αλλάωστε τα 4 μέτρα...

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Επειδή ο κ. Σκουλάκης είναι εκπρόσωπος της απελθούσης κυβερνήσεως, έχουμε δικαίωμα να κάνουμε ορισμένες ερωτήσεις για τον χειρισμό των πολυτεχνικών θεμάτων από την παρελθούσαν κυβέρνηση. Και βλέπετε με πόσο χονδρικό τρόπο το κάνουμε και όχι λεπτομερειακό για να μην ταλαιπωρήσουμε την συνέλευση. Ετσι γλυτώνουμε και χρόνο.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Νομίζω όμως ότι απαντώντας δεν έκανα κομματική εκμετάλλευση. Είπα ότι για λόγους προτεραιότητας, σας είπα δε ένα θέμα, το Εθνικό Σύστημα Υγείας, αν δεν το 'χαμε υιοθετήσει και θεσπίσει θα είχε λύσει όλα τα προβλήματα αυτά τα δικά σας, θα είχε ασφαλτοστρώσει όλους τους αγροτικούς δρόμους της χώρας. Και όμως εμείς βάλαμε προτεραιότητα πρώτη την υγεία.

- Πρώτον, χορήγηση επιδόματος στην πολύτεκνη μητέρα. Το επίδομα θα χορηγείται στην πολύτεκνη μάνα που απασχολείται αποκλειστικά και μόνο στην ανατροφή των παιδιών της και θα είναι ύψους 8 ημερομισθίων ανειδίκευτου εργάτη κάθε μήνα, δηλαδή 18.500. Για κάθε παιδί πέραν των 4 το επίδομα θα αυξάνεται με το ποσόν των 2 ημερομισθίων, δηλαδή 4.626 δρχ. και θα διαρκεί μέχρι την ενηλικίωσή τους.

Το μέτρο αυτό αποτελεί μία καινοτομία στην αναδρομή στήριξης μέτρων των πολυτέκνων οικογενειών.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Σκουλάκη, είστε έτοιμος να απαντήσετε στην κυβέρνηση, επειδή είστε απελθούσα κυβέρνηση και το ξαναυποσχεθήκατε αυτό, εάν θα αφορά για τις πολύτεκνες οικογένειες που θα γίνουν πολύτεκνες στο μέλλον ή κι αυτές που είναι ήδη πολύτεκνες; Γιατί υπήρχε μια τέτοια διάκριση από κάποιο κυβερνητικό πρόσωπο που πέρασε από το υπουργείο και θέλουμε και τη σημερινή σας δέσμευση. Η ερώτηση είναι σαφής:

Θα αφορά το επίδομα της μάνας και τις μάνες που θα γίνουν πολύτεκνες από δω και πέρα, από τη θέσπιση του νόμου ή και για τις ήδη πολύτεκνες;

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Αν λάβω υπόψη απ' αυτά που μου έχουν σημειώσει οι υπεύθυνοι του κόμματός μου, αφορά και τις υπάρχουσες. Μισό λεπτό όμως να μην εκτεθούμε... Οχι, έχει και το κόστος, έχει τα πάντα.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Δεύτερον, αύξηση στο διπλάσιο απ' ότι ισχύει μέχρι σήμερα του επιδόματος τοκετού, ανεξάρτητα από το αν η μητέρα είναι ασφαλισμένη ή όχι.

Εχουμε βγάλει και το κόστος. Μέχρι σήμερα η δαπάνη του επιδόματος τοκετού έφθανε κατ' έτος στο ύψος των 7.704 εκατ. και προβλέπεται ένας διπλασιασμός όπως σας είπα.

- Τρίτον, οι γονείς που υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία θα επιδοτούνται με το ποσόν των 30.000 δρχ. για κάθε τους παιδί όσο διαρκεί η θητεία τους.

Εχουμε βγάλει το κόστος, είναι στη διάθεσή σας. Και τους πόρους.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Τέταρτον, χρηματική ενίσχυση στις οικογένειες που αποκτούν το πρώτο τους παιδί 8.000 δρχ. το μήνα για ένα χρόνο. Για την απόκτηση του δεύτερου παιδιού 16.000 δρχ. το μήνα για δύο χρόνια. Και για την απόκτηση του τρίτου παιδιού 32.000 δρχ. το μήνα για τρία χρόνια.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Σεβασμιώτατος παρακαλούμε να περάσει. Καλωσορίσατε, Σεβασμιώτατε.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Πέραν απ' αυτά, που ήτανε συγκεκριμένα όπως σας είπα, υπάρχει μελέτη κόστους για κάθε ένα απ' αυτά. Πρόγραμμα θα βγει την άλλη βδομάδα, πιστεύω ότι θα είναι το επίσημο πρόγραμμα του κόμματός μας στις εκλογές. Εχω να σας πω και τούτα:

- Θα ψηφίσουμε νέο νόμο για την προστασία των πολύτεκνων οικογενειών εκτιμώντας ότι το ήδη υπάρχον θεσμικό πλαίσιο (νόμος 1210 του '44 και 860 του '79 δεν ανταποκρίνεται στη σημερινή πραγματικότητα. Ετσι θα κωδικοποιήσουμε τη διάσπαρτη νομοθεσία για τα ήδη ισχύοντα ευεργετήματα υπέρ των πολυτέκνων στην οποία θα εντάξουμε και αυτά που θα θεσμοθετηθούν.
- Θα ιδρύσουμε Κέντρο Μελετών και Προγραμματισμού Οικογενειακής Προστασίας, με συμβουλευτικές και αποφασιστικές αρμοδιότητες. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Κέντρου θα απαρτίζεται κύρια από εκπροσώπους πολυτεκνικών οργανώσεων, εκπροσώπους επιστημονικών φορέων που ασχολούνται με το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας μας.
- Θα αυξήσουμε την κοινωνική υποδομή σε Βρεφονηπιακούς Σταθμούς για να μπορεί η εργαζόμενη μάνα να εμπιστεύεται τα παιδιά της στις ώρες εργασίας της.

Είναι αξιοσημείωτο - και να μην το ξεχάσουμε αυτό μια που ο κ. Κεφαλογιάννης αναφέρθηκε - ότι στην δεξιά διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ οι κρατικοί Παιδικόι Σταθμοί από 822 που υπήρχαν, σήμερα είναι 1.722. Αύξηση 109,5%.

- Οι πολύτεκνοι γονείς θα μπορούν να απασχολούνται σε δύο θέσεις εργασίας χωρίς καμιά περικοπή από τους μισθούς τους.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Χωρίς δηλαδή τον ισχύοντα σήμερα περιορισμό.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Μάλιστα.

Είναι γνωστό ότι όσες πολύτεκνες οικογένειες στερούνται ιδιόκτητης στέγης αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα στο να βρουν να ενοικιάσουν κατοικία, μια και οι ιδιοκτήτες κατά κανόνα αρνούνται να τις μισθώσουν σε πολύτεκνους.

- Προς την κατεύθυνση αυτή θα καθιερώσουμε απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος ιδιοκτητών κατοικιών για τα εισοδήματα που προέρχονται από μισθώσεις κατοικιών σε πολύτεκνες οικογένειες και για όσο χρονικό διάστημα διαρκούν αυτές οι μισθώσεις.
- Θα υλοποιήσουμε την χορήγηση χαμηλότοκων δανείων στέγασης από ειδική Διεύθυνση που θα συσταθεί στον ΟΕΚ για τους μη ασφαλισμένους πολύτεκνους. Οποιες άλλες ρυθμίσεις ευνοϊκές υπάρχουν παραμένουν σε ισχύ ασφαλώς.
- Θα επεκτείνουμε το δικαίωμα απόκτησης ΙΧ αυτοκινήτου μέχρι 2000 κυβικών εκατοστών σε όλους τους πολύτεκνους που έχουν παιδιά ηλικίας μέχρι και του 21ου έτους.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Πλήρη απαλλαγή; Πλήρη.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Ναι, αυτό μου έχουσε δώσει, αυτό διαβάζω και ασφαλώς αυτό εννοώ.

- Θα μειώσουμε το τιμολόγιο κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος για τους πολύτεκνους, ανεξάρτητα από το ύψος της κατανάλωσης.
- Θα μειώσουμε στο 50% τις τιμές των αδειών οικοδομής για πρώτη κατοικία στους

πολύτεκνους.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Το ποσοστό της μείωσης κ. Σκουλάκη; Για το ρεύμα. Ενδιαφέρονται οι πολύτεκνοι για το ποσοστό της μείωσης στη χρέωση του ηλεκτρικού ρεύματος... Δεν θα έχει ποσοστό. Θα γίνει πάντως μείωση.

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Θα μειώσουμε το τιμολόγιο κατανάλωσης νερού στο 50%.

- Θα επεκτείνουμε το μέτρο του μειωμένου εισιτηρίου στις αστικές συγκοινωνίες των επαρχιακών πόλεων στο 50% σταθερά, πράγμα που δεν ίσχυε.
- Η σίτιση των παιδιών πολυτέκνων οικογενειών που φοιτούν στα ΑΕΙ και ΤΕΙ θα γίνεται δωρεάν στις φοιτητικές λέσχες με μόνο την υποβολή πιστοποιητικού πολυτεκνικής ιδιότητας των γονέων.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Χωρίς άλλα κριτήρια;

ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ: Ναι, με μόνο δικαιολογητικό την υποβολή πιστοποιητικού πολυτεκνικής ιδιότητας.

- Θα θεσμοθετήσουμε την εισαγωγή στα σχολεία του μαθήματος της δημογραφίας για να διαφωτιστούν και ταυτόχρονα να συνειδητοποιήσουν όλοι οι νέοι Έλληνες τις συνέπειες που μπορεί να υπάρξουν από την πληθυσμιακή μείωση ή στασιμότητα ή υποχώρηση στην πατρίδα μας.
- Θα αυξήσουμε το ποσοστό προσλαμβανομένων πολυτέκνων και παιδιών πολυτέκνων, με βάση τον 1648/86 δίδοντας περισσότερες δυνατότητες απασχόλησης σε πολύτεκνους και παιδιά πολυτέκνων.

Αυτά είναι μερικά σημεία από τα υπόλοιπα στο πρόγραμμά μας. Σας επαναλαμβάνω είναι θέσεις του κόμματός μας. Για όλα υπάρχει μια συγκεκριμένη μελέτη. Και εμείς έχουμε να πούμε τούτο: Οψόμεθα. Αν ο λαός μας εμπιστευθεί να διακυβερνήσουμε τον τόπο θα απολογηθούμε γι' αυτά που είπαμε σήμερα ενώπιόν σας.

Εύχομαι το συνέδριό σας να κάνει σωστή καταγραφή των προβλημάτων, να έχει αποτελέσματα και σας υποσχόμεθα ότι από οποιοδήποτε μετερίζι μας τοποθετήσει ο λαός, θα παλέψουμε - έτσι συμπτωματικά μάλιστα είμαι και Γραμματέας στο ΚΤΕ Υγείας του κόμματός μου - θα παλέψουμε για τα προβλήματά σας που πραγματικά αξίζει να ενδιατρίψει κανείς περισσότερο από τα άλλα προβλήματα που καθημερινά βλέπει μπροστά του.

Και επίσης, εύχομαι η προεκλογική συγκυρία να είναι για το καλό του συνεδρίου.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλούμε τον κ. Γιάννη Ευλογημένο, εκπρόσωπο του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου, να έλθει να μας παρουσιάσει τις θέσεις του.

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ: Αγαπητοί σύνεδροι, φίλοι και φίλες,

Χαιρετισμό μεταφέρω από τη μεριά της Πολιτικής Επιτροπής του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου.

Θα μου επιτρέψετε να αλλάξω λίγο τη δομή της εισήγησης την οποία σκεπτόμουν να κάνω, μετά από τη συζήτηση που είδα εδώ πέρα μέσα και έγινε, κάνοντας μια αρχική επισή-

μανση ότι αυτό το οποίο είναι γνωστό και έχει ειπωθεί και μέσα στη Βουλή, είναι ότι περνάμε μια δύσκολη περίοδο σήμερα, μια οικονομική κρίση η οποία έχει βαθιές ρίζες και δύσκολο μέλλον.

Και δεν είναι τόσο τα ελλείμματα τα οποία υπάρχουνε, μετά την απογραφή την οποία έκανε η κυβέρνηση Τζανετάκη, αλλά είναι η έλλειψη ενός αναπτυξιακού μοντέλου για την Ελλάδα σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Μ' αυτή την έννοια εμείς σαν Αριστερά είμασταν πάντα επιφυλακτικοί σε προεκλογικές παροχές. Αυτή την περίοδο ειδικά είμαστε ακόμη πιο επιφυλακτικοί. Γιατί θέλουμε ό,τι ειπωθεί κι ό,τι περάσει με τη μορφή παροχών και επιδομάτων αυτό να χαρακτηρίζεται πρώτα από μία κατευθυντήρια: Την ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας.

Εμείς σαν Αριστερά βλέπουμε ότι σήμερα σε επίπεδο πόρων και παραγωγικού πλούτου, η μικρή οικογενειακή μονάδα αποτελεί έναν πρωταρχικό παράγοντα πηγής εισοδήματος. Και όταν μιλάω για μικρή παραγωγική μονάδα, μιλάω για την οικογενειακή μονάδα, μικρών και μεσαίων βιοτεχνικών επιχειρήσεων και μικρών και μεσαίων αγροτικών μονάδων παραγωγής.

Όλοι λίγο-πολύ βλέπουμε κάποιο μαρασμό, ιδιαίτερα σε επίπεδο επαρχίας και χωριών, και χρειάζεται μια θαρραλέα επενδυτική πολιτική από τη μεριά της πολιτείας σ' αυτόν τον τομέα. Και όταν μιλάμε για οικογενειακές μονάδες, όλοι γνωρίζουμε ότι αναφέρωμαι σε κείνες τις επιχειρήσεις οι οποίες για να επιβιώσουν απαιτούνε όλα τα μέλη της οικογένειας να δουλέψουν σ' αυτή την επιχείρηση ούτως ώστε να 'χει ένα θετικό ετήσιο απολογισμό.

Γι' αυτό νομίζω ότι από τη μεριά της πολιτείας θα πρέπει να παρθούν τέτοια μέτρα ενίσχυσης αυτών των τομέων, δηλαδή της αγροτικής μονάδας και της βιοτεχνικής μονάδας, ούτως ώστε όχι μόνο να γίνουν βιώσιμες αλλά και να έχουνε μέλλον.

Τι μέτρα είναι αυτά; Τα μέτρα αυτά είναι οι επιδοτήσεις, τα δάνεια, οι φοροαπαλλαγές, κίνητρα δηλαδή υλικά τέτοια τα οποία να μπορέσουν να ενισχύσουν τη βιωσιμότητα της επιχείρησης. Αλλά δεν φτάνουν μόνο αυτά. Χρειάζεται από δίπλα και μια άλλη κοινωνική πολιτική τέτοια ούτως ώστε να ενισχύουν αυτή την οικογένεια, αυτή τη μονάδα. Και τέτοια μέτρα έχουν να κάνουν με την ενίσχυση της επαρχίας, τόσο σε ζητήματα υγείας-παιδείας, αλλά και ιδιαίτερα απέναντι στη νεολαία, για να μπορέσουμε να κάνουμε έναν ανταγωνισμό απέναντι σε άλλες πηγές εισοδήματος όπως είναι ο τουρισμός.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε εκπρόσωπε, θα με συγχωρήσετε για την παρέμβαση, αλλά η τοποθέτησή σας πρέπει να είναι πάνω στο θέμα του συνεδρίου.

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ: Πάνω στο θέμα είναι.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κάνετε μία εισαγωγή όμως η οποία είναι εκτός θέματος και έχω χρέος να σας επαναφέρω εις το θέμα. Αλλωστε, ο ρόλος μου εδώ αυτός είναι. Σας παρακαλούμε λοιπόν, ad hoc που λέμε εμείς οι δικηγόροι, επί του θέματος. Τα άλλα στις προεκλογικές σας ομιλίες.

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ: Ευχαριστώ για την παρατήρηση. Αν έκανα λάθος σε ότι αφορά τον προσανατολισμό μου - πιστεύω όμως ότι έχω σωστό προσανατολισμό, γι' αυτό να μου επιτρέψετε να συνεχίσω.

Λοιπόν, έλεγα για τις παροχές, για τις κοινωνικές παροχές που αφορούν την οικογένεια και ιδιαίτερα τη νεολαία, που αφοράνε τις πνευματικές και πολιτιστικές αναζητήσεις των νέων.

Γιατί τα λέω όλα αυτά; Γιατί, φίλοι και φίλες, ακούσαμε διάφορες παροχές και υποσχέ-

σεις, τις οποίες εμείς σαν Αριστερά τις βλέπουμε με συμπάθεια, με καλό μάτι και σαν αναγκαίες να αποτελέσουνε τι; Ένα εθνικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση του προβλήματος της δημογραφίας αλλά κάτω από το πλαίσιο της ανάπτυξης. Γι' αυτό έκανα κι αυτή την εισαγωγή.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι όλα τα προβλήματα τα οποία ανακύπτουνε, τα οποία είναι δικά σας αιτήματα, είναι δίκαια αιτήματα και σωστά, όλα πρέπει να γίνουνε. Εμείς πάντως δηλώνουμε υπεύθυνα ότι δεν μπορούμε να πάρουμε δέσμευση για όλα τα ζητήματα. Και καλό θα ήτανε όλα τα κόμματα να μιλήσουνε επ' αυτού του θέματος.

Η δέσμευση την οποία κάνουμε εμείς σαν Αριστερά είναι ότι θα συμβάλλουμε ούτως ώστε αυτά όλα τα προβλήματα να αποτελέσουνε προγράμματα συναινετικά μέσα στην ερχόμενη βουλή, όμοφωνα απ' όλα τα κόμματα - γιατί στα ζητήματα αυτά εμείς δεν βλέπουμε διαφορές κι ας λέει ο ένας ότι μπορεί να 'ναι το ποσό 13.000 και ο άλλος 18.000 - ομόφωνα συναινετική πολιτική, τα οποία να δεσμεύσουνε όχι μόνο την κυβέρνηση την ερχόμενη αλλά όλες τις κυβερνήσεις.

Μ' άλλα λόγια θέλουμε ένα πολύχρονο πρόγραμμα αντιμετώπισης του προβλήματος της δημογραφίας, κάτω όμως από τον παράγοντα της αναπτυξιακής πολιτικής και μιας σωστής κοινωνικής πολιτικής ομόφωνα απ' όλα τα κόμματα.

Αυτή είναι η δέσμευση την οποία κάνουμε και θα ήθελα να μου επιτρέψετε να μην αναφερθώ στα ιδιαίτερα επιμέρους ζητήματα για τους λόγους που ανέφερα:

Πρώτον, δηλαδή, ότι θα πρέπει κανένας να είναι επιφυλακτικός στο κατά πόσον είναι ρεαλιστική και εφαρμόσιμη η εφαρμογή όλων των μέτρων και δίκαιων αιτημάτων. Και δεύτερον και τότε τοποθετείται χρονολογικά. Δηλαδή θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτά είναι δίκαια αιτήματα και θα πρέπει να εφαρμοστούν, αλλά πρέπει να δούμε και το κόστος τους και το χρόνο τους, τότε πρέπει να γίνουνε.

Τελειώνοντας θα ήθελα να πω ότι είναι τεράστια η σημασία αξιοποίησης των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Εμείς θα συμμορφώσουμε τα δικά μας τα εθνικά προγράμματα. Ας προσπαθήσουμε όμως να εναρμονιστούμε και να αξιοποιήσουμε και κατά κάποιο τρόπο να επιβάλλουμε μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα τη δική μας εθνική πολιτική πάνω στο ζήτημα δημογραφίας εν σχέσει με το ανάλογο ευρωπαϊκό πρότυπο. Σας ευχαριστώ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλούμε τον κ. Κουτσούμπα, αν είναι στην αίθουσα, εκ μέρους του κινήματος της Χριστιανικής Δημοκρατίας, να μας παρουσιάσει τις θέσεις του Κινήματος.

ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑΣ: Αγαπητοί σύνεδροι, συνάδελφοι και συναδέλφισσες πολύτεκνοι και πολύτεχνες μάνες,

Το Κίνημα της Χριστιανικής Δημοκρατίας έχει πνευματική θεμελίωση στο περιεχόμενο της Ορθόδοξης Χριστιανικής διδασκαλίας. Θεωρεί συνεπώς τον άνθρωπο έτσι ακριβώς όπως διδάσκει η Ορθόδοξή μας Εκκλησία, ιδιαίτερο δημιούργημα του Θεού προορισμένο για την αιωνιότητα και άρα προσωπικότητα με ανεκτίμητη αξία.

Τον γάμο και την οικογένεια μέσα στην οποία δημιουργείται, αναπτύσσεται και διαμορφώνεται η ανθρώπινη ζωή, θεωρεί θεσμό ιερό θεσμοθετημένο από τον Δημιουργό μας, τον εν Τριάδι αληθινό και ζώντα Θεό, και όχι μόνο ένα νομικό ανθρώπινο κατασκεύασμα.

Με βάση αυτήν την πίστη το κίνημα της Χριστιανικής Δημοκρατίας αγωνίστηκε και αγωνίζεται για την προστασία του θεσμού του γάμου και της οικογένειας, καθώς και ιδιαίτερα

της κυοφορούμενης ζωής, με όλες της τις δυνάμεις και σε όλους τους τομείς.

Αντιστάθηκε με κινητοποιήσεις στην υποβάθμιση του θεσμού του γάμου με την προσπάθεια καθιέρωσης σαν υποχρεωτικού του πολιτικού γάμου και στην ποδοπάτηση της κυοφορούμενης ζωής με τη νομιμοποίηση των αμβλώσεων.

Το άρθρο 21 του Συντάγματος προβλέπει την προστασία της οικογένειας, της μητρότητας, της παιδικής ηλικίας, της νεότητας, καθώς και την ειδική φροντίδα για τις πολύτεκνες οικογένειες, τα θύματα πολέμου, τα ορφανά, τις χήρες κ.λπ.

Στην πράξη όμως δεν εφαρμόζεται η επιταγή αυτή του Συντάγματος και είμαστε υποχρεωμένοι να το καταγγείλουμε. Αντίθετα δε πολλές φορές βάλλεται ο ίδιος ο θεσμός της οικογένειας με αποτέλεσμα τη χαλάρωση των οικογενειακών δεσμών σε επικίνδυνο βαθμό.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της απουσίας μέτρων προστασίας της οικογένειας είναι το γεγονός ότι σε κανέναν από τους προϋπολογισμούς του κράτους τα τελευταία χρόνια δεν προβλέπονται μέτρα για την αντιμετώπιση του οξύτατου δημογραφικού προβλήματος.

Για τον λόγο αυτό, επειδή ακριβώς καμιά αναφορά δεν υπήρχε στο δημογραφικό πρόβλημα, ο Πρόεδρος του Κινήματος της Χριστιανικής Δημοκρατίας στην προηγούμενη βουλή καταψήφισε προϋπολογισμούς του κράτους.

Η Χριστιανική Δημοκρατία πιστεύει ότι η κρίση που διέρχεται σήμερα η οικογένεια οφείλεται κυρίως στην ηθική και πνευματική κρίση της σημερινής κοινωνίας, στην οποία κυριαρχούν υλιστικές αντιλήψεις με το πνεύμα του εγωκεντρισμού, του ευδαιμονισμού και του καταναλωτισμού που επικρατούν σήμερα διεθνώς.

Το οικονομικό μέρος πιστεύουμε πως μπορεί να αντιμετωπισθεί, αρκεί να υπάρξει πολιτική βούληση εκ μέρους των εκάστοτε κυβερνόντων, που όμως δεν τολμούν να πάρουν τα κατάλληλα μέτρα για την ενίσχυση της οικογένειας, ενώ γίνονται σπατάλες για άλλα θέματα που δεν έχουν την ίδια βαρύτητα.

Η Χριστιανική Δημοκρατία με τις μικρές της δυνάμεις αγωνίστηκε και αγωνίζεται για τη λήψη μέτρων από την πολιτεία που θα βοηθήσουν γενικά την οικογένεια και θα ανακουφίσουν ιδιαίτερα την πολύτεκνη οικογένεια.

Ο Πρόεδρος του Κινήματος της Χριστιανικής Δημοκρατίας το 1986 σαν βουλευτής Επικρατείας έκανε πρόταση στην τότε Βουλή για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο νόμου που προέβλεπε μεταξύ των άλλων τα εξής:

- 1. Την ίδρυση Υπουργείου Οικογένειας με αρμοδιότητα αποκλειστικά σε θέματα οικογένειας καθώς και Τράπεζα Οικογένειας στην υπηρεσία του Υπουργείου αυτού. Στην Τράπεζα Οικογένειας, εκτός από επιχορηγήσεις του κρατικού προϋπολογισμού, προβλέπετο να περιέλθει η διαχείριση της αγροτικής και αστικής περιουσίας του Δημοσίου, της Εκκλησίας και των Ιερών Μονών, όση δεν χρησιμοποιείται άμεσα από τους φορείς αυτούς, καθώς και των διαφόρων ιδρυμάτων που ατόνισαν ή ξέφυγαν από τον προορισμό τους.
- 2. Μέτρα για τον περιορισμό των αμβλώσεων με την εξασφάλιση περίθαλψης της μητέρας στις περιπτώσεις ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης, όταν είναι άγαμη, η οποία θα εισάγεται ανώνυμα σε κλινικές-βρεφοκομεία που θα δημιουργηθούν. Για τις έγγαμες μητέρες, εξασφάλιση παροχών που θα τις βοηθήσουν να αντιμετωπίσουν τις δαπάνες για το παιδί που θα γεννηθεί.
- 3. Αναγνώριση της φροντίδας ανατροφής των παιδιών σαν παροχή εργασίας από τη μητέρα και εξομοίωσή της με την εργασία δημοσίου υπαλλήλου με παροχή μισθού ο

οποίος καθορίζεται σε ποσοστό του κατώτερου βασικού μισθού για κάθε παιδί.

Ο μισθός αυτός διακόπτεται με την ενηλικίωση και του τελευταίου παιδιού, οπότε αρχίζει η συνταξιοδότηση της μητέρας.

- 4. Εξασφάλιση οικογενειακής στέγης ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών της οικογένειας.
- 5. Δημιουργία σώματος κοινωνικών λειτουργών και παιδοψυχολόγων για τη βοήθεια των γονέων στην ανατροφή των παιδιών.
- 6. Την πρόσληψη παιδιών πολυτέκνων κατά προτεραιότητα στις δημιουργούμενες θέσεις εργασίας.

Οι προτάσεις αυτές δεν υλοποιήθηκαν γιατί δυστυχώς δεν βρήκαν ανταπόκριση από καμιά πτέρυγα της Βουλής.

Επίσης κατά καιρούς έχουν γίνει προτάσεις εκ μέρους της Χριστιανικής Δημοκρατίας για την ενίσχυση ιδιαίτερα των πολυτέκνων οικογενειών, όπως η διάθεση του 1% του κρατικού προϋπολογισμού για μισθό και σύνταξη στην πολύτεκνη μάνα, εξασφάλιση στέγης, εργασίας και η επίλυση διαφόρων άλλων προβλημάτων που είναι γνωστά στους πολύτεκνους και δεν τα αναφέρω για εξοικονόμηση χρόνου.

Τώρα, βρισκόμαστε πάλι σε προεκλογική περίοδο. Απ' όλα τα κόμματα θα ακουστούν μεγαλύτερες υποσχέσεις για συμπάρταση στους πολύτεκνους. Για μας, ο μόνος τρόπος σωστής αντιμετώπισης είναι η σύσταση από τώρα μιας διακομματικής επιτροπής, η οποία θα μελετήσει ορισμένα βασικά μέτρα που θα ενισχύσουν την οικογένεια, όπως αναφέρθηκαν παραπάνω, τα οποία να μπορούν να υλοποιηθούν με τη δέσμευση ότι θα πραγματοποιηθούν από οποια κυβέρνηση προκύψει μετά τις εκλογές, με την υποστήριξη όλων των κομμάτων.

Διαφορετικά, όλες οι υποσχέσεις θα αποδειχθούν και πάλι δημαγωγικά συνθήματα. Είναι καιρός πια να καταπιαστούμε σοβαρά με τα προβλήματα της οικογένειας και ιδιαίτερα το δημογραφικό, γιατί ο χρόνος λειτουργεί καταλυτικά.

Η Χριστιανική Δημοκρατία αναμένει με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα συμπεράσματα του συνεδρίου σας και εύχεται, μακριά από κομματικούς ανταγωνισμούς και στείρες αντιπαραθέσεις, γρήγορη και σωστή επίλυση των προβλημάτων των πολυτέκνων, γιατί αυτό είναι εθνική πλέον ανάγκη. Σας ευχαριστώ πολύ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Τελείωσαν οι τοποθετήσεις των εκπροσώπων των κομμάτων. Επρονεγίτο η παρουσίαση της θέσεως της Εκκλησίας από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη, αλλά όταν άρχισαμε απουσίαζε για λόγους δικαιολογημένους. Παρακαλούμε τώρα που είναι παρών, να μας αναφέρει ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης τις θέσεις της Εκκλησίας απέναντι στο θέμα του Συνεδρίου "Κράτος και Κοινωνία απέναντι στην Οικογένεια".

Τοποθέτηση της Εκκλησίας

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ: Ως Επίσκοπος της τοπικής Εκκλησίας της Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου δεν έχω καμία εξουσιοδότηση για να ομιλήσω εκ μέρους ούτε της Συνόδου ούτε της Εκκλησίας γενικότερα. Με όλη μου την ψυχή όμως μετέχω σαν κληρικός, σαν επίσκοπος, σαν Χριστιανός, σαν άνθρωπος και επίσης σαν παιδί πολύτεκνης οικογένειας, στην οποίαν οικογένειά μου οφείλω βαθύτατη ευγνωμοσύνη, όπως και στους μακαριστούς γονείς μου.

Με αυτήν την ιδιότητα και μ' αυτήν την έννοια θέλω να πω ότι δεν θα μιλήσω για θέσεις απέναντι στο συνέδριο και απέναντι στην πολύτεκνη οικογένεια, αλλά θα μιλήσω για θέση. Δεν έχουμε θέσεις, έχουμε μόνο μία θέση: Είναι η θέση της μάνας, είναι η θέση της αλήθειας, της στοργής.

Καταλαβαίνουμε και πονούμε την μητέρα και τον πατέρα, τους γονείς οι οποίοι σ' αυτό τον κόσμο, με τον τίμιο γάμο και με φόβο Θεού και με θυσίες και κόπους και αγώνες φέρνουν παιδιά στον κόσμο. Και τα φροντίζουν, και τα μεγαλώνουν, θυσιάζονται γι' αυτά.

Μέσα στο πνεύμα των όσων ακούστηκαν χθες το βράδυ σ' αυτή την αίθουσα, ιδιαίτερα από τον κ. Σουρέλη και από τους άλλους ομιλητές. Αυτούς τους ανθρώπους, τους σεβόμαστε, τους αγαπούμε, καταλαβαίνουμε τον αγώνα τους.

Αισθάνομαι και είμαι σίγουρος ότι απέναντι σ' αυτούς τους ανθρώπους έχουμε απέραντο χρέος, έχουμε ποιμαντικό έργο να επιτελέσουμε. Θυμούμαι τι έλεγε η κυρία Σουρέλη χθες το βράδυ για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι άνθρωποι προσέρχονται στο μυστήριο του γάμου. Καταλαβαίνω τις ευθύνες μας ως κληρικών και ως Εκκλησίας. Εμείς είμαστε εκείνοι οι οποίοι πέραν από τα οικονομικά, πέραν από τα κοινωνικά, πέραν από τα επιδόματα και οποιεσδήποτε άλλες διευκολύνσεις οικονομικές ή κοινωνικές, οφείλουμε να δώσουμε το νόημα και του γάμου και της οικογένειας.

Οχι βεβαίως ότι άλλοι δεν το θέλουν, άλλοι φορείς και άλλοι άνθρωποι ότι δεν το θέλουν, ή δεν το μπορούν, αλλά ίσως μαζί με εκείνους έχουμε, καταλαβαίνω, οπωσδήποτε πρωταρχική ευθύνη.

Πιστεύω ότι εκείνο που έχει να κάνει η Εκκλησία απέναντι του ανθρώπου και απέναντι του πολυτέκνου, των πολυτέκνων οικογενειών μας είναι να δώσει, να δίδει πάντοτε το στίγμα της αλήθειας για τη ζωή, για το νόημά της, για το γάμο, για το νόημα του γάμου, για το νόημα της οικογενείας, για τις παραδόσεις της οικογενείας, για το εικονοστάσι της οικογενείας, για την κατ' οίκον εκκλησία -κάτι που αναφέρεται βεβαίως σε όλους τους ανθρώπους, αναφέρεται και σε εκείνους κατ' εξοχήν.

Και εδώ θέλω να το δηλώσω. Σκέπτομαι μάλιστα ότι όταν μιλούμε για την οικογένεια μιλούμε καθαρά για ευθύνη, οδύνη, αλλά ταυτόχρονα και για ευλογία. Αυτά είναι τα γενικότερα πλαίσια, αυτή είναι η γενικότερη θέση με την οποία προσωπικά και από την οποίαν βλέπουμε την οικογένεια, βλέπουμε την πολύτεκνη οικογένεια, βλέπουμε τα προβλήματα, τις αγωνίες και τους αγώνες και τα σεβόμαστε πάρα πολύ.

Βλέπουμε επίσης το χρέος, στο οποίον αναφέρθηκα προηγουμένως, και εάν θα μου έλεγε ο κ. Πρόεδρος ότι έχετε φύγει από το θέμα, ότι πρέπει να μας πείτε συγκεκριμένα τί έχετε να μας δώσετε και τί νούμερα και τί υποσχέσεις και τί δεσμεύσεις, δεν ξέρω αν θα υπήρχε τέτοια διάθεση και τέτοια απαίτησις, εγώ θα έλεγα βεβαίως ότι δεν είμαστε εκείνοι οι οποίοι θέλουμε ποτέ να έχουμε τέτοιου είδους σχέσεις με τους ανθρώπους μας. Ούτε και θέλουμε αλλά ούτε και μπορούμε γιατί στον τόπον αυτόν, όπως και σε κάθε κράτος, είναι συγκεκριμένοι οι άνθρωποι και συγκεκριμένοι οι φορείς οι οποίοι ρυθμίζουν τα θέματα και των παροχών και των οικονομικών πλαισίων.

Και ακούστηκαν και ασφαλώς θα ακουστούν ακόμη περισσότερα πράγματα. Και εμείς θέλουμε να ελπίζουμε ότι όλοι οι εκπρόσωποι των φορέων, των κοινωνικών φορέων και των κομμάτων και των πολιτικών παραγόντων, όλοι αυτοί σέβονται επίσης την οικογένεια και ότι λένε δεν το λένε σαν προεκλογική, για να δημιουργήσουν προεκλογική εντύπωση, το λένε γιατί το πιστεύουν. Αναφέρομαι σε όλους εξίσου και πιστεύω ότι και η δική τους η θέση είναι

θέση τίμια και έντιμη και όσο κι αν είναι προεκλογική περίοδος δεν το βλέπουν τόσο προεκλογικά.

Πιστεύουμε και εμείς ότι εκείνοι θα πράξουν το χρέος τους. Οποιοι και να είναι. Νομίζω δεν υπάρχει κανείς πια σ' αυτό τον τόπο ο οποίος να είναι Έλληνας, να έχει αίμα ελληνικό μέσα του και να μην βλέπει το δημογραφικό μας πρόβλημα, να να μη βλέπει την ανάγκη να στηρίξουμε τις βάσεις και τις ρίζες μας.

Και εγώ προσωπικά εύχομαι ότι ακούστηκαν και ότι θα ακουστούν σ' αυτήν την αίθουσα από πλευράς διευκολύνσεων και παροχών, να έχουν και πιστεύω ότι έχουν και θα έχουν αντίκρουσμα.

Εάν βεβαίως, παρά ταύτα, ζητείται από την Εκκλησία και υλική έκφρασις και αν υπάρχει αυτή τη στιγμή η διάθεσις, αν όχι η απαίτησις και η Εκκλησία ως Σύνοδος, ως ιεραρχία ή ως ενορίες να δείξουν έστω και συμβολικά τη θέση τους και τη διάθεσή τους απέναντι της πολύτεκνης οικογενείας, τότε δεν θα είχα καμία δυσκολία και κανένα δισταγμό να δηλώσω ότι όπως και παλιά, έτσι και στο μέλλον, η Εκκλησία - η Εκκλησία λέω ως ιεραρχία και ως ενορίες και ως ιερείς, γιατί η Εκκλησία ο λαός είμαστε όλοι, αλλά με την έννοια αυτήν η Εκκλησία ασφαλώς δεν θα έχει όπως δεν είχε και δεν είχε λόγο να έχει δυσκολία σαν μητέρα των παιδιών της, και μάλιστα κατ' εξοχήν των πολυτέκνων, αν είναι θέμα θυσιών της, αν είναι θέμα διαθέσεως από την ολίγη περιουσία που έχει, που δεν είναι σίγουρο αν είναι δική της πια ή όχι, γιατί ο 1700 λέει ότι ανήκει όλη η περιουσία των μοναστηριών ανήκει όλη στο δημόσιο, αυτό είναι νομικό θέμα, εγώ δεν το ξέρω.

Πάντως, εάν η Εκκλησία, πάλι το τονίζω ως ιεραρχία, θα έχει δυνατότητες, είμαι σίγουρος και δεν το λέω με την έννοια του εκπροσώπου της ιεραρχίας ή οτιδήποτε, αλλά με την έννοια που ανέφερα στην αρχή, και μ' αυτή την έννοια λέγω ήδη ότι δεν θα διστάσει και δεν θα αμελήσει καθόλου η Εκκλησία να δείξει την αγάπη της και με οποιαδήποτε παροχή μπορεί να κάμει, διευκόλυνση από τα μέσα που έχει, όπως μπορεί, μέσα στο πνεύμα της αγάπης η οποία την διακρίνει, για τον άνθρωπο και για τα παιδιά της, κατ' εξοχήν δε για την πολύτεκνη οικογένεια.

Δεν θέλω να σας πω κάποιες ήδη ενέργειες που έχουν γίνει και κάποιες που ετοιμάζονται να γίνουν, γιατί δεν υπάρχει λόγος ούτε εντυπωσιασμού, ούτε δεσμεύσεων ούτε τίποτα. Πιστεύω ότι καταλαβαίνετε όλοι πως στο ήθος της Εκκλησίας δεν ταιριάζει τίποτε περισσότερο από αυτό. Και θα μου επιτρέψετε να περιοριστώ μόνο σ' αυτό.

Και με αυτές τις σκέψεις και με αυτήν την αγάπη και μ' αυτήν την ειλικρίνεια απέναντι του τίμιου προσώπου των συνέδρων και των εκπροσώπων του τόμου μας και του λαού μας και των παιδιών της Εκκλησίας μας, θέλω να χαιρετήσω επισημότερα σήμερα, μια που σήμερα δεν υπάρχει το πρόβλημα του χρόνου του συνεδρίου, να ευκηθώ να είναι ευλογημένο από το Θεό, ευλογημένο το έργο του και μέχρι να τελειώσει και μετά που θα τελειώσει, ευλογημένοι όλοι οι άνθρωποι του τόπου μας, οι πολύτεκνοι, τα παιδιά, τα μικρά, τα μεγάλα, όλοι οι άνθρωποι και αυτό το συνέδριο να έχει ευλογημένη συνέχεια.

Αυτά από μένα και συγχωρείστε με εάν θα περίμενε κανείς οτιδήποτε άλλο. Στις Εκκλησίας το ήθος νομίζω δεν ταιριάζει τίποτε άλλο. Και επίσης συγχωρείστε με αν έχει υπάρξει ίσως η προσδοκία ότι θα έχει υπάρξει της Εκκλησίας κάποιο επίσημο μήνυμα. Εγώ δυστυχώς δεν το έχω αυτό το μήνυμα. Ο Αρχιεπίσκοπός μας λείπει στο εξωτερικό. Ενδεχομένως, ίσως ήθελε να αναθέσει σε μένα κάτι, έτυχε να λείπω από την έδρα μου και επομένως δεν γνωρίζω για κάτι το πολύ πιο επίσημο. Εάν υπάρχει κάτι τέτοιο, εάν υπάρχει κάποια προσδοκία, είμαι σίγουρος ότι η Σύνοδος μας δια του Προέδρου της του Αρχιεπισκόπου Κρήτης, όταν επιστρέψει

από το ταξίδι του θα το πράξει, έστω και εκ των υστέρων, εάν υπάρχει ήδη τέτοια προσδοκία.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σεβασμιώτατε, όσο κι αν δεν εκπροσωπείτε επίσημα την Εκκλησία, είτε της Κρήτης είτε της Ελλάδος, που τη θεωρούμε μία και ενιαία, γιατί είναι η Εκκλησία, η Ορθόδοξη Εκκλησία του Χριστού, δεν παύετε ως Επίσκοπος να έχετε τις αυτές απόψεις με την επίσημη εκκλησία πάνω στα μεγάλα αυτά θέματα όπως είναι το δημογραφικό πρόβλημα.

Θα θέλαμε να θέσουμε υπόψη σας και εσείς στη συνέχεια σε όποιους νομίζετε ότι είναι αρμοδιότεροί σας, το εξής: Ο ελληνικός λαός συμπαραστάθηκε στους αγώνες της Εκκλησίας μας, σε όλους τους αγώνες της, ακόμα και στον πρόσφατο αγώνα για την ψήφιση του 1700. Και θα ήταν πράξη δικαιοσύνης να αναγνωρισθεί ότι η ψήφισή του, έστω και έτσι όπως ψηφίστηκε, ήταν καρπός και του αγώνα του λαϊκού στοιχείου και όχι μόνο των κληρικών.

Το Συνεδριό μας και οι πολυτεχνικές οικογένειες δεν μπορούν να αρνηθούν ότι ζητούν από την Εκκλησία μας, την διοικούσα εκκλησία, πέρα από τα πνευματικά δώματα και τα υλικά δώματα. Είναι και ανάγκη και επιταγή του Ευαγγελίου να δώσετε εις τον λαόν και να φάει και να πιεί, όπως έκανε ο Κύριος Ημών Ιησούς Χριστός με την γνωστή εκείνη πραγματικότητα της ευλογίας των άρτων και των ψαριών.

Και ο Θεός έδωσε ευλογημένη περιουσία στην εκκλησία μας, η οποία δυστυχώς επί αιώνες έμεινε σχολάζουσα και αναξιοποίητη τη στιγμή που πολλές πολύτεχνες οικογένειες μπορούσαν να βολευτούν και να γλυτώσουν από το φάσμα της πείνας, της εξαθλίωσης και της ατίμωσης.

Και αν ακόμα λοιπόν, η Εκκλησία μας, η διοικούσα Εκκλησία δεν έχει είτε την πρόθεση είτε τη δυνατότητα να δώσει εξ όσων έχει από τα ιδικά της, τουλάχιστον οι πολύτεκνοι παρακαλούν τον δεύτερο ή ίσως και τον πρώτον σε σημασία θεσμό του κράτους μας, του έθνους μας και του λαού μας, την Εκκλησία δηλαδή, να συμπαρασταθεί ενεργά και άμεσα στον αγώνα και στα αιτήματα της πολύτεχνης οικογένειας που προβάλλονται μέσω της ΑΣΠΕ προς τις εκάστοτε κυβερνήσεις να συνειδητοποιήσουν τον κίνδυνο του λαού μας από το δημογραφικό πρόβλημα και τις συγκεκριμένες και άμεσες - το τονίζουμε αυτό - ανάγκες της πολύτεχνης οικογένειας.

Και στο σημείο αυτό νομίζουμε και πιστεύουμε ότι η Εκκλησία δεν μπορεί να μας αρνηθεί αυτό που της το ζητάμε και ευχόμαστε εσείς προσωπικώς να είστε ένας από τους μπροστάρηδες σ' αυτή την υπόθεση. Νομίζω ότι απηχώ τη γνώμη και τα αισθήματα όλων των συνέδρων με την τοποθέτηση αυτή.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ: Μόνο που στο σημείο αυτό ενδεχομένως θα υπήρχαν ένα-δύο σχόλια. Δεν ξέρω διαδικαστικά εάν τώρα ή αργότερα, δεν ξέρω.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Οχι, μια και είστε στην έδρα νομίζω ότι είναι καιρός ευπρόσδεκτος. Τα σχόλια δεκτά διότι είναι ωραία η ώρα αυτή.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ: Ηθελα να πω ότι κατ' αρχήν αποδέχομαι την πρότασή σας να διαβιβάσω και να κάνω αισθητό το νόημα των όσων μου είπατε. Το σέβομαι, το κάνω, το αποδέχομαι ευχαρίστως.

Πέραν τούτου όμως πρέπει να δηλώσω κάποια πράγματα τα οποία είναι γνωστό να λεχθούν, όχι γιατί θέλω να πουλήσω πνεύμα. Απλώς ότι είναι αλήθεια να λεχθεί ότι όταν λέμε ότι η Εκκλησία πρέπει να δώσει στο λαό να φάει και να πιεί, όπως ακριβώς τονίστηκε, πρέπει να το πούμε ότι, ό,τι έχουμε δεν είναι δικό μας, δεν ανήκει σε μας, ανήκει στον τόπο, ανήκει στους ανθρώπους. Και γω θα μπορούσα να έλεγα ξεκάθαρα, για τη δική μας την περιοχή τουλάχιστον, ότι είναι 80 ή 80 με 100 οι περιπτώσεις όπου μόνο στη δική μου την περίοδο,

στη δική μου την αρχιερατεία, σε 80 ή 100 περιπτώσεις επώνυμες, συγκεκριμένες, σε 80-100 περιπτώσεις έχει ανταποκριθεί η Εκκλησία σε κοινωνικά αιτήματα, έχει δική της, την αισθάνεται δική της, την αισθάνεται ότι είναι του λαού και εκείνη απλώς τη φυλάσσει, και σε τόσες περίπου περιπτώσεις έχει ανταποκριθεί σε αιτήματα σχολείων στα οποία βεβαίως φοιτούν όλα τα παιδιά και τα παιδιά των πολυτέκνων, σε γήπεδα, σε κοινωνικούς σκοπούς, σε ιατρεία, σχολεία, οτιδήποτε έχει ζητηθεί, έχει χρειαστεί στον τόπο.

Εδώ μάλιστα εμείς στις τοπικές μας εφημερίδες και τα δημοσιεύσαμε αυτά επωνύμως ούτως ώστε εάν κανείς αμφιβάλλει, να ζητήσει τη διάψευσή τους ή οτιδήποτε. Επομένως εμείς έχουμε το πνεύμα του να δώσουμε παροχές σε οτιδήποτε, αλλά όπως είπα και προηγουμένως, μέσα στο πνεύμα, μέσα στο πλαίσιο των δυνατοτήτων μας και επίσης, όπως το είπα και προηγουμένως, αναλαμβάνω να το δώσω και να το ζητήσω εκ μέρους των πολυτέκνων και είμαι πολύ σίγουρος ότι η ιεραρχία της Εκκλησίας, για να μην το γενικεύω μιλώντας για την Εκκλησία, δεν θα διστάσει και δεν θα αποφύγει σε καμία περίπτωση να σεβαστεί και τους πολυτέκνους σαν πρόσωπα και την πολύτεκνη οικογένεια σαν θεσμό, μπροστά και στο δημογραφικό πρόβλημα αλλά κυρίως μπροστά στην ανάγκη να 'ναι σεβαστός ο άνθρωπος, ο κάθε άνθρωπος και η πολύτεκνη οικογένεια.

Μιλήσατε για την περιουσία την αναξιοποίητη. Αυτό σηκώνει πολλή κουβέντα. Δεν θα πω πολλά σχόλια. Θα πω μόνο δύο κουβέντες, ότι αν δεν έχει αξιοποιηθεί η περιουσία της Εκκλησίας αυτό είναι μόνο και μόνο διότι δεν υπήρχαν και δεν υπάρχουν οι νομικές δυνατότητες η Εκκλησία να αξιοποιήσει αυτό που έχει. Και επίσης γιατί παρά ταύτα αξιοποιήσεις της περιουσίας έχει γίνει.

Και μεις μιλούμε πάντως για μια αξιοποίηση που δεν είναι "αξιοποίηση", γιατί πιστεύουμε ότι όταν η περιουσία της Εκκλησίας έχει μείνει δασώδης περιουσία ή βοσκότοποι, κι αυτό είναι μία αξιοποίηση πολύ καλύτερη από του αν είχαν ήδη ανεγερθεί ξενοδοχεία ή άλλες αξιοποιήσεις τουριστικές, δεν ξέρω τί, οι οποίες μπορεί μεν να είναι πολύ καλές αλλά πολλοί άνθρωποι άρχισαν να τις φοβούνται και να λένε ότι αν έτσι αξιοποιηθεί ο τόπος, καλά πάμε.

Και πιστεύω ότι η Εκκλησία πρόσφερε ήδη πολύ περισσότερες προσφορές και υπηρεσίες στον τόπο έχοντας φυλάξει ακόμα μερικούς χώρους, έτσι εξαρτήθηκε απ' αυτήν, ούτως ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να τους επισκέπτονται, να αναπνέουν και να δίδεται, λίγο οξυγόνο στον τόπο ο οποίος καίγεται συνέχεια και ο οποίος δεν έχει ούτε πράσινο ούτε δέντρα.

Είπατε επίσης αν δεν έχει η Εκκλησία την πρόθεση ή τη δυνατότητα. Την πρόθεσή σας είπα και προηγουμένως ότι την έχει και στα πλαίσια των δυνατοτήτων της θα κάνει ότι μπορεί. Και εάν χρειαστεί αυτήν την ώρα να εκφραστούν οι ευχαριστίες της Εκκλησίας και εις τους πολυτέκνους γιατί της συμπαραστάθηκαν στους αγώνες της σε κείνες τις δύσκολες ώρες, εάν χρειάζοταν θα το κάναμε.

Πλην όμως εμείς αισθανόμαστε ότι τότε και τώρα και πάντοτε δεν κάναμε ταξικόν αγώνα. Δεν ήμασταν εμείς οι άνθρωποι που εθίγοντο τα συμφέροντά μας και ήρθαν άνθρωποι και μας βοηθήσαν και γι' αυτό το λόγο θέλουμε να τους πούμε ευχαριστώ. Το λέμε βέβαια αλλά το λέμε πάντοτε με το πνεύμα ότι ο λαός σε κείνες τις περιπτώσεις ήταν ξύπνιος και κατάλαβε ότι κάτι συμβαίνει στη μητέρα του την Εκκλησία. Αυτήν την ευγνωμοσύνη την οφείλουμε. Καμία συντηνιακή ή ταξική, δεν θέλουμε να δώσουμε καμία τέτοια εντύπωση. Και μόνο με την έννοια ότι σαν άνθρωποι και σαν παιδιά της εκκλησίας πράξατε τότε ότι έπρεπε να πράξετε, λέγω ότι όντως υπάρχει και η ευλογία του Θεού και η ευγνωμοσύνη της Εκκλησίας.

Αυτά ήταν λίγα από τα σχόλια που ήθελα να κάνω για να μην καταχρώμαι και το χρόνο.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριοι σύνεδροι, θα ακολουθήσει διάλειμμα. Αλλά πριν από το διάλειμμα μία ανακοίνωση εκ μέρους της συναδέλφου του προεδρείου της κυρίας Δημητριάδου.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Θα παρακαλούσαμε πολύ τους εκπροσώπους των κομμάτων, βεβαίως τον Σεβασμιώτατο τον εκπρόσωπο της Εκκλησίας, να μην απομακρυνθούν από το χώρο μας αλλά να επανέλθουν στην αίθουσα μετά από το διάλειμμα, που πιστεύουμε ότι θα ακολουθήσει γόνιμη συζήτηση. Το διάλειμμα αυτό θα κρατήσει ένα τέταρτο και θα είμαστε πάρα πολύ αυστηροί σ' αυτό. Υπάρχουν αναψυκτικά έξω να προσφερθούν αλλά πρώτα απ' όλα θα σας παρακαλούσαμε όλοι μαζί να μαζευτούμε στα σκαλιά μπροστά της Ακαδημίας για να βγάλουμε μια αναμνηστική φωτογραφία.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Επί της διαδικασίας που θα ακολουθήσει και η οποία θα τηρηθεί όσο μπορούμε περισσότερο για την ανάγκη των πραγμάτων και για την ουσία του συνεδρίου, όσοι θα θελήσουν να κάνουν τοποθετήσεις θα γράψουν σε ένα χαρτάκι το όνομά τους και θα το φέρουν μετά στο Προεδρείο. Το Προεδρείο διατηρεί το δικαίωμα να αφαιρεί τον λόγο εφόσον είναι καλυμμένος ο ομιλητής από άλλον προλαλήσαντα. Δεν θα δεχτεί επαναλήψεις των ιδίων τοποθετήσεων. Γι' αυτό σας παρακαλούμε, εάν υπάρχουν ομάδες ενδιαφερομένων πολιτών να συντονισθούν έτσι ούτως ώστε να κερδίσουμε χρόνο. Με βάση τον αριθμό των υποψηφίων αγορητών θα κατανεμηθεί και ο χρόνος με πλήρη ισότητα, το τονίζουμε αυτό. Λοιπόν ας ετοιμαστούμε όλοι για το τελικό στάδιο της εκδηλώσεως.

- ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ -

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Αναγγέλλουμε την ήδη γνωστή σε άλλωστε άφιξη του πρώην υπουργού των Οικονομικών επί κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ, του κ. Τσοβόλα. Του ανακοινώνουμε βέβαια ότι έχει γίνει ήδη η τοποθέτηση του ΠΑΣΟΚ από μέρους του εκπροσώπου του κυρίου Σκουλάκη. Του ανακοινώνουμε επίσης το ενδιαφέρον μας να ήταν ο ίδιος στην τοποθέτηση ως χειρισθείς τα θέματα της οικονομικής πολιτικής της χώρας επί μία μακρά σειρά ετών. Λυπηθήκαμε για την απουσία του και επίσης του εκφράζουμε τη λύπη μας γιατί δεν θα μπορούσαμε να του δώσουμε τόσο χρόνο όσο είχε ο κ. Σκουλάκης στην παρουσίαση του προγράμματος του ΠΑΣΟΚ.

Παρά ταύτα όμως, εκτιμώντας την θέση του ως υπεύθυνου πολίτη που χειρίσθη την οικονομική πολιτική της χώρας σε ένα πολύ μεγάλο και ενδιαφέρον κεφάλαιο που αφορά τους πολυτέκνους, θα θέλαμε να ακούσουμε μάλλον την απολογητική του, με την καλή έννοια, κ. Τσοβόλα, γιατί θα δεχθείτε καταιγισμό πυρών από αυτό. Εμείς πάντως σας έχουμε ως απολογούμενο, με την καλή έννοια πάντοτε. Ξέρετε τί σημαίνει καλή έννοια.

Και θα δώσουμε τον λόγο στον κ. Τσοβόλα. Για να μη θεωρηθεί ότι γίνεται οποιαδήποτε μεροληπτική τοποθέτηση απέναντι οποιουδήποτε κόμματος, δηλώνουμε ότι αν ο εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας θέλει αντίστοιχο χρόνο να κάνει μία τοποθέτηση, μια οποιαδήποτε τοποθέτησή του, είμεθα στη διάθεσή του. Παρακαλούμε τον κ. Τσοβόλα.

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Κατ' αρχήν πρέπει να ευχαριστήσω τη διοίκηση για τη φιλοξενία και τη δυνατότητα που μου έδωσε να έρθω σήμερα εδώ, ζητώντας ταυτόχρονα και συγγνώμη για το ότι δεν μπόρεσα να είμαι έγκαιρα, γιατί όπως ξέρετε χτες και σήμερα υπάρχει μια διαδικασία από την πλευρά του κόμματος στο οποίο ανήκω, που έχει πανελλαδική σημασία, για μας, για το κόμμα μου, γι' αυτό και δεν μπόρεσα να έρθω νωρίτερα.

Και βέβαια, ο συνάδελφός μου και καταγόμενος εδώ από την περιοχή, ο πρώην υφυπουργός Υγείας-Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Σκουλάκης αναφέρθηκε σ' αυτά τα 4 σημεία που είναι τα πιο βασικά σημεία, που δεν είναι προσωπική του άποψη, όπως σας το είπε, είναι αποτέλεσμα προεργασίας η οποία έγινε από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ και κοστολόγησης

αυτών τα οποία ειπώθηκαν. Και επομένως δεν θα σας απασχολήσω, δεν θα αναφερθώ καν σ' αυτά τα οποία έχουν ήδη ειπωθεί.

Εκείνο που θα ήθελα απλά να προσθέσω, για να έχουμε ολοκληρωμένη την πρόταση, γιατί ο κ. Σκουλάκης αναφέρθηκε στα 4 βασικά σημεία που έχουν άμεση οικονομική, και την μεγάλη ασ πούμε οικονομική σημασία γιατίους πολύτεκνους, εγώ θα αναφερθώ σε ορισμένα άλλα ζητήματα. Θα αποφύγω για να μη φάω χρόνο την απαρίθμηση των μέτρων που πάρθηκαν στην περίοδο της δετίας της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ. Είναι γνωστά εξάλλου σε σας και θα 'ταν περιττό να τα επαναλάβω. Θα ήθελα μόνο να συμπληρώσω ορισμένα ζητήματα τα οποία έχουν δευτερεύουσα σημασία. Αυτά θα περιληφθούν και σε πρόγραμμα το οποίο θα διανεμηθεί, όχι σήμερα, δηλαδή στο κυβερνητικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ.

Κατ' αρχήν η κωδικοποίηση της νομοθεσίας των πολύτεκνων, γιατί είναι γεγονός ότι είναι διάσπαρτη σε διάφορα νομοσχέδια με αποτέλεσμα να μην ξέρει κανένας, ούτε εσείς ούτε η πολιτεία να ξέρει τι ακριβώς ισχύει για τους πολύτεκνους.

Τα οικονομικά τα είπε. Θα αυξηθεί η κοινωνική υποδομή σε Βρεφονηπιακούς Σταθμούς, για να μπορεί η εργαζόμενη μητέρα να εμπιστεύεται τα παιδιά της στις ώρες εργασίας. Να ειπώθηκε. Με συγχωρείτε, εάν επαναλάβω κάτι δεν είναι από πρόθεση, γιατί δεν ήμουν την ώρα εκείνη.

Για την επέκταση της μείωσης του εισιτηρίου της Ολυμπιακής, θεωρούμε πραγματικά και απαράδεκτη και την καθυστέρησή μας γιατί υπάρχει μια σειρά από κοινωνικές ομάδες οι οποίες έχουν αυτή την μεταχείριση την οποία δεν την έχει ο πολύτεκνος και θεωρούμε ότι πράγματι αυτό είναι κάτι ωριμότερο το οποίο πρέπει χωρίς καμιά καθυστέρηση να προχωρήσει.

Μου τέθηκε ένα θέμα πριν από λίγο...

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σε τι ποσοστό, κ. Τσοβόλα, τη λογαριάζετε τη μείωση του εισιτηρίου;

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: 50%. Κατά 50%. Το έχουμε, θα το γράψουμε και στο πρόγραμμά μας.

Μου ειπώθηκε κάτι απέξω τώρα, δεν το είχαμε βάλει μέσα, το οποίο το βρίσκω λογικό. Ήταν το θέμα πάντα όπως ξέρετε για τον εργαζόμενο που αποτελεί μόνιμο προσωπικό στον δημόσιο τομέα, ενώ στον ιδιωτικό ισχύει, είναι λυμένο το πρόβλημα, με τις συλλογικές συμβάσεις που κάναμε το 1988 με τη ΓΣΕΕ. Στο μόνιμο προσωπικό που υπηρετεί στο δημόσιο γενικά τομέα, όταν εργάζονται και οι δύο σύζυγοι, όταν εργάζονται στο δημόσιο τομέα το παίρνει το επίδομα γάμου όπως λέγεται, το παίρνει μόνο ο ένας εκ των συζύγων. Δεν το παίρνει ο άλλος.

Επειδή το επίδομα γάμου αναφέρεται γενικά στον έγγαμο και όχι στον πολύτεκνο, σαν επίδομα γάμου έχει τεράστια δαπάνη πολλών δισεκατομμυρίων για όλο το δημόσιο τομέα. Όταν όμως περιορισθεί μόνο στον πολύτεκνο περιορίζεται σημαντικά η δαπάνη και είναι μια ρύθμιση η οποία δεν έχει μεγάλο κόστος και είναι κάτι το οποίο εντάσσεται πραγματικά σε ένα λογικό αίτημα το οποίο το βλέπουμε ότι πράγματι μπορεί να γίνει και πρέπει να γίνει άμεσα. Ειδικά για τον πολύτεκνο, γιατί για τους άλλους είναι δαπάνη δισεκατομμυρίων πολλών.

Ήταν το πρόβλημα πάλι στο δημόσιο τομέα, όπως είπα πριν, όταν ήταν επί συμβάσει και οι δύο σύζυγοι, δεν ήταν λυμένο. Το λύσαμε με τη γενική Συλλογική Σύμβαση, αν θυμάστε, του 1988. Αρα, αυτό που θα το προσθέσουμε γιατί είναι λογικότερο και παρακαλώ να σημειωθεί, θα το προσθέσουμε γιατί είναι κάτι λογικό και είναι μια βοήθεια προς τον πολύτεκνο χωρίς να έχει μεγάλη δαπάνη, όση έχει η επέκταση, γιατί όπως ξέρετε το 60% των εργαζόμενων στο δημόσιο τομέα είναι έγγαμοι. Γι' αυτό ήταν και πολύ μεγάλη δαπάνη το 10% αν επεκτείνονταν συνολικά σε κάθε έγγαμο ανεξάρτητα από παιδιά και από οικογενειακή κατάσταση.

Μπήκε ένα θέμα για την ατέλεια των αγροτικών. Δεν είμαι πρόχειρος, επειδή αυτά που

θα πούμε εδώ, και λόγω της ιδιότητας που είχα και λόγω του ότι και σήμερα είμαι υπεύθυνος στον τομέα οικονομική πολιτική...

Επίσης, θα απαλλάξουμε πλήρως τους πολύτεκνους από φόβος μεταβίβασης, πλήρως από φόρο μεταβίβασης ακινήτων για την αγορά πρώτης κατοικίας ή οικοπέδου. Βέβαια η απαλλαγή έχει σημαντικά διευρυνθεί όπως ξέρουμε τα χρόνια αυτά, τα τελευταία χρόνια, αλλά μιλάμε για πλήρη απαλλαγή, ανεξάρτητα από αξία, εφόσον πρόκειται για απόκτηση πρώτης κατοικίας ή για αγορά οικοπέδου για απόκτηση πρώτης κατοικίας.

Θα επεκτείνουμε το δικαίωμα απόκτησης ΙΧ αυτοκινήτου ή πούλμαν μέχρι 2.000 κυβικά εκατοστά - το είχαμε βάλει στο 1.800, ρύθμιση που είχαμε κάνει θυμάστε - θα διευρύνουμε μέχρι 2.000 κυβικά εκατοστά.

Ο ήδη καταβαλλόμενος ειδικός φόρος κατανάλωσης αυτός που είχαμε κάνει ρύθμιση ότι θα καταβάλει μόνο το 1/3 θα πάει στο 1/4.

Θα μειώσουμε το τιμολόγιο κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος. Δεν ξέρω αν ειπώθηκαν αυτά, αν ειπώθηκαν, με συγχωρείτε. Όπως το ίδιο είναι και για την ΕΥΔΑΠ, δηλαδή στα δικαιώματα της ΕΥΔΑΠ, γιατί αυτοί ξέρετε επιχορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό είναι βέβαια δημοτικές επιχειρήσεις οι περισσότερες. Αλλά όμως αυτό το κόστος το κοινωνικό, όπως έχουμε διακηρύξει σε κάθε περίπτωση τέτοια, υπολογιζόμενο θα καταβάλλεται από τον κρατικό προϋπολογισμό γιατί αποτελεί άσκηση κοινωνικής πολιτικής.

Τα άλλα, για μάθημα δημογραφίας κλπ. αυτά δεν έχουν νομίζω -δεν ξέρω αν διαβάστηκε. Και επίσης για την οικοδομική άδεια, το είπατε κι αυτό. Αρα να μη σας φάω άλλο χρόνο.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Τσοβόλα, το προεδρείο θέλει να θέσει μια ερώτηση. Απευθύνεται και προς τη Νέα Δημοκρατία εφόσον λάβει το λόγο και ο εκπρόσωπός της.

Η ΑΣΠΕ είχε καταθέσει πρόταση νόμου και κατετέθη και από επώνυμους συνεργαζόμενους με το ΠΑΣΟΚ ανεξάρτητους βουλευτές για το θέμα της συνταξιοδότησης της εργαζόμενης πολύτεκνης μάνας. Το αίτημα ήταν να συνταξιοδοτείται η εργαζόμενη πολύτεκνη μάνα στα 50 χρόνια της με προϋπόθεση την πραγματοποίηση 3.000 ημερομισθίων. Θεωρούμε ότι στα 50 της χρόνια η πολύτεκνη μάνα έχει ήδη μεγαλώσει τα παιδιά της, έχουν φθάσει ήδη σε ένα επίπεδο εφηβείας ή και μερικά έχουν παντρευτεί, έχει εκπληρώσει κατά βάση τον προορισμό της και τη συμμετοχή της στη λύση του δημογραφικού προβλήματος, εργαζόμενη, και της δικαιούται μια ρύθμιση η οποία δεν είναι χαριστική. Διότι δεν ζητούμε να της δώσουμε σύνταξη χωρίς να καταβάλει εισφορές. Ήδη έχει καταβάλει 3.000 ημερομίσθια.

Αν έχετε κάποια τοποθέτηση ή τώρα ή όταν θα συντάξετε το πρόγραμμά σας, παρακαλούμε και σας και τον εκπρόσωπο της Νέας Δημοκρατίας να λάβετε υπόψη αυτό το δεδηλωμένο αίτημα της ομοσπονδίας.

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Επειδή εδώ που ήρθαμε, πραγματικά επειδή έχουμε να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα που συζητάμε το δημογραφικό είναι εθνικό πρόβλημα και δεν είναι από προβλήματα τα οποία μπορούμε να τα δούμε μέσα σε κλίμα προεκλογικής περιόδου αλλά υπευθυνότητες, δεν είμαι πρόχειρος αυτή τη στιγμή να δώσω υπεύθυνη απάντηση.

Εκείνο που μπορώ να πω από την πλευρά τη δική μας είναι το εξής: Οτι θα το δούμε το θέμα εντός των ημερών. Δεν μπορώ να δεσμευθώ γιατί δεν το έχω δει τουλάχιστον, το λαβαίνουμε υπόψη χωρίς να δεσμευθώ αυτή τη στιγμή, ούτως ώστε να το επεξεργαστούμε την εβδομάδα αυτή, ούτως ώστε το πρόγραμμα που θα βγάλουμε αυτό να περιλαμβάνει ή θετικά ή αρνητικά να παίρνει θέση επάνω στο θέμα αυτό. Ευχαριστώ πάρα πολύ όλους.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Αν θέλει κάποιος να απευθύνει στον κύριο πρώην υπουργό συγκεκριμένες

και σύντομες ερωτήσεις, του δίδεται ένα σύντομο περιθώριο, μια και είναι εδώ ο κ. υπουργός. Παρακαλούμε σύντομες και εφόσον είναι στα πλαίσια του συζητούμενου θέματος.

ΦΙΩΤΑΚΗΣ: Έχω παρατηρήσει ότι όλοι όσοι μιλήσαμε εδώ πέρα δεν αναφέρονται καθόλου για τον πολύτεκνο αγρότη. Ούτε για διευκολύνσεις για αγορά γης, ούτε για διευκολύνσεις σε δάνεια. Δεν υπάρχει πολύτεκνος αγρότης;

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Όπως ξέρετε, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ το 1987 αν θυμάμαι καλά, είχε κάνει ένα νόμο - το 1988 - δια του υπουργείου Οικονομικών είχε κάνει ένα νόμο που απαλλάσσει τελείως τον κάθε αγρότη ανεξάρτητα από αξία από το φόρο μεταβίβασης κλπ. μέχρι 40 στρέμματα.

Επειδή το θέμα αυτό τουλάχιστον εγώ 8 χρόνια δεν το είχα, δεν είχε τεθεί τουλάχιστον, δεν το έχω καν υπόψη, το βλέπω σαν θέμα που μπαίνει, το βλέπω κατ' αρχήν λογικό. Υπάρχει η γενική απαλλαγή βέβαια μέχρι 40 στρέμματα όταν πρόκειται για καλλιεργήσιμη γη, ανεξάρτητα από αξία, ακόμα κι όταν είναι παραθαλάσσια κλπ. Είναι γενική.

Εγώ το βλέπω θετικά αυτό το θέμα που βάσει για την αγορά γης, το βλέπω και νομίζω και όλα τα κόμματα πρέπει να το δουν θετικά αυτό. Πρέπει να το δουν θετικά όλα τα κόμματα.

Υπάρχει νόμος, δεν είναι εξαγγελία, αυτό που λέω είναι νόμος έχει εξαγγελθεί και υλοποιείται, και ισχύει. Μέχρι 40 στρέμματα ολοσχερής απαλλαγή ανεξάρτητα από αξία. Αρα εμείς το καταγράφουμε κατ' αρχήν θετική την άποψη, γιατί είναι γενική η απαλλαγή μέχρι 40 στρέμματα, θετική την άποψη της διεύρυνσης απαλλαγής, ειδικά όταν πρόκειται για πολύτεκνο και για ανάπηρο. Και για ανάπηρο. Το καταγράφουμε με θετική δική μας απάντηση και νομίζω ότι αυτό και τα άλλα κόμματα πρέπει η απάντησή τους να είναι θετική.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Υπάρχουν ήδη 18 συνάδελφοι, σύνεδροι, που θέλουν να κάνουν τοποθετήσεις. Έχετε το υπόψη σας, θέλουμε να φύγουμε, χάνουμε αεροπλάνο, όχι μονάχα στο προεδρείο, και πολλοί άλλοι. 18 επώνυμα έχουν καταθέσει εδώ ότι θέλουν να κάνουν τοποθετήσεις.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι εις βάρος του χρόνου και δεν θα ληφθεί υπόψη μετά στις τοποθετήσεις. Οποιοι τώρα καταλάβουν χρόνο δεν θα ληφθεί υπόψη.

Αναφέρομαι στο επίδομα γάμου που είπατε. Σας έθεσαν υπόψη ότι στο δημόσιο τομέα το παίρνει το επίδομα μόνο ο ένας εκ των συζύγων. Αυτό βέβαια συμβαίνει κάτι άλλο, στους οργανισμούς κλπ., το παίρνουν και οι δύο γονείς.

Εγώ θα ήθελα να ρωτήσω: Είπατε ότι κρίνετε δίκαιο το αίτημα και πρέπει να επεκταθεί και στους δύο συζύγους. Τί γίνεται όμως για τους πολύτεκνους που δεν είναι εργαζόμενοι; Είναι έμποροι, είναι αγρότες, είναι εκτός ας πούμε μιας δημόσιας θέσης. Αυτό είναι το ερώτημά μου, τί γίνεται μ' αυτούς;

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Εκεί είναι το επίδομα το άλλο, αυτό που ήδη το είπε ο κ. Σκουλάκης. Και νομίζω και τα άλλα τα κόμματα έχουν θέση πάνω σ' αυτό. Αρα, υπάρχει πρόταση άλλη. Μ' αυτή την έννοια, εκείνο πάει να καλύψει γενικά. Εδώ είναι κάτι το οποίο είναι σε εκκρεμότητα στην ουσία, το οποίο πρέπει να λυθεί μ' αυτό τον τρόπο και να περιοριστεί μόνο στην πολύτεκνη οικογένεια. Δεν βλέπω άλλον τρόπο.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ακόμη μία ερώτηση θα δεχθούμε μόνο.

Ηθελα να ερωτήσω το εξής: Σε δύο μήνες έρχονται Χριστούγεννα. Οι δημόσιοι υπάλληλοι θα πάρουν το δώρο τους. Οι αγρότες, πέραν του αν είναι πολύτεκνοι ή όχι, που δεν είναι συνταξιούχοι, θα πάρουν τίποτα αυτοί;

Ένα δεύτερο ερώτημα, σχετικά με την ιατρική, με την ασφάλεια των αγροτών. Ξεκινάει ένας αγρότης να φέρει το παιδί του στην Καλαμάτα, το οποίο απέχει ξέρω γω, 30 χιλιόμετρα. Πάει στο νοσοκομείο, δεν έχει γιατρό. Μια ειδικότητα - όχι δεν έχει γιατρό - ωτορινολαρυγγολόγο π.χ. Αναγκάζεται να πάει το παιδί του έξω. Πληρώνει κάποια χρήματα. Τα χρήματα αυτά δεν αναγνωρίζονται από πουθενά.

Έκανα επιστολή - ακούστε με - έκανα επιστολή στον ΟΓΑ και ζήτησα να μου απαντήσουν επάνω σ' αυτό το θέμα. Και λέει: Δεν υπάρχει πουθενά. Όπως στο ΙΚΑ δηλαδή, αν δεν βρεις γιατρό πας και τα παίρνεις ένα μέρος των χρημάτων. Για τον ΟΓΑ δεν ισχύει αυτό. Προκαταβολικά σας το λέω, έχε έγγραφο πάνω σ' αυτό. Ευχαριστώ, τίποτε άλλο.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Να ρωτήσει και ο κ. Τριανταφύλλου και να απαντήσει και στους δύο ο κ. Τσοβόλας.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Κύριε Τσοβόλα, είχατε πει προ ολίγου ότι θα γίνει πλήρης απαλλαγή της πρώτης κατοικίας των γονέων των πολύτεκνων. Αυτό θα ισχύει και για τα παιδιά μας; Διότι, όπως αντιλαμβάνεσθε εάν εγώ σήμερα έχω τη δυνατότητα να αγοράσω ένα σπίτι, δεν θα το πάρω εγώ, διότι είναι δώρον άδωρο για μένα. Αυτό θέλω να διευκρινίσετε.

Θέλω να ρωτήσω τον υπεύθυνο υπουργό εάν είναι αλήθεια ότι οι κλίμακες οι φορολογικές εμειώνοντο από πάνω προς τα κάτω και όχι από κάτω προς τα πάνω, που καθιστούσαν τους πλούσιους πλουσιότερους και τους φτωχούς φτωχότερους.

Και δεύτερον, εάν ένας πατέρας πολύτεκνος με 5 παιδιά και 2 εκατομμύρια αποδοχές πληρώνει φόρο σε αντίθεση με ένα ποδοσφαιριστή με τα ίδια λεφτά και μ' ένα παιδί που δεν πληρώνει φόρο.

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Λοιπόν, να ξεκινήσω από το θέμα που θέσατε, γιατί είναι η απάντηση μονολεκτική: Ασφαλώς ισχύει γιατί οι διατάξεις που επεκτείναμε από το '87 ισχύουν όχι μόνο για την αγορά αλλά και όταν πρόκειται για δωρεά, κληρονομιά, γονική παροχή. Αρα, όταν λέμε απαλλαγή από το φόρο ανεξάρτητα από αξία για απόκτηση πρώτης κατοικίας, ισχύει είτε σε περίπτωση αγοράς, είτε κληρονομιάς είτε δωρεάς είτε γονικής παροχής. Αρα, καλύπτει απόλυτα το θέμα όπως το βάzaτε, την τοποθέτησή.

Όσον αφορά το τελευταίο, και μετά θα έλθω στον ΟΓΑ, όπως ξέρετε, με την αλλαγή της φορολογίας εισοδήματος που έγινε από το 1988 και που ίσχυε για πρώτη χρονιά με τις δηλώσεις του 1989, έχουμε υπερδιπλασιασμό των αφορολογητών ποσών και έχει ληφθεί ειδική μέριμνα για τους πολύτεκνους ανάλογα που έχουν από 3 παιδιά κι επάνω και πολύ περισσότερο από 4 παιδιά και άνω.

Γι' αυτό, τα 2 εκατομμύρια σήμερα για έναν πολύτεκνο είναι αφορολόγητα. Είναι αφορολόγητα. Και θα το διαπιστώσετε εξάλλου αυτό. Εκτός εάν - προσέξτε, να είμαστε υπεύθυνοι όλοι - εκτός εάν δεν κάνετε χρήση του νέου μέτρου των αποδείξεων, του αφορολογητού με δικαιολογητικά, οπότε δε φταίει η πολιτεία. Διότι ο πολύτεκνος ακριβώς, αυτός έχει περισσότερες υποχρεώσεις και επομένως καταναλώνει, δηλαδή αναγκαστικά. Αν δεν έχει χρήματα είναι αφορολόγητο το ποσό με το γενικό αφορολόγητο.

Εγώ θα παρακαλούσα, γιατί θέλω ούτε να εκμεταλλεύεται κανένας από συγχύσεις, ούτε να ωφελείται, ούτε να ζημιώνεται, εγώ θα παρακαλούσα συγκεκριμένη περίπτωση να μου φέρετε, σε σχέση με το σύστημα που υπήρχε επί δεκαετίες, τα εκκαθαριστικά που πήρατε φέτος και την κάθε χρόνο και με αριθμοποίηση πλέον των αφορολογητών ποσών και φορολογικών κλιμακίων που για πρώτη φορά θεσπίστηκε στη χώρα μας και δεν έχει θεσπιστεί σε καμία χώρα του κόσμου, να μου πείτε ότι δεν εφαρμόζεται αυτό, ότι δεν είναι έτσι όπως το είπα.

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Ο πολύτεκνος νομίζω, ότι ενδιαφέρεται περισσότερο από κάθε άλλον για να είναι δίκαιο ένα σύστημα. Όταν γίνεται -για να το καταλάβετε, γιατί προφανώς δεν ξέρετε τη φιλοσοφία του - όταν γίνεται αφαίρεση, γιατί αλλάξαμε όλο το σύστημα υπολογισμού του φόρου. Εσείς απομονώνετε έναν από τους πέντε παράγοντες.

Όταν γίνονταν η αφαίρεση επί δεκαετίες από επάνω, ποιός ωφελούνταν; Ωφελούνταν εκείνος που ήταν γενικά στα μεγάλα εισοδηματικά στρώματα. Γιατί; Γιατί αφού είναι προοδευτική η φορολογία εισοδήματος, όταν ένας έχει εισόδημα γενικά 1,5 εκατομμύριο, αφαιρώντας από επάνω, η έκπτωση η φορολογική είναι μικρότερη από κάποιον που έχει εισόδημα 5 εκατομμύρια αφού ο συντελεστής στα 5 εκατομμύρια της φορολογίας ήταν 63%, ενώ ο συντελεστής στα 2 εκατ. με βάση του οποίου αφαιρούνταν οι δαπάνες ήταν 30%.

Αρα, το σύστημα ήταν άδικο όπως ίσχυε, γι' αυτό και αλλάξαμε αυτό. Αλλά ταυτόχρονα κάναμε αλλαγές και σε άλλες 4 παραμέτρους. Αρα όταν θα κρίνει, θα κρίνεις τελικό αποτέλεσμα. Όταν είναι αφορολόγητο το ποσό, με τα δικαιολογητικά ή χωρίς δικαιολογητικά, που φτάνει σήμερα για έναν που είναι έγγαμος χωρίς παιδιά καθόλου το 1 εκατομμύριο και ήταν πριν το σύστημα αυτό 461.000, ε δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτό δεν είναι δίκαιο το σύστημα και ότι είναι δίκαιο το να ωφελείται περισσότερο εκείνος που είναι στο μεγάλο εισοδηματικό κλιμάκιο σε φόρο από εκείνον ο οποίος είναι στα μικρότερα ή στα μεσαία εισοδηματικά κλιμάκια.

Αυτή είναι η απάντηση και σ' αυτό νομίζω, αν καθήσει και το δει κανένας και βάλει τα χαρτιά κάτω, δεν θα υπάρξει αμφισβήτηση. Αλλωστε, εάν θα δούμε την τροποποίηση, τροπολογία που είχε καταθέσει το 1987 και η Νέα Δημοκρατία, η οποία είναι κατατεθειμένη στη Βουλή, θα δούμε ότι μιλάει στην τροποποίηση που την υπέγραφε ο κ. Σουφλιάς σαν ο επικεφαλής του Οικονομικού Τομέα με τους άλλους βουλευτές, θα δείτε ότι μιλάει για αφαίρεση φόρου από φόρο. Και αφαίρεση φόρου από φόρο είναι αυτό το σύστημα. Οτι δηλαδή δεν αφαιρείς από κάτω, αφαιρείς, βγάζεις το φόρο και αφαιρείς φόρο από φόρο γιατί είναι πιο δίκαιο το σύστημα.

Και σ' αυτό που λέω, είναι τροπολογία κατατεθειμένη επίσημη, επίσημη στη βουλή το 1987 η οποία συζητήθηκε με το φορολογικό νομοσχέδιο. Αρα, είναι πιο δίκαιο το σύστημα έτσι.

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Και όσον αφορά το τελευταίο θέμα, μία λέξη μόνο, της Καλαμάτας, του φίλου. Όταν πηγαίνει γιατί δεν έχει γιατρό στην περιοχή δεν αναγνωρίζεται δαπάνη, δεν είμαι πρόχειρος γιατί είναι θέμα αρμοδιότητας. Πάντως από πρώτη όψη είναι ότι πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν και στο ΙΚΑ. Και ξέρω όταν βεβαιώνεται ότι δεν υπάρχει η δυνατότητα προσφοράς της ιατρικής υπηρεσίας στην περιοχή και πας αλλού εκτός ΙΚΑ, παίρνεις, υποβάλλεις στην επιτροπή και παίρνεις δικαιολογητικά.

Νομίζω ότι για την ταυτότητα του νόμου και για να μην υπάρχει γραφειοκρατία και πολυπλοκότητα στη νομοθεσία, ότι είναι κάτι το οποίο πρέπει να δοθεί, να το δει η πολιτεία, για την ισότητα. Δεν είμαι όμως πρόχειρος γιατί δεν είναι θέμα που μπορώ να το ξέρω σαν υπουργείο Οικονομικών.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ: Αγαπητοί συνάδελφοι, θα τηρηθεί αυστηρά από δω και πέρα το πρόγραμμα και θα μιλήσουν όσοι ήδη έχουν ανακοινωθεί να μιλήσουν. Όπως σας είπα, είναι 18 τον αριθμό. Θα κάνουμε μία μόνο παράβαση, αν θεωρηθεί παράβαση, και αυτή γίνεται από το προεδρείο, διότι είναι παράβαση, γιατί ήδη στην αίθουσά μας έχουμε μία ακόμη σεβαστή παρουσία, μία πολύ σεβαστή παρουσία στην οποία πρέπει να δώσουμε αμέσως το λόγο.

Θα μου επιτραπεί όμως αυτή η παράβαση, αφορά ένα σοβαρότατο κοινωνικό θέμα. Απευθύνεται στους παρισταμένους κυρίως βουλευτές να μας απαντήσουν σε όλους και σε εκ-προσώπους κομμάτων εάν το νομίζουν, πάρα πολύ σύντομα. Σύμφωνα με το νόμο 860 γνωρίζουμε ποιοί αναγνωρίζονται σαν πολύτεκνοι ή όχι. Ο νόμος όμως 1563 του 85 έδωσε το δικαίωμα απαλλαγής στα 2/3 του φόρου κατανάλωσης μόνο σε όσους έχουν 4 ανήλικα παιδιά.

Εχουμε ένα σοβαρότατο θέμα, συνάδελφος ανάπηρος με 3 παιδιά να μη μπορέσει να πάρει αυτοκίνητο. Θα θέλαμε μία τοποθέτηση. Δεν καλύπτεται, παρόλο που είναι πολύτεκνος και αυτός ο διαχωρισμός πολυτέκνων συνεχώς συνεχίζεται ενώ ο νόμος 860 που πάρα πολύ δίκαια λέει ποιοί είναι πολύτεκνοι και ποιοί όχι. Παρόλα αυτά όμως γίνονται διαχωρισμοί των πολυτέκνων, έχουμε δηλαδή και την μεγάλη κατηγορία πολυτέκνων που το ένα τους παιδί εν-ηλικιώθηκε, έγινε 19, αλλά παρόλα αυτά είναι προστατευόμενο και όμως εξαιτίας αυτού δεν μπορεί να πάρει την απαλλαγή και έχουμε και τις σοβαρότατες επίσης περιπτώσεις των αναπήρων με 3 παιδιά που καθόλα αναγνωρίζονται σαν πολύτεκνοι, αλλά όμως δεν μπορούν να πάρουν, στερούνται δικαιώματος.

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Νομίζω ότι στη βουλή έχει ωριμάσει σε όλα τα κόμματα, από συζητήσεις που έχουν γίνει, ότι κατ' αρχήν πρέπει να αναγνωριστεί σαν πολύτεκνη η οικογένεια που έχει 3 παιδιά. Κι αν λάβουμε υπόψη - και νομίζω πάνω σ' αυτό όλα τα κόμματα, τουλάχιστον απ' ότι στη βουλή φάνηκε, έχουν σύμπτωση απόψεων -άρα από κει και πέρα λύνεται το πρόβλημα στη συνολική του βάση. Γιατί σήμερα είχαμε κάνει, είχε γίνει ο νόμος εκείνος που έλεγε 3 παιδιά, εφόσον είσαι και ανάπηρος, άρα πας στις προϋποθέσεις.

Δεδομένου ότι είναι οξυμένο πλέον το δημογραφικό πρόβλημα και οι γεννήσεις είναι λιγότερες, ειδικά όπως φαίνονται τα τελευταία στοιχεία από τους θανάτους, άρα είναι εθνικό θέμα, νομίζω ότι θα υπάρχει σύμπτωση απόψεων όλων των κομμάτων για ρύθμιση οριστική του θέματος πολύτεκνος ίσον 3 παιδιά.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Εάν δε γίνει αυτή η ρύθμιση, κύριε Τσοβόλα;

ΤΣΟΒΟΛΑΣ: Εάν δε γίνει αυτή η ρύθμιση, θα επεκταθεί - επειδή σας λέω πάθαμε το εξής, δηλαδή εγώ έπαθα: επειδή δεν ήξερα τί ακριβώς είπε ο κ. Σκουλάκης και είδα ορισμένα πράγματα. Το έχουμε γράψει ότι στην περίπτωση αυτή θα δοθεί λύση, ότι θα δοθεί λύση. Όπως είχαμε πει και για τη μείωση του 1/3 στο 1/4, έχουμε επίσης και το θέμα του 18-25, ηλικίας 18-25 το έχουμε επίσης μέσα στο πρόγραμμα. Αλλά εγώ δεν ήξερα τί ακριβώς, σε ποιά από τα σημεία αυτά αναφέρθηκε ο κ. Σκουλάκης. Αλλά θα σας το δώσουμε στο πρόγραμμα που θα ανακοινωθεί, θα βγει, θα κυκλοφορήσει εντός των επομένων ημερών.

Εντάξει, για να μη σας καθυστερώ άλλο, ευχαριστώ πολύ.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Ορίστε κ. Μαρκογιαννάκη. Ακούσατε τα ερωτήματα. Τα ίδια είναι και για σας, έτσι δεν είναι; Ήδη ετέθηκαν ερωτήματα. Αν θέλετε απαντάτε, και αν υπάρχουν άλλα...

ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Εγώ θα ήθελα πρώτα απ' όλα να κάνω μια μικρή τοποθέτηση. Μετά τον κ. Τσοβόλα είπατε ότι θα μου δίνετε και μένα ίσο χρόνο. Εγώ δεν θέλω τον ίδιο χρόνο...

Την βασική τοποθέτηση την έκανε ο κ. Κεφαλογιάννης. Εγώ απλά θα ήθελα να πω ότι η Νέα Δημοκρατία είχε πρόγραμμα και στις εκλογές του Ιουνίου και στις εκλογές τις σημερινές. Το πρόγραμμα είναι εδώ σ' αυτό το φυλλάδιο, είχε κυκλοφορήσει, κι αυτό αποτελεί μια δέ-

σμευση τη στιγμή που απευθυνόμεθα προς τους ψηφοφόρους, τους λέμε ποιο είναι το πρόγραμμά μας και τουλάχιστον έχουμε αποδείξει σαν κόμμα ότι είμαστε το κόμμα των έργων και όχι το κόμμα των λόγων. Εμείς ότι λέμε, το κάνουμε.

Αυτό λοιπόν το φυλλάδιο είναι ένα συμβόλαιο τιμής για μας με τους πολυτέκνους. Πάνω σ' αυτά που αναγράφονται εδώ μέσα δεσμευόμεθα. Σ' όλα τα άλλα, οποιαδήποτε ερωτήσεις υποβληθεί σε μένα για κάποιο ειδικό θέμα το οποίο δεν αναφέρεται στο φυλλάδιο και στο πρόγραμμα, εγώ δεν μπορώ να δεσμευθώ, δεν είμαι εξουσιοδοτημένος να δεσμευθώ. Απλά θα σας πω ότι το καταγράφουμε και θα το δούμε. Θα το δούμε ευνοϊκά διότι βλέπουμε με κάθε συμπάθεια τους πολυτέκνους, αναγνωρίζουμε την εθνική προσφορά των πολυτέκνων. Για μας η προσφορά των πολυτέκνων είναι εθνική γι' αυτό και κάθε λογικό και δίκαιο αίτημα θα το δούμε με κατανόηση και συμπάθεια.

Θα ήθελα να κάνω μόνο μία παρατήρηση, ότι το ΠΑΣΟΚ δεν είχε κυκλοφορήσει πρόγραμμα στις εκλογές του Ιουνίου του 1989 για τους πολυτέκνους, δεν υπήρξε πρόγραμμα. Ούτε και τώρα υπάρχει πρόγραμμα. Αν θα το δούμε μελλοντικά, θα το κρίνουμε. Τώρα αυτά που μας είπατε, νομίζω ότι είναι σκέψεις, δεν έχουν ακόμα πάντως εκτεθεί στο λαό υπό την έννοια της δέσμευσης της προεκλογικής.

Παρακαλώ τώρα, όποιος θέλει να υποβάλει οποιαδήποτε ερώτηση.

Θα είμαι συγκεκριμένος και θα επισημάνω κάτι. Χθες στην τοποθέτηση της Ευρωβουλευτού κυρίας Κούτσικου, μας είπε ότι ακόμα τα κόμματα δεν έχουνε δει το θέμα του όρου της οικογένειας, γιατί το συνέδριο πάνω σ' αυτό θέλει να ασχοληθεί.

Επειδή κυκλοφόρησε αυτό το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας, τη στιγμή που δεν υπάρχει εθνική πολιτική πάνω στο ζήτημα της οικογένειας, λέμε τί; Αόριστα πράγματα; Εφικτά; Είναι εφικτά αυτά ή είναι ευχολόγια;

Θα ήθελα, επειδή και οι ερωτήσεις, δεν πρόλαβα και στον κ. Τσοβόλα να την κάνω αυτή την ερώτηση: Υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική στο ζήτημα της οικογένειας; Εθνική πολιτική.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Γενικά ή για την πολύτεκνη;

Και για την πολύτεκνη και γενικά.

ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Κοιτάξτε να δείτε, η οικογένεια, ο νομικός όρος οικογένεια ξέρουμε όλοι ποιος είναι. Από δω και πέρα, δε νομίζω πως οποιοσδήποτε νόμος ή οποιαδήποτε θεσμικά μέτρα θα μπορέσουν να συμβάλλουν στην επίλυση οποιωνδήποτε προβλημάτων όσο η καθιέρωση στη συνείδηση του λαού του σεβασμού προς την οικογένεια. Εμείς την οικογένεια τη σεβόμαστε, από την ηγεσία μας μέχρι τη βάση.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Μία μονάχα διευκρίνιση αν μου επιτρέπετε. Η κυρία Κούτσικου αναφέρθηκε στο τί συμβαίνει στην Ευρώπη, στην ΕΟΚ, για θέμα Κοινοτικής πολιτικής, όχι εθνικής πολιτικής. Να μην κάνουμε παρερμηνείες.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Λοιπόν έκλεισε. Ερώτηση παρακαλούμε σύντομη. Ορίστε πάτερ.

Ακούμε τη φράση δάνεια των αγροτών και αγροτικά δάνεια. Μοιάζει στη λέξη αλλά δεν μοιάζει στην πράξη. Άλλο αγροτικό δάνειο και άλλο δάνειο του αγρότη. Πάνω σ' αυτά που προβλέπει να ρυθμιστούνε όσον αφορά την Αγροτική Τράπεζα και συγκεκριμένα στα πρόσωπα των πολυτέκνων, πρέπει - όλους τους ερωτούμε επί αυτού - πρέπει να το λάβουμε σοβαρά υπόψη.

Π.χ. ένα αγροτικό δάνειο μπορεί να το 'χει ένας έμπορος, μπορεί να το 'χει ένας εκατομμυριούχος. Ένα δάνειο του αγρότη το 'χει ένας αγρότης. Αυτό βέβαια ξεκινά από τον αρχηγό της οικογένειας και εις τα παιδιά.

Όσον αφορά λοιπόν τη ρύθμιση των δανείων, θα ληφθεί ο πολύτεκνος αγρότης με ειδικό κριτήριο;

ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Ερώτηση είναι, πάτερ; Λοιπόν, εγώ χαίρομαι κατ' αρχάς που μου κάνετε ερώτηση εσείς με τα 10-11 παιδιά, παπα-Γιώργη. Απ' ότι γνωρίζω, στη ρύθμιση την πρόσφατη που έγινε, δεν υπάρχει κάποια ειδική ρύθμιση, είναι μια σωστή ιδέα, η οποία μπορεί να συζητηθεί. Σαν ιδέα είναι ωραία.

Μια ερώτηση και λίγο πρόταση, δεν ξέρω. Εκείνο που μου έκανε πολλή χαρά εμένα είναι ότι όπως, αν κατάλαβα καλά, με τις τοποθετήσεις που έγιναν από τους εκπροσώπους των κομμάτων παρουσιάζεται μία προσέγγιση λύσεων, που σημαίνει ότι προεκλογικά...

Υπάρχει μία προσέγγιση και η δική μου η ευχή θα ήταν η εξής: Επειδή έχουμε και κάποια εμπειρία, επιτρέψτε μου να το πω αυτό, είμαστε κοντά στη θάλασσα εδώ πέρα. Ας υποθέσουμε πως παίρνουμε ένα καραβάκι και μας φωτίζει ο Θεός και διαλέγουμε τον καλύτερο κυβερνήτη και τον βάζουμε να κάτσει εκεί να κρατάει το τιμόνι. Και πάμε όλοι εμείς και μπαίνουμε μέσα και αρχίζει ο καθένας και χορεύει όπως θέλει.

Τι θα γίνει; Θα πνιγεί. Οποιος κι αν είναι ο κυβερνήτης θα το πνίξουμε το καράβι. Λοιπόν, νομίζω πως είναι σαφές τι θέλω να πω γενικά.

Ειδικότερα τώρα, επειδή υπάρχει αυτή η προσέγγιση θα ήταν δυνατόν να δεσμευτούν τα κόμματα και να ζητηθεί από τους πολυτέκνους, ότι όσα προβλέπονται και όσα υπόσχεσθε θα επιδιωχθούν από οποιαδήποτε θέση και αν σας τοποθετήσει ο λαός. Και αν μεν είστε κυβέρνηση θα εφαρμόσετε αυτά που υπόσχεσθε, εάν δε είστε αντιπολίτευση, θα υπενθυμίζεται στην κυβέρνηση αυτά που υποσχέθηκε.

ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Κοιτάζτε, εμείς έχουμε τη βεβαιότητα ότι θα συμβεί το πρώτο, και θα πραγματοποιήσουμε αυτά τα οποία υποσχεθήκαμε, αυτά τα οποία είναι στο πρόγραμμά μας. Δεν ήρθαμε εδώ να κάνουμε πλειοδοσία υποσχέσεων. Αν θέλει και το ΠΑΣΟΚ να υποσχεθεί ότι θα μας το υπενθυμίζει, ευχαρίστως.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι ακριβώς πριν τις εκλογές κυκλοφόρησε το 3ο τεύχος της ΑΣΠΕ όπου γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους δέσμευσης είχαμε δημοσιεύσει τα προγράμματα όλων των κομμάτων για το δημογραφικό και τους πολυτέκνους.

Το τεύχος λοιπόν αυτό που κυκλοφόρησε πριν τις εκλογές του Ιουνίου το μεταχειριστήκαμε σαν όπλο, εφόσον πια η Νέα Δημοκρατία είχε μεγάλο στόλο και ο Συνασπισμός στην κυβέρνηση, το χρησιμοποιήσαμε σαν όπλο να τους υποχρεώσουμε και να μας δώσουν τις μεταγραφές.

Στο τεύχος μας το οποίο πολύ σύντομα θα κυκλοφορήσει, πάλι θα δημοσιευτούν τα προγράμματα των κομμάτων και παρακαλούμε το ΠΑΣΟΚ που δεν μας είχε δώσει πρόγραμμα την προηγούμενη φορά να μας το δώσει τώρα, για να δεσμευθεί όπως και η Νέα Δημοκρατία δεσμεύθηκε και κράτησε το λόγο της και πιστεύουμε ότι θα τον κρατήσει, έτσι πιστεύουμε, έτσι θέλουμε και το ΠΑΣΟΚ και κάθε πτέρυγα της Βουλής να δεσμευθεί και να κρατήσει το λόγο της.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ορίστε, κ. Πάππο, ερώτηση.

ΠΑΠΠΟΣ: Μας είπατε ότι η Νέα Δημοκρατία έχει κάνει το πρόγραμμά της, το έχει δώσει και θα το υλοποιήσετε. Ήθελα να ρωτήσω το εξής, επειδή τουλάχιστον στο δικό μου το σύλλογο έχει έρθει ένα έγγραφο το οποίο μιλάει για 26 ημερομίσθια ανειδίκευτα στην πολύτεκνη μάνα, και σήμερα έχω ακούσει μία τοποθέτηση μόνον 6 ημερομίσθια. Έτσι θα υλοποιηθούν;

ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Νομίζω ότι ήταν σαφής η τοποθέτησις. Εις πρώτην φάσιν θα είναι τα 6 ημερομίσθια και εις τη συνέχεια, σε μεσοπρόθεσμη φάση θα είναι μέχρι τα 26 ημερομίσθια. Το πρόγραμμα έτσι γράφει, δεν γράφει....

ΧΑΡΙΣΗΣ (Πρόεδρος ΑΣΠΕ): Οι πολύτεκνοι, οι διοικήσεις σήμερα, αισθανόμαστε μία υπερβολική χαρά, διότι μετά από 67 χρόνια αγώνα που γίνονται οι αγώνες αυτοί εκ μέρους των πολυτέκνων, δια πρώτην φοράν εκπρόσωποι της πολιτείας κάθησαν τόσες ώρες και συζητήσαμε μαζί μας. Η μεγαλύτερη επιτυχία είναι αυτή.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα κάνετε καμία ερώτηση; Δεν είναι ώρα ευχαριστιών, όχι. Οι ευχαριστίες σε άλλο στάδιο.

Οχι μόνο ήρθαν εκπρόσωποι των κομμάτων, για να κυριολεκτούμε, αλλά και των εκπροσωπούμενων στη Βουλή κομμάτων, όλων των κομμάτων, το αποτέλεσμα της πολιτικής της εθνικής συμφιλίωσης.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριοι σύνεδροι, ήρθε η ώρα να δώσουμε το λόγο στο Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη κύριο Ειρηνάιο, τον εμπνευστή και εκ των ιδρυτών και θεμελιωτών αυτού του λαμπρού έργου με την ντόπια και παγκόσμια ακτινοβολία του. Είναι χαρά μας να ακούσουμε αμέσως τον λόγο του.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ: Σεβασμιώτατε, κύριοι βουλευταί, κύριε πρόεδρε, κύριοι πρόεδροι μάλλον του Συνεδρίου των πολυτέκνων,

Θα έπρεπε να είμαι εδώ από χτες το πρωί να σας καλωσορίσω εις την επισκοπήν μου και εις το ίδρυμα αυτό της Ακαδημίας που έγινε εις την μικράν αυτήν και ελαχίστην επισκοπήν. Ζητώ συγγνώμη που δεν ήμουν από χτες το πρωί. Ηξερα βεβαίως το πρόγραμμά σας, το ήξερα πως έχει καθιερωθεί από χτες, και όταν έγινε συζήτηση για την επίσκεψή μας στο Φανάρι είχαμε ζητήσει να πάμε μετά τις 10 Οκτωβρίου. Αλλά ξαφνικά την περασμένη βδομάδα, τη Δευτέρα -Τρίτη, ήρθε τηλεγράφημα ότι θα έπρεπε να πάμε την Πέμπτη που πέρασε, διότι την ερχόμενη εβδομάδα ο Πατριάρχης μας δεν θα ήταν εκεί, δεν θα είχε καιρό να μιλήσει.

Γι' αυτό ζητώ συγγνώμη, που ήρθα μόλις τώρα. Προσπαθούσα να έρθω χτες το βράδυ, δεν βρήκα μέσον και ήρθα τώρα, στις 11 φθάσαμε 11.20 περίπου φθάσαμε από την Πόλη και αμέσως πήρα το αεροπλάνο, είχα παραγγείλει θέσεις από την Πόλη, το αεροπλάνο των Χανίων και ήρθαμε μάλιστα μαζί με τον κ. Τσοβόλα στο ίδιο αεροπλάνο, και ήρθα έστω την τελευταία στιγμή, και έτσι ίσως μπορείτε να με συγχωρήσετε. Λέει το Ευαγγέλιο και κείνον που πάει, λέει, και την τελευταίαν ώραν, λογαριάζει ο Θεός το μεροκάματό του.

Λοιπόν, σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε που ήρθα τώρα, να σας χαιρετήσω και να σας καλωσορίσω και να εκφράσω το μεγάλο σεβασμό στις πολύτεκνες οικογένειες της Ελλάδος. Ερχομαι ο ίδιος από μια οικογένεια πολύτεκνη με 10 παιδιά. Εζήσαμε φτωχά αλλά όσα ήθελε ο Θεός εμεγαλώσανε.

Με πολύ σεβασμό σας αντικρύζω εδώ, Έλληνες πολύτεκνοι, και έχω ένα ιδιαίτερο λόγο να σας τιμήσω γιατί χτες στην Πόλη, όντας εκεί μετρούσαμε πόσοι είναι η Πόλις, 7 εκατομμύρια, πόσοι είναι οι Τούρκοι, 55 εκατομμύρια. Και αν θυμούμαι το '45 ή το '50 μετά τον πόλεμο λέγαμε πόσοι είμεθα οι Έλληνες, 8 εκατομμύρια, οι Τούρκοι πόσο είναι, 15-16 εκεί.

Τι έγινε μετά, αδελφοί Έλληνες! Πώς εμείς εμείναμε 7-8 εκατομμύρια των γερόντων; Και οι γείτονές μας επήγαν στα 55 εκατομμύρια; Βεβαίως τους βλέπουμε, πτωχοί. Καλύτερα να είμεθα και μεις πτωχοί, γιατί... θα εξωφλήσουμε το γένος μας; Επειδή θέλουμε να φάμε περισσότερο θα καταστρέψουμε τον Ελληνισμό;

Το λέω με πολύ σεβασμό έναντι του συνεδρίου σας και των οικογενειών σας. Και ελέχθη, από τα λίγα που άκουσα βεβαίως, για το θέμα αυτό το εθνικό, το μέγα εθνικό θέμα αυτό είναι, κύριοι βουλευταί, το πρώτο είναι αυτό το εθνικόν θέμα. Αυτό είναι το πρώτο εθνικό θέμα, εάν θα υπάρχει Ελλάδα αύριο.

Λέμε μια λέξη δημοκρατία, δημοκρατία. Η μόνη λέξη που εμείς φωνάζουμε στους δρόμους. Τι θα πει δημοκρατία χωρίς την Ελλάδα Τι θα πει δημοκρατία χωρίς τον Ελληνισμό; Τι θα πει δημοκρατία χωρίς το μέλλον του γένους, του έθνους αυτού; Διότι δεν είναι μόνο η Ελλάδα που είναι εδώ, από την Κρήτη ως την Μακεδονία. Είναι και η οικομενική Ελλάδα, η απόδημη Ελλάδα.

Κι αυτή η εστία πρέπει να είναι δυνατή, να έχει ανθρώπους. Προηγουμένως στη συζήτηση λέει: Ποιός θα υπενθυμίσει στη Βουλή για τους πολυτέκνους; Ίσως ο πρώτος που πρέπει να υπενθυμίσει θα έπρεπε να είναι η Εκκλησία.

Με συγχωρείτε κύριοι, οι κύριοι βουλευταί να με συγχωρούν, είναι μια πραγματικότητα, ότι η πολιτική έχει πολλά εφήμερα, πολλά εφήμερα πράγματα, εφήμερα συμφέροντα, αν θα βγάλουμε την Ζετία ή την 4ετία. Μα η Ελλάς δεν είναι μόνο για 4 χρόνια. Η Ελλάς δεν είναι για 4 χρόνια. Και όταν προγραμματίζει ένας ηγέτης το μέλλον αυτού του έθνους δεν μπορεί να μετρά με τις ψήφους.

Θα έπρεπε πραγματικά το θέμα αυτό να είναι εθνικό, γενικό θέμα, διακομματικών επιτροπών, έτσι δε λέγεται; Αυτό το πρώτο θέμα. Και γω καμιά φορά όταν σκέπτομαι ποιά είναι τα προβλήματα του Ελληνισμού σήμερα, λέω: Οι Έλληνες δεν γεννούν, οι Έλληνες δεν δουλεύουν οι Έλληνες δεν μαθαίνουν γράμματα. Ποιό θα 'ναι το μέλλον του Ελληνισμού; Και ποιος θα είναι εκείνος ο οποίος θα συνεγείρει το λαό αυτό, ποιός θα συνεγείρει το λαό αυτό, να βρεθεί στη θέση του και εις την αποστολή του και να σκεφθεί το μέλλον του;

Με συγχωρείτε, δεν κάνω κριτική πολιτική, αλλά έω είναι μια πραγματικότητα. Είναι πολύ φυσικό, εδώ το ένα κόμμα ή το άλλο ή το άλλο. Αλλά είναι μερικά πράγματα εις τα οποία θα έπρεπε να υπάρχει πραγματικά μια συμφωνία, αυτό το εθνικό θέμα. Τί θα γίνει η ελληνική οικογένεια; Μάλιστα, τί θα γίνει, τί θα γίνει η Ελλάδα δηλαδή.

Ακουγα προηγουμένως, θα μου πείτε εσείς τι κάνετε ως εκκλησία. Αγαπητοί μου, δεν μπορώ να σας πω, δεν μπορώ να σας πω, βεβαίως, είπα προηγουμένως και είναι ίσως ο θεσμός της Εκκλησίας για πολλούς λόγους, όχι μόνο από λόγους εθνικούς, αλλά και από λόγους θρησκευτικούς, χριστιανικούς να αγαπούμε την οικογένεια και όπως την ευλογούμε στην Εκκλησία, όπως την ευλογούμε και απ' έξω, έτσι, με αυτά που ελέγατε προηγουμένως, με οικονομικές παροχές.

Δεν έχω, δεν μπορώ να σας πω, θέλω μονάχα να πω ότι τί έχει κάνει ο καθένας δεσπότης για τα παιδιά του λαού, δεν ξέρω τι κάνει ο καθένας. Θέλω μονάχα να υπενθυμίσω κάτι, πέρυσι που εσυζητείτο το περίφημο θέμα της περιουσίας της Εκκλησιαστικής, πέρυσι, πρόπερσι, που ήταν, εμείς εδώ η Εκκλησία εκεί είπε, μάλιστα εμείς τη δίνουμε την περιουσία σε 3 κατηγορίες ανθρώπων: στους πολυτέκνους, στους απόρους και στους ακτήμονες.

Δεν το κάναμε φυσικά ακόμη, αλλά όμως το είπαμε και μάλιστα να τη μοιράσουμε, να τη δώσουμε εκεί που πρέπει. Δεν το λέω αυτό για να πάρω μια δέσμευση, θέλω να πω μονάχα ότι έχουμε χρέος σαν Εκκλησία να λέμε και να υπενθυμίζουμε αυτό το θέμα.

Επιτρέψτε μου όμως, αδελφοί μου, να πω ένα πράγμα. Δεν είναι μονάχα οι παροχές. Τί θέλετε, να κάνουμε τα παιδιά και να τα φάνε τα ναρκωτικά; Να κάνουμε παιδιά και να τα φάει το AIDS; Η μεγαλύτερη εισφορά της εκκλησίας θα ήταν να προφυλάξει τα παιδιά σας απ' αυτές τις αρρώστιες. Εάν η Εκκλησία θα μπορούσε τα παιδιά τα Ελληνόπουλα που γεννιούνται σήμερα, αύριο, μεθαύριο, να τα προστατέψει από τα μηχανάκια, να τα προστατέψει από τα ναρκωτικά, να τα προστατέψει από τα ήθη και όλες τις αμαρτίες του σημερινού κόσμου, αυτό θα

ήταν η μεγαλύτερη προσφορά της Εκκλησίας.

Γι' αυτό επίσης, αγαπητοί κύριοι πολιτικοί - με συγχωρείτε πάλι - πρέπει πρώτο θέμα όλων σας να μην είναι μονάχα η οικονομική παροχή. Πρέπει να είναι όχι μονάχα παροχές, και αρχές πρέπει να δίνουμε σε ένα λαό. Τι θα πρέπει να δίνουμε τα χρήματα για να τα ξοδεύουμε στα AIDS ή στις αμαρτίες του σημερινού κόσμου;

Αυτό λείπει από τον πολιτικό λόγο και πρέπει να είστε -επιτρέψατέ μου σαν ένας γέροντας της Εκκλησίας να σας το είπω αυτό, το έχω γράψει, το λέγω και εδώ χωρίς να θίγω κανέναν, ο κυβερνήτης ενός λαού, ο ηγέτης ενός λαού, ο νοικοκύρης του σπιτιού, δεν έχει ανάγκη, δεν χρειάζεται να πάει μόνο ψωμί στο σπίτι. Πρέπει να πάει και κάτι άλλο. Γι' αυτό πρέπει όλα τα κόμματα, πραγματικά, τι να λέμε; Πάρτε και πάρτε και πάρτε; Τι να τα κάνουμε; Να τα ρίζουμε στα AIDS και στα ναρκωτικά να τα δίνουμε;

Λοιπόν, το πρώτο χρέος της Εκκλησίας είναι αυτό, να σας βοηθήσει να αναθρέψετε τα παιδιά σας με ένα τρόπο και με μια αρχή και με ένα νόμο που να μην τα χάνετε. Και εδώ στο θέμα αυτό ακι οι πολιτικοί μας μπορούν να βοηθήσουν και να καταλάβουν, να καταλάβουν την αποστολή της Εκκλησίας.

Προ καιρού, εδώ ακριβώς στην αίθουσα ήταν ένας κληρικός Ρώσος, νέος κληρικός. Και τον ρωτούσα: Γιατί, πάτερ μου, λέω τί είναι εκείνο που ώθησε τον Γκορμπατσώφ να κάνει τα ανοίγματα αυτά; Τι; Γιατί το έκανε;

Λέει: Δύο προβλήματα έχει η Ρωσία σήμερα. Το ένα είναι το οικονομικό. Το άλλο είναι το ηθικό. Η νεότητα και εκεί έχει παρεκλίνει. Και ο Γκορμπατσώφ είπε: Μόνο η Εκκλησία μπορεί να βοηθήσει στο θέμα αυτό.

Το είπε εδώ στην αίθουσα το είπε αυτό. Η Εκκλησία, λόγω του χαρακτήρος της και της θέσεώς της και των αρχών της κλπ., όταν βεβαίως είναι εκκλησία ζωντανή, όταν είναι εκκλησία ζωντανή, μπορεί να βοηθήσει. Γι' αυτό σας παρακαλώ, άκουγα προηγουμένως, πόσα θα μας υποσχεθείτε, καλά, να γίνουν αυτές οι ευκολίες, σωστό είναι αυτό να βοηθήσετε την ελληνική οικογένεια, κύριοι πολιτικοί μου. Να τη βοηθήσουν.

Και το επαναλαμβάνω, η πρώτη που θα πρέπει να το υπενθυμίζει θα 'ναι η Εκκλησία, όχι η συμπολίτευση ή η αντιπολίτευση. Η πρώτη, εάν υπάρχει μία Εκκλησία η οποία στα μάτια του λαού αυτού αυτή πρέπει και όχι μόνο να δεσπόζει. Τι ωραία που θα ήταν εάν μια φορά το χρόνο ή κάθε τριετία η Σύνοδος των Επισκόπων καθόταν εκεί και έλεγε: Καλά είπαμε, να δούμε εκεί τί κάνει και ο ελληνικός λαός, ποιά προβλήματα έχει; Αυτό, εκείνο, εκείνο. Κυρία κυβέρνησις, πάρτε τα. Και μεις σαν Εκκλησία, εμείς δεν έχουμε τα μέσα, σας παρακαλούμε κάνετε το πράγμα αυτό.

Με αυτές τις ολίγες σκέψεις, δεν θέλω να σας κρατήσω όλους σας. Και μακάρι το συνέδριό σας αυτό να μείνει ιστορικό έτσι και να γίνει η απαρχή από όλα τα κόμματα για την ελληνική οικογένεια, δηλαδή για το ελληνικό μέλλον. Για το ελληνικό μέλλον. Για την Ελλάδα του μέλλοντος.

Εάν δεν αναστηλώσουμε την οικογένειά μας, εάν δεν αναστηλώσουμε την οικογένειά μας, την οικογένεια αυτή η οποία όπως είναι γνωστό, λέγανε παλιά ότι οι άνθρωποι ξεκίνησαν από τα σπύλαια και από τις τρύπες και σιγά-σιγά ο άνθρωπος ανακάλυψε την οικογένεια, το ωραιότερο δημιούργημα του ανθρώπινου πολιτισμού. Δεν υπάρχει άλλο. Εάν λοιπόν αυτό το δημιούργημα εμείς το καταστρέψουμε σήμερα σε μια εποχή που λέμε ότι είμεθα πολιτισμένοι, έχουμε σκάψει το λάκο μας.

Λοιπόν, το πρώτο θέμα - μιλώντας προς τους αγαπητούς εκπροσώπους της πολιτείας - σε σας τους ίδιους, μη ζητάτε μόνο εδώ οικονομικές παροχές. Πρέπει να ζητείτε και άλλα πράγματα. Το σχολείο σας, το σχολείο των παιδιών σας. Η επαγγελματική αποκατάσταση των νέων, των παιδιών αυτών, το χειρότερο πρόβλημα στην Ελλάδα. Δεν ξέρει τι να γίνει ένας νέος, όταν

βγαίνει από τα σχολεία και δεν έχει τι να κάνει, τι να κάνει. Θα πάει στα ναρκωτικά.

Αυτά είναι τεράστια προβλήματα. Ποιά παιδεία θα δώσουμε στο λαό μας ώστε - νέο είπα, είπατε για τους αγρότες. Ποιοί; Αύριο δεν θα υπάρχουν αγρότες. Οι αγρότες τελειώνουν. Μετά λίγα χρόνια οι αγρότες τελειώνουν. Γιατί; Διότι ένα παιδί, και σ' αυτό φταίει το σύστημα, το εκπαιδευτικό μας σύστημα που μαζεύει σαν παιδομάζωμα όλα τα παιδιά από τα βουνά και τα στέλνει στο τσιμέντο των Αθηνών να καθούνε.

Και είπα και έγραφα, κύριοι πολιτικοί, δεν έχουμε αργομίσθους στην Αθήνα; Γιατί δεν κάνετε και αργομίσθους στην επαρχία; Πληρώστε 5-6 ανθρώπους να κάθονται στο χωριό. Εκεί που τους μαζεύουμε όλους στην Αθήνα, εκεί και τους βάζουμε αργομίσθους, ας αφήσουμε καμπόσους για την ύπαιθρο, να κάτσουνε δίπλα στο γεωργό, δίπλα στο γεωπόνο, δίπλα στον ένα, δίπλα στον άλλον, να παραμείνουνε. Και να κάνουμε ένα παιδί, να μείνουν να κάνουν έναν αγρότη, που λέτε. Τί φωνάζετε, γιατί από αύριο δε θα υπάρχουν αγρότες. Δεν θα υπάρχουν πια αγρότες.

Τι θα γίνει αυτό το κώμα το ελληνικό, το κώμα το ελληνικό πέστε μου τι θα γίνει το ελληνικό κώμα;

Κύριε Πρόεδρε, δε θα πω περισσότερα, αυτά φθάνουνε. Και σαν Εκκλησία εδώ μαζί με τον αδελφό Χανίων, αυτοί οι γονείς, Πρόεδρε, δεν ξέρω τί θα κάνουμε εμείς αύριο-μεθαύριο, όπως σας είπα δαν μπορώ να σας πω ότι εμείς θα σας κάνουμε πλούσιους ή ετούτο ή εκείνο. Πρέπει να μιλούμε για σας, πρέπει να σας υπερασπιζόμαστε, αλλά στην εποχή που ζούμε και εις την φθοράν που κατ' εμέ ο ελληνικός λαός έχει από χίλιες μεριές επιδράσεις, εκείνο που χρειάζεται είναι να στηλώσουμε το λαό μας, να τον αναστηλώσουμε ψυχικά, ηθικά, όπως θέλετε, να αισθάνεται πως είναι Έλληνας, να αισθάνεται πως έχει καθήκον να εργασθεί, να αισθάνεται πως πρέπει να κάνει την οικογένειά του, πως πρέπει να κάνει εκείνο.

Τι να λέμε απλώς δημοκρατία στον τόπο; Τι βγαίνει μ' αυτό, παιδιά μου, τι βγαίνει; Να πουλούμε δημοκρατία να ξεπουλούμε την Ελλάδα;

Εύχομαι το συνέδριό σας να μείνει έτσι πραγματικά ιστορικό και αν δεν γίνουν αυτά που λέτε, να μαζετούμε όλοι μια μέρα να πάμε στη Βουλή να τους τα πούμε εκεί πέρα.

(χειροκροτήματα)

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι χρέος τιμής μετά το λόγο του Σεβασμιωτάτου να αναφέρουμε και να αποτίσουμε τις ευχαριστίες μας προς την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, η οποία εκάλυψε με το μεγαλύτερο κονδύλιο, τα έξοδα της διοργάνωσης αυτού του Συνεδρίου.

Και να υπενθυμίσουμε και στους παριστάμενους εκπροσώπους των μεγάλων κομμάτων ότι όταν ζητούμε να κάνουμε ένα Συνέδριο και ζητούμε κάτι ψιλοχρήματα από τα Υπουργεία, είτε λέγεται Νέας Γενιάς είτε από τους άλλους πόρους - ξέρουν οι κύριοι πολιτικοί μας πού υπάρχουν και κονδύλια - να μην τσιγκουνεύονται. Χρειάστηκε ένας λογαριασμός περίπου 4,5 εκατομμύρια να καλυφθεί αυτό το κόστος και αναγκασθήκαμε να προσφύγουμε στα φτωχά ταμεία των πολύτεκνων σωματείων, τα οποία όπως ξέρετε ζουν από τη συνδρομή των πολυτέκνων. Δηλαδή ουκ αν λάβεις παρά του μη έχοντος.

Αν νομίζετε ότι ο θεσμός αυτών των συνεδρίων συντελεί στην προαγωγή της υπόθεσης που λέγεται λύση του δημογραφικού προβλήματος, αν νομίζετε, αξιότιμοι κύριοι εκπρόσωποι και ενδεχομένως μεθαιριανοί κυβερνήτες, είτε αυτοδύναμοι, είτε σε συναινετικές διαδικασίες, σας παρακαλούμε όταν θα ξανάρθει η ΑΣΠΕ και σας πει ότι έχουμε το επόμενο συνέδριο, βοηθείστε κομμάτι να μας ανακουφίσετε στο κόστος του συνεδρίου. Εντάξει;

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Τώρα θα γίνουν οι τοποθετήσεις. Οσοι θέλουν συγχρόνως να υποβάλουν και

ερωτήσεις, ας διαλέξουμε μεταξύ τοποθέτησης και ερώτησης. Δίνεται μισό λεπτό στον κάθε ομιλητή. Είμαστε πάρα πολλοί. Πρέπει να γίνει ψήφισμα. Είναι πολύ επιβαρυνμένο το πρόγραμμά μας.

Παρακαλώ τους εκπροσώπους των κομμάτων να κρατήσουν σημειώσεις σε όσες από τις ερωτήσεις συνολικά στο τέλος νομίζουν εκείνοι ότι θέλουν να απαντήσουν, για να κάνουμε οικονομία χρόνου. Τώρα από τους παρισταμένους μπορεί να βρεθούν κάποιες διευκρινήσεις. Εάν θέλετε να απαντήσετε συνολικά στο τέλος σε ορισμένα πράγματα, θα δοθεί λίγος χρόνος για να απαντήσετε συνολικά.

Καλούμε τον πρώτον, τον κ. Αναστασάκη.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, θα 'ρθει ο κ. Αναστασάκης. Διαδικαστικά, όπως βλέπετε, ο τοκετός είναι στο τέρμα του. Αλλά και το τελευταίο, προς γαρ το τελευταίον συμβάν έκαστον των πριν υπαρξάντων κρίνεται. Λοιπόν, ο τοκετός του συνεδρίου πρέπει να είναι μέχρι το τέλος καλός και το παιδί να βγει υγιές και όχι κανένα προβληματικό. Γι' αυτό παρακαλώ, στις τοποθετήσεις, με τη γνωστή διαδικασία που είπαμε και προδιαγράψαμε από την αρχή του συνεδρίου, συντομία, λακωνικότητα και όχι επικαλύψεις.

Επειδή ενδεχομένως μετά να είναι αργά, ελάχιστο χρέος όλων μας είναι να ευχαριστήσουμε το Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Επίσκοπο Ειρηναίο Σελίνου και Κισσάμου και όλο το προσωπικό της Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης, προεξάρχοντος του κ. Παπαδερού, για την τόσο ζεστή φιλοξενία, που τύχαμε σε τούτον εδώ τον χώρο. Ευχόμαστε ο Θεός να ευλογεί το έργο του Σεβασμιωτάτου και όλων των Επισκόπων της Κρήτης για το καλό πρώτα της Ορθόδοξης Εκκλησίας και του λαού μας, που έχει απόλυτη ανάγκη απ' αυτό που λέγεται το αλάτι της ζωής, που είναι η Ορθόδοξη Πίστη.

Και ελπίζουμε να έχουμε τη χαρά, ύστερα από μερικά χρόνια, γιατί περιοδικώς γίνονται τα συνέδρια σε διάφορες πειοχές, να ξανασυναντηθούμε σε τούτο το φιλόξενο χώρο. Πιστεύω ότι διερμηνεύω τα αισθήματα όλων των φιλοξενηθέντων.

Παρακαλούμε τις τοποθετήσεις των συναδέλφων.

ΜΑΛΕΖΑΤΟΣ: Πριν από την τοποθέτηση, εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου Χανίων, πρέπει να ευχαριστήσουμε όλους που παρευρέθησαν στο συνέδριο αυτό το 2ο Πανελλήνιο της Ομοσπονδίας Πολυτέκνων. Ευχόμεθα όλα όσα παρουσιάστηκαν ως θετικά να βεβαιωθούν από το ερχόμενο ως πράξις πλέον. Και αυτό θα είναι πραγματικά η απάντηση στα όσα σήμερα ελέχθησαν.

Στο θέμα που ετέθη προηγουμένως, στον Σεβασμιώτατο Κυδωνίας και Αποκορώνου που ζητήσαμε θέσεις εκ μέρους της Εκκλησίας. Είμεθα υποχρεωμένοι ως Σύνδεσμος Πολυτέκνων Νομού Χανίων να πούμε ότι εκ μέρους των Σεβασμιωτάτων Κισσάμου και Σελίνου και Κυδωνίας και Αποκορώνου βρήκαμε απήκηση. Οι Σεβασμιώτατοι παραχώρησαν κατ' αρχήν μία έκταση 700 στρεμμάτων για τους πολυτέκνους. Στη συνέχεια με ενέργειες και σε συνεργασία με τους Σεβασμιωτάτους και με την Ιερά Μονή Γουβερνέτου παραχωρήθηκαν άλλα 1.000 στρέμματα. Βέβαια αυτά δεν επαρκούν, αλλά και ούτε έχουν παραχωρηθεί αυτή τη στιγμή να τα κρατάμε στο χέρι μας. Αυτό πρέπει να το πούμε και να τονίσουμε, μήπως νομισθεί ότι έχουμε τώρα 1.700 στρέμματα. Βρισκόμαστε στη διαδικασία μιας τέτοιας πραγματικότητας.

Τώρα, θέλω να κάνω τις τοποθετήσεις μου...

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Το Προεδρείο είπε τί χρονικά περιθώρια υπάρχουν. Εάν δεν θέλετε να τα σεβασθείτε... Συνεχίστε και δεν θα το κάνω σε κανέναν άλλον.

ΜΑΛΕΖΑΤΟΣ: Θέτουμε σαν αίτημα εμείς στο εξής το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, τον Υπουργείο Παιδείας, και εάν δημιουργηθεί Υπουργείο ή Υφυπουργείο Οικογένειας, να τοποθετούνται υπουργοί οι οποίοι θα έχουν οπωσδήποτε οικογένεια, οικογένεια συνεκτική, οι οποίοι θα μπορούν έτσι να κατανοήσουν τα προβλήματα των πολυτέκνων και της ελληνικής οικογένειας.

Ενα δεύτερο, η ΑΣΠΕ πρέπει στο εξής, όχι μονάχα για τους πολυτέκνους αλλά γενικά να θέτει το πρόβλημα της ελληνικής οικογένειας. Επίσης, επειδή έγινε λόγος χθες για ορθόδοξους βουλευτές, δεν ξέρουμε αν αυτό είναι μια πραγματικότητα, αλλά εγώ κάνω την υπόθεση ότι εάν υπήρχε τέτοια πραγματικότητα δεν θα είχαμε τα αρνητικά της νομοθεσίας των τελευταίων χρόνων που σχετίζονται με την οικογένεια.

Και εκείνο που θέτουμε πάλι είναι να αρθούν όλα τα αρνητικά των νόμων οι οποίοι έχουν τεθεί. Ακόμα συνεργασία όλων των περι την οικογένεια συλλόγων, σωματείων, οργανώσεων κ.λπ. για να γίνει κάτι ουσιαστικότερο.

Και το τελευταίο, θα πρέπει οπωσδήποτε το θέμα το δημογραφικό να τεθεί από δω και πέρα μόνιμα, ενοχλητικά και συνεχώς. Ευχαριστώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Εκ μέρους της Αδελφότητας Θεολόγων ο "Σωτήρ" παρακαλείται ο κ. Κρούσκας Γεώργιος.

ΚΡΟΥΣΚΑΣ: Παρηκολούθησα με πολύ ενδιαφέρον τας συζητήσεις και τα θέματα που εθίχθησαν εδώ. Πολύ σπουδαία. Δεν ξέρω, νομίζω ότι σ' όλους σας μέσα υπάρχει ο αστάθμητος παράγων, άνευ του οποίου δεν θα κάναμε ποτέ τίποτε. Γιατί η οικογένεια είναι θεο-ίδρυτος, όπως η Εκκλησία, και η οικογένεια είναι εκκλησία.

Να βάλουμε λοιπόν το συν. Η γλώσσα μας έχει και προθέσεις. Συν, εν, εν, συν Χριστώ. Δηλαδή, αν ενώσουμε τον εαυτό μας με την πίστη και καμιά βοήθειαν εάν δεν είχαμε εμείς από κανέναν θα γινόμαστε σπουδαίοι.

Εγώ είμαι παιδί πολυτέκνου. Ποτέ δεν πήρε ο πατέρας μου σύνταξη. Εργάζετο με τα χέρια του και ήτανε κυρτά από τη δουλειά. Το ψωμί το 'βγαζε με τούτο τον ιδρώτα. Και ξέρετε, ο Χριστός λέει ότι τί κάνουν οι άνθρωποι; Αμα το τρώτε το ψωμί με τον ιδρώτα σας, όπως λέει εκείνος, θα ευλογήσει τα παιδιά σας και η οικογένεια θα είναι πρότυπος.

Εχω να πω το εξής: Ο Δαβίδ ήτανε το 8ο παιδί του πατέρα του, τσοπάνης ήτανε. Εγινε βασιλιάς. Από τους μεγαλύτερους βασιλείς στον κόσμο. Να σας πω, είναι και ο πρώτος ποιητής της ανθρωπότητας. Ο Βασίλειος ο Μέγας ήτανε τέκνον πολυμελεστάτης οικογενείας, 9 παιδιά. Και είναι ο πρώτος ο πατέρας της Εκκλησίας, γιατί η οικογένεια ήτανε στο Θεό, συν, ήτανε μαζί, εζούσε εν Χριστώ.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Επειδή ο κ. Τσοβόλας δήλωσε ότι πρέπει να προλάβει το μεταφορικό μέσο, ζητεί την άδειά μας, χωρίς να παρεξηγείται βέβαια, αφού μας ευχαριστεί για την συμπεριφορά μας και τη στάση μας απέναντί του, να αποχωρήσει. Ευχαριστούμε και πάλι.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Υπενθυμίζουμε και πάλι το μισό λεπτό που είπαμε. Τώρα καλούμε την εκπρόσωπο από την Πανελλήνια Οργάνωση Νοικοκυράς, την κ. Γερασιμίδου, να τοποθετηθεί.

ΓΕΡΑΣΙΜΙΔΟΥ: Άγιοι πατέρες, εκπρόσωποι των κομμάτων, κυρίες και κύριοι σύνεδροι,

Ευχαριστούμε πάρα πολύ την ΑΣΠΕ, οι κυρίες οι εκπρόσωποι που είναι μαζί μου, η κ. Ξανθάκη Αντιπρόεδρος της Οργάνωσης και η κ. Οικονόμου, η Πρόεδρος της Διοικούσης Επιτροπής Παπάγου, για την πρόσκληση που μας κάνατε να έρθουμε να παρακολουθήσουμε το συνέ-

δριό σας.

Αυτές τις δύο μέρες πράγματι πήραμε πάρα πολλά στοιχεία, που πιστέψτε μας θα μας βοηθήσουν πάρα πολύ στον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων της οργανώσεώς μας, μιας οργανώσεως που αυτή τη στιγμή αριθμεί 16.000 μέλη σε όλη την Ελλάδα και αγωνίζεται για την ανάπτυξη και στήριξη της ελληνικής οικογένειας που τη θεωρεί το θεμέλιο της κοινωνίας και του έθνους, αλλά αγωνίζεται επίσης και για την ενθάρρυνση και υποστήριξη, όπως λέει το καταστατικό μας, της πολύτεκνης μητέρας νοικοκυράς.

Πολλά μέλη της οργανώσεώς μας είναι πολύτεκνες μητέρες, αλλά όμως δε θα σας κουράσουμε ούτε με τα προγράμματα αλλά ούτε και με τις επιτεύξεις της οργανώσεως. Σε ένα μόνο θα πρέπει να σταθώ, γιατί ίσως είναι και μία πρότασις και ίσως θα πρέπει να το πούμε στο συνέδριό σας:

Εδώ και 2 χρόνια η οργάνωσή μας έχει κάνει ένα πρόγραμμα, το οποίο προχωράει πειραματικά και λέγεται Κέντρο Κοινωνικής Συνεργασίας με την Οικογένεια. Αυτά τα κέντρα, συζητούν, ερευνούν και βοηθούν νέους και νέες που ξεκινούν για γάμο, για οικογένεια, αλλά επίσης προσπαθούν να επιλύσουν οικογενειακά και κοινωνικά προβλήματα με ειδικούς επιστήμονες που προσφέρουν εθελοντικά τη βοήθειά τους στην οργάνωση.

Τελευταία όμως για βοήθεια, θα ήθελα να πω ότι αρχίσαμε τη συνεργασία μας με τη μητέρα μας Εκκλησία, όπου ζητάμε τη βοήθειά της για να επιλυθούν τα προβλήματα και όπου έχει και κείνη προβλήματα της δίνουμε τη δική μας.

Ετσι λοιπόν, θα ήθελα να σας πούμε ότι προχωράμε σ' αυτά τα κέντρα, και να σας ευχαριστήσουμε για άλλη μια φορά εμείς όλες με τόσα που έχουμε πάρει από σας. Θέλω να πω όμως και κάτι στους Κύπριους αδελφούς μας. Οτι η οργάνωσίς μας ήταν από τις πρώτες που εδώ και 2 χρόνια, όταν στήθηκαν τα αντίσκηνα ήταν μαζί με τις γυναίκες αδελφές Κύπριες και η υποφαινόμενη ήμουν μέσα Βερίνια στις σκηνές μαζί με σας. Και έτσι και μεις σαν οργάνωση σας βοηθάμε. Ευχαριστώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Από το Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού ο κ. Παπαδημητρίου.

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Επειδή ο χρόνος είναι ελάχιστος, θα με συγχωρήσετε αλλά δεν θα κάνω καμία προσφώνηση. Εκείνο το οποίο ήθελα να πω είναι το εξής πράγμα: Είμαι Γενικός Γραμματέυς του Κέντρου Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού, μιας οργάνωσης η οποία είναι μη κυβερνητική γιατί τα θέματα οικογένειας και παιδιού είναι θέματα που άμεσα σας απασχολούν.

Σας λέω λοιπόν από τη δική μου θέση ότι είμαι πρόθυμος, είμαστε σαν οργάνωση πρόθυμοι για τη μελλοντική συνεργασία σε οποιαδήποτε θέματα και ομολογουμένως, παρότι δεν είμαστε πολυπληθείς θα έχουμε αντικείμενα για συζήτηση.

Μια τοποθέτηση πάνω σε ένα και μόνο αντικείμενο, επειδή διατυπώθηκε και από τους κυρίους βουλευτάς και τους εκπροσώπους της μελλοντικής κυβέρνησης, ότι ένα από τα προβλήματα - και απ' όλους - το δημογραφικό πρόβλημα είναι πάρα πολύ σοβαρό, θα ήθελα να πω δύο πράγματα: Από μεν κυβερνητικής πλευράς θα πρέπει οι κυβερνήσεις οι εκάστοτε να ενσκήψουν στο συγκεκριμένο αυτό αντικείμενο, με όλη τη σοβαρότητα για την επίλυσή του, γιατί είναι το δημογραφικό πρόβλημα, όπως διατυπώθηκε, πάρα πολύ σοβαρό και κυρίως να δοθεί προτεραιότητα έναντι άλλων θεμάτων γιατί πάντοτε τοποθετείται στην άκρη.

Το δεύτερο θέμα είναι ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις να βοηθήσουν και η δική μας οργάνωση του Κέντρου Μέριμνας θα πραγματοποιήσει αυτή τη βοήθεια, θα πραγματοποιήσουμε μελέτες οι οποίες θα επιλύουν ή θα δίδουν κατά κάποιο τρόπο πληροφορίες προς την κυβέρνηση, προς τις εκάστοτε κυβερνήσεις πάρα πολύ χρήσιμες και πολύτιμες πάνω στα υφιστάμενα προβλήματα.

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Βλέπουμε ότι είναι πάρα πολύ επιτυχημένη η σημερινή, η πραγματοποιηθείσα αυτή συνεδρίαση. Σας συγχαίρω θερμά και σας πληροφορώ ότι όλοι σας επιτύχατε ότι καλύτερο μπορούσε να γίνει. Ευχαριστώ. Γειά σας.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ευχαριστούμε πολύ. Παρακαλώ ο κ. Νικολόπουλος, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολυτέκνων Νέας Ιωνίας.

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ: Έχω ένα μικρό πρόβλημα, που το έχω αντιμετωπίσει προσωπικά εγώ και θέλω μια υπεύθυνη θέση απέναντι στα πολιτικά κόμματα, παρακαλώ τους εκπροσώπους: Στην εισαγωγή αυτοκινήτου στα 4 παιδιά ο νομοθέτης αυτός που έκατσε κι έφτιαξε τον 1500 νόμο δεν έβαλε μέσα στη διάταξη, και μένα προσωπικά, την περίπτωση των αναπήρων με 67% αναπηρία που τους θεωρεί πολύτεκνους με 3 παιδιά. Ο νόμος τους διπλασιάζει τα παιδιά και τους βγάζει πολύτεκνους, δεν τους δίνει όμως το ευεργέτημα αυτό.

Θέλω λοιπόν, θερμή παράκληση, να σημειωθεί ότι στις ομιλίες και στα προγράμματα των κομμάτων να συμπεριληφθεί. Εάν δε γίνει με 3 παιδιά, και παραμένει στα 4.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Για το αυτοκίνητο λέτε; Ελέχθη αυτό. Έχει καλυφθεί. Με συγχωρείτε αλλά είπαμε, όταν καλύπτεσθε δεν χρειάζεται...

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Παρακαλώ, ο κ. Μπαλωμένος Κων/νος, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολυτέκνων Ιωαννίνων.

ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ: Πολύ σύντομα, δύο προτάσεις, κ. Πρόεδρες. Η πρώτη πρόταση:

Έχω την εντύπωση ότι μέχρι τώρα η Πολιτεία - το 'χουμε πει κατ' επανάληψη εμείς οι πολύτεκνοι ήτανε μια σκληρή μητριά. Βέβαια μ' αυτά που ακούσαμε σήμερα από τους εκπροσώπους της πολιτείας, κάτι πάει ν' αλλάξει, αν και εγώ είμαι απαισιόδοξος.

Ποιοί ήμασταν εμείς οι πολύτεκνοι; Εμείς ήμασταν αγγελούδια. Δεν τους προβληματίσαμε ποτέ. Ενα έγγραφο τους στέλναμε, στον τύπο γράφαμε που και πού, καμιά επίσκεψη και τίποτε περισσότερο. Γι' αυτό προτείνω στους συναδέλφους από δω και πέρα, αν δεν υλοποιηθούν αυτά να είμαστε δυναμικοί. Δυναμικές κινητοποιήσεις με αποκορύφωμα την απεργία πείνας μπροστά στη Βουλή των Ελλήνων. Το είπε και ο Σεβασμιώτατος και θα μας ακολουθήσουν φαντάζομαι. Το πρώτο, δυναμικές κινητοποιήσεις.

Το δεύτερο, που έχω να πω είναι το εξής, ότι τα κόμματα τώρα περιορίζονται, με κάτι δημοκρατικές συμπαράταξεις, με κάτι προσχωρήσεις περιορίζονται. Νομίζω πως είναι καιρός, το προτείνω και το πιστεύω αυτό, να ιδρύσουμε και μεις το δικό μας κόμμα. Διότι, είναι γεγονός, κ. Πρόεδρες, έχουμε περίπου αν κατάλαβα καλά, 300.000 ψήφους, περίπου 200.000. Με τους 200 μπορούμε να έχουμε κάποιους βουλευτές στη βουλή. Και μάλιστα τώρα που είναι και οριακές οι πλειοψηφίες, θα ρυθμίζουμε την κατάσταση κιόλας. Ίδρυση Κόμματος Πολυτέκνων. Ευχαριστώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Παρακαλώ ο κ. Δέλλιας Νικόλαος από το Σύλλογο Κιλκίς.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Αν έχετε καλυφθεί, κ. Δέλλια, καλώς. Δυό λόγια αλλά καινούργια λόγια, όχι παλιά.

ΔΕΛΛΙΑΣ: Ένα χαιρετισμό από το Σύλλογο Κιλκίς εδώ στο συνέδριό μας που σήμερα πολεμάμε να λύσουμε το οξύτατο δημογραφικό πρόβλημα. Αλλά και ένα μεγάλο κατηγορώ εδώ στους πολύτεκνους, γιατί τόσα που μας είπανε, να δούμε θα τα εκπληρώσουνε εδώ και τώρα η κυ-

βέρνηση που θα προκύψει από τις εκλογές, να σταθεί αρωγός να λύσουμε το δημογραφικό πρόβλημα, γιατί είναι οξύτατο και εθνικό. Οικονομικό, το οικονομικό λύνει και τα στεγαστικά που μας είπαν οι φίλοι μας ξένοι και λύνει πολλά. Το πορτοφόλι φίλε μου, έχει μεγάλη χάρη, σε κάθε δύσκολη στιγμή σε βγάζει παλληκάρι.

Ενα άλλο ο κ. Κεφαλογιάννης είπε το “πεντακοσάρικο της ντροπής”. Το πεντακοσάρικο όταν το 'δωσε ο Παπαδόπουλος, κύριοι, είχα αξία μιας λίρας, που σήμερα είναι 20.000 το μήνα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Διαμαντόπουλος, Πρόεδρος Πολυτέκνων Καλαμάτας και έχει και μία ανακοίνωση να μας κάνει.

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ κύριοι συνάδελφοι και κύριοι εκπρόσωποι, πρώτα πρώτα σήμερα όπως με κάνατε, δεν ξέρω ποιο να πρωτοψηφίσω από σας. Ήταν τόσα πολλά που ειλικρινά με προβληματίζετε. Θα σας πω όμως κάτι, ένα μονάχα θα σας πω: Αναγνωρίζετε το πρόβλημα όλοι. Οι ευθύνες σας είναι μεγαλύτερες.

Εάν πράγματι θέλετε και πιστεύετε τα όσα μας είπατε, όπως σε μία νύχτα ψηφίσατε το μισθό σας να αυξηθεί σε περίοδο λιτότητας Θα παρακαλέσω να σκύψουν σ' ένα τραπέζι, να καθήσουν να μελετήσουν, να λύσουν, για να περάσουν τα ονόματά τους και οι τίτλοι των κομμάτων τους με σινική μελάνη στο όνομα της πολιτικής τους καριέρας. Διαφορετικά, πολύ λυπάμαι ότι θα περαστεί με μελανά γράμματα. Ευχαριστώ.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μια απάντηση από τους παριστάμενους βουλευτές.

ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Και εκ μέρους των συναδέλφων. Δεν θέλω να υπερασπιστώ αυτή τη στιγμή την τσέπη μας, αλλά θέλω να σας πω το εξής: Καμιά αύξηση όπως την εννοείτε δεν έγινε σε μια νύχτα. Και να σας πω και κάτι άλλο; Ελα να γίνεις εσύ βουλευτής, με 300 χιλιάδες το μήνα, να 'χεις πολιτικό γραφείο στα Χανιά...

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κατεβάζουμε το επίπεδο του συνεδρίου, σας παρακαλώ. Καλύπτεσθε από το Προεδρείο ότι κατεβάζουμε το επίπεδο του συνεδρίου και δεν δεχόμαστε τέτοιες παρατηρήσεις.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Παρακαλώ, εδώ έχει κατατεθεί από το σύλλογο Καλαμάτας μία ανακοίνωση. Μας ζητάει τό επόμενο συνέδριό μας να πραγματοποιηθεί στην Καλαμάτα.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι υποβολή υποψηφιότητας για το επόμενο συνέδριο για την Καλαμάτα. Δεν είναι το συνέδριο αρμόδιο να αποφασίσει. Απλώς γνωστοποιείται η υποβολή της διεκδίκησης του επόμενου συνεδρίου.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Θεόδωρος Μιχαλόπουλος από το Σύλλογο Πολυτέκνων Αιγιαλείας.

ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ: Πρώτον, θα ήθελα να παρακαλέσω τους πολιτικούς μας που θα προκύψουν από την καινούργια κυβέρνηση να δεσμευτούν ότι θα εφαρμόσουν στην πράξη τον 1910 του '44, τον οποίο δεν εφάρμοσε η προηγούμενη κυβέρνηση. Θύμα της είναι ο υποφαινόμενος και υπάρχουν και άλλοι συνάδελφοι πολύτεκνοι που είναι εδώ μέσα που έχουνε κάνει 4 προσφυγές στον Αρειο Πάγο.

Δεύτερον, η επιδοματική πολιτική να παρέχει ίσες ευκαιρίες για μόρφωση και εκπαίδευση σε όλα τα παιδιά των πολυτέκνων οικογενειών, με την ίδια δυνατότητα που έχει μία τετραμελής οικογένεια.

Τρίτον, εις ότι αφορά τις απαλλαγές από το αυτοκίνητο. Επειδή αν γνωρίζετε οι τιμές έχουν φθάσει σε απαγορευτικά επίπεδα, για να πάρεις ένα αυτοκίνητο με 8 θέσεις έχει πάνω από 4,5 εκατομμύρια δραχμές. Δεν ξέρω ποιός πολύτεκνος έχει τη δυνατότητα να αγοράσει ένα τέτοιο αυτοκίνητο.

Η πρότασή μου είναι: Πρώτον στις υπερπολύτεκνες οικογένειες να δίδεται δωρεάν το αυτοκίνητο.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Δωρεάν και το κόστος του;

ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ: Δωρεάν και το κόστος του στις υπερπολύτεκνες οικογένειες. Στις δε υπόλοιπες οικογένειες να δίδεται με δάνειο και να επιχορηγείται το επιτόκιο.

Να υπάρξει μία διακομματική επιτροπή μετά τις εκλογές που θα ενσχύσει και θα ενεργήσει για το δημογραφικό...

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σας παρακαλώ, είναι θέμα του συνεδρίου αυτό. Κάτι που δεν είπε το συνέδριο... Και μεijs ευχαριστούμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Από το Σύλλογο πάλι Πολυτέκνων Αιγιαλείας ο κ. Καραϊσκος Μανώλης.

ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ: Ως προς το φορολογικό θέμα, ο τρόπος με τις αποδείξεις από την αγορά ενδυμάτων κλπ. δεν λύνει το πρόβλημα. Αμα ήθελε η πολιτεία, όποια κι αν είναι αυτή, μπορούσε να λύσει το θέμα στη φορολογία εισοδήματος με ένα μόνο τρόπο. Όπως έλυσε το θέμα της φορολογίας των καλλιτεχνών, των ποδοσφαιριστών, των δημοσιογράφων κλπ. Δηλαδή με 50% μείωση των καθαρών εισοδημάτων τα οποία δηλώνουν.

Και δεύτερον, ως προς την απαλλαγή πρώτης κατοικίας θα ήθελα να πω ότι ένας πολύτεκνος μπορεί κάποια στιγμή να μην έχει τη δυνατότητα να εξαντλήσει όλο αυτό το ποσό που του δίνει ο νομοθέτης για να αγοράσει ένα σπίτι μεγάλο και αγοράζει κάποιο μικρό. Να του δοθεί η ευχέρεια να αγοράσει και ένα δεύτερο σπίτι, εφόσον το προηγούμενο δεν πληρεί τις στεγαστικές του ανάγκες, με την προϋπόθεση αυτό το σπίτι να είναι μέσα στο όριο της απαλλαγής. Δηλαδή και οι δύο αγορές μαζί να καλύπτουν την απαλλαγή.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Μαραγκάκης, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολυτέκνων Ηρακλείου.

ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ: Από τις εισηγήσεις που έγιναν και τις τοποθετήσεις στη συνέχεια, τόσον των πολιτικών κομμάτων όσον και των συνέδρων, τέθηκαν τα προβλήματα, τα περισσότερα, τα οποία άλλωστε ήταν γνωστά στην πολιτεία διότι κατά καιρούς είχαν υποβληθεί και από την ΑΣΠΕ και από τους συλλόγους. Το πρόβλημα είναι τώρα της υλοποίησης, πώς θα βοηθηθεί η υλοποίηση.

Προτείνω η ΑΣΠΕ να αναλάβει την υποχρέωση μέσα σε διάστημα μιας εβδομάδος να κάνει ένα πλαίσιο με τα κυριότερα που ελέχθησαν εδώ, το οποίο θα αποτελέσει το πυρήνα ενός νομοθετικού πλαισίου. Το πλαίσιο αυτό θα προσυπογράψουν τα κόμματα, οι εκπρόσωποι των κομμάτων, όχι εδώ, επίσημα τα κόμματα τα οποία θα δεσμευτούν μ' αυτό τον τρόπο αμέσως για την επόμενη κυβέρνηση, ότι θα υποστηρίξουν αυτά τα σημεία τουλάχιστον.

Από κει και πέρα, η κυβέρνηση αν θέλει να επεκταθεί, έχει την ευχέρεια. Συγχρόνως, να συσταθεί η διακομματική επιτροπή, την οποία είχα υπόψη μου και γω να αναφέρω, από τώρα, και να λειτουργήσει στη συνέχεια μετά τις εκλογές για τη συνολική οικογενειακή πολιτική.

Όπως επίσης είναι ώριμο το θέμα για την ίδρυση του Υπουργείου Οικογένειας. Ευχαρι-

στό.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Παρδάλης, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολυτέκνων Φλώρινας.

ΠΑΡΔΑΛΗΣ: Τρεις τοποθετήσεις έχω να κάνω. Επειδή είμαι από αγροτική περιοχή, θα ήθελα τα κόμματα να σημειώσουν ότι το αγροτικό ρεύμα που πληρώνουν οι αγρότες μας τους ξεζουμίζουν κυριολεκτικά και ιδιαίτερα τους πολύτεκνους που δεν μπορούν να κάνουν δυναμικές καλλιέργειες. Πρέπει να μειωθεί το ρεύμα που αυξήθηκε επί της προηγούμενης κυβερνήσεως. Η πρώτη τοποθέτηση.

Η δεύτερη τοποθέτησή μου είναι ότι στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο πρέπει να ακουστεί η φωνή των πολυτέκνων επιτέλους γιατί συνεχώς ακούγονται αντι-οικογενειακές εκπομπές και πρέπει να σταματήσουν για να έχουν αν θέλουμε αύξηση των γεννήσεων. Ευχαριστώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Χαραλάμπους Νέστορ, παρακαλώ.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ: Είμαι εκπαιδευτικός, μαθηματικός. Στα σχολεία όπως ξέρετε, διδάσκεται ένα μάθημα που φαίνεται πως αντιστρατεύεται ως πούμε την αλήθεια που γράφεται στην Παλαιά Διαθήκη. Και είχαν γίνει διαδηλώσεις κατά καιρούς.

Μπορούσε η πολιτεία να φροντίσει ώστε να μη φαίνεται ότι αντιφάσκει, από τη μια μεριά η αλήθεια προς την επιστήμη. Γιατί στην πραγματικότητα δεν υπάρχει καμία αντίφαση. Ας πούμε, εν αρχή εποίησεν ο Θεός τον ουρανόν και την γη. Μπορούσε να εξηγήσει πώς έγινε την πρώτη μέρα το φως κλπ., τη δεύτερη μέρα, την τρίτη μέρα, μία προς μία τις ημέρες και δίπλα να γράφει τις απόψεις της επιστήμης.

Δεν διαφέρει καθόλου η επιστήμη από αυτό που γράφει η Αγία Γραφή. Μάλιστα οι νέοι θα 'μεναν κατάπληκτοι με το πώς ο Μωυσής τότε έγραψε με τόσο ακρίβεια, που σήμερα η επιστήμη τα ανακαλύπτει και θα έμενε με ανοικτό στόμα για το θαυμαστό τρόπο με τον οποίο περιγράφει τη δημιουργία.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μας λέτε την τοποθέτησή σας τώρα;

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ: Στα βιβλία του Γυμνασίου - εδώ τώρα τοποθετούμαι - στα βιβλία του Γυμνασίου θα 'ταν καλό ακριβώς να γράφει τι λέει η Παλαιά Διαθήκη, μία-μία μέρα και δίπλα τι λέει η επιστήμη ώστε να μη φαίνεται στους νέους ότι υπάρχει αντίφαση, που δημιουργεί σύγχυση και δεν πιστεύουν τελικά ούτε στην επιστήμη...

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν έχει σχέση όμως με το συνέδριό μας τώρα αυτό που μας λέτε.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ: Ναι, αυτό εδώ πέρα, κάνω πρόταση να εισαχθεί στα βιβλία του Λυκείου, σ' αυτά τα βιβλία...

Και επίσης και μία δεύτερη, για τις εργαζόμενες μητέρες, έχει καταργηθεί η συνταξιοδότηση στα 15 χρόνια. Αραγε δεν μπορεί να γίνει θέμα αυτό τουλάχιστον;

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Έχει γίνει θέμα, τοποθέτηση υπάρχει και έχετε καλυφθεί. Είδατε ότι το θέσαμε επισήμως από την έδρα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Φιωτάκης Γιάννης παρακαλώ.

ΦΙΩΤΑΚΗΣ: Κατ' αρχήν σας καλωσορίζω στον τόπο μας. Εύχομαι καλό ταξίδι μετά που θα φύγετε και εύχομαι και καλή ευόδωση των εργασιών της συνδιάσκεψης.

Θα σταθώ σε τρία σημεία. Ακούσαμε εδώ για παροχές και χρήματα στην εργαζόμενη μητέρα. Χρόνο για να ασχολείται με τα παιδιά της, της δώσατε; Τουλάχιστον όταν είναι στις υπηρεσίες δεν θα μπορούσε, αυτό το μειωμένο ωράριο, η μία ή δύο ώρες να συνεχίζεται για την πολύτεκνη μάνα όσο καιρό υπηρετεί σ' αυτές τις υπηρεσίες; Είναι μία πρόταση.

Έχουμε τα οικόπεδα. Και έχει ένα μικρό οικόπεδο ο πολύτεκνος. Ο συντελεστής δεν θα μπορούσε να διπλασιαστεί και να δοθεί κάτι, μια μέριμνα γι' αυτά τα μικρά οικόπεδα, να διπλασιαστεί ή να τριπλασιαστεί ο συντελεστής, ούτως ώστε να μπορεί να καλύπτει τις στεγαστικές του ανάγκες που δεν θα μπορεί να τις καλύψει με ένα μικρό οικόπεδο; Γιατί εμείς έχουμε αυξημένες στεγαστικές ανάγκες.

Στο στρατιωτικό, η τρίτη πρόταση που έχω να κάνω, και θα ήθελα να βλέπω τους εκπρόσωπους των κομμάτων να σημειώνουν αυτές τις προτάσεις να συμπεριληφθούν στα προγράμματα τα οποία έχουν, στο στρατιωτικό έχουμε στα 4 έναν προστάτη, στα 6 δύο προστάτες. Γιατί να μην επεκταθεί περισσότερο, σε περισσότερα παιδιά στο στρατιωτικό η μειωμένη θητεία;

Εξάλλου, όταν έχεις 3, 4 γιούς, 5 γιούς, δίνεις πολύ περισσότερα στην πατρίδα απ' ότι δίνουν οι άλλοι. Τελείωσα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ευχαριστούμε πολύ. Ο κ. Πάππος Βασίλειος παρακαλώ, από το Σύλλογο Πολυτέκνων Θεσσαλονίκης. Θα ξαναμιλήσετε; Καλύφθηκε. Ο κ. Τόγιας Χρήστis από το Σύλλογο Πολυτέκνων Ιωαννίνων.

ΤΟΓΙΑΣ: Πέρυσι κάναμε, με τη νέα διοίκηση της ΑΣΠΕ και με τη συμπαράσταστού Συλόγου της Λάρισας, το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση εδώ για κάπως σοβαρή αντιμετώπιση του πολυτεκνικού και δημογραφικού προβλήματος.

Φέτος κάναμε δεύτερο βήμα πιο αποφασιστικό - και λέω πιο αποφασιστικό, διότι η επιλογή του χώρου για τη διοργάνωσή του, η άρτια οργάνωση, οι εμπειριστατωμένες εισηγήσεις, επίσης κυρίως, αυτό που τονίστηκε, η ζεστασιά από το προσωπικό που μας υπηρετούσε εδώ, και πολύ περισσότερο η παρουσία - πρέπει να το πω και γω - της Εκκλησίας με δύο επισκόπους και με έναν επίσης κοινωνικό και επίσης η παρουσία αλλά και υπεύθυνη τοποθέτηση των κομμάτων η οποία θα είναι πιο υπεύθυνη όταν μάλιστα αυτά τα πράγματα καταγραφούν, οπωσδήποτε έδωσε μια βαρύτητα και πραγματικά δείχνει ότι το βήμα αυτό το δεύτερο, είναι σημαντικότερο από το πρώτο.

Πάντως όμως, μια αποστροφή θα κάνω προς τα κόμματα, υπάρχει μια πικρή εμπειρία. Δεν θέλουμε να αμφισβητήσουμε τις προθέσεις και την ειλικρίνεια. Αλλά από το είπε στο κάνω, λέει ο λαός, είναι μακριά. Θα παρακαλέσουμε να μην αντιστρέψουν πάλι την προτεραιότητα και από θέμα προτεραιότητας πάει σε θέμα ρουτίνας, όπως έγινε και στο παρελθόν. Ένα αυτό.

Και δεύτερον, όταν οπωσδήποτε θα βρουν δυσκολίες στην πραγμάτωση, πιστεύουμε να μη λυγίσουν διότι ο αγώνας εδώ και η προσπάθεια είναι για την ανύψωση της ποιότητας ζωής στην πολύτεκνη οικογένεια, είναι ένας αγώνας για την ανύψωση της ποιότητας ζωής στην οικογένεια, στην κοινωνία, στην πατρίδα, στο έθνος. Επομένως, δεν πρέπει να φειδώμαστε προσπαθειών και μέσων προς αυτή την κατεύθυνση.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Δυστυχώς δεν είναι μόνο για την ανύψωση, είναι και για την επιβίωση πολλών πολύτεκνων οικογενειών. Μην το ξεχνάτε. Μην ωραιοποιούμε την κατάστασή μας. Με συγχωρείτε για τη διακοπή.

ΤΟΓΙΑΣ: Ασφαλώς έχετε δίκιο και αποδέχομαι την παρατήρησή σας.

Λοιπόν, εκείνο που θέλω να πω πάντως, όσο και να κάναμε κι αυτό το δεύτερο αποφασιστικό βήμα, βρισκόμαστε στην αφετηρία του δρόμου που φθάνει στην Ιθάκη, όπως λέει ο Καβάφης, ο οποίος είναι πολύ μακρύς. Αλλά με τη συμπαράσταση όλων και τη συμπαράταξη και τη συνεργασία, δηλαδή της Εκκλησίας, της πολιτείας, των κομμάτων, κυρίως της Ανωτάτης Συνομοσπονδίας η οποία μας έχει δώσει δείγματα γραφής για συντονισμό της προσπάθειας όλης και των κατά τόπους πολυτεχνικών οργανώσεων, οι οποίες δεν πρέπει, διότι ουδείς δημιούργησε τρόπαια, επομένως με όλες αυτές τις προσπάθειες οπωσδήποτε πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ευχαριστούμε πολύ. Ο κ. Καζανάκης Εμμανουήλ.

ΚΑΖΑΝΑΚΗΣ: Ηθελα να πω ότι οι πολιτικοί πως οι αγρότες δεν τους έχουν εγκαταλείψει. Εγώ από το Ηράκλειο 30 χιλιόμετρα και έχω ένα εσκαφτικό, δεν μπορώ να πάρω ένα αμάξι πολυτελείας, να πηγαίνει στο χωράφι μου. Και έχω 6 παιδιά, και ήθελα να μου λύσουν αυτό το πρόβλημα οι πολιτικοί και οι δύο παρατάξεις. Άλλο τίποτα δε θέλω.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Κλαΐτης Νικόλαος από το Σύλλογο Ηρακλείου.

ΚΛΑΙΤΗΣ: Χαιρετίζω και γω με τη σειρά μου τη σημερινή συνεδρίαση που για πρώτη φορά είμαι τόσο πολύ ευχαριστημένος. Είμαι καλυμμένος από πάσης πλευράς. Κάτι όμως την τελευταία στιγμή συνέβη, το οποίον είμαι υποχρεωμένος σαν όργανο συνδικαλιστικό και σαν άνθρωπος συνάμα, να το αναφέρω.

Το υψηλό επίπεδο της σημερινής μας και χθεσινής συνεδρίασης οφείλουμε όλοι μαζί να συμβάλλουμε εις το μέλλον τουλάχιστον να το διατηρήσουμε και να μην υποτιμούμε πολιτικά πρόσωπα τα οποία πιθανόν εμείς οι ίδιοι τα καλούμε φυσικά, για τα προβλήματα του συλλόγου μας.

Δεν έχω τίποτε άλλο να προσθέσω. Μια λέξη μονάχα, με περιφρονητικό τρόπο άκουσα προ ολίγου μόλις - μη με αναγκάσετε να ομολογήσω το πρόσωπο - ήρθε ο Αλφα ή ο Βήτα, με έτσι ένα υπονοητικό τρόπο.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι προσωπικά θέματα και καλά είναι να αποφεύγονται.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Παρακαλώ, ο κ. Γερονικολός από το Σύλλογο Πολυτέκνων Λάρισας, Πρόεδρος του Συλλόγου.

ΓΕΡΟΝΙΚΟΛΟΣ: Εμείς του Συλλόγου Λαρίσης δικαιολογημένα αισθανόμαστε μια μεγάλη χαρά, όχι γιατί διοργανώσαμε το πρώτο πέρσι, αλλά διότι είχαμε και την ιδέα να αρχίσουμε να διοργανώνουμε κάποια συνέδρια στο στυλ το σημερινό.

Ηθελα να πω το εξής, ότι είδαμε οπωσδήποτε μια πλειοδοσία. Αυτό είναι δεδομένο, διότι 30.000 ο ένας, μετά από κάποιους μήνες 32, λίγο περισσότερο. Το δεχόμαστε στην πραγματικότητα και θα περιμένουμε να το δούμε. Ομως, εγώ προσωπικά και πολλοί από μας νοιώθουμε μια αμφιβολία γιατί, παράδειγμα, ελέχθη ότι τα εισιτήρια στην επαρχία θα γίνουν 50%. Ησαν 50%, πήγανε στο 75%. Οχι, τα εισιτήρια τα αστικά στις επαρχίες. Στη Λάρισα έχει 40 δρχ. το κανονικό και το πολυτεχνικό έχει 30. Αρα, πήγαμε στο 75%.

Και τώρα έρχεται ο εκπρόσωπος του κόμματος να μας πει ότι θα το ξαναπάει στο 50. Γιατί δεν το 'κανε μέχρι χθες; Ευχόμαστε να το κάνει. Ευχαριστώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο κ. Ασημακόπουλος, από το Σύλλογο Πολυτέκνων Λειβαδιάς.

ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι στο διήμερο ξεχάσαμε κάτι πάρα πολύ σημαντικό. Δεν αναφερθήκαμε καθόλου στο νόμο 1648 του '86, ο οποίος δεν ξέρω πόσοι από σας, Πρόεδροι, είστε μέλη των επιτροπών που διορίζουν, έχει ατονήσει τελείως, με μια δε τελευταία διαταγή της 4ης Σεπτεμβρίου του 1989 ο χθεσινός Υπουργός Προεδρίας της κυβέρνησεως διεχώρισε το νόμο - κατά την ταπεινή μου γνώμη εντελώς παράνομα - αναφέρθηκε μόνο στους αναπήρους και απηγόρευσε τους νομίμως διορισθέντας, ανέστειλε τελείως τους τελείως νόμιμα διορισθέντας από τα μέλη των επιτροπών πολύτεκνους να πιάσουν τις θέσεις των.

Και ερωτώ: Πόσοι ήταν αυτοί οι πολύτεκνοι από όλη την Ελλάδα που διοριστήκανε από τις επιτροπές; Εκατό; Διακόσιοι; Τρακόσιοι; Πιο πάνω δεν ήτανε. Άρα η πράξις αυτή κατά την γνώμη μου στρέφεται βασικά εναντίον των πολυτέκνων και οφείλει το Προεδρείο ευθύς αμέσως από αύριο που θα υπάρχει πλέον η υπηρεσιακή κυβέρνηση να παρακαλέσει να δραστηριοποιηθεί πάλι ο νόμος και να αρχίσουν να λειτουργούν οι επιτροπές και να διορίζουν.

Βεβαίως και γω μια ευχή θέλω να πω: Οφείλω συγκαρπτήρια στους διοργανωτάς, στους φίλους Κρήτες που μας φιλοξένησαν τόσο πολύ ωραία, και προσέξτε καλά, ήρθε η ώρα η δικιά μας. Ήρθε η ώρα να λέμε τα αιτήματά μας και το πιστεύω μας γιατί το θέμα δεν είναι πολυτεκνικό, το θέμα είναι εθνικό. Αρχίζουν και το καταλαβαίνουν πολλοί πλέον τώρα.

Σε κάποια στιγμή λοιπόν, πρέπει εμείς, τα σωματεία, η Ανωτάτη Συνομοσπονδία, να σταθούμε στο ύψος και να 'μαστε σε θέση ανά πάσα στιγμή να τους λέμε τί θέλουμε. Και μεις θέλουμε πρώτα το καλό της Ελλάδος. Τίποτε άλλο. Ευχαριστώ πολύ.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Παρακαλώ ο κ. Μαρκόπουλος από το Σύλλογο Ηρακλείου.

ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ενα ερώτημα θέλω να υποβάλω, με όλο το σεβασμό που τρέφω στον Σεβασμιώτατο Ειρηνναίο. Εχω ακούσει από στόματος Αρχιεπισκόπου, επειδή υπάρχει ιδιαιτερότητα στην Εκκλησία της Κρήτης εν σχέσει με την Ελλαδική Εκκλησία όσον αφορά το νόμο περί εκκλησιαστικής περιουσίας.

Επειδή ο Αρχιεπίσκοπος, ο Σεβασμιώτατος έχει πει ότι εμάς μας διέπει άλλο καθεστώς. Θα 'θελα από τον Σεβασμιώτατο Ειρηνναίο, όπως ακριβώς εκφράστηκε εδώ και είπε "είμαι στη διάθεση" και ήδη απ' ότι άκουσα από το Σύλλογο Χανίων κάτι έχει προβεί, να εισηγηθεί στην Ιερά Σύνοδο της Κρήτης να ενστερνισθεί την αποψη του.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Ο πατήρ Κωνσταντίνος Τρεμούλης, από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΑΣΠΕ.

ΤΡΕΜΟΥΛΗΣ: Ακούσαμε χθες πολλά ωραία πράγματα που ειπώθηκαν για την οικογένεια με γλαφυρότατο τρόπο. Αλλά δεν ξέρω αν εγώ δεν το πρόσεξα, θέλω να λέμε ότι εμείς οι Έλληνες οικογενειάρχες της πολύτεκνης οικογένειας βασιζόμεθα στο μοντέλο της ορθόδοξου Χριστιανικής οικογενείας.

Οι έξω μπορεί να 'χουν λεφτά, να 'χουν επιδόματα, ότι να 'χουν. Αλλά εμείς όμως σαν Ορθόδοξοι έχουμε μια ιδιαιτερότητα. Μας είπε ο κ. καθηγητής ότι εφαρμόσανε προγράμματα. Καλώς κάνουν και εφαρμόζουν προγράμματα διότι είναι ανάγκη. Εμείς όμως δεν εφαρμόζουμε προγράμματα, εμείς έχουμε τον πνευματικό. Αυτοί εφαρμόζουν προγράμματα για να μπορέσουν να συνδέσουν τα ζεύγη. Εμείς έχουμε τον πνευματικό και αν σε οποιοδήποτε σημείο διαφωνήσουμε οι γονείς μεταξύ μας, μεταξύ των παιδιών, πάμε και τα λέμε στον πνευματικό. Και δεχόμεθα από τον πνευματικό την τοποθέτηση της Εκκλησίας. Και οφείλουμε να συνεργαστούμε με την Εκκλησία για να υπάρχει ηρεμία μέσα στο σπίτι.

Το μοντέλο λοιπόν το ελληνικό είναι το Ορθόδοξο Χριστιανικό Ελληνικό μοντέλο της

οικογενείας.

Το δεύτερον είναι, στις διαπροσωπικές μας σχέσεις των πολυτέκνων να επιδιωχθεί η απόκτηση χρόνου στα μέσα ενημερότητας. Μας είπε η κυρία Σουρέλη χθες ότι ακούγονται ωραία τραγούδια, εκείνα τα υπέροχα που διαλύουν την οικογένεια.

Εγώ, για να μη φαίνομαι καθυστερημένος, στο αυτοκίνητο, εκεί που μας μένει λίγος χρόνος, βάζουμε το ραδιόφωνο. Αλλά οσάκις ακούσω ένα τραγούδι που κάπου πάει... κλείνω το ραδιόφωνο, για να μην ακούσουν. Και λέω κοίταξε με πόση μαστοριά να περάσουν τα μηνύματα διαλύσεως της οικογένειας μέσω των τραγουδιών.

Όπως έχουν τόσσοι άλλοι, τόσες άλλες ομάδες χρόνο στα μέσα ενημερώσεως, να 'χουμε και μεις, να το επιδιώξουμε και να 'χουμε ένα χρόνο, μία ώρα, με μία ωραία ομάδα. Υπάρχουν, προσωπικό υπάρχει που μπορεί να διοργανώσει αυτές τις εκπομπές, ώστε τα πολυτεκνικά μηνύματα να περνάνε μέσω των εκπομπών. Ευχαριστώ.

ΜΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Και ο ραδιοφωνικός σταθμός της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος Εμείς θα τον ακούμε, 300.000 μέλη είμαστε... Τι να κάνουμε; Αν θέλουμε να ακουστεί, θα πάμε στους άλλους τους σταθμούς που λέτε εσείς.

Λοιπόν, ο κ. Πάππος από τη Θεσσαλονίκη και να τελειώνουμε. Ορίστε.

ΠΑΠΠΟΣ: Εγώ θα ήθελα, από όσα έχω ακούσει τουλάχιστον έχω καλυφθεί, αλλά θα ήθελα να προσθέσω κάτι, το οποίο μπορεί να βοηθήσει τουλάχιστον στο στεγαστικό. Τουλάχιστον ωστόσο μπορέσουν να χορηγηθούν κατοικίες στις πολύτεκνες οικογένειες μ' αυτούς τους νόμους που λένε ότι θα μας κάνουν, μία επιχορήγηση επίδομα ενοικίου.

Διότι ένας πολύτεκνος όταν πληρώνει 40 και 50 χιλιάδες το μήνα ενοίκιο και αυτός είναι όλος ο μισθός του, πώς θα ζήσει τα παιδιά του; Και ανεξάρτητα επαγγέλματος σε ποιόν οργανισμό....

(υπόλοιπο συζήτησης δεν μαγνητοφωνήθηκε λόγω τεχνικής βλάβης)

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ: Πριν λήξει η συνεδρίασή μας θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλους τους εκπροσώπους της Εκκλησίας, των Κομμάτων, των στρατιωτικών και πολιτικών αρχών, τους εκπροσώπους των διαφόρων ευρωπαϊκών και ελληνικών οικογενειακών οργανώσεων, και όλους εσάς τους εκπροσώπους των πολυτεκνικών οργανώσεων της Ελλάδος.

Ιδιαίτερα όμως θέλουμε να ευχαριστήσουμε τον κ. Παπαδερό για τη ζεστή φιλοξενία της Ακαδημίας μαζί με όλο το προσωπικό της Ακαδημίας και ιδιαίτερα τον κ. και την κ. Ζορμπά που αδιάκοπα μετέφραζε στους ξένους μας, όλες τις οργανώσεις, την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας μας και το Υπουργείο Πολιτισμού που βοήθησε στην πραγματοποίηση του Συνεδρίου μας, επίσης τις κυρίες Τριανταφύλλου, Μιχαλοπούλου, Κατσιάπη, Σκουτέλη, Μάνεση, τον κ. Γερονικολό, τον κ. Χατζηγιαννάκη, τους Προέδρους και τα Δ.Σ. των Πολυτεκνικών Οργανώσεων Κρήτης και επίτηδες άφησα τελευταία αλλά όχι ελάχιστη να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα την κ. Ευαγγελία Γεωργαλέα, που ήταν η ψυχή του Συνεδρίου μας αυτού.

Και τώρα ο κ. Μελιγκόπουλος θα ανακοινώσει το Ψήφισμα του Συνεδρίου μας.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ 2ου ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ

Συνήλθε στις εγκαταστάσεις της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης στο Κολυμπάρι Χανίων Κρήτης το Σάββατο και την Κυριακή 7&8 Οκτωβρίου 1989 το Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Πολυτέκνων - ΑΣΠΕ με ευρεία συμμετοχή εκπροσώπων Ελλήνων και Ευρωπαϊκών Οργανώσεων για την οικογένεια. Από την συμμετοχή τους και τις εισηγήσεις των ομιλητών πάνω στο θέμα του συνεδρίου "Κράτος και Κοινωνία απέναντι στην Οικογένεια" το Συνέδριο καταλήγει στο ακόλουθο ψήφισμα:

- 1. Επιβεβαιώνει για μια ακόμη φορά τη μεγάλη αξία και τη σημασία του θεσμού της οικογένειας στη συγκρότηση και λειτουργία των κοινωνιών.

Τονίζει τη μεγάλη ιδιαιτερότητα του θεσμού της οικογένειας στην ιστορία του λαού μας και τη στήριξή του σε όλες τις δύσκολες στιγμές της ζωής του. Πιστεύει ότι ακόμη και σήμερα στη συνείδηση του λαού μας είναι βαθειά ριζωμένη η προσήλωσή του στον θεσμό της παραδοσιακής ελληνικής οικογένειας.

Μεγάλη είναι η συμβολή της Εκκλησίας στη διατήρηση της γνήσιας αυτής φυσιογνωμίας της ελληνικής οικογένειας, στη σύσφιξη και στην σε ορθή βάση στήριξη των οικογενειακών δεσμών. Όπως για τα εθνικά, παρόμοια και για τα οικογενειακά ιδεώδη η Εκκλησία αποτελεί την κιβωτό τους στη σημερινή εποχή της αμφισβήτησης.

Η πρόσφατη τροποποίηση του οικογενειακού δικαίου απέδειξε ότι η μορφή του διερολογημένου γάμου δεν αποτελεί απλό τύπο, αλλά μια ουσιαστική διαδικασία που συμβάλλει και συντελεί στη στήριξη του θεσμού του γάμου και της οικογένειας. Το φαινόμενο της αύξησης των διαζυγίων δεν αποτελεί επικίνδυνη κατάσταση για την ελληνική κοινωνία και το λαό μας, σε σύγκριση με το γύρω κόσμο. Πιστεύει ότι το φαινόμενο σύντομα θα σταθεροποιηθεί σε ένα μικρό αριθμό διαζυγίων προς τιμή του λαού μας.

Παρακολουθεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και προσοχή την εξέλιξη του παραδοσιακού ρόλου των γονέων μέσα στην ελληνική οικογένεια προς μια περισσότερο ισότιμη συμμετοχή τους στα βάρη του γάμου.

Ανησυχεί για την εμφάνιση νέων μορφών "οικογένειας" που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την οικογενειακή συνείδηση του λαού μας και ιδίως της νεότητας.

- 2. Αναγνωρίζει ότι χρειάζεται μια νέα προσέγγιση του θεσμού από μέρους του κράτους, μια προσέγγιση με όλο το σεβασμό και την αναγνώριση της μεγάλης αξίας του θεσμού της οικογένειας, με τη παραδοσιακή και καταξιωμένη μορφή

της ορθόδοξης ελληνικής οικογένειας.

Σημειώνει με ιδιαίτερη έμφαση την παράλειψη του κράτους να ενσχύσει με στοργή και ενδιαφέρον πάνω στα προβλήματα της ελληνικής οικογένειας και ιδίως της πολύτεκνης.

Ο μέχρι σήμερα τρόπος της προσέγγισης του θεσμού της οικογένειας θεωρείται ανεπαρκής, αποσπασματικός και απροετοίμαστος. (Η έλλειψη συγκεκριμένου κρατικού φορέα, αρμόδιου για τα θέματα της οικογένειας πιθανόν πρέπει να καλυφθεί μετά όμως από μελέτη του θέματος).

Ιδιαίτερα στο θέμα της πολύτεκνης οικογένειας επισημαίνεται η μεγάλη καθυστέρηση και ο απαράδεκτος τρόπος υλοποίησης της θεμελιώδους συνταγματικής διάταξης που επιβάλλει στο κράτος ειδική μέριμνα και φροντίδα προς την πολύτεκνη οικογένεια.

Οι αναγνωρισμένες και δίκαιες διεκδικήσεις των πολυτέκνων οικογενειών και η αναγνώριση της ύπαρξης του δημογραφικού προβλήματος παραμένει φραστική αναγνώριση.

Όλες οι τελευταίες φορολογικές και άλλες ρυθμίσεις δεν έλαβαν υπ' όψιν τους τις αναγνωρισμένες ως δίκαιες διεκδικήσεις των πολυτέκνων αλλά με τη γενικότητά τους μάλλον ενθαρρύνουν οικογενειακά φαινόμενα που δεν συντελούν ούτε στην ενίσχυση της οικογένειας, ούτε στη λύση του δημογραφικού μας προβλήματος.

Πιστεύει ότι σήμερα ο καλύτερος τρόπος για την μεσοπρόθεσμη αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος περνά μέσα από τη λήψη συγκεκριμένων και δυναμικών μέτρων για τη στήριξη της οικογένειας και ιδίως της πολύτεκνης.

Διαπιστώνει ότι δεν έχει διαμορφωθεί ακόμη μια Εθνική οικογενειακή πολιτική και μια επιμέρους πολιτική για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος και των προβλημάτων της πολύτεκνης οικογένειας.

Τέλος τονίζει ότι η συνεργασία του κράτους με την ΑΣΠΕ και τις πολύτεκνες οργανώσεις και τις Ευρωπαϊκές Οργανώσεις που ενδιαφέρονται για την οικογένεια και το παιδί δεν είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο.

- 3. Διαπιστώνει την παντελή έλλειψη ενημέρωσης της κοινωνίας πάνω στα προβλήματα, τις ανάγκες και τις προοπτικές της ελληνικής οικογένειας, καθώς και την παντελή έλλειψη ενημέρωσης της ελληνικής νεότητας και προετοιμασίας της για την ανάληψη του οικογενειακού λειτουργήματος.

Τονίζει την ανάγκη προβολής και παρουσίασης του θεσμού της οικογένειας μέσα από τα διδακτικά βιβλία. Επισημαίνει με ιδιαίτερη έμφαση όχι μόνον την έλλειψη από τα τηλεοπτικά προγράμματα και του ραδιοφώνου εκπομπών που να αναφέρονται σε θέματα της οικογένειας αλλά τη συνεχή προβολή οικογενειακών προτύπων που αποπροσανατολίζουν τη νεολαία μας στην κρίσιμη ηλικία για τη μόρφωση οικογενειακής συνείδησης.

Ακόμη τη βίαιη προβολή καταναλωτικών προτύπων που συντελεί στη διάβρωση της οικογενειακής συνείδησης του λαού μας και ιδίως της νεότητας.

Τονίζει ακόμη την ανάγκη άμεσης συμβολής του ελληνικού τύπου στην προσέγγιση και έρευνα των θεμάτων που απασχολούν την ελληνική οικογένεια

και τη μόρφωση οικογενειακής συνείδησης στη νεότητά μας, καθώς και την προβολή των θέσεων και διεκδικήσεων της πολύτεκνης οικογένειας.

Επισημαίνει μια υπολανθάνουσα διαμόρφωση μέσα στην ελληνική κοινωνία αντιπαλότητας θεσμών και ομάδων της απέναντι στην πολύτεκνη οικογένεια, γεγονός που δεν συντελεί στη διασφάλιση της ενότητας της ελληνικής κοινωνίας και την καλλιέργεια γόνιμου διαλόγου στα θέματα της οικογένειας.

- 4. Αναγνωρίζει τη μεγάλη σπουδαιότητα των πολιτικών κομμάτων στη λειτουργία της Δημοκρατίας και θέσπιση και στερέωση των θεσμών του κράτους και της κοινωνίας μας και τα καλεί να πάρουν ενεργό μέρος στη διαμόρφωση μιας Εθνικής Οικογενειακής Πολιτικής ανεπηρρέαστης από τον κομματικό φορέα της πολιτικής εξουσίας.

Εκφράζει τον απέραντο θαυμασμό του προς τον αγωνιζόμενο Κυπριακό λαό και ιδίως στην Κύπρια πολύτεκνη μητέρα και διαδηλώνει την αμέριστη συμπαράστασή του στον δίκαιο και παγκόσμια αναγνωρισμένο αγώνα τους για την ανάκτηση της ακεραιότητάς και ανεξαρτησίας της Κύπρου για την εκπλήρωση των πόθων τους με την ευκαιρία ενεργού συμμετοχής της Κυπριακής αντιπροσωπείας Πολυτέκνων στο Συνέδριό μας.

ΛΗΞΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ